JOSIP ANTOLOVIĆ

S DUHOVNIM VELIKANIMA KROZ TRAVANJ

2801

1600

S DUHOVNIM VELIKANIMA KROZ TRAVANJ

JOSIP ANTOLOVIĆ, DI

S DUHOVNIM VELIKANIMA KROZ TRAVANJ

Zagreb, 1977.

S dopuštenjem redovničkih poglavara
Izdao i odgovara: Josip Antolović, Zagreb, Fratrovac 38
Tisak: IBG — Tiskara »ZAGREB«, Zagreb, Preradovićeva 21

NAŠI PRIJATELJI SVECI

Opet kroz jedan mjesec želimo produbljivati svoje duhovne veze s onima koje smatramo svojim duhovnim prijateljima. Takvima ih je smatrala i sveta Mala Terezija. Kad se već kao vrlo teška bolesnica nalazila u samostanskoj bolnici podnoseći najteže fizičke i duševne boli, samo nekoliko sedmica pred smrt, govorila je o svojim prijateljima tamo gore, u drugom životu.

»O, u nebu bih željela upoznati povijest svih svetaca! Ipak neće biti potrebno da mi je netko pripovijeda, jer bi to trajalo previše dugo. Tada će biti dosta da susretnem bilo kojega sveca, upoznam ga po imenu, i cijeli će mi njegov život biti poznat u tren oka.«

Ona je to posve ispravno rekla, jer ćemo se tada nalaziti izvan kategorija vremena. I tada će se sve ono što se bude spoznalo, saznati bez razvoja povijesti, dakle, posve drukčije a i savršenije nego sada. Zato će biti moguće da upoznamo sve svete u slavi.

Sada u prostoru i vremenu moramo se ograničiti na poznavanje samo nekih svetaca. Od silnoga broja onih u slavi, koji su svi sveti, Crkva časti poimence samo neke i dijeli ih na mučenike i one koji to nisu.

Od mučenika je otprilike 30.000 službeno uvršteno u popis svetih. Neki su nam od njih poznati

po cijelom svom životu, dok za druge znamo samo okolnosti njihove mučeničke smrti ili, čak, samo činjenicu smrti zbog vjere. Takvih je mučenika bilo i kod nas u Dalmaciji, Istri, Srijemu i Slavoniji. Dok čitamo izvješća o mukama, pogotovo ona iz novijega vremena, koje podniješe toliki svjedoci i junaci vjere, ne možemo ostati hladni ni ravnodušni. Ona će nas potresti, ganuti i nagnati u divljenje.

Što se tiče blaženika i svetaca koji nisu mučenici, njih je u službenom popisu znatno manje, jedva 1.000. Svako razdoblje crkvene povijesti slavi naročito neke svece. Mogu to biti sveci vremenski bliži ili oni kojih je životna poruka naročito prikladna za dotično vrijeme. No, možemo reći da svaki svetac, već tim samim što je svet, ima što reći svakom vremenu i svakom čovjeku. Svetost je zapravo potpuna ljubav prema Bogu, potpuno predanje za druge i savršena zaborav na samoga sebe. To je velika trostruka poruka koju svojim životom i smrću daje svaki svetac.

Između svetaca naročito su nam prijatelji oni kojih ime nosimo i koji su nam od Crkve po krštenju službeno dani za zaštitnike i uzore. Danas se sve više uvlači običaj davanja nekih narodnih imena, iza kojih ne stoji nijedan svetac. Kršćanin će svome sinu i kćerki uvijek dati ime kojega sveca ili svetice, a tek onda, ako baš hoće, kakvo narodno ime.

Naročiti su nam prijatelji sveci zaštitnici naše župe, biskupije, onda oni s našega tla i napokon sveci hrvatskoga roda, od svetog Nikole Tavelića do blaženog Leopolda Mandića. Njima možemo pri-

družiti i Božje sluge i one koji umriješe na glasu svetosti. Lijepo je da ih na jedan ili drugi način nastojimo upoznati i s njima se sprijateljiti.

Sveta Mala Terezija uči nas »da se u nebu neće susretati ravnodušni pogledi, jer će svi izabranici upoznati da su dužnici milostî, koje su im zaslužile krunu.« To bi se na neki način moralo ostvarivati već ovdje na zemlji, na putovanju prema nebu. Prema našoj braći i prijateljima svecima ne bi smjelo biti ravnodušnosti, već aktivno zanimanje za njih, želja da ih upoznamo i nasljedujemo. Nasljedujući svece zapravo ih tako i najbolje štujemo.

»Ipak ne štujemo uspomenu svetaca radi samoga primjera, nego još više zato da se sjedinjenje Crkve u Duhu pojača vršenjem bratske ljubavi. Jer, kako nas kršćanska zajednica među putnicima dovodi bliže Kristu, tako nas zajednica sa svetima združuje s Kristom, od kojeg kao od Izvora i Glave izlazi svaka milost i život samoga Božjega naroda. Veoma, dakle, dolikuje da ljubimo ove prijatelje i subaštinike Isusa Krista koji su nam također braća i odlični dobročinitelji, da po dužnosti za njih Bogu zahvaljujemo, da ih ponizno zazivamo i da se utječemo njihovim molitvama i njihovoj jakoj pomoći, da od Boga isprosimo dobročinstva po njegovu Sinu Isusu Kristu, Gospodinu našemu, koji je jedini naš Otkupitelj i Spasitelj. Jer svako naše pravo svjedočanstvo ljubavi prema svecima po svojoj naravi teži i svršava u Kristu, koji je kruna svih svetaca i po njemu u Bogu, koji je divan u svojim svetima i u njima slavljen« (Dogmatska konstitucija II. vatikanskog sabora o Crkvi »Svjetlo naroda«, broj 50).

Iako je II. vatikanski sabor dao jasne upute o štovanju svetaca, ipak je prvih godina nakon Sabora počela jenjavati pobožnost prema njima. Danas se ipak sve više osjeća potreba da se vratimo svecima i stoga se sve glasnije čuju glasovi koji nam opet govore o važnosti prijateljevanja sa svecima. Hagiografija kao da opet doživljava svoj procvat. Obljetnice velikih svetaca poslužiše i u naše dane da se preko pisane riječi opet vrati pažnja na njih. I posaborska Crkva s nesmanjenom učestalošću nastavlja sa svečanim beatifikacijama i kanonizacijama. Koliko je svetaca i blaženika proglasio Pavao VI.! Vjerujemo da u svemu tome Crkvu vodi Duh Sveti i stoga pristupamo tome puni povjerenja. Crkva nam svojim ugledom jamči za one što ih podiže na oltar, da nam mogu biti pravi prijatelji, na životnom putu uzori i primjeri u koje ćemo se ugledati, te naši zagovornici s kojima možemo voditi neprestani dijalog. Taj dijalog bit će za nas uvijek koristan i spasonosan i zato ga nikada ne prestanimo voditi. Najbolji je uvod u dijalog sa svecima čitanje njihovih životopisâ. Ovaj niz svetačkih biografija želi promicati taj dijalog i iskreno prijateljevanje sa svecima.

PRVI PETAK — PITTIGRILLI I DEVET PRVIH PETAKA

U čitalačkim krugovima Italije, a i izvan nje, vrlo je poznato ime Pittigrilli. To je pseudonim veoma poznatog romanopisca, koji se zapravo zove Dino Segre. On je u svojim romanima mnogo toga napisao što je poslije obraćenja osudio. Svoje obraćenje opisao je u knjizi »Ribnjak Siloe«.

On piše: »Našao sam vjeru... Prije toga sam mislio da su Bog, besmrtnost duše, zli dusi, moć molitve, općinstvo svetih bile samo izmišljene tvrdnje, koje su se prenosile iz knjiga u knjige, ponovno lakom premazivale već prema razvitku vremenâ, te uresivale ukusom tumačâ.

Od onoga dana s vjerovanjem u jedan dio počeo sam u sve vjerovati: u Boga, u besmrtnost duše, u opstojnost zlih duhova, u općinstvo svetih, u moć molitve.

Prije toga sam promatrao smrt kao rastvaranje vapna, dušika, vodika, ugljika u sitne dijelove i mjehuriće, odakle ih je naše tijelo privremeno i posudilo.

Poslije toga sam se uvjerio da je smrt jedan početak i nastavak.

Od tog sam časa konačno shvatio smisao života. Mi nismo na ovoj zemlji zato da procjeđujemo pilo i prokuhavamo hranu, prema Senekinoj izreci, već

da pridonesemo usavršavanju svoje duše, budući da s onu stranu groba bar jedno razdoblje možemo biti na muci što nismo bili bolji i što ne možemo računati na misao i na molitvu onih koje smo na zemlji ostavili...

Bog koji je u svojim nedokučivim planovima dan za danom s neprestanim uvjeravanjem saopćio vjeru Huysmansu, François Coppée-u, Paul Bourgetu i Brunetière-u jedne večeri dao ju je i meni.

Moje su stare poteškoće nestale kao oblaci.

U onaj dan kad sam povjerovao u Boga, moje se rasuđivanje bez ikakva potresa posve promijenilo, samo od sebe, kao da nikad drukčije nisam ni mislio. Shvatio sam da knjige matematike i fizike nisu ništa drugo već premještanje Božje mudrosti u brojeve, a fizički zakoni da su samo skladno i nepromjenjivo izvršavanje Njegove volje kroz vjekove, koje je bilo savršeno već onda kad je u Božjoj riječi ‚Neka bude svjetlost' na početku stvaranja bio uključen život svemira...

Nisam još u svemu pokoran. Još uvijek imam nesnošljivosti koje nastojim svladati. Ali u času u kojem moji živci počimaju biti napeti, promatram 350.000 svećenika, koji svaki dan služe svetu Žrtvu, te ako zatvorim oči, svijet se obilježava svakoga časa prema četiri Hostije koje se blijede sad ovdje sad ondje podižu u tamu. I moje se patnje ublažuju na pomisao da se na riječi ‚Ovo je tijelo moje' čedna materija pretvara u Gospodinovo tijelo i da sve druge stvari nisu drugo do točka razaznavanja za skromnu ljudsku pamet.«

Obraćenik i slavni romanopisac Pittigrilli ne stidi se priznati i ovo: »Nisam još savršen kršćanin.

No, pričesti na prve petke kroz uzastopnih devet mjeseci, prema obećanju danom Margareti Alacoque, dale su mi mir i nadu da neću umrijeti bez Gospodinove milosti.«

Da li se Pittigrilli u tom posljednjem vara, a isto tako svi oni koji još i danas drže do velike devetnice spasa, do devet prvih petaka? — Ne vara se, a njegova se nada temelji na Isusovim riječima: »Ja sam živi kruh koji je sišao s neba. Ako tko jede od ovoga kruha, živjet će zauvijek. Kruh koji ću ja dati jesti jest tijelo moje — za život svijeta« (Iv 6, 51). Svaka dostojno i u duhu vjere primljena Pričest ostavlja u duši plodove. Mogu li pričesti na prvi petak u tome biti iznimka? —

Ne mogu! I zato se ne čudimo onome miru i nadi koje su po njima ušle u dušu obraćenika Pittigrillija. Ne čudimo se ni Crkvi koja se ne zadovoljava da samo jedanput u godini proslavi svetkovinu Srca Isusova, već je na neki način slavi svaki prvi petak u mjesecu, dakle, 12 puta u godini. Crkva je tu proslavu doduše uvela na poticaj sv. Margarete Alacoque i privatnih objava koje je ta sveta duša od Gospodina imala. No, praksa se prvih petaka već godinama u pastoralu i pobožnosti vjernika pokazala nadasve plodonosnom. To se očituje i u tome što su oni koji revno prakticiraju prve petke i inače veoma revni vjernici i da baš preko te prakse u revnosti kršćanskoga života sve više rastu. Štoviše, i župske zajednice u kojima je živ prvi petak življe su i životnije od onih u kojima prvoga petka nema.

Crkva u svojoj pastoralnoj mudrosti to dobro uviđa i cijeni pa je stoga i u obnovljenim liturgij-

skim propisima prvim petkima osigurala povlašteno mjesto. U tim propisima izričito stoji ovo: »Zavjetna misa presvetoga Srca Isusova na prvi petak u mjesecu ravna se prema općim pravilima zavjetnih misa. Prema tome dopušta se samo u vremenu kroz godinu, kada je obični dan ili neki neobvezatni spomendan.

Međutim, na dane kada pada obvezatan spomendan ili dane došašća, božićnog i uskrsnog vremena, ako to traži pastoralna korist, može se prema sudu upravitelja crkve ili samog misnika slaviti s narodom misa presvetoga Srca Isusova.«

I tu se ne radi više o formalnom dopuštenju za svaki pojedini slučaj, već više o pastoralnoj revnosti svećenikâ i župnikâ, koji će i danas u Božjem narodu svjesno širiti pričest na prve petke. Kad to ne bi činili, ne bi doduše griješili, ali bi propustili činiti jedno veliko dobro.

Kao poticaj na obavljanje prvih petaka naveli smo primjer Pittigrillija, da pokažemo kako se tu ne radi o nečem što više ne spada u naše vrijeme, što odiše patinom prošlosti i što je, možda, još jedino prikladno za ženski osjećajni svijet. Ako u obavljanju prvih petaka idemo na ono bitno, a to je Euharistija, onda oni idu u svako doba i u ovo naše današnje, i ono sutrašnje.

Pričest na prve petke neka bude u duhu vjere izvršenje Isusove preporuke i zapovijedi o blagovanju Njegova tijela i krvi. Ona je tako uporna, da je upravo neshvatljivo kako možemo dovoditi u pitanje pobožnost i praksu koja nas baš dovodi k Euharistiji. A to je upravo pobožnost Srcu Isusovu, svetkovanje Njegova blagdana i slavljenje prvih petaka. Onaj Isus koji je u Kafarnaumu izrekao svoj potresni govor o Euharistiji, preko svete Margarete Alacoque želi da na prve petke primamo naknadnu svetu Pričest, a za to obećaje milost spasenja. I prema tome objave Srca Isusova u Paray-le-Monialu sv. Margareti Alacoque samo su nadopuna onoj velikoj Isusovoj objavi u Kafarnaumu, gdje je On sakupljenom narodu tako uporno izrekao ovo:

»Zaista, zaista, kažem vam, ako ne jedete tijela Sina Čovječjega i ne pijete krvi njegove, nećete imati života u sebi. Tko jede tijelo moje i pije krv moju, ima život vječni. I ja ću ga uskrsiti u posljednji dan. Tijelo je moje pravo jelo i krv je moja pravo piće. Tko jede tijelo moje i pije krv moju, ostaje u meni i ja u njemu. Kao što je mene poslao živi Otac, i kao što ja živim zbog Oca, tako će i onaj koji mene jede živjeti zbog mene. Ovo je kruh koji je sišao s neba. On nije onakav kakav jedoše vaši očevi i pomriješe. Tko jede ovaj kruh, živjet će zauvijek« (Iv 6, 53 — 58).

Crkva nas preko Leona XIII. i Pija XII. uči da Euharistija nije najmanji dio Isusova Srca, jer On ju je ustanovio i dao iz prevelike ljubavi svoga Srca. Dar se uvijek mjeri prema veličini ljubavi. Ovdje je ljubav bezgranična pa zato i dar. Pittigrilli je to shvatio i zato je obrativši se prihvatio i pobožnost Srcu Isusovu i obavljanje prvih petaka. A to ga je ispunilo mirom i nadom, onime što je ljudskome nemirnom srcu najpotrebnije, pogotovo u naše nemirne, bučne i užurbane dane.

1. travnja

SVETI HUGO, BISKUP

Sveti Hugo, slavni biskup Grenobla u Francuskoj, j e d a n je od onih biskupa koji su dugo biskupovali. No godine njegova biskupovanja nisu uvijek bile mirne. Bilo ih je i burnih i nemirnih. Uzrok bura bile su razne krize u Crkvi koncem XI. i početkom XII. stoljeća. Crkva je u borbi s njemačkim carem Henrikom IV. nastojala osloboditi se od cezaropapizma, uplitanja države u posve crkvene poslove, kao što su imenovanje biskupa, opata te uvođenje njih u službu. Biskupi su se morali boriti protiv sebičnosti velikaša, koji su nastojali od crkvenih posjeda i nadarbina ušićariti što više koristi, ali i protiv svećenika, koji se nisu podlagali crkvenoj disciplini, osobito obdržavanju celibata. Eto, u takvim je povijesnim prilikama živio i djelovao kao biskup sveti Hugo.

On je vrlo mlad godine 1080. postao biskup Grenobla namjesto jednoga biskupa koga je Rimska sinoda zbog simonije, tj. kupnje crkvene časti, morala skinuti s biskupske stolice. Stupivši na čelo biskupije nastojao je u duhu takozvane grgurovske reforme obnoviti povjerenu si Crkvu. U tome su mu mnogo pomogli redovnici, osobito kartuzijanci, koji su u njegovoj biskupiji otvorili svoju prvu naseobinu i benediktinci. Sv. Hugo je osnovao i dvije opatije regularnih kanonika: St. Martin de Miséré i St. Jeoire.

Kartuzijanac Guigo, koji je sa sv. Hugom kroz četvrt stoljeća održavao redovite veze, postao je i njegov prvi životopisac. On naglašava kod njega osobito dvije crte: izvanrednu aktivnost, ali i duh

molitve i kontemplacije. Premda je Hugo gotovo polovinu svoga života bio prisiljen na obranu svoje Crkve i njezine čistoće, dakle morao voditi žilavu borbu i neprestano raditi, ipak je osjećao veliku sklonost k povučenom životu i sabranosti.

Stoga je unatoč silnoj zaposlenosti davao oduška i molitvenom životu, iz kojeg je crpio snagu za što bolje izvršavanje svoga poslanja. On je po naravi bio rođeni monah, ali kome ipak nije bilo dano uživati u tihom i mirnom samostanskom životu. Crkva ga je bacila na frontu, u borbu, on ju je slušao i vjerno izvršavao svoj zadatak.

Hugo je imao izvanredne upravljačke sposobnosti. Vođen njima mnogo je učinio i za svoj biskupski grad Grenoble. Sagradio je jedan kameni most, središnju tržnicu, tri bolnice: jednu za muškarce, drugu za žene, treću za gubavce. Obnovio je katedralu i crkvu sv. Vinka, a zahvaljujući jedino njegovoj djelatnosti još se i danas čuva kao vrijedan povijesni spomenik kripta sv. Lovre. Bio je i vrlo ugledan sudac u sukobima između dijecezanskoga i redovničkoga klera te između klerika i svjetovnjaka. Vršio je silan utjecaj na javni život svojim propovijedima, koje su bile vrlo rječite. Bio je veliki prijatelj sv. Brune, osnivača kartuzijanaca. Prvih 48 godina kartuzijanskoga reda usko je povezano uz sv. Hugu iz Grenobla. On je kartuzijance sve do svoje smrti podupirao savjetima i raznim dobrima.

Sveti Hugo je umro 1. travnja godine 1132. okružen svojim dragim kartuzijancima, kojima je bio veliki prijatelj i zaštitnik. Već dvije godine nakon smrti proglasio je papa Inocent II. 22. travnja 1134. Hugu svecem.

2. travnja

SVETI FRANJO PAOLSKI, PUSTINJAK

Ovaj u našim krajevima malo poznat i zato malo štovan svetac rodio se godine 1416. u Paoli, u Kalabriji, u Italiji, a umro 2. travnja 1507. u Plessis-les-Tours, u Francuskoj. Dobro je ipak bar malo upoznati svakoga koji je savršeno živio evanđeoski ideal, pogotovo one koji se nalaze u obnovljenom kalendaru cijele Crkve. Svi nam oni imaju reći neku poruku. Poruka sv. Franje Paolskoga sastojala bi se u onome što je zapisano na jednom njegovu vrlo starom portretu, a to je Caritas et Humilitas — ljubav i poniznost. To su baš evanđeoske kreposti, koje Krist uči riječju i primjerom.

Da bi što bolje ostvarivao evanđeoski ideal poniznosti, sveti je Franjo Paolski redovničkoj zajednici koju je osnovao dao naziv »Minimi«, a to znači najmanji.

Smatrao je da će ljubav najbolje ostvarivati potpunim odricanjem i neprestanom žrtvom. Zato je svojoj redovničkoj zajednici propisao vrlo strog život s neprestanim postom, odricanjem uživanja mesa i vina. Njegov pak osobni život bio je sav ispunjen radom, šutnjom, postom i noćnim bdjenjem. Za naše prilično razmaženo doba, sve manje sposobno za bilo kakvo odricanje, neće biti zgorega da si dozove u pomet primjer ovoga tipično srednjevjekovnoga sveca. Njegova strogost s obzirom na uživanje zemaljskih dobara neka nas potakne da ne budemo neumjereni i razuzdani! Krist od svojih sljedbenika traži ipak da se vladaju po zakonu odricanja.

Evo kako je svetac obrazložio svoje redovničko pravilo o neprestanom postu: »Ako tijelo posti, duh će biti očišćen, osjećaj uzdignut, pût podložna duhu, srce ponizno i skrušeno; tada požuda ne nalazi više nikakva pogodna tla, plamen se strasti gasi, a namjesto njega pali se svjetlo čistoće.«

Vrijednost posta ističe Crkva i u korizmenom predslovlju: »Bože, ti tjelesnim postom suzbijaš opačine, uzdižeš dušu, daješ krepost i nagrade...« A u korizmenom himnu »Čuj, Stvoritelju, milostiv« Crkva moli:

Daj moć da žudnje tjelesne
Uzdržljivošću morimo,
Da srca, grijeh odbacivši,
Ne dadu paše strastima!«

Nama djeci posve drugog vremena takva strogost sv. Franje Paolskoga može izgledati jako tmurna, no za njega i njegove duhovne sinove ona je bila »blag i svet zakon«. A taj ih je zakon posvetio, i to je ono važno i vrijedno, i zato se je dobro i danas u to zamisliti. Zar smo mi danas sljedbenici jednoga drugoga ili drugačijega Krista, nego što su to bili srednjevjekovni sveci? Mi danas volimo naglašavati više uskrsloga i proslavljenoga Krista koji donosi radost, ali ne smijemo zaboraviti da je i Krist do uskrsnuća došao križnim putem, mukom i smrću na križu. I to je jedini put do uskrsnuća. Drugoga puta, doista, nema!

Unatoč strogom i isposničkom životu sv. Franjo je doživio lijepu starost. I suvremena medicina kaže da umjeren i trijezan život čovjekov vijek prije produljuje nego skraćuje. Stari egipatski pustinjaci

Pavao, Antun i drugi umirali su kao stogodišnjaci. Preveliko obilje više škodi nego koristi. Danas ono može biti i grešno kad toliko ljudi gladuje jer nema što jesti.

Život sv. Franje Paolskoga kao i svakoga sveca može biti lijepa opomena nama kršćanima da nikada ne smetnema s uma svoje vječno predodređenje. Žalosno je ako ta opomena ostaje glas onoga koji vapi u pustinji, ako ne nailazi na odjek. Njegovo herojsko odricanje od svih udobnosti života nije, na žalost, moglo spriječiti provalu reformacije, koja je zadala strašan udarac crkvenom jedinstvu, jer tadašnji duhovni vođe Božjega naroda nisu nimalo slijedili njegov evanđeoski primjer, a i sam je puk bio gluh i lijen da shvati uzvišenu misao žrtve pustinjaka iz Kalabrije. Oh ti jadni sveci, zašto uvijek ostaju tako neshvaćeni? —

— Zato što i Krista, njihova učitelja, mnogi nisu shvatili, a i danas ne shvaćaju. A shvatiti Krista i njegove svece znači dati jedino ispravan pravac svome životnom putovanju i ispuniti svoj život jedino vrijednim i neprolaznim sadržajem.

Crkva je ipak odala priznanje Franji Paolskome proglasivši ga svecem već 12 godina poslije njegove smrti. Bilo je to godine 1519. kad je poplava reformacije s teškim posljedicama počela plaviti Njemačku i velik dio ostale Evrope. Dobro je da je renesansni papa Leon X., vođen, sigurno, Duhom Svetim, kanonizirao sv. Franju i time upravio pogled kršćanskoga puka prema jednom kršćaninu koji je istinski živio prema Evanđelju.

MOLITVA

Bože, snago poniznih, Ti si svetog Franju okrunio svetačkom slavom. Podaj da njegovom zaslugom i primjerom postignemo nagradu obećanu poniznima! Po Kristu Gospodinu našem! Amen!

SVETA MARIJA EGIPATSKA, POKORNICA

Među najljepše pjesničke tvorevine što nam ih je ostavila kršćanska starina ide život svete Marije Egipatske, najprije velike grešnice, a zatim obraćenice i pokornice. Tako to tvrdi učeni H. Delehaye. Međutim, ta više pjesnička nego stvarna slika jedne svetice nije ipak čista izmišljotina, već se temelji na jednoj palestinskoj predaji, koja je nastala oko groba pokornice i pustinjakinje, što je stvarno postojala. Čujmo je!

Marija je rodom iz Egipta. Kad joj je bilo 12 godina, pobjegla je iz očinske kuće u lučki grad Aleksandriju, da bi ondje provodila život po miloj volji, u slobodi koja je zapravo raspuštenost. Bila je obična kurtizana, koja je podajući se nećudorednom blatu proživjela 17 godina. Jednog dana videći grupu hodočasnika kako se ukrcavaju u lađu da bi pošli u Jeruzalem, vođena više znatiželjom i avanturizmom, i sama se ukrcala u brod. Nadala se da će njezin ženski čar biti dostatan da plati troškove putovanja. Njezinom pokvarenom i raskalašenom životu bit će kraj tek u Jeruzalemu.

Na blagdan svetog Križa htjela je s ostalim hodočasnicima ući u staru časnu baziliku. No, kakogod je pokušavala prekoračiti prag crkve, neka ju je tajanstvena sila neprestano zaustavljala. Opazivši u to jednu milosnu sliku Bogorodice Marije, pala je na koljena i zamolila je da je oslobodi. Bio je to za nju trenutak milosti i obraćenja. Mogla je s ostalima ući u crkvu te ondje počastiti relikviju svetoga Križa. Udovoljivši svojoj pobožnosti zamolila je presvetu Bogorodicu da joj pokaže put pokore.

U taj je čas osjetila unutarnji poziv da se uputi prema rijeci Jordanu. Izlazeći iz grada neki joj je nepoznati čovjek pružio tri srebrnika, da si još posljednji put kupi nešto zemaljske hrane. Došavši na Jordan ušla je u jedno svetište sv. Ivana Krstitelja da se preporuči Isusovu preteči, a zatim je ušla u rijeku da se očisti. Vrativši se u crkvu primila je svetu Pričest, otišla u pustinju i započela pustinjski život.

Jednoga dana neki jeromonah po imenu Zozim iz jedne palestinske laure pošao je da po pustinjačkom običaju dio svete korizme provede u pravoj pustinji. Ondje susretne neobičnu pokornicu, koja mu ispripovjedi svoj život. Završivši zamoli ga da je na označenom mjestu pronađe slijedeće godine na Veliki četvrtak i da joj donese svetu Pričest. Monah je to obećao i slijedeće godine vierno ispunio svoje obećanje. Opet su se dogovorili da će se sastati za godinu dana. Kad je Zozim opet došao, našao ju je mrtvu. Prije smrti napisala je na tlu ovo: »Oče Zozime, sahrani tijelo ponizne Marije! Vrati zemlji što je od nje, pridruži prah prahu i u Božje ime moli za me! Umrla sam u mjesecu far-

mouti prema egipatskom brojenju, a što odgovara travnju prema rimskome, u noći muke našega Spasitelja, okrijepljena duhovnom hranom.«

Zozim je odmah shvatio da je Marija umrla još prošle godine u isti dan u koji joj je podijelio svetu Pričest. On ju je sahranio, vratio se u samostan te svome igumanu Ivanu i svojoj subraći ispripovjedio njezin čudesni život.

Kasnije su se brojni pisci dali na pisanje životopisa Marije Egipatske, među njima sv. Sofronije, jeruzalemski biskup, a njegovo je djelo preveo na latinski Pavao đakon, i tako se i Zapad upoznao s tom sveticom. Nju je uvrstio u svoju »Zlatnu legendu« i glasoviti pisac Giacomo da Voragine. Učeni crkveni povjesničar Baronius uvrstio je svetu Mariju Egipatsku u svoj martirologij i to 2. travnja. On jednostavno navodi ovo: »U Palestini pokop blažene Marije Egipatske, koja se naziva grešnica.« Ta je svetica u stara vremena bila silno štovana kako na istoku tako i na zapadu. Štovanje joj je bilo prošireno naročito u Rimu, Napulju, po svoj Kalabriji, u Tournaiu i Anversu. Njezin je lik nadahnjivao i velike slikare pa je ovjekovječiše remek-djelima: Puccio Capanna, Pietro Novelli, José Ribera, Hans Memling, Pietro Berrettini i drugi.

Isusova prispodoba o izgubljenom sinu, legenda o Mariji Egipatskoj imaju jednu tako duboko ljudsku i kršćansku poruku. Čovjek je slab, strasti jake, može duboko pasti, ali uz milost Božju postoji i mogućnost obraćenja. Likovi velikih grešnika i obraćenika himan su Božjem milosrđu. Milosrdni Bog preko proroka Ezekijela poručuje ovo:

»Sine čovječji, reci Domu Izraelovu: Vi govorite: Prijestupi i grijesi naši pritišću nas i zbog njih propadamo! I da još živimo? Odgovori im: Života mi moga — riječ je Jahve Gospoda — nije meni do smrti bezbožnikove, nego da se odvrati od zloga puta svojega i da živi! Obratite se, dakle, obratite od zloga puta svojega! Zašto da umrete, dome Izraelov!« (33, 10 — 11).

Razmišljajući o svetoj Mariji Egipatskoj dobro je da se toga sjetimo.

BLAŽENI DOMINIK TUOC, MUČENIK

Indokina je od početka svoje kršćanske povijesti pa sve do danas dala mnogo mučenika. I ona se nije mogla ukloniti velikom zakonu da je samo krv mučenika sjeme novih kršćana. Na sreću je ta mukama i progonstvima ispaćena zemlja uvijek imala sinova i kćeri, koji su na oltaru Crkve uvijek bili spremni sve žrtvovati, pa i život. I blaženi mučenik Dominik Tuoc svjedoči za to.

On se rodio godine 1789. kad je Evropom odjekivala himna francuske revolucije. Rodio se tamo daleko na istoku u Trung-Lao, u Indokini. Stupio je 17. travnja 1811. u red sv. Dominika te primio bijeli redovnički habit iz ruku blaženog Ignacija Delgado. Kad je kralj Minh-Manh godine 1839. započeo okrutno progoniti kršćane i njihove misionare, Dominik se našao sakriven u Xuong-Diêu, u istočnoj Indokini, u kući jednog dobrog i vjernog kršćanina, koji se zvao Nhieu-Thinh. Tu ga je 2. travnja iste godine uhvatio nepomirljivi neprijatelj kršćana, a veliki kraljev ulizica, sudac Dat

Phang. On se takvim prepadima želio ulagivati svome vladaru te na tuđi račun utvrditi svoj vlastiti položaj, kako to već rade nitkovi i podlaci, ljudi bez značaja i poštenja, kruhoborci i slugani režima.

Dominik je tada bio već svećenik. Narod ga je htio osloboditi iz ruku krvnika, no jedan je od njih pun mržnje nahrupio na nevinog dominikanca i umlatio ga nekim željeznim štapom. I tako je blaženi Dominik poginuo kao žrtva za svoju svećeničku vjernost i dostojanstvo. Uvrstio se u broj onih koji su svoju rodnu zemlju zalili svojom krvlju, da bi u njoj rasli plodovi kršćanskoga života. Papa Leon XIII. proglasio ga je 27. svibnja 1900. blaženim i postavio na svijećnjak da kao primjer svećeničke, redovničke i misionarske revnosti svijetli svima. Njegova se časna uspomena svake godine na osobit način slavi na današnji dan.

3. travnja

SVETI RIKARD, BISKUP

Svetog Rikarda, biskupa Chichestera u Engleskoj, prikazuju obično s kaležem podno nogu, na uspomenu onog događaja kad je svecu za vrijeme svete mise pao kalež s oltara, a svete prilike se ipak nisu prolile. Zanimljivo je da ga kao svoga zaštitnika zazivaju kočijaši. To je, možda, zato što je svetac kroz jedno razdoblje života radio na poljskom dobru svog oca te se služio kolima i konjima.

Sveti Rikard se rodio nama nepoznatog dana godine 1197. ili 1198. u Wichu, današnji Droitwich, u grofoviji Worcestershire, kao sin maloga posjednika. Rano je ostao bez roditelja, a brigu za njega, njegova starijeg brata i sestru preuzeli su skrbnici. No ti su vrlo slabo brinuli brigu za svoje štićenike, tako da je, kad je najstariji od njih postao punoljetan, samo još vrlo malo ostalo od obiteljskog imanja. Rikard je vrlo rano osjetio u sebi želju za naukama i za svećeništvom. Nadao se da će tako pomoći pridignuću materijalnog stanja obitelji. Kao student u slobodno je vrijeme išao za plugom i obavljao druge seljačke poslove, da bi si namakao potrebnih sredstava za daljnje nauke. Videći njegov stariji brat njegovu silnu radinost tako se time zanio da je sav još preostali posjed prenio pravno na njega, zbog čega se kasnije pokajao. Rikardu su se pružile prilike za dobru ženidbu, no on je posjed vratio bratu, ženidbu otklonio te pošao u Oxford na daljnji studij.

Na sveučilištu u Oxfordu je studirao pod vodstvom budućih biskupâ Roberta Grosseteste i Ed-

munda Richa. Iz Oxforda je prešao na studij najprije u Pariz, a zatim u Bolognu. Na starome Bolonjskom sveučilištu studirao je kroz 7 godina kanonsko pravo. Tu mu se opet pružila prilika za primamljivu ženidbu, no on ju je i taj put otklonio.

Godine 1235. Rikard se vratio u Oxford te je doskora bio imenovan rektorom Sveučilišta. Njegov nekadašnji profesor i pokrovitelj Edmund postao je u međuvremenu kenterberijski nadbiskup i engleski primas. U toj se službi sjetio svoga vrijednog đaka te ga postavio za kancelara svoje nadbiskupije. U njemu je dobio vrlo vrijednog suradnika i pomoćnika, koji je nastojao oko obnove klera, a i borio se protiv kraljeva presizanja u crkvene poslove. Rikard još nije bio svećenik. Kad je umirao njegov nadbiskup, odlučio je postati svećenik. Zato je još kroz 2 godine studirao teologiju kod dominikanaca u Orléansu.

Nakon svećeničkog ređenja godine 1242. vratio se u domovinu kao jednostavan svećenik te je djelovao kao župnik u župama Charing i Deal u Kentu. No brzo ga je uzeo za kancelara novi nadbiskup-primas Bonifacije iz Savoje.

God. 1244. Rikard je izabran za biskupa u Chichesteru, ali je protiv toga izbora odlučno bio kralj Henrik III. Rikard je bio pristalica crkvenih reformi, a to kralju nije odgovaralo. Međutim je njegov izbor potvrdio papa Inocent IV. te ga sam posvetio za biskupa godine 1245. Bilo je to u Lyonu, u katedrali sv. Ivana, gdje je Papa predsjedao općem saboru.

Kralj je tvrdokorno odbijao novog biskupa, svojim podanicima branio da ga slušaju i tako je Rikard neko vrijeme proveo kod Šimuna Tarringa,

svećenika svoje nove biskupije. Iako je bio bez ikakvih sredstava, dao se na vizitaciju svoje biskupije. Kroz to je vrijeme održao i sinode za svećenike te sastavio Constitutiones, tj. crkvene zakone prema naputcima dekreta Lateranskoga sabora.

Kad se Papa zaprijetio Kralju izopćenjem, on je napokon popustio i Rikard je ušao u posjed svoje biskupije. Rikard je bio čovjek velike ljubavi prema bližnjemu. Uvijek je prema svakom bio prijazan, uslužan, gostoljubiv, prema grešnicama pun milosrđa i samilosti. Dijelio je obilno milostinju. Zbog toga mu je netko prigovorio da su njegovi izdaci uvijek veći od primitaka. Sveti je biskup na to mirno odgovorio: »Uzmite uz milostinju još i moga konja! On se nalazi u dobrom stanju pa se može lijepo unovčiti. Prodajte sve to, a meni donesite novac za moje siromahe!«

Sveti je Rikard revnovao za svećenički stalež, da bi dostojno vršio svoju uzvišenu službu. Od svećenika je tražio da sa strahopočitanjem i dostojno služe svetu misu, da obdržavaju celibat, da žive u svojoj rezidenciji i da nose svećeničko odijelo. Od vjernika je zahtijevao da nedjeljom i blagdanom pribivaju svetoj misi, da nauče napamet osnovne molitve: Očenaš, Zdravo Mariju i Vjerovanje. Biskupova su osobita briga bili stari nemoćni svećenici kao i bolesnici uopće.

Kad je godine 1253. propala križarska vojna sv. Ljudevita IX., Rikard je propovijedao novu križarsku vojnu, no ne kao neki politički pohod, već kao zov na novi život i otvorenje Svete zemlje za sve pobožne hodočasnike. U tom je radu imao priličan uspjeh u Sussexu i Kentu, osobito među nezaposlenim mornarima. Dok je nastojao oko izgradnje nove

crkve u Doveru u čast svome starom prijatelju sv. Edmundu, biskupu, Rikard se teško razbolio te 3. travnja 1253. ovaj život zamijenio boljim.

Papa Urban IV. proglasio je Rikarda 22. siječnja 1262. svetim. 16. lipnja 1276. njegovo je tijelo u prisutnosti kralja Eduarda I., brojnih biskupa i dostojanstvenika preneseno iz groba i položeno ispod glavnoga oltara katedrale u Chichesteru. Tom je zgodom kraljevom darežljivošću načinjen i vrlo bogat svečev relikvijar. 20. studenoga 1538. uništio ga je kralj Henrik VIII., tako da se od onda više ne zna za svečeve relikvije.

Kroz srednji vijek narod je vrlo mnogo hodočastio na njegov grob. Blagdan mu slave 3. travnja jednako katolici kao i anglikanci.

Sveti je Rikard bio, doista, uzoran i vrlo aktivan biskup. Bio je veliki prijatelj redovnika, osobito benediktinaca, franjevaca i dominikanaca. Brinuo se mnogo za trajnu izobrazbu i odgoj svojih svećenika. Svoju je imovinu svu ostavio u dobrotvorne svrhe, za pomoć sirotama i udovicama, a i sasvim socijalne, kao što su izgradnja cesta i mostova. Po njegovim idejama i brigama za čovjeka mogli bismo ga mirne duše staviti u naše doba. On je, doista, vrlo suvremen svetac i biskup.

4. travnja

SVETI IZIDOR SEVILJSKI, BISKUP I CRKVENI NAUČITELJ

I sveti je Izidor svoj životni vijek morao provesti u jednom burnom razdoblju, u kojem još nije bila dovršena seoba naroda sa svim svojim potresima i teškim posljedicama, a na unutarnje-crkvenom planu borba između arijanaca i pravovjernih kršćana. Svojom snažnom ličnošću udario je pečat tome vremenu u svojoj domovini Španjolskoj, no njegov je lik i djelo od univerzalnog značenja kako za Crkvu tako i za zapadnu kulturu uopće.

Izidor se rodio oko godine 556. u gradu Sevilli kao sin uglednog časnika i visokog činovnika, koji je službovao kod gotskog kralja Athanagilda. Prilično rano je izgubio oba roditelja pa je brigu za njega preuzeo stariji brat Leander, koji je bio opat jednoga samostana. To je bilo od presudnog značenja za svu njegovu budućnost, jer se Izidor zadojio monastičkom pobožnošću, a još više ljubavlju prema knjizi i znanstvenom radu. Odgoj koji je primio od brata bio je strog, ali nije primio samo to već i svestranu izobrazbu. Pridružio se redovničkoj zajednici te postao redovnikom. U 30. godini naslijedio je brata u opatskoj službi. Tada je zapisao ovo: »U svome životu opat mora biti svojim redovnicima savršen uzor poslušnosti, uvjeren da ništa ne može zapovijedati što sam prije ne izvršava. On mora sokoliti svakoga pojedinoga prema njegovu temperamentu i potrebama.«

Kao opat Izidor je želio biti jednako pravedan i objektivan prema svima, no znao je dobro da se pravednosti mora pridružiti i očinska ljubav, jer je redovnička zajednica jedna obitelj, kojoj je on otac i počelo jedinstva. Stoga se svim marom trudio oko sloge i jedinstva srdaca među redovnicima.

Napisao je i djelo »Regula Monachorum« — monaško pravilo, u kojem se pokazuje pravi majstor i zakonodavac. U tom i u svim svojim drugim djelima pokazao se kao čovjek logike, reda i sistema. Prema njemu redovnički se život mora sastojati od potpunog odricanja samoga sebe, strogog siromaštva, postojanosti i ustrajnosti u dobru, liturgijske molitve i rada. Njemu se pripisuje glasovita izreka, koja je ušla u sve redovničke zajednice: »Sve što redovnik dobije ili privrijedi nije za njega već za samostan.« Izidor je bio i veliki revnitelj redovničke stege, ali je dobro znao da ona ne smije biti sama sebi svrhom, već mora služiti višim ciljevima. Zato je imao i razumijevanja za ljudske slabosti svoje subraće. Pristupao je k njima ne kao strog i neumoljiv poglavar, već kao samilostan otac, koji suosjeća sa svojom subraćom. Kako je bio čovjek široke kulture, dobro je poznavao i istočnjačku pustinjačku i monastičku tradiciju i literaturu te oslanjajući se i na nju konkretnim je primjerima protumačio oko kojih vrlina redovnik naročito mora nastojati.

Izidor je bio rođeni učenjak. Zato mu je knjižnica bila kao neko svetište, u kojem se jako dobro osjećao i snalazio kao kod kuće. Čitao je djela velikih učitelja, naročito Origena, jednoga od najvećih učenjaka starokršćanske aleksandrijske škole. Poznavao je dobro stare pjesnike, filozofe, povjesničare, prirodoslovce i tako je postao jednim od najboljih poznavalaca stare grčkorimske kulture. U njoj je bio enciklopedijski verziran. Uočio je sve vrijednosti starovjekovne kulture i smatrao svojim životnim zadatkom da je prenese kasnijim vremenima. Taj je zadatak odlično ispunio i u tome je njegovo povijesno značenje.

Sveti Izidor kao i toliki sveti ljubitelji knjiga davao je prednost knjizi nad knjigama — Bibliji. U izlaganju Biblije mnogo se oslanjao na sv. Jeronima, »najvećeg naučitelja u tumačenju Pisama.« Kao vatreni štovalac aleksandrijske biblijske škole i on je prihvaćao alegorijsko tumačenje Svetog pisma. Glavno mu je biblijsko djelo »Quaestiones in Vetus Testamentum« (Pitanja koja se odnose na Stari zavjet). Izidor bi po svojoj naravi i sklonostima najradije ostao tihi kabinetski radnik, koji sjedi nad knjigama, ali Bog ga je čekao i na drugom mjestu. Godine 601. morao je naslijediti na biskupskoj stolici u Sevilli svoga brata Leandra. Biskupovao je 30 godina, a resila ga je svestrana učenost i veliki govornički dar: vrline tako potrebne odgovornom pastiru duša.

Kako je Izidor sam bio vrlo izobražen čovjek i mnogo držao do izobrazbe, tako se kao biskup izvanredno brinuo da i njegov kler po svom odgoju i učenosti bude što više na visini svoga poslanja. Stoga je njegova teološka škola u Sevilli postala najuglednija znanstvena crkvena ustanova u čitavoj Španjolskoj onoga vremena. Biskup se brinuo da njegov kler bude uzoran u svakome pogledu, a sam mu je u tome bio najbolji primjer.

Sveti Izidor je također divan uzor žarke domovinske ljubavi. Pod vodstvom Gotâ očekivao je je-

dinstvo čitave Španjolske i to pod zastavom križa. Da bi se to ostvarilo, napisao je veliki zbornik prava zvan »Hispana«, koji je u čitavoj Španjolskoj bio na snazi sve do svršetka XII. stoljeća.

Svoju domovinu, a i svu Evropu, zadužio je svojim glavnim djelom »Etymologiae«. To je prva poznata enciklopedija. To je djelo u srednjem vijeku poslije Svetoga pisma bilo najviše čitano i ponovno izdavano.

Na sveopćoj španjolskoj sinodi biskupa godine 633. u Toledu između 62 biskupa Izidor je bio po redu prvi. Svi su ga cijenili i kao učenjaka i sveta čovjeka. Taj, možda najslavniji čovjek stare Španjolske umro je 4. travnja 636. u svome rodnom gradu Sevilli. Pokopan je uz svoga svetoga brata Leandra i sestru Florentinu.

Ovaj prikaz o velikom naučitelju Crkve završimo s nekim njegovim mislima!

»Neka nas moljenja očiste, a čitanje poduči! Jedno je i drugo dobro, ako se može; ako se pak ne može, bolje je moliti nego čitati.

Tko želi biti stalno s Bogom, mora često i moliti i čitati. Kad naime molimo, mi s Bogom razgovaramo, a kad čitamo, Bog s nama govori.

Svaki je napredak plod čitanja i razmišljanja. Što ne znamo čitanjem učimo, a što smo naučili kroz razmatranje očuvamo.

Jednu i drugu blagodat pruža čitanje svetih Pisama. Ono poučava razum pameti, ali isto privodi čovjeka, otrgnuta od ispraznosti svijeta, k ljubavi Božjoj.

Pravi će čitač biti daleko spremniji da radije prenese u djelo što je pročitao nego da samo zadrži spoznaju. Manja je naime kazna, ako ne znaš za

čim čezneš, nego ako ne ispunjaš što si upoznao. Čitajući čeznemo za znanjem, ali isto tako imamo dužnost ispuniti što naučismo kao ispravno.

Nitko ne može dokučiti smisao Svetog pisma, ako se čitanjem s njime ne sprijatelji. Stoji napisano: Ljubi ga i podići će te, proslavit će te, kad ga budeš zagrlio ....«

MOLITVA

Čuj, Gospodine, naše molitve koje ti upravljamo o spomendanu svetog Izidora. On je Tvojoj Crkvi bio učitelj nebeskog nauka, neka joj sveudilj bude i zagovornikom! Po Kristu Gospodinu našem! Amen!

BLAŽENA ALETA

Mnogi su sveci imali divne majke, žene duboke vjere i pobožnosti te izvanredno požrtvovne ljubavi, koje su nesebično živjele samo za drugoga. Takva je bila i majka svetoga Bernarda, blažena Aleta. Potjecala je iz ugledne obitelji burgundskih vojvoda. Otac joj se zvao Montbard, a majka Umbelina di Ricey. Rodila se u drugoj polovini XI. stoljeća, negdje oko god. 1070. Udala se vrlo rano, kad joj je bilo tek 15 godina, za Tescelina Sauro, gospodara dvorca Fontaine-les-Dijon, koji bijaše čovjek velike kreposti. On je u njoj dobio životnu družicu vrijednu sebe.

Brak je bio sretan i plodan. Aleta je rodila, kako kažu životopisci, 7 sinova ne samo svome mužu,

već i Bogu. Najslavniji je među njima sveti Bernard. Njegov primjer povući će svu braću u samostan.

Aleta je bila uzorna žena i majka, koja je i svoju djecu dobro odgajala te im svojim umješnim odgojem pripomogla da su postali potpuni ljudi, zreli kršćani, a sve ih je resila neka kršćanska viteška otmjenost i finoća. Bili su plemeniti više po duhu i srcu nego po krvi.

Aleta je bila ne samo savršena odgojiteljica svoje djece, već i majka siromaha, nemoćnika i bolesnika. Bila je velika u djelima kršćanske ljubavi. Sama bi išla od kuće do kuće i tražila najbjednije, bolesne, zapuštene te se za njih majčinski pobrinula. Nije se ustručavala nikakva posla u službi bližnjega, pružajući sve moguće usluge. Na Blagdan svetog Ambrozijana, zaštitnika njihova mjesta, Aleta bi pozvala u svoj dvorac sve svećenike koji su došli na crkvenu svečanost, te ih sama posluživala kod stola.

Aleta nije dugo živjela, ali je svoj život dobro ispunila rodivši i odgojivši sinove, čineći dobro svakome. I na nju možemo mirne duše primijeniti pohvalu Svetog pisma vrsnoj ženi. Za nju vrijede Mudračeve riječi: »Siromahu dlan svoj otvara, ruke pruža nevoljnicima... Svoja usta mudro otvara, i pobožan joj je nauk na jeziku. Na vladanje pazi ukućana i ne jede kruha besposlice. Sinovi njezini podižu se i sretnom je nazivaju, i muž njezin hvali je. Mnoge su žene bile vrsne, ali ti ih sve nadmašuješ. Lažna je ljupkost, tašta je ljepota: žena sa strahom Gospodnjim zaslužuje hvalu« (Izreke, 31, 20, i 26 — 30).

Geranno, opat st. Benigna u Dijonu, sahranio je tijelo blažene Alete u kripti crkve svoga samostana. Na sarkofagu je dao uklesati likove njezinih sedam sinova redovnika, koji su bili najljepši ures te neusporedive majke. Puk je u Burgundiji štuje kao najljepši ures svoga kraja.

5. travnja

SVETI VINKO FERRER, PREZBITER

O njegovu djetinjstvu zna se vrlo malo. Rodio se god. 1350. kao sin gradskoga bilježnika u Valenciji. U 17. godini života u rodnome gradu stupio je u dominikanski red, tu je započeo i nauke da ih nastavi u Leridi i Barceloni. Kao profesor počeo je predavati filozofiju, a kasnije i teologiju, što svjedoči o njegovim intelektualnim sposobnostima. Velika sreća njegova života bijaše mu učitelj novaka u novaštvu koji ga je uveo u pravi duh redovništva. Taj duh je učinio od njega jednoga od najvažnijih propovjednika onoga vremena. On je propovijedajući pokoru obišao ne samo svoju domovinu Španjolsku, već i gornju Italiju, Savoju, Švicarsku i Francusku. Imao je velikih uspjeha, a ponajviše zato što je njegov život odgovarao pokori koju je naviještao. Svjetski užici i časti za njega nisu ništa značili. Na njegov stol meso nikada dolazilo nije, a kroz 40 godina osim nedjeljâ jeo bi samo jedanput na dan. Ležaj mu se sastojao od slame i loze. Pred pukom je stajao kao drugi Ivan Krstitelj. Pokornički i isposnički život davao mu je izvanrednu moralnu snagu koja je djelovala na mase. Njome je branio pravu vjeru protiv krivovjerja i promicao ćudoređe protiv lijenosti i loših običaja. Kroz 20 godina bavio se misionarskim radom koji je dovršio u Bretanji među jednostavnim pukom.

Johan Huizinga, profesor Lajdenskog sveučilišta, napisao je knjigu »Jesen srednjega vijeka«, koja je jedno od najvećih djela povijesti kulture. U

toj knjizi piše o sv. Vinku Ferreru: »... Kad bi dolazio dominikanac Vincencije Ferrer da održi propovijed, pošli bi mu, pjevajući hvalospjeve, iz svih gradova u susret narod, magistrat i svećenstvo sve do biskupâ i prelatâ. Putovao je s brojnom pratnjom sljedbenika koji su svake večeri po zalasku sunca obilazili gradom u procesijama, trapeći se i pjevajući. Za sve je svoje pratioce brižljivo pripremao hranu i konak, a za konačare je unajmio besprijekorne ljude. S njim je putovalo mnogo svećenika iz raznih redova da mu neprestano asistiraju pri ispovijedanju i pri služenju mise. Pratilo ga je i nekoliko notara da vode zapisnik na mirovnim sudovima što ih je sveti propovjednik posvuda održavao. Magistrat španjolskog grada Orihuele izjavljuje u svom pismu biskupu u Murciji da je u njegovu gradu proveo 123 pomirbe, a od toga 67 u slučajevima umorstva. Gdje je god propovijedao, svugdje je njega i njegovu pratnju morala drvena ograda zaštićivati od navale mnoštva, koje mu je htjelo poljubiti ruku ili skute. Dok je propovijedao, sva je privreda mirovala. Rijetki su bili slučajevi da svoje slušatelje nije nagnao u plač, a kad je govorio o posljednjem sudu, o kaznama u paklu ili o Isusovim mukama, gorko bi se rasplakao zajedno sa svojim slušateljima, pa je morao propovijed prekidati dok se plač ne stiša. Pokajnici su pred svima prisutnima padali ničice i u suzama priznavali svoje teške grijehe ... U opisivanju Ferrerova djelovanja ne treba tražiti smjerno preuveličavanje njegovih biografa ...« Sveti Vinko je umro 5. travnja 1419. u Vannesu.

MOLITVA

Bože, svetog Vinka, prezbitera, izabrao si za službenika blagovijesti. On je na zemlji naviještao dolazak Krista suca, daj nam u nebeskom kraljevstvu biti s Kristom Kraljem! Po istom Kristu Gospodinu našem! Amen!

SVETA JULIJANA IZ LIEGEA

Blagdan Tijelova dugujemo privatnim objavama svete Julijane. Isus ju je izabrao za tu misiju. Ona se rodila u Retinne, u blizini Liégea (Liježa) u Belgiji, negdje oko g. 1191. Još vrlo mlada izgubila je roditelje te je predana na odgoj redovnicama samostana Cornillon. Oko god. 1207. i sama je obukla na se redovničku koprenu. U molitvi je često vidjevala mjesec, koji je krnj. Došla je do uvjerenja da mjesec označuje crkvenu godinu, kojoj nedostaje jedna svetkovina Presvetog Sakramenta. Zato se svim silama dala na to da je uvede u Crkvu.

Oko godine 1230. jedna se komisija od 3 člana pozabavila njezinim viđenjima. Sačinjavali su je: Ivan iz Lozana, Hugo od svetog Kara i lieški arhiđakon Jakov de Troyes, koji je kasnije postao papa uzevši ime Urban IV. On je godine 1264. blagdan Tijelova uveo u čitavu Crkvu. Već prije uveo ga je Robert de Thourotte u biskupiju Liége, a Hugo od svetoga Kara u Zapadnu Njemačku.

God. 1230. Julijana je postala priorica samostana Mont-Cornillon. Bila je velika revniteljica redovničke stega, ali je u tome naišla na jak otpor

kako redovnica tako i vanjskih osoba. Zbog toga je 2. svibnja 1248. dala ostavku na službi poglavarice i započela život takozvane »rekluze« ili zatvorene redovnice. U takvom vrlo strogom i prostorno skučenom životu ustrajala je sve do svoje blažene smrti 5. travnja 1258. Sahranjena je u cistercitskoj opatiji Villers.

U ikonografiji svetu Julijanu najčešće prikazuju na koljenima pred oltarom, na kojem se nalazi kalež. U ruci drži knjižicu redovničkih pravila,

Mi stariji, koji se s nekom sjetom sjećamo divnih tijelovskih procesija, lakše ćemo osjetiti zahvalnost ovoj svetici, koja je zaslužna da je taj lijepi blagdan uveden u Crkvu. Jedan od najvećih kršćanskih umova sv. Toma Akvinski sastavio je misu i časoslov za Tijelovo, a njegovi su tijelovski himni nenadmašivi i kao poezija i kao dogmatski sadržaj euharistijske tajne. Blagdan Tijelova svojom ljepotom zanio je mnoge pobožne i umjetničke duše, koje su svojim djelima uzveličale euharistijsku tajnu. Sjetimo se samo Rafaelove slike Rasprave o Euharistiji. Bog se u svojim nedokučivim putovima poslužio skromnom redovnicom da crkveni život obogati jednim velikim blagdanom.

BLAŽENA KRESCENCIJA MARIJA HÖSS

Jedan naš suvremenik, anglikanski biskup John A. T. Robinson zapisao je ovo: »Građu za našu molitvu pruža nam svijet.« A to u praksi znači da

nam sve može biti povod za molitvu. Kad susretnemo čovjeka koji je prekinuo s Bogom i s Crkvom, možemo moliti: »Bože, vrati u svoju očinsku kuću toga izgubljenog sina!« Kad prolazimo kraj groblja ili susretnemo mrtvačka kola, možemo moliti: »O Bože, daj nam ljubav prema Tebi, da bismo mogli nadvladati strah pred smrću!« Kad ugledamo kakav izazovan i sablažnjiv plakat ili prizor, zavapimo: »Bože, ne dopusti da ljudi tome nasjedaju!« Kad kraj nas projuri kakav hiperluksuzni »mercedes«, recimo: »Bože, daj da budem zadovoljan s malim i s onim što imam!« Kad čitamo u novinama o ratu, o djelima nasilja, zamolimo: »Bože, daj da naš nemirni svijet upozna da si Ti jedini uzročnik pravoga i trajnoga mira!«

Primjer za takvu i sličnu molitvu daje nam jedna njemačka franjevačka trećoredica, koja se rodila 20. listopada 1682. u Kaufbeurenu te umrla u svome gradiću 5. travnja 1744., baš na sam Uskrs. Ona je u svom samostanu kroz 16 godina bila najprije vratarica, u neprestanom dodiru s vanjskim svijetom, zatim učiteljica novakinja i napokon poglavarica. Iako redovnica, posvećena molitvi, njezina je molitva bila izrazito apostolska. Na tri nakane naročito je molila i žrtvovala: za sjedinjenje svih kršćana u vjeri, za proširenje Kristova kraljevstva na zemlji i napokon za duše u čistilištu.

Kao njezin duhovni otac sv. Franjo Asiški i Krescencija je imala oko za Božje tragove u stvorenju te za veliku znakovitost stvorova. Nebeska tjelesa, biljke i životinje podsjećale su je i opominjale na Božje tajne i Njegovo spasiteljsko djelo. Ona je pjevala i skladala pjesme, koje bi pjevala sa sestrama. U svojoj pjesmi »O blaga Božja ruko!«

pravi usporedbu između Božjeg i ljudskog djelovanja. Ta tako konkretna, sa životom i stvorenjem povezana molitva, očuvala ju je od pobožnosti koja je tuđa životu i čovjeku.

Njezina pobožnost i molitva vodile su je na duboku solidarnost s ljudima. Ona je u svome duhovnom životu primila izvanredne darove i milosti; tako su je posjećivali mnogi ugledni ci: svećenici, biskupi, kardinali, knezovi, tražeći kod nje savjeta i svjetla. Kraj svega toga ostala je skromna, jer je vjerovala da je sve od Boga, Božji dar. O sebi je ovako govorila: »Ne mogu se dosta načuditi da na mene može misliti ma i jedan jedini čovjek, jer ja sam ipak samo jedna jadna grešnica i jedno ništavilo.«

Pred Bogom se nije uvrštavala među pobožne i svete, već među grešnike. To joj je pomoglo da je jače spoznala i doživljavala neizmjernu Božju svetost, pred kojom valja pasti na koljena u najdubljem strahopočitanju. Ali ne samo to. Ona je na taj način osjetila i svu grešnost ljudskoga roda, pa je osjetila potrebu da skupa s Kristom, Njegovim križem, bude i sama žrtva zadovoljštine za ljudske grijehe. Uvidjela je da je i sama kriva zbog smrti Božjega Sina, a to ju je poticalo da se s Njime u ljubavi sjedini i u duhu zadovoljštine na se uzme grijehe svijeta. A sam ju je Isus uvlačio u tajnu svoje muke, osobito u petke. Ona je tome pridodavala stroge pokore i dragovoljno podnošenje bolesti i križeva. Sve što je trpjela, uspoređujući s onim što je Isus pretrpio, učinilo joj se kao ništa. Zato je i govorila: »O kad bih sa svojim Spasiteljem mogla biti prikovana na križ, tada bi bile ispunjene sve moje želje!«

Krescencija je upoznala svu veličinu i moć požrtvovne ljubavi. I zato njezine riječi zvone kao kakva himna ljubavi: »Ljubav mi daje krila da mogu uzletjeti sve do prijestolja presvetoga Trojstva i ondje iznijeti sve potrebe Katoličke Crkve, kršćanstva, nevjernika, grešnika i duša u čistilištu. Ljubav mi daje krila da poput golubice poletim u bliže i dalje zemlje i ondje Božjom snagom pripomognem naviještanju prave nauke i Evanđelja nevjernicima. Ljubav mi daje krila da poput pčelice poletim na svako stvorenje te iz njega sišem med. Ljubavlju, Bože, mogu Te s neba privući dolje u svoje srce, a s Tobom mogu prijeći preko svakog zida. Ljubavlju mogu smekšati kamena srca grešnika, njome mogu skršiti okove grijeha. Ljubavlju mogu zatvorene u čistilištu osloboditi. Ljubavlju mogu svladati sva svoja zla nagnuća. Ljubavlju mogu nadvladati sve paklene napasti. Ljubavlju mogu podnijeti sve suprotivštine i muke. Ljubavlju mogu Boga još više ljubiti.«

Eto, to je duša, koja bi svakom svjesnom i zauzetom kršćaninu svojim duhom imala mnogo toga reći!

6. travnja

SVETI CELESTIN., PAPA

Papa Bonifacije I. umro je 4. rujna 422. Šest dana kasnije naslijedio ga je vrlo energični Celestin I. i vladao jedno desetljeće. Ta je vladavina bila vrlo aktivna. Papa je očitovao aktivnost prvo u borbi protiv raznih krivovjernih nauka, a zatim u graditeljstvu. Obnovio je takozvanu Julijevu baziliku, koja se danas zove S. Maria in Trastevere, a bogata je prekrasnim mozaicima. Iako je Rim prebogat umjetninama, ta bazilika po svojoj ljepoti odskače i u vječnom gradu. Oštetila ju je Alarikova pljačka Rima godine 410., a papa Celestin ju je obnovio i poljepšao.

I časna starodrevna bazilika svete Sabine na brežuljku Aventinu, u kojoj svake godine na Pepelnicu u Rimu svečano započinje korizma, često uz papinu prisutnost, sagrađena je za pontifikata Celestina I. Novac je za gradnju osigurao neki bogat svećenik Petar iz Ilirika, dakle iz naših krajeva.

Za vrijeme pontifikata Celestina I. održan je III. opći sabor u Efezu, koji je osudio Nestorijevu nauku, a Mariju svečano proglasio Bogorodicom. Saborska odluka u Efezu o Marijinu bogomajčinstvu smatrana je u Rimu kao pobjeda za koju je rimski prvosvećenik bio vrlo zauzet. O tome svjedoči još i danas trijumfalni luk u crkvi Santa Maria Maggiore, na kojem je u prekrasnim mozaicima oslikana Marija kao Majka Božja.

Papa Celestin je stekao zasluge i time što je godine 431. poslao u Irsku opata Paladija, da ondje propovijeda Evanđelje.

Iako je Celestin I. preminuo 27. srpnja 432., Rimski martirologij spominje njegov blagdan šestoga travnja. Godine 817. papa Paskal I. prenio je Celestinovo tijelo u baziliku svete Praksede. Dio njegovih relikvija štuje se također u katedrali u Mantovi te u crkvi sv. Stjepana u Bologni.

Sveti Celestin je već po svome položaju kao papa u Crkvi morao biti vrlo aktivan. No, Crkva na aktivnost poziva sve svoje sinove. Ona može biti vrlo različita. Svakako da su svi kršćani pozvani da se u prvom redu u svojim župskim zajednicama što više uključe u crkveni život, ali da svoje misli, želje i apostolske molitve prošire na čitav svijet. II. vatikanski sabor u tome smislu uči: »Svim je kršćanima časno breme da porade kako bi božansku poruku spasa spoznali i primili svi ljudi posvuda na zemlji.« Bilo bi nedostojno kršćanskog imena i poziva otimati se tome časnom bremenu. Sveci mu se nikad nisu otimali, već su poda nj podmetnuli svoja leđa i nosili ga iz ljubavi prema Kristu Spasitelju i braći ljudima.

OTKRIVEN GROB PRVOG MITROVAČKOG BISKUPA

Na današnji dan godine 304. poginuo je kao mučenik prvi sirmijski biskup sv. Irenej. Stručnjaci Arheološkog instituta iz Beograda te Francuske arheološke škole iz Rima otkrili su godine 1976. nadgrobnu ploču s natpisom koji jasno i nedvojbeno svjedoči da je to grob mitrovačkog biskupa sv. Ireneja. Na polumetarskoj kamenoj ploči stoji latinski natpis, koji u hrvatskom prijevodu glasi ovako: »U Bazilici gospodina našega Ireneja postavio je spomen Macedonije skupa s M . . . i Evenatom.« Ispod natpisa je znak križa s grčkim slovima alfa i omega i palmovom grančicom.

Otkriće je u Srijemskoj Mitrovici znakovito za vjernike onoga kraja, jer su slavni sirmijski mučenici: sv. Demetrije i sveta Anastazija u vjeri i mučeništvu bili predvođeni od svog mladog biskupa Ireneja. Biskupi su glavni predvodnici vjernika, ako su uz to još i mučenici i sveci, onda njihovo vodstvo poprima naročitu vrijednost i vjerodostojnost. Za Sv. Ireneja znamo, dakle, da je prvi povijesno zajamčeni srijemski biskup. On i danas potiče vjernike onoga kraja na vjernost i ustrajnost u onoj vjeri koju on i toliki srijemski mučenici posvjedočiše krvlju. Mi smo o sv. Ireneju pisali 25. ožujka, kad ga spominje Rimski martirologij. Pronalazak njegova groba, što je velik povijesni, arheološki i vjerski događaj naših dana, dao nam je povoda da obnovimo njegovu uspomenu i na današnji dan.

7. travnja

SVETI IVAN KRSTITELJ DE LA SALLE, PREZBITER

U obnovljenom misalu i časoslovu uveden je novi obrazac za spomendane onih svetaca koji su se bavili odgojem. I time Crkva želi odati priznanje onima koji su obavljali jedan od najvažnijih ali ujedno i najtežih poslova. To je odgojiteljski posao koji je prava umjetnost, a i milost, i koji traži razvoj svih duševnih moći. Jedan od svetaca koji je sav život i sve energije posvetio poučavanju i odgoju djece i mladeži jest i sv. Ivan de la Salle, osnivač reda Školske braće. Iako ga mnogi pedagoški priručnici i ne spominju ili samo mimogred s nekoliko šturih riječi, on je ipak bio velik odgojitelj, a time i velik dobrotvor čovječanstva.

Rodio se 30. travnja 1651. u Reimsu, u Francuskoj, a umro 7. travnja 1719 u St. Yonu kod Rouena. Svoj životni vijek proveo je, dakle, za vrijeme francuskoga kralja Luja XIV., »kralja sunca«. Francuska je tada bila najjača evropska velesila, ali davala je i ton životu duha i kulture. Ipak se već tada stvarao u Francuskoj proletarijat građanskoga staleža, koji je jadno životario, dok su plemići plivali u obilju. Djeci toga proletarijata posvetio se plemički sin Ivan de la Salle, da ih odgoji za bolji i čistiji život, da im pruži elemente znanja i da ih uvede u visine vjere. U tome plemenitom i napornom poslu mnogo je pretrpio, ali je ipak ustrajao u njemu punih 40 godina. Ljudska zloća, nerazumijevanje i nezahvalnost nisu ga mogli slomiti.

Hrabro i strpljivo je ne trepnuvši ni okom podnosio sva poniženja koja su nemilo padala na njegovu časnu velezaslužnu osobu. Izgradio se u snažnu ličnost koja se znala mirno i superiorno izdignuti iznad ljudskih hvala ili kuđenja. Nije dopustio da to utječe na nj. Sav se i potpuno predao Bogu promatrajući samoga sebe kao jedno ništa, kome među braćom pripada posljednje mjesto.

Promatrajući svece vidimo da su svi od reda bili izgrađene ličnosti. Nisu se takvima rodili, već su takvi postali neprestanom izgradnjom. Uz Božju milost, s kojom su vjerno surađivali, izgradili su sebe i postali sposobni da izgrađuju i druge riječju i primjerom.

Svojim duhovnim sinovima, koji i danas nastavljaju njegovo odgojiteljsko djelo, sv. Ivan je pisao ovo: »Promislite u duhu što kaže apostol Pavao, to jest da je Bog postavio u Crkvi apostole, proroke i učitelje, i uvjerit ćete se da je i vas postavio u vašoj službi. Isti apostol pruža za to svjedočanstvo kad veli da su različite službe i raznolika djelovanja, a da se u pojedinim od tih darova očituje isti Duh Sveti na zajedničku korist, to jest korist Crkve.

Radi toga ne biste smjeli sumnjati da je ta milost koja vam je dana veliki Božji dar koji vas je pozvao u tu svetu službu, a to je poučavanje dječaka navještajući im Evanđelje i oblikujući ih u duhu vjere.

To naime veli sveti Pavao opominjući da se smatraju Kristovim službenicima svi koji navješćuju Evanđelje, koji ispisuju pismo što ga Krist kazuje u pero ne crnilom već Duhom živoga Boga, ne na kamenim pločama već na tjelesnim pločama srca, a to su srca dječaka. Isus Krist je umro za sve

da ne žive za se koji žive, već da žive za onoga koji je za njih umro i uskrsnuo. Stoga nek vaši učenici, ganuti vašim marom i pomnjom, dožive kao da Bog preko vas potiče, jer vi u ime Kristovo djelujete . . .«

MOLITVA

Bože, Ti si svetog Ivana de la Salle izabrao za odgojitelja kršćanske mladeži. Pobudi u svojoj Crkvi učitelje koji će se svim srcem posvetiti ljudskom i kršćanskom odgoju omladine! Po Kristu Gospodinu našem! Amen!

SVETI HERMAN JOSIP

Tko voli srednji vijek voljet će i njegove svece i mistike. Među najdivnije, iako ne i najpoznatije mistike srednjega vijeka, valja ubrojiti sv. Hermana Josipa. On je bio veliki Isusov i Marijin prijatelj. Premda je davno živio — u drugoj polovini XII. i prvoj XIII. stoljeća, i bio veoma štovan — Crkva mu je tek u naše dane, točno 15. svibnja 1960. službeno dala naziv sveca. Dekret tadašnjeg Svetog zbora obreda određuje da se Herman Josip smije zazivati kao svetac te da se pod istim naslovom njegovo ime smije tiskati u liturgijskim kalendarima biskupije Aachen. Crkva u Steinfeldu, gdje se čuva svečevo tijelo, podignuta je na dostojanstvo manje bazilike. Odredbom od 7. siječnja 1961. dopušteno je da se blagdan svetog Hermana Josipa može slaviti 7. travnja po svim njemačkim

biskupijama. I tako je Crkva potvrdila pradavno štovanje Božjega naroda, koji već stoljećima slavi Josipa Hermana kao sveca i u hodočašćima se okuplja na njegovu grobu.

Josip Herman se već od djetinjstva zanosio pobožnošću prema Isusu i Mariji. On se kretao u Njihovu društvu kao u krugu svojih najprisnijih prijatelja. Nadgrobni spomenik u Steinfeldu prikazuje ga s djetetom u naručju. Taj kip želi ovjekovječiti pobožnu predaju, prema kojoj je Josip Herman bio tako intiman s Isusom da se s Njim već kao dječak igrao. Da je Herman Josip već u 12. godini ušao u samostan premonstratenza u Steinfeldu, bila je samo logična i naravna posljedica njegove izrazite pobožnosti. Kao đak nekoliko je godina proboravio i u samostanu Mariëngaarde u Holandiji. Vrativši se u Steinfeld jedno je vrijeme vršio službu blagovaoničara, a zatim sakristana. U toj drugoj službi njegova je intimnost s Isusom, prisutnim u Euharistiji, još više porasla.

Postavši svećenik Herman Josip je vršio svećeničku službu po raznim ženskim samostanima cistercitskoga i premonstratenskog reda. U tim je samostanima cvala i pobožnost Srcu Isusovu. Ona je zahvatila i svetog Hermana Josipa pa se njemu pripisuje i jedan himan Srcu Isusovu, tj. »Summi regis Cor aveto!« — Zdravo, Srce, velikoga Kralja! U tom se himnu kliče proslavljenom Kristu, ali pod proročkom slikom čovjeka boli. Srce Isusovo kopljem probodeno, ranjeno iz ljubavi prema nama trpi mnogo, a od nas očekuje ljubav i utjehu. I to je prema nekima najstariji himan Srcu Isusovu, iz kojega odsijeva sva ljepota duše zaljubljene u Kri-

stovu ljubav. Navedimo te vatrene stihove pune duboke mistike!

Zdravo, Srce Kralja Boga!
Primi poklik srca moga!
Tebe grlim srcem cijelim,
Razgovarat s Tobom želim,
Ti nadahni govor moj!
Kakva ljubav gonila Te,
Kakva muka mučila Te,
Kadno Sebe posve strati,
Da se možeš nama dati,
Otet smrti narod svoj!

O koliko gorka, bona,
Nemilosnâ smrt bi ona,
Što sred samog hrama sveta,
U kom živ je Život svijeta,
Krenu na Te zubom zlim!
Smrti ove užas cio,
Koji za me Tebe mlio,
Nek mi srce k Tebi vuče,
Da za Tebe ono tuče,
Više od sveg o tom snim...

Poput ruže razvij krunu
Mirisnoga daha punu,
S mojim srcem Sebe združi,
Utješi ga i rastuži:
Što je patnja uz tvoj žar?
Nad kim ljubav ima vladu,
Ne zna truda taj u radu,
Ne može se on uspregnut,
Ljubav svoju mjerom stegnut,
Svaka smrt za nj ima čar.

Slatko Srce, molim glasno,
Ti si meni milje krasno,
K srcu mojem Ti dohrli,
Da Te ljubi, da Te grli,
Vjerno Ti se predajuć.
Daj da Tvojim žarom bije,
Da u tromom snu ne gnjije,
Daj da k Tebi plačuć više,
Tebe časti, Tebi kliče
Vazda Te uživajuć.

Ružo Srca, razvij krunu
Mirisnoga čara punu,
Širi ti se, blago bùdi
Srce moje, da iz grudi
S čežnjom k Tebi pòglêdâ.
Vij mi srce k svom, o Kriste,
Tisni u nj mi rane iste:
Bit će ono slika Tvoga,
Kad probodu potpuno ga
Strijele ljutih uvreda.

U prsi ga Svoje metni,
Da Ti bude susjed sretni;
U radosnoj da žalòsti,
U prelijepoj skrušenosti
Živi na se nè misleć.
Isuse, o Bože živi,
Molbi toj se ne protivi,
Tebe slijedit srce žudi,
Stan i odmor Ti mu budi,
Iz Srca mu ne daj već!

Sveti Herman Josip nije samo lijepo pjevao o Kristu, već je nastojao da Mu se u svemu što više suobliči. Zato je u njegovu životu izgledalo kao da su svi zemaljski interesi i vrijednosti posve u pozadini, dok u prvom planu stoji nadnaravni svijet. Herman Josip je nastojao što više biti sličan Kristu pa je postio, na tvrdom spavao, strpljivo podnosio sve neugodnosti i bolesti. Iz ljubavi i solidarnosti s Kristom želio je da ga ljudi omalovažavaju i preziru. Sve su to bili načini i sredstva da svome ljubljenom Kristu iskaže što veću ljubav.

Herman je bio i veliki štovatelj Majke Božje. U stihovima je slavio Marijinih pet radosti. Gospu je najradije zazivao imenom »Ruža«. U jednom bečkom muzeju čuva se glasovita slika Antona Van Dycka, koja prikazuje sv. Hermana Josipa kako sklapa duhovne mistične zaruke s blaženom Gospom.

Narod je toga duboko pobožnoga svećenika veoma volio. Ta se ljubav nastavila i poslije njegove blažene smrti. Poradi njegova pouzdanog druženja s Djetetom Isusom i njegovom Majkom Marijom časte ga i kao zaštitnika majki i djece. Doista, divan zaštitnik!

KARL PFLEGER

Umro je u dubokoj starosti 7. travnja 1975. svećenik koji se u skromnosti nazivao jednostavnim seoskim župnikom, ali koji je po svojim kvalitetama, po svojoj gostoljubivosti, otvorenosti kuće a još više srca, po svome duhu i stvaralačkom književnom radu postao čovjek evropskih dimenzija. Po rodu i krvi bio je Elzašanin, ali čovjek koji se malo brinuo za političke granice, već je jednako bio otvoren i francuskom i njemačkom kulturnom utjecaju. I pisao je na oba jezika, a njegovi su duhovni pratioci bili Francuzi, Nijemci, Englezi i Rusi, od kojih je najviše cijenio i čitao Solovjeva i Berdjajeva. Taj svećenik bio je Karl Pfleger. U mnogočemu pravi duhovni velikan, pa zaslužuje da ga bar malo upoznamo. Nije bio nikakav sveučilišni profesor, a ipak je sastavio čitav niz knjiga o najdubljim pitanjima ljudskoga bitka, koje su kod mnogih pobudile pažnju, zanimanje i udivljenje. Stvorio je čitalačku publiku, koja ga je rado slušala, čitala i s njim osobno razgovarala.

Karl Pfleger se rodio 6. listopada 1883. u Dachsteinu, slikovitom gradiću nedaleko Strasbourga, kao sin učiteljske obitelji. Otac mu je pripadao onom vrijednom pokoljenju seoskih učitelja, koji su s idealizmom u srcu svoj život i talente posvetili djeci i mladeži. One na kojima ostaje budućnost učili su radu, redu, vršenju dužnosti i zdravom rodoljublju. Karlo je imao još dva starija brata. Svi su Pflegerovi dječaci bili vrlo nadareni, pa su sva trojica u kulturi svoga rodnoga kraja ostavila vidne tragove. Lucijan i Karlo postadoše svećenici. Karlo je svršio gimnaziju u Hagenau, a teologiju u Strasbourgu. Godine 1908. bio je zaređen za svećenika. Službovao je na nekoliko seoskih župa, od godine 1937. u Behlenheimu, gdje je ostao sve do smrti.

Već godine 1932. objavio je svoju prvu knjigu pod naslovom »U sjeni crkvenoga tornja«, u kojoj opisuje crkveni život u Elzasu, osobito na velike blagdane. Knjiga promiče velika ljubav prema rod-

nom kraju. Ona je puna pravih pjesničkih opisa iz kojih odsijeva sva ljepota onoga u kršćanskom životu najvrednijega.

Dvije godine kasnije Pfleger izdaje knjigu »Duhovi koji se bore za Krista«. Ona je u vrlo kratkom vremenu doživjela 6 izdanja, a prevedena je na francuski, talijanski, engleski, portugalski, pa čak i japanski jezik. U njoj su opisani duhovi, poznati u literaturi, koji su nakon traženja i borbi našli mir i rješenje svojih problema u Kristu. To su: Charles Péguy, Léon Bloy, Chesterton, Dostojevski, Solovjev i Berdjajev. Knjigu je izvanredno toplo ocijenio isusovac pater Muckermann, a od protestanata Herman Fachler.

Za vrijeme II. svjetskog rata Pfleger je objavio u Colmaru knjigu »Kristocentrična težnja«. U njoj vrijedni pisac vrlo uvjerljivo pokazuje kako se pravi smisao života može jedino u Kristu pronaći. U teškim ratnim godinama ta je knjiga za mnoge bila duhovna hrana i pravo ohrabrenje koje je ulijevalo nadu. Njome je Pfleger postao prorokom kršćanskog optimizma koji se sav temelji na Kristu.

Godine 1949. Pfleger je predao javnosti u knjizi »Dijalog s Petrom Wustom« svoju korespondenciju s tim značajnim filozofom od godine 1935. do 1939. U istoj knjizi pisac se uhvatio u koštac s nekršćanskim egzistencijalizmom. Odbacuje ga ne samo zato što niječe Krista i Boga već i zato što životu ne daje nikakav smisao, a čovjeku nikakvu budućnost.

Jednostavni seoski župnik piše i izdaje knjigu za knjigom, a svaka je puna poruke, vrijednog i suvremenog sadržaja. Godine 1959. izdaje knjigu »Izviđač dubine ljudske egzistencije«. U njoj prikazuje bit i misao naših velikih suvremenika: Simone

Weil, Maxa Picarda, Paul Claudela, Georges Bernanosa i Reinholda Schneidera.

U knjizi »Obračun vjere jednog starog čovjeka« Pfleger se suočuje s mislima Teilhard de Chardina. U njima pronalazi i naglašava ono što je i njemu samome veoma blizu i na srcu. To je u prvom redu kristocentričnost. Usredotočenost svega na Krista.

Karl Pfleger je u svom dugogodišnjem životu primio mnoga priznanja. Postao je počasni kanonik u Strasbourgu, francuska vlada odlikovala ga je odličjem legije časti, Papa ga je imenovao svojim kućnim prelatom, a Teološki fakultet u Freiburgu počasnim doktorom. Slavljenik kraj svega toga ostade skroman i jednostavan, duboko svjestan da je učinio samo ono što je bio dužan učiniti. Svoje bogate literarne talente iskoristio je u najvećoj mjeri i tako postao ne samo majstor pera, već još više jedan od dobrih proroka našega burnoga vremena. Zato je jedan njegov životopisac s pravom o njemu zapisao »da ga već desetljećima u carstvu duhova ubraja među knezove«, to znači odličnike koji su se odlikovali duhom. Elzas toga svećenika-župnika s ponosom ubraja među svoje najbolje sinove. Njegovo se ime izgovara s poštovanjem. On je neumorno i bez predaha sve do u duboku starost pisao knjige i borio se da pomogne svojim suvremenicima, zapletenima u tolike probleme. Činio je to šireći svjetlo kršćanske radosti što dolazi od Krista. Prema vlastitom priznanju pisao je samo zato da bi što više osvijetlio zagonetku života. Tim plemenitim radom kao katolički svećenik želio je u sve svoje čitatelje uliti hrabrost da se suoče sa životom te da žive kao oni koji vjeruju i kojih je život pun nade.

8. travnja

SVETA JULIJANA BILLIART

Marie-Rose-Julie rodila je 12. srpnja 1751. u Cuvillyu, u biskupiji Beauvais u Francuskoj. Otac joj se zvao Franjo, a majka Antonija. Bili su mali, skromni seljaci, ljudi rada i dobra srca. Julijana je imala sreću da je, unatoč tome što je bila žensko dijete, mogla završiti osnovnu školu i steći bar neku naobrazbu. Kako je bila vrlo pobožna, dopustili su joj mimo tadašnjega običaja da već u 9. godini primi prvu Pričest. Kad joj je bilo 16 godina, njezina je obitelj upala u veliku materijalnu bijedu pa je Julijana, da se nekako prehrani, morala obavljati i najteže poslove. Pri tom je osjetila svu težinu siromaštva i tvrdoću ljudskoga života.

No, glavne su je kušnje čekale i kao u zasjedi vrebale. Kad su joj bile 22 godine kao posljedica jednog velikog pretrpljenog straha zahvatila ju je uzetost obiju nogu. Bilo je to na živčanoj bazi, no ona se više nije mogla kretati. »Na muci se poznaju junaci« — kaže naša poslovica. U svojim patnjama i Julijana je pokazala ono pravo junaštvo duha što se očitovalo u izvanrednoj duševnoj jakosti i strpljivosti. Njezina je moralna veličina čudom ispunjavala i same njezine ispovjednike, kao i svu njezinu okolinu, ljude koji su je susretali i s njome razgovarali. Tada svakidašnja pričest nije bila u praksi. Njoj su je ipak dopustili, što je za nju bila ne samo velika utjeha, već i nepresušivo vrelo duhovne snage. Unatoč svojoj uzetosti, Julijana nije bila besposlena. Ne samo da se bavila ručnim radom, već je oko svoje postelje okupljala djecu i poučavala ih u kršćanskom nauku.

Kad je godine 1789. buknula francuska revolucija, koja se prema vjeri i Crkvi sve više pokazivala neprijateljski, Julijana je smatrala da će biti pametnije ukloniti se iz svog rodnog Cuvillya, jer je u njemu kao kršćanska aktivistkinja bila i odviše dobro poznata. Bilo je to čudo da je jedna uzeta žena bila tako poznata i tako aktivna. Kod svetaca ne vrijede naša obična ljudska mjerila. Julijana se sklonila u grad Amiens, ali je i ondje prema prilikama i mogućnostima apostolski djelovala. Štoviše, ondje je njezina strpljivost i pobožnost još više duhovno zračila. Zahvaljujući svojoj uzetosti činila se po revolucionarni režim manje opasna, pa se sve više počela zanimati za svećenike koji nisu položili prisegu na revolucionarni ustav i zbog toga bili proganjani. Julijana im je pribavljala pomoć i sklonište. Njoj se brzo pridružiše i neke prijateljice, koje otkriše njezinu duhovnu veličinu, te su skupa s njome živjele i djelovale. Najpoznatija je od njih bila udovica Françoise Blin de Bourdon. Ona će postati Julijanina najglavnija suradnica.

U radu oko katehizacije djece poče se sve više javljati misao o osnutku nove redovničke družbe, koja bi se posvetila vjerskoj pouci siromašne i zapuštene djece. Prvi je pokušaj toga plana propao, jer su preduvjeti bili premalo povoljni. Valjalo je još čekati, razmišljati, moliti i raditi.

Godine 1801. došao je u Amiens nekadašnji isusovac o. Varin, koji je godine 1773. doživio ukinuće svoga reda, ali je njegovu duhu ostao uvijek vjeran. Julijana se s njim upoznala i stavila se pod njegovo duhovno vodstvo. Otac Varin je brzo upo-

znao da ima posla s dušom koja je od Gospodina obasuta mnogim milostima. 1. lipnja 1804. baš na blagdan Srca Isusova Julijana je od svoje uzetosti čudesno ozdravila. Postavši pokretljiva postala je i prikladnijom za utemeljiteljicu nove redovničke družbe. Već 15. listopada iste godine Julijana Billiart, Madame Blin de Bourdon i još druge dvije žene položiše prve zavjete i tako udariše temelj svojoj družbi. Svrha joj bijaše besplatno poučavanje, odgoj i briga za siromašnu djecu. Pravila im je sastavio otac Varin. Ona se temelje na duhovnosti sv. Ignacija Loyolskog uz jako naglašeno štovanje Srca Isusova i Marijina. Ipak su vrlo mudro prilagođena potrebama apostolata i izravnoga rada među narodom. Julijana je bila izabrana za prvu vrhovnu glavaricu, a pod njezinim mudrim vodstvom družba procvate i otvori mnoge ustanove.

Ipak ih je čekala još jedna velika kriza. Jedan je svećenik iz Amiensa htio promijeniti pravila družbe, što je majka Billiart najodlučnije odbila. Na svećenikovu stranu stao je i biskup iz Amiensa pa je situacija postala nemoguća. Stoga utemeljiteljica i najveći broj sestara 15. siječnja 1809. ostaviše Amiens i pođoše u Namur. Ondje se Institut sestara naše Gospe od Namura smirio, udario temelje i nastavio blagotvornim radom. Majka Billiart radila je sve do posljednjeg daha života. Naročita su joj briga bile buduće sestre učiteljice pa je nastojala da ih što više i što bolje odgoji.

Julijana Billiart bila je i velika promicateljica štovanja Srca Isusova, obdarena mnogim milostima, duhovnim zanosima i čudesima. Umrla je u Namuru 8. travnja 1816. Papa Pijo X. proglasio ju je g. 1906. blaženom, a Pavao VI. u lipnju, mjesecu

Srca Isusova, godine 1969. svetom. Majka Billiart je preminula s riječima Gospina »Magnificata« na usnama. I nju kao i Gospu generacije njezinih duhovnih kćeri i svih njihovih gojenica nazivaju blaženom, jer je i ona postala velikom dobrotvorkom čovječanstva.

JOSIP JURAJ STROSSMAYER, BISKUP

Jedan je češki intelektualac rekao da Hrvati imaju pet velikana, koji na području znanosti, umjetnosti i kulture idu u evropske, dapače svjetske razmjere. To su: Ruđer Bošković, Josip Juraj Strossmayer, Vatroslav Jagić, Don Frane Bulić i Ivan Meštrović. Nas zanima Strossmayer, koji je umro 8. travnja 1905. Govoriti o njemu kao nekom svecu ne može biti ni govora. Strossmayer je, doduše, bio biskup Katoličke Crkve, ali je kao čovjek i prelat imao svojih slabosti i sjena. No unatoč tome on je bio izuzetna ličnost u našem kako crkvenom tako i narodnom životu. Ne moramo se slagati s njegovim političkim zamišljajima i stavovima, no ne možemo a da ne priznamo njegovu veličinu u promicanju znanosti, umjetnosti i kulture uopće u našem narodu, u oblikovanju Hrvatske kao moderne nacije. Danas bolje uočavamo i njegove vrlo široke, tolerantne i ekumenske stavove na I. vatikanskom saboru. Oni su doživjeli svoju potvrdu tek na II. vatikanskom saboru, a Strossmayerova je veličina što je bio tako dalekovidan da je 100 godina ranije branio i zauzimao se za ono što je danas posve prirodna stvar.

Daleko bi nas odvelo da nabrojimo sve ono što je Strossmayer kao veliki pokrovitelj kulturnoga napretka učinio za svoju biskupiju, za Zagreb i za hrvatski narod uopće. No ne možemo ne spomenuti Đakovačku katedralu, Akademiju znanosti i umjetnosti, Sveučilište i Galeriju slika u Zagrebu. Tim je i drugim ustanovama učinio Zagreb najjačim kulturnim centrom na slavenskom jugu. A koji su ga motivi u svemu tome vodili, sam je sažeo na završetku svoga velebnoga govora u Zagrebu prigodom otvorenja Galerije slika. On kaže:

»Svećenik sam i vladika, pak sam zato i nešto doprinio da se u narodu našem stvori i utemelji Akademija znanosti i umjetnosti i Sveučilište, da narodu svomu dokažem da među svetom vjerom i među znanosti i umjetnosti ne ima nikakvih na svijetu opreka. Pak, ako opreke kadšto i bude, nije je narav stvari porodila, nego strast, slabost i zanesenost ljudska. Obje su, vjera i znanost, Božji porod i na međusobnu ljubav, slogu i potporu bićem i izvorom svojim upućuju. Bog je, vjerujte mi, u onaj čas kad je svetom moći svojom prvu iskru misli iz uma čovječjega, kad je prvo čuvstvo iz srca čovječjega, kad je prvu riječ iz usta čovječjih izbio, i svetu vjeru i sveto znanje porodio i baštinom cijeloga svijeta i svih vjekova učinio. Ne može čovječanstvo, ne može nijedan narod bez jednoga i drugoga biti. Što se vjere tiče, vjerujte mi, kad bi moguće bilo da Bog čovjeku i najmudrijemu i najučenijemu sve življe oduzme, koje vjeri i predaji zahvaliti ima, ostao bi bez svake misli, zamuknuo bi i postao aes sonans et cymbalum tinniens. Bez prave, opet, znanosti svaka bi vjera ishlapila, izvrgla se i otaštila. Znanost ima divnu zadaću. Ona

ima zadaću da čim više u tajne ove divne naravi prodre i da otale sile naravi na korist čovječanstva obrati, no, najveća joj je zadaća da sve više prodre u onu divnu narav Božju, koja se vjerom očituje, i da iz nje onu svjetlost i onaj oganj crpe, bez koga rod ljudski nigdje biti ne može.

Vjera znanosti već tim neizmjernu uslugu čini što uči i živi način pruža kako da strasti i požude naše, najobilniji taj izvor bludnja čovječjih, svladamo. Vjera, dašto, znanosti veli ono isto što i sebi: dok smo na ovom svijetu, dok ovu trulost i umrlost na sebi nosimo, videmus in speculo et in aenigmate, a samo onda kad se ove trulosti i umrlosti oslobodimo, onda ćemo vidjeti licem u lice. Ali ovo znanost sto i sto puta potvrditi mora, jer samo da jedno spomenem. Zar je itko, polag svega znanstvenoga naputka, dokučio i rastumačio u čem stoji moć oka čovječjega, po kojoj se u njem vas svijet ugleda i u duši čovjekovoj odziva; ili je li znanost igda znala dovoljno protumačiti otajstvo riječi čovječje kojim se nekim barem načinom potvara otajstvo upućenja Božjega i kojim čovjek dušu i srce svoje u dušu i srce bližnjega svoga prelijeva i zrak sili da mu nosiocem najotajnijih misli i čuvstava bude? — Vjerujte mi, Sveto pismo neizmjerno znanost odlikuje. Ne ima riječi izvjesnijih na svijetu, nego što su riječi sapiencijalnih naših knjiga, kojima se mudrost i znanje preporučuje, a da i ne govorim o kršćanstvu, koje početnika svoga suncem, svjetlom vječitim i svjetlom koje svakoga čovjeka prosvjetljuje, naziva. — Znanost je, pak, vjeri, koja je božanstvom i neiscrpivim svojim izvorom dobročinstvo i spas svih vjekova i svih naroda, koristila što je u dubljine Božje prodrla i iz

neiscrpivoga toga izvora stara i nova dobročinstva iznijela na spas i prosvjetu svijetu. Tako je bilo početkom vjere po apologetima, a tako je i danas. Vjerujte mi, sve što se je na ovom svijetu do sada uzvišenoga učinilo, učinilo se složnim radom svete vjere i znanosti, a ljudi učeni, koji su znali umom i srcem svojim jedno i drugo prigrliti, najslavniji su ljudi, a djela njihova vječite vrijednosti i koristi.

Ja sam rekao i ponavljam: to je bila pri stvaranju visokih naših zavoda glavna moja namjera, a zahvaljujem se iz svega srca i Akademiji i Univerzi što su tim putem pošle, pak ih usrdno molim da na tom putu i ostanu. To će biti meni ne samo na samrtnom času, nego i pred samim licem Božjim najveća utjeha i najveća nagrada. U to ime, kao što sam Akademiji, kad sam je otvorio, poklonio, gledom na svetu vjeru, križ koji mi je darovao pokojni papa Pijo IX., tako isto sada, kad otvaram Galeriju slika, poklanjam joj jednu zlatnu i jednu srebrnu medalju kojom se ovjekovječuje putovanje Slavenâ 1881. u Rim, koju je meni poklonio sveti otac papa Lav XIII. i kojoj se na jednoj strani vidi lik istoga Sv. oca Lava, a na drugoj lik Slavenstva s vašim biskupom, koji mu je Slavenstvo tada prikazao. Papa Lav XIII. veliki je štovatelj slavenskog naroda i veliki promicatelj znanosti i umjetnosti, a ja poklanjam ovu medalju Akademiji u namjenu da znanost uvijek i uvijek u slozi živi sa svetom vjerom.

U to ime blagoslovio vas Bog sve, i ja proglašujem otvorenom Galeriju slika.«

Strossmayer je rođeni Osječanin. Rodio se u gradu na Dravi 4. veljače 1815. kao sin nepismena

trgovca konjima. Obitelj je potjecala od Pavla Strossmayera, koji je sredinom XVIII. stoljeća kao vojnik došao iz Linza u Osijek i tu se oženio domaćom djevojkom. Na đakovačkom groblju još se i danas nalaze grobovi Strossmayerovih roditelja s kamenim križevima, koje im u znak duboke zahvalnosti postavi sin biskup. Obitelj se sasma pohrvatila, u njoj se njegovala narodna pjesma, a osobito je bio popularan Reljkovićev »Satir«. I tako je mladi, vrlo sposobni Josip Juraj već od rane mladosti upijao na samim izvorima pravi narodni duh, koji će ga osposobiti za sve njegovo kasnije mnogostruko djelovanje.

Nakon franjevačke gimnazije u Osijeku i sjemeništa u Đakovu Strossmayer odlazi u Peštu na daljnji studij teologije. Kao svećenik bio je jedno vrijeme dvorski kapelan u Beču, da već godine 1849. postane biskup u Đakovu i biskupuje preko pola stoljeća. Biskupsko mu je geslo bilo: »Sve za vjeru i domovinu!« On ga je svojim djelima i ostvario. Uz već gore spomenute ustanove spomenimo da je bio i graditelj velike župske crkve sv. Petra i Pavla u svome rodnome gradu, koju Osječani s ponosom nazivaju »katedrala« te da je u Osijeku osnovao i dječačko sjemenište, koje je kao sjemenište djelovalo od 1889—1920., a kasnije kao biskupski konvikt za odgoj katoličke školske mladeži. Strossmayer je u Đakovo doveo sestre sv. Križa, koje ondje, a onda po čitavom Balkanu razviše izvanrednu karitativnu i školsku djelatnost, a uz milosrdnice su još i danas najbrojnija ženska redovnička družba u Hrvatskoj.

Strossmayer se istaknuo na I. vatikanskom saboru kao veliki govornik, a napisao je i čitav niz

vrlo umnih pastirskih poslanica. Iako je na I. vatikanskom saboru bio protiv definicije o papinoj nezabludivosti, kad je ona ipak bila definirana, on ju je prihvatio. Godine 1872. pokrenuo je Glasnik svoje biskupije i u njemu je objavio naredbu »O Kristovoj Crkvi« te je tako prihvatio i javno i službeno sve zaključke I. vatikanskog sabora. Na taj je način pokazao da je kraj svih svojih stavova a i ljudskih slabosti u biti ipak uvijek bio vjerni prelat Katoličke Crkve. Pokopan je u kripti svoje lijepe katedrale, koja i danas svim posjetiocima priča o najvećem i najpoznatijem đakovačkom biskupu.

Na početku ovog prikaza naglasili smo da Strossmayer nije bio nikakav svetac te da je imao svojih slabosti. Na koncu želimo ipak naglasiti i to da ga je vodila plemenita nakana kad je izvodio zaslužna djela.

9. travnja

SVETI DEMETRIJE, ĐAKON I MUČENIK

U svijetu znanosti sveti Demetrije je još uvijek prilično sporna ličnost, jer ga većina pisanih spomenika slavi kao solunskoga mučenika, dok je štovanje iskazivano svetom mučeniku u Srijemu ipak starijega datuma, a to govori u prilog srijemskoj, odnosno mitrovačkoj tradiciji, tj. da je bio mučen u starom Sirmiumu. Jedan dio njegovih relikvija prenesen je iz Sirmija u Solun, ondje položen u baziliku, njemu u čast sagrađenu, gdje se razvio izvanredan mučenikov kult, koji je zasjenio Sirmij, pogotovo kad je taj grad bio razoren. I tako je sveti Demetrije jednostavno i nazvan solunski mučenik, što ipak ne izgleda da odgovara povijesnoj istini. Na temeljima staroga Sirmija nastao je grad Mitrovica, koja se naziva »civitas sancti Demetrii« — grad svetog Demetrija. Sveti Demetrije se u đakovačkoj biskupiji 26. listopada slavi još i danas vrlo svečano kao glavni zaštitnik srijemske biskupije.

Toga dana i grad Solun slavi vrlo svečano svetog Demetrija kao svoga zaštitnika. U XVI. stoljeću za svečev se blagdan Solun spremao čitavom jednom korizmom, tj. pripravom od 40 dana. Svetkovanje samoga blagdana slavilo se tri dana, dok je završna svečanost bila tek 3. studenoga. Uz crkveno svetkovanje bio je u Solunu i veliki sajam, na koji su dolazili ljudi sa svih strana Balkana. Štovanje sv. Demetrija silno je razvijeno ne samo u Solunu, već u istočnim grčkim i slavenskim cr-

kvama uopće. Njemu u čast sačuvano je 20 svečanih govora koje su izrekli visoki crkveni dostojanstvenici i veliki govornici. Jedan martirologij spominje sv. Demetrija 8. listopada, a toga dana slavi ga zagrebačka nadbiskupija.

Sveti Demetrije kao đakon naviještao je Evanđelje po Srijemu, a svoje naviještanje zapečatio krvlju. Na današnji dan uz svetog Demetrija neki martirologiji navode i sedam srijemskih djevica i mučenica. One su živjele u molitvi i pokori kao neke vrste redovnice, a poginule su vjerojatno godine 304. za cara Dioklecijana. Sirmij na sjeveru i Salona na jugu naše domovine bili su u stara vremena glavna kršćanska središta u našim krajevima. U njima je cvao kršćanski život, a svjedoci su mu brojni mučenici. Sveti Demetrije je u Srijemu najpoznatiji. Dobro je da čuvamo na njega i druge mučenike iz naših krajeva trajnu uspomenu.

SVETA MARIJA KLEOFINA

Očevidac sv. Ivan Evanđelist piše: »Kod Isusova križa stajale njegova majka i sestra njegove majke, Marija Kleofina i Marija iz Magdale« (19, 25). U tom za povijest čovječanstva najpresudnijem času pod žrtvenikom križa, dok se na njemu prinosila Isusova žrtva, stajala je i Marija Kleofina, koju Evanđelje naziva Kleofinom ženom. Već samo zbog toga ona zaslužuje da joj u povijesti svetaca ostane trajan spomen. Prema evanđeoskim izvorima ona je i majka apostola Jakova Mlađega i Josipa. Josip

je vjerojatno bio samo Isusov učenik, dok je Jakov pripadao onome užem krugu oko Isusa, tj. apostolskome zboru, koji postade stup Kristove Crkve.

Marija Kleofina ostaje na Kalvariji i nakon Isusove smrti, prisustvuje Njegovu pokopu, a na uskrsno jutro s ostalim ženama polazi na grob da pomaže Isusovo tijelo.

Kleofa, Marijin muž, vjerojatno je bio brat sv. Josipa, pa je tako preko njega Marija Kleofina bila u duhovnom srodstvu s blaženom Gospom.

Štovanje svete Marije Kleofine i Salome i Magdalene kao žena »mironosnica«, koje su nosile miru da pomažu Isusa, razvilo se u srednjem vijeku osobito na temelju legende prema kojoj bi nakon Isusova uzašašća skupa s Lazarom došle u Marseilles. Ondje su pobožno živjele i umrle. Bez obzira na utemeljenost te legende svete žene koje su pratile Isusa za Njegova javnog života, a u vrijeme Isusove muke pokazale veću hrabrost negoli muškarci, zaslužuju našu pažnju i postovanje. One su sve od reda uzorom osjećajne i djelotvorne ljubavi prema Isusu. On je za njih bio Učitelj, koga su ljubile, kome su dobro željele, koga su slijedile i kome su služile. Njihova vjerna ljubav na Veliki petak i briga za Isusovo tijelo nešto je najljepše i najljudskije u našoj povijesti. Zato su ih i brojni umjetnici oslikali i pod križem i na putu k Isusovu grobu, a njihov je lik za kršćanina, doista, trajno nadahnuće.

Marija Kleofina tiha, skromna, uslužna žena skupa s ostalim svetim ženama, Isusovim pratilicama, potiče nas da trajno mislimo na Isusovu prisutnost. Mi danas ne možemo gledati i pratiti Isusa

kako su ga one gledale i slijedile, ali Isus je trajno i među nama prisutan, i to u Svojoj riječi, u Euharistiji i u našoj braći. On se poistovjetio s našim bližnjim i rekao da sve što činimo braći ljudima činimo Njemu samome. Svete žene bile su blizu Isusa. One nas pozivaju da i mi u životu uvijek budemo blizu Isusa. To je i nama danas moguće.

10. travnja

SVETI MIHAEL DE SANCTIS

Za kršćanina je dan smrti dan rođenja za nebo. Zbog toga Crkva slavi smrtni dan svojih svetaca, za koje vjeruje da se sigurno nalaze u diki nebeskoj. Rodio se za nebo 10. travnja 1625. u dobi od samo 33 godine sveti Mihael de Sanctis. On je po rodu Katalonac, a rodio se 29. rujna 1591. u Vichu nedaleko od Barcelone. Ostavši u 11. godini siroče bez oca težio je od rane mladosti prema redovničkom životu. No na njegovu putu prema samostanu upopriječiše se mnoge zapreke, osobito protivljenje njegove rodbine. Ti ljudi, na žalost, nisu znali ili nisu htjeli znati da je po prirodnom zakonu svatko slobodan da si sam odabere stalež u kojem će provesti život. Kako je Mihael u svom redovničkome zvanju bio vrlo postojan, napokon je u kolovozu 1603. stupio u samostan trinitaraca u Barceloni. Ondje mu je bio magister novaka časni otac Pavao Aznar. Pod njegovim vodstvom mladi je Mihael mnogo pokročio u znanosti svetaca. 30. rujna 1607. već je bio pripušten redovničkoj profesiji, konačnom predanju Bogu po svetim zavjetima. Malo kasnije prešao je u strožu granu trinitaraca i ondje iznova položio redovničke zavjete.

Bog je Mihaela obdario mističnim darovima. Često je u koru, u crkvi, pa i u blagovaonici zahvaćen Gospodinovim Duhom upao u zanos. Danas u doba pentekostalizma to nekako lakše možemo shvatiti. Kad Duh Sveti zahvati dušu, onda se u njoj zbiva što izmiče našoj naravnoj znanosti, a što se ipak očituje, tako da se bar neke pojave mistič-

noga stanja mogu i sjetilima zamijetiti. Za Mihaela je često bila dostatna samo jedna riječ ili jedan pogled na Raspetoga pa da padne u religiozni zanos. Poglavari su ipak za svaku sigurnost htjeli da Mihaela dobro ispitaju i prokušaju, pa su ga poslali u Sevillu učenim teolozima i ljudima velikog iskustva u vođenju duša. Sud je ispitivača bio vrlo pozitivan. Kod Mihaela se radilo o Božjem nadnaravnom zahvatu.

Poglavari su sada smatrali svojom dužnošću da mladoga redovnika pošalju u izravni vanjski apostolat, neka njegovi bogati nadnaravni darovi budu na korist i drugima. Mihael je jedno vrijeme vršio službu zamjenika poglavara u Baezi, a zatim je postao poglavar u gradu Valladolidu, gdje se tada nalazio španjolski kraljevski dvor.

U Baezi je Mihael izveo brojna obraćenja. Njegov sveti život i mistični zanosi davali su neobičnu snagu njegovim riječima i ljudi su se obraćali. Govorio je mnogo sveučilištarcima, plemićima, javnim grešnicima, a poslije propovijedi mnogi su pristupali u ispovjedaonicu, ispovijedali se, kajali se i započinjali novi život.

Glas o revnom i svetom svećeniku došao je i na kraljevski dvor u Valladolidu, pa ga je kralj Filip III. u mnogim duhovnim pitanjima pitao za savjet. On i cijela njegova obitelj veoma su cijenili Božjega slugu.

Mihael je svršio svoje nauke na slavnim španjolskim sveučilištima u Baezi i Salamanki, i to pod vodstvom odličnih profesora. Obdaren i sam Božjim prosvjetljenjem napisao je raspravu »O miru duše« te ispjevao duhovni kantik o putu sjedinje-

nja s Bogom. Ta djela stručnjaci za duhovno bogoslovlje ocjenjuju kao vrlo vrijedna i pozitivna.

Sveti Petar, apostol, opisujući odnos između pastira i vjernika kaže: »I kad se pojavi vrhovni pastir, primit ćete neuveli vijenac — slavu« (I. Petr 5, 4). Mi vjerujemo da se to ispunilo i na svetom svećeniku Mihaelu de Sanctis, koga je Pijo IX. 8. lipnja 1862. na same Duhove proglasio svetim skupa s japanskim mučenicima. On u carstu svetih uživa svoj neuveli vijenac slave.

Francuski romanopisac Georges Bernanos podsjeća nas da je baština svetaca dana u naše ruke. Bogata je to baština, a ipak se Walter Nigg, suvremeni protestantski pisac svetačkih životopisa, pita: »A tko se još danas brine za baštinu svetaca? Ta ipak nije sporedno da li su sveci unutar kršćanstva živi ili ne.« Oni će biti živi ako se za njih budemo zanimali, ako ih budemo upoznali. Upoznati dobro jednog sveca znači steći prijatelja i životnog pratioca iz kojega zrači takva toplina i prisnost, kakvoj nema para ni u kakvoj ljubavnoj pripovijesti. Upoznati sveca znači i odmah osjetiti želju da budeš u njegovoj duhovnoj, ali stvarnoj blizini. Ta želja se rađa, jer u svecu otkrivamo živi znak Božje prisutnosti i Njegove čudesne milosne djelatnosti. I tako nam sveci postaju vodiči k Bogu, što je i njihova najvažnija zadaća. Pascal je zapisao: »Sve ono što nije Bog ne može ispuniti moje očekivanje.« Bog je naš posljednji cilj. Sve što nas k Njemu vodi dobro je došlo. Mislimo da su sveci odlični vodiči k Bogu. Susresti sveca znači susresti dobrog, vjernog, uslužnog suputnika na putu prema Bogu.

11. travnja

SVETI STANISLAV, BISKUP I MUČENIK

Roditelji su ovog sveca naprosto izmolili molitvom i milostinjom. U početku braka nisu imali djece, a željeli su ih imati. Kao kršćani jake vjere i velikog pouzdanja u B o g a 30 godina molili su za porod. Ta duga i ustrajna molitva najbolji je dokaz njihove vjere. Ljudi slabije vjere ne bi nikad imali snage da tako dugo mole. »Mnogo može molitva pravednika ako je žarka« (Jak 5, 16), piše sveti Jakov. Ta je molitva u ovom slučaju izmolila dijete koje će postati svećenik, biskup i mučenik. Sveti Stanislav se rodio oko godine 1030. u gradu Sczepanowu u Poljskoj.

Kako je Stanislav bio dobre ćudi, sklon pobožnosti i znanju, poslao ga je njegov otac, koji je bio plemić, na studij prava i teologije u Pariz. Vrativši se sa studija drage roditelje više nije našao na životu. Svoju baštinu podijelio je siromasima te stupio u krakovski stolni kaptol. Biskup Lambert zaredio ga je za svećenika. Iako je bio mlad, brzo se izdigao nad druge članove kaptola i to propovijedanjem, učenošću i pomaganjem svima onima koji su bili u kakvoj nevolji. Godine 1071. naslijedio je biskupa Lamberta na krakovskoj biskupskoj stolici. Kao dobar pastir predvodio je biskupiju, pomagao siromahe i veliku brigu vodio o svom kleru. Budući da je prekoravao kralja Boleslava II. zbog njegova sablažnjivog brakolomstva, ubio ga je sam kralj, i to za vrijeme svete mise. Mučenikovo tijelo počiva u katedrali u Krakovu, a Poljska ga slavi i zaziva kao svoga zaštitnika.

MOLITVA

Bože, sveti biskup Stanislav podlegao je mačevima progonitelja braneći Tvoju čast. Molimo Te da i mi sve do smrti ustrajemo jaki u vjeri. Po Kristu Gospodinu našem! Amen!

BLAŽENA HELENA GUERRA

»Vjetar puše gdje god hoće« — rekao je Isus Nikodemu. I vihor ili dah Duha Svetoga puše gdje god hoće, u osobama koje On slobodno želi zahvatiti. Zašto je zahvatio baš ove a ne druge duše, ljude iz ovoga grada i naroda, a ne iz drugoga, ostaje nam tajna. To je tajna Božjega preodabranja. Zato i ne možemo odgovoriti a zašto je Helena Guerra iz grada Luke u Italiji, kćerka plemenitaša Antuna i Faustine Franceschi, koja se rodila 23. lipnja 1835., zadobila čast oltara. To je tajna Božjeg preodabranja, pred kojom je dobro da se poklonimo u strahopočitanju. Bog zna što radi i koga odabire.

Dobro stojeći bračni par Guerra imao je 6 djece. Troje od njih umrije vrlo rano i pođe među anđele. A Helena se rodila prije reda. Uzrok poroda bijaše pad majke, koja je navršila tek 7 mjeseci trudnoće. Dijete rođeno prije reda ostat će čitav život prilično krhkog zdravlja. Sunce obitelji bijaše dobra mama, koja će Heleni i njezinoj braći dati duboko kršćanski odgoj, nešto najbolje što kršćan-

ska majka može dati svjoj djeci. Jedan od braće postat će svećenik.

Helena se razvila u čistu, pobožnu i dobru djevojku. S milosrdnim sestrama sv. Vinka Paulskoga od svoje dvadesete do tridesete godine marno je pohađala siromahe i bolesnike i pomagala im. Ta djelatnost činila je njezinu pobožnost vjerodostojnom. Kršćanstvo se bez djela ljubavi prema bližnjemu ne može zamisliti.

Helena se dala i na učenje latinskog jezika pa je u tome tako mnogo uznapredovala da je mogla čitati djela latinskih ili zapadnih svetih Otaca u izvorniku. Zato i njezini spisi odišu otačkom kulturom, onim duhovnim blagom zvijezda Crkve koje ne zalaze. Upisala se i u razna katolička društva te oko sebe okupljala prijateljice koje su imale smisla za duhovni život i apostolat. S njima skupa djelovala je u duhu Katoličke akcije u Luki i oko nje. Grupa koja se oko nje okupljala počela se nazivati »duhovno prijateljstvo«, a Helena ju je stavila pod zaštitu Gospe. Iz te će se zajednice kasnije razviti Družba oblatkinja Duha Svetoga.

Prva kuća u kojoj je Helena organizirala jednu vrstu redovničkog života otvorena je u njezinom rodnom gradu Luki, i to 9. prosinca 1879. Tako Helena postade utemeljiteljica jedne redovničke družbe. Njoj je dala za život malo ali vrlo mudrih pravila. Svrha je družbe dvostruka: promicanje pobožnosti prema Duhu Svetome i odgoj ženske mladeži. Tako je Helena svojim tihim i neupadnim radom utirala put duhovskom pokretu, koji je na neki način započeo papa Leon XIII. svojim enciklikama o Duhu Svetom, te koji svoj puniji cvat doživljava upravo u naše posaborsko doba.

U kolovozu 1873. utemeljiteljica je svoju malu zajednicu stavila pod zaštitu Madone od Cenakula, sv. Josipa i sv. Zite, zaštitnice grada Luke. Nadbiskup grada monsignor Ghilardi članovima nove zajednice dao je dopuštenje da mogu nositi točno određenu redovničku odjeću, da mogu polagati zavjete, a potvrdio im je i pravila.

Gojenica te nove zajednice bila je i druga slavna kćerka grada Luke, kasnija svetica Gema Galgani, koja umrije g. 1903. baš na današnji dan. Gema je čak molila da bude primljena u tu zajednicu, ali joj molba bi odbijena.

Blažena Helena je napisala nekoliko školskih i drugih knjiga. U njima se zalaže za proširenje i produbljenje pobožnosti prema Duhu Svetom. Zbog svoga duhovskog nastojanja dobila je častan naziv »misionarka Duha Svetoga«.

Isus svoje sljedbenike zove da Ga slijede, da budu dionici Njegova života, patnja i poniženja. Učeniku mora biti kao i njegovu učitelju, a sluzi kao i njegovu gospodaru. Isus je želio da Helena Guerra pije iz kaleža poniženja. U njezinoj družbi rodiše se razne poteškoće. Zbog toga joj je 20. rujna 1906. oduzeta uprava. Od toga dana kroz 7 godina bila je samo obična sestra. Ona je to primila u duhu poniznosti i poslušnosti, i tu se pokazala istinitost i vjerodostojnost njezine kreposti. Bio je to težak ispit, ali na kojem je blaženica prošla s odličnim uspjehom. Umrla je u 80. godini života 11. travnja 1914. Bila je baš velika subota. Saborski papa Ivan XXIII. proglasio je na početku svoga kratkog pontifikata, tj. 26. travnja 1959., Helenu blaženom.

Družba blažene Helene Guerra takozvanim »dekretom pohvale« 8. ožujka 1911. potvrđena je i od Svete Stolice. Danas broji oko 150 članova u 12 kuća. Brojčano prilično skromno djelo, no postoje vrijednosti koje se ne mogu izmjeriti brojkama. I mala redovnička družba s dobrim duhom može biti vrednija od velike, ali koja nema duha. Duh je ono glavno.

12. travnja

SVETI ZENON, VERONSKI BISKUP

Verona, grad na rijeci Adige u sjevernoj Italiji, može se ponositi bogatom povijesnom, kulturnom i vjerskom tradicijom. O njezinoj slavnoj prošlosti govori još i danas sačuvan rimski amfiteatar, romanička katedrala, gradska vijećnica i drugi brojni arhitektonski spomenici kasnijih razdoblja. Biskupija u Veroni seže čak u III. stoljeće. U nizu njezinih biskupa zauzima odlično mjesto sv. Zenon. On je bio osmi po redu biskup, a od VIII. stoljeća je i glavni zaštitnik grada i biskupije Verone.

Da bismo s nekom sigurnošću utvrdili vrijeme biskupovanja i smrti sv. Zenona, možemo se pozvati na jedno pismo svetog Ambrozija, milanskog biskupa, koje datira iz godine 386. U tom pismu on naziva našeg sveca biskupom »svete uspomene«. Iz sadržaja se pisma dade zaključiti da je sv. Zenon umro negdje oko godine 372. Kao smrtni dan uzima se 12. travnja.

Po svemu izgleda da sv. Zenon nije bio rodom iz Verone ni iz Italije, već iz Afrike. To se dade zaključiti iz jednoga od njegovih govora, izrečenih u čast mučenika Arkadija, koji je poginuo za vrijeme Dioklecijanova progonstva u Cezareji u Mauritaniji. Do istog se zaključka dolazi i iz stila ostalih njegovih govora, njihovih izvora i svečeve kulture. Sve to odiše dahom afričkih pisaca: Apuleja, Tertulijana, Ciprijana i Laktancija.

Govori sv. Zenona odličan su i pouzdan izvor iz kojeg možemo crpsti dragocjene podatke o njegovoj pastoralnoj djelatnosti i o njegovim biskupskim

vrlinama. Svečevi govori različite su dužine, a obrađuju i različita pitanja. U njima je često riječ o arijanskim zabludama, o pravoj nauci o Presv. Trojstvu, no uz dogmatsku nauku obiluju i moralnim pobudama. Velik dio govorâ posvećen je liturgiji, osobito dijeljenju sakramenta krštenja i slavljenja Euharistije, a sadrže i mnoge dragocjene podatke koji obogaćuju kršćansku arheologiju. Tako iz njih saznajemo da je on u Veroni sagradio prvu crkvu, da je njegovim propovijedima pribivao velik broj vjernika obraćenika s poganstva, da je bio vrlo oprezan i razborit u pripuštanju obraćenika sakramentu krštenja i da je pripuštao samo one koji su bili vrlo dobro poučeni, pripremljeni i koji su na ispitu pokazali dostatno znanje. U tome nam može služiti za uzor. Primanje sakramenata traži dolično pripravu. Ono se ni po koju cijenu ne smije svesti na puki običaj.

Sveti biskup Zenon mnogo je revnovao oko prizidanja klera i puka u vjeri i kršćanskom životu. To je činio ne samo riječima već još više životom i djelima. Davao je odličan primjer u kršćanskim krepostima, a osobito u ljubavi, poniznosti, siromaštvu te darežljivosti prema siromasima i potrebnima.

Zaključimo ovaj kratki prikaz o svetom Zenonu odsječkom iz njegovih Rasprava, koji je ušao i u Časoslov Božjega naroda! Svetac u njemu raspravlja o Jobu kao praliku Krista:

»Draga braćo, koliko možemo shvatiti, Job je pralik Krista. Tu nam istinu potvrđuje samo uspoređenje. Bog naziva Joba pravednikom. Krist je sama pravednost iz čijeg će izvora uživati svi koji su

blaženi; a o Njemu je rečeno: Izići će vam sunce pravde. Job je nazvan istinitim. A sama istina — Gospodin, u Evanđelju kaže: Ja sam put i istina.

Job je bio bogat. A što je bogatije od Gospodina, jer Njemu pripadaju svi bogati sluge, Njegov je sav krug zemaljski, Njegova je sva priroda, kako to lijepo kaže preblaženi David: Gospodnja je zemlja i sve na njoj, svijet i svi koji na njemu žive. Đavao je tri puta kušao Joba. Slično, kako nas evanđelist izvještava, đavao je tri puta pokušao napastovati Gospodina. Job je izgubio sve blago koje je imao. I Gospodin je iz ljubavi prema nama zanemario svoja nebeska dobra i postao siromašnim da nas učini bogatima. Zlokobni je đavao poubijao Jobove sinove. I Gospodnje proročke sinove ludi farizejski narod ubija. Job je bio sav u čirevima. I Gospodin uzevši tijelo čitavog ljudskog roda bio je okaljan ljagom grijeha.

Joba je njegova žena poticala da griješi. I Gospodina je sinagoga silila da ide za pokvarenošću starješina. Prijatelji su Joba prezreli. I Gospodina su napustili Njegovi svećenici, Njegovi štovatelji. Job je sjedio u gnoju punom crvi. I Gospodin se kretao u pravom izmetu, u blatu ovoga svijeta među zločincima i požudnicima koji su pravi crvi. Job je ponovo zadobio zdravlje i vraćene su mu sve povlastice. Gospodin uskrsnuvši nije onima koji u Njega vjeruju vratio samo zdravlje već i besmrtnost i postao je gospodarom svekolike vasione, kao što je i sam zasvjedočio: Sve mi je predao moj Otac. Job je kasnije imao i sinove. I sam je Gospodin nakon proroka Sebi sazdao svete apostole. Job je blažen počinuo u miru. I Gospodin ostaje blagoslovljen odvijeka dovijeka i u vijeke.«

Kad sveti Zenon kaže da je Gospodin »bio okaljan ljagom grijeha«, time nipošto ne želi reći da je sagriješio, već da je na se uzeo sve naše ljudske grijehe. A to je bilo zato da za njih Sebe prikaže Ocu kao žrtvu zadovoljštine i tako nas od grijeha i smrti spasi.

BLAŽENI JOSIP MOSCATI, LIJEČNIK

5. svibnja 1974. posjetio sam Napulj i u njemu velebnu isusovačku crkvu, zvanu Gesù Nuovo. U njoj je često propovijedao apostol Napulja sveti Franjo de Geronimo, a u njoj se nalazi i grob svetog liječnika Josipa Moscati, koji je umro u gradu pod Vezuvom 12. travnja 1927. ostavivši iza sebe uspomenu suvremenog sveca. Njega je 16. studenoga 1975. papa Pavao VI. proglasio blaženim. Prema tome Moscati je svetac naših dana, »svjetovnjak, slavni napuljski klinik, kršćanin vjere i uzornog života« — kako to zapisa kardinal Corrado Ursi u predgovoru blaženikova životopisa, što ga prigodom njegove beatifikacije napisa glasoviti životopisac, također svjetovnjak, Giorgio Papàsogli.

Tko radije voli novije nego starije svece u Josipu Moscatiu će naći čovjeka suvremene liječničke znanosti, vrlo aktivna, savjesna i zauzeta u svojoj službi, ali koji je u isto vrijeme bio i odlično sredstvo u Gospodinovoj ruci za ostvarenje viših ciljeva kako u vlastitom kršćanskom posvećenju tako i u apostolatu. »Giuseppe Moscati jedna je od onih osoba, naših suvremenika, koje su živeći u

svijetu opipljiv znak Božje prisutnosti među ljudima, i to više čitavim svojim bićem nego djelima. Giuseppe Moscati je sposoban i svojoj struci predan liječnik, a to mu pribavlja poštovanje onih koji ga poznavaju. On je velik učenjak i istraživač. Zbog toga zaslužuje udivljenje i pohvale svijeta s akademskom naobrazbom. On je i velik gospodin, dobra i samilosna srca, koje se drugima daje na doista nesebičan način, a što mu osigurava zahvalnost i ljubav tolikih koje pomaže i pridiže. To je bez sumnje mnogo. No nije sve. Čak ni ono što ljudi osjećaju. Oni što su u dodiru s njime uočavaju ono nešto dublje, iako im uvijek ne polazi za rukom da to izreknu na jasan i izričit način. Dosta je proučavati Akta kanonskih postupaka, za kojih su bili saslušavani kao svjedoci ljudi iz svih društvenih položaja, pa da se uoči ta činjenica i da se shvati o čemu se tu zapravo radi. Moscati je za sve svjedoke u stvari pravi kršćanski liječnik, sveti liječnik. Ta u svome jedinstvu dva nedjeljiva pojma pružaju ključ za shvaćanje njegove ličnosti« (Paolo Molinari).

Josip Moscati rodio se 25. srpnja 1880. u Beneventu, u vrlo odličnoj visokočinovničkoj obitelji. Kršten je 31. srpnja u župi sv. Marka te po talijanskom običaju dobio više imena: Josip — Marija — Karlo — Alfonz.

Početkom godine 1881. Josipov se otac s predsjedništva suda u Beneventu preselio u Ankonu, grad na jadranskoj obali. Ondje će Josip u krugu dobre obitelji provesti prve godine sretnog i bezbrižnog djetinjstva. Godine 1888. opet je uslijedio očev premještaj pa je obitelj Moscati prešla u Napulj. Ondje je iste godine na blagdan Bezgrešnog

Začeća u crkvi službenica Srca Isusova Josip primio prvu Pričest. Francesco Moscati, Josipov otac, vodio ga je svaki dan s ostalom svojom djecom na šetnju. Pri tom bi se neizostavno zaustavili u crkvi Josipove prve pričesti da posjete Isusa, prisutna u sakramentu Euharistije. Obiteljsko ozračje puno dubokih vjerskih osjećaja pomagalo je razvoju pobožnosti i kod Moscatijeve djece. Peppino, kako su od milja zvali Josipa, bio je već od malena naglašeno pobožna prema Euharistiji.

Svršivši osnovnu i srednju školu s odličnim uspjehom, a nakon očeve smrti, Josip se upisao na Medicinski fakultet u Napulju. Ondje su bili profesori sve od reda glasoviti učenjaci, ali, na žalost, sljedbenici pozitivizma i materijalizma jednoga Vogta, Moleschotta, Büchnera i Feuerbacha. Mladi sveučilištarac Josip Moscati znat će i u takvom ozračju svoju vjeru ne samo sačuvati, već i još više produpsti i ojačati. Vojvoda Mastelloni di Salza, koji je s Moscatijem skupa studirao, svjedoči o njemu: »Poznavao sam Josipa Moscati oko g 1900., a poznavao sam ga po njegovim svakidašnjim vježbama pobožnosti u crkvi Santa Maria di Caravaggio, gdje je privlačio moje udivljenje. Njegova sabranost, njegov žar, njegovo držanje pokazivali su jasno da je čas njegove pričesti bio trenutak najveće intimnosti s Bogom.« Moscati je znao moliti, u molitvi s Bogom boraviti i razgovarati. Nalazeći se kao student u mnogim opasnostima po vjeru i moral, on nije pao, jer opasnosti preuzetno nije tražio, već ih brižno izbjegavao, a uz to vodio jedan duboko molitveni i sakramentalni život. I to je tajna kako je za vrijeme svojih studentskih dana mogao sačuvati svoju vjeru i poštenje.

Moscati je 4. kolovoza 1903. postigao doktorat iz medicine i sjajnim uspjehom završio svoj studij. Već godine 1904. započeo je sa žarom liječničku službu u glasovitoj bolnici Santa Maria del Popolo. Tu je s naročitom brigom organizirao njegu bolesnika zaraženih bjesnoćom. Moscati je bio duboko human liječnik. No, to nije bio samo neki naravni humanizam, već čovjekoljublje iz dubokog kršćanskog uvjerenja. On je radi Krista služio braći ljudima i znao se za njih žrtvovati do krajnosti. Neka to potvrdi samo ova zgoda: 4. travnja 1906. vulkan Vezuv je jače nego obično proradio i počeo rigati užarenu lavu i pepeo. Bilo je ugroženo naselje Torre del Greco, u kojem se nalazila mala bolnica, ovisna o onoj u gradu u kojoj je radio doktor Moscati. Ljudi su s ugroženog područja bježali glavom bez obzira, a jadni bolesnici ostadoše prepušteni samima sebi. Moscati je sam pošao na mjesto nesreće te svojom energijom organizirao spasavanje bolesnika radeći i sam sve što je mogao. Kad su bolesnici bili smješteni na sigurnom, krov se bolnice pod teretom užarenog pepela stropoštao. Sličnu je požrtvovnost Moscati pokazao i godine 1911. prigodom epidemije kolere.

Moscati je ne navršivši ni tridesetu godinu života izišao na glas kao izvanredan dijagnostičar. Znao je ustanoviti s takvom lakoćom i sigurnošću o kojoj se bolesti radi, da su se tome čudili i najbolji liječnici. Moscati je u svom radu uz naravna upotrebljavao i nadnaravna sredstva, a to mu je pružalo onu izvanrednu pronicavost kojom se služio u pristupanju bolesnicima i njihovim bolestima. Za vrijeme dugih sati izvođenja pokusa te ispitivanja uz mikroskop on je mislio i na Boga, koji je

svuda prisutan i na djelu. Štoviše, znanstveni rad i istraživanje približavali su ga sve više Stvoritelju svega stvorenja. Njemu je želio služiti čitavim bićem, pa je čak položio i zavjet čistoće. Liječnici i bolesnici su ga poštivali zbog njegova znanja i vrlina, a on je sve pripisivao Bogu, jer je bio svjestan da je sve naravne i nadnaravne darove primio od Njega. U liječničkoj praksi čuvao se pohlepe za novcem i zaradom, pa je mnoge, osobito siromahe, badava liječio, a novac je što ga je pošteno zaslužio davao u općedruštvene i dobrotvorne svrhe.

On je svoje liječničko službovanje shvaćao kao neku svećeničku misiju. Zato se zanimao i za duševno stanje svojih pacijenata pa ih je s mnogo taktičnosti upućivao i na primanje sakramenata, da se pobrinu i za spasenje svoje duše. Koji put bi i sam znao pozvati svećenika, svoga znanca, da pomogne u duhovnom pogledu njegovim bolesnicima, a druge bi upućivao k svećenicima u koje je imao veliko povjerenje.

Moscati nije dugo živio, ali je u relativno kratkom roku vrlo mnogo učinio. Bolovao je samo nekoliko dana, i to na nogama. Dana 12. travnja 1927. primio je svoju svakidašnju pričest, koja mu je bila posljednja u životu, učinio nekoliko posjeta svojim bolesnicima, a zatim preminuo. Sprovod mu je bio veličanstven. Svi su govorili o »svetom napuljskom liječniku«. Tijelo mu je 16. studenoga 1930. preneseno u crkvu Gesù Nuovo, gdje je njegov grob stalna meta pobožnih hodočasnika. Papa Pavao VI. pri koncu Svete godine proglasio ga je blaženim postavivši ga za uzor svjetovnjacima, osobito učenjacima i liječnicima.

MOLITVA

O Bože, koji si Svoje zapovijedi sažeo u ljubav prema Tebi i prema braći ljudima, daj da po primjeru i zagovoru blaženoga Josipa Moscati posvećujemo svoj život u službi bližnjega i da na taj način u kraljevstvu nebeskom budemo od Tebe blagoslovljeni! Po Kristu Gospodinu našem! Amen!

JACQUES-BÉNIGNE BOSSUET, BISKUP

Bossuet je bez sumnje bio velikan duha, jedan od najvećih i najblistavijih crkvenih govornika, majstor pera i stila, ali je u crkvenoj politici te u odnosu prema francuskoj monarhiji i kralju Luju XIV. pokazao i držanje koje se od jednoga papi i općoj Crkvi vjernoga biskupa ne bi očekivalo. To su bile njegove velike sjene, koje padaju na njega.

Dobar poznavalac kršćanske književnosti novog vijeka Gisbert Kranz ovako piše o Bossuetu: »Začuđuje nas da su gotovo svi veliki duhovi Francuske u doba Luja XIV. kadili kralju, koji se ni u svom osobnom ponašanju niti u svojoj politici, pa ni u svom stavu prema Katoličkoj Crkvi te držanju prema protestantima i janzenistima nije vodio kršćanskim načelima. Već u Racine-u nalazimo hvalioca Luja XIV. U tom će ga pogledu daleko nadmašiti Bossuet, biskup iz Meauxa. Taj sjajni um, jedan od najvećih majstora francuske proze, stavio je svoju učenost i svoju govorničku vještinu u kraljevu službu te postao najreprezentativniji or-

gan Lujeve volje. Nitko nije izrazitije slavio sistem apsolutizma, nitko energičnije uzdizao svezu između prijestolja i oltara, nitko odlučnije branio takozvane sloboštine galikanske crkve, nego što je to činio Bossuet. I kolikogod žalimo zlokobnu ulogu što ju je u političkoj povijesti igrao biskup iz Meauxa, ne možemo ipak zanijekati da mu u povijesti kršćanske književnosti pripada odlično mjesto.«

Dobro je da budemo i pravedni prema Bossuetu pa da priznamo da nije on jedina pametna glava u povijesti, koja je laskala raznim apsolutizmima i puzala pred onima na vlasti, iako bijahu ljudi ispod svake prosječnosti, i ne samo to nego i još gore. Kad to uočimo, onda će nam još više zasjati oni koji iza sebe nisu ostavili sjajna djela stiha i proze, ni učene i dubokoumne rasprave, ali su zato pokazali hrabrost, karakternost jednog Ivana Krstitelja te nisu puzali ni pred kojom silom, već pali braneći pravdu i istinu pred nasilnicima i lašcima, kojima je sva snaga samo u gruboj sili te koji s pozicije sile svoje mišljenje žele narinuti svima kao jedino ispravno. No, vratimo se Bossuetu, upoznajmo ga u onom u čemu je bio velik, ali i u onom u čemu je bila njegova slabost i sjena.

Bossuet se rodio 27. rujna 1635. u Dijonu. U dobi od 8 godina primio je tonzuru i tako pravno postao klerik. S 13 godina postaje već kanonik u Metzu. Dakako, da je to bila samo čast i naslov, a ne vršenje svećeničkoga reda, jer još nije bio zaređen. I Bossuet je bio isusovački đak i to u svom rodnom gradu Dijonu. Bilo je to razdoblje kad su isusovačke škole svuda po Evropi bile u najvećem cvatu te kad su isusovci bili prava školska i odgojna sila. Od godine 1642. Bossueta nalazimo u Collège

de Navarre u Parizu. Bossuet je zaređen za svećenika 16. ožujka 1652. u dobi od 25 godina. Iste godine postizava i doktorat iz teologije. Bio je, dakle, stručno spremljen za svoj svećenički pastoralni rad. Nakon godina vrlo žive pastoralne djelatnosti u Metzu te vrlo marnog proučavanja djela svetih otaca Bossuet kao predstavnik svoga stolnoga kaptola odlazi u Pariz. U francuskoj metropoli po svojim slavnim propovijedima brzo iziđe na glas, a ugled mu poraste i na kraljevskom dvoru.

Recimo sada nešto pobliže o Bossuetu kao crkvenom govorniku, u čemu je bila njegova snaga, pa i veličina. Kao klasični crkveni govornik Bossuet je jedan od najvećih govorničkih likova svih vremena. Pojedina mjesta iz njegovih pohvalnih govora ili panegirika u čast svetog Pavla idu među najljepše stranice crkvenog govorništva.

Bossuet je prigodom smrti šest ličnosti iz visokog društva izrekao i svojih šest velikih i slavnih pogrebnih govora, koji po uzvišenosti misli, dubini osjećaja i ukusu idu među najsavršenije dotjerane ljudske govore. Zanimljivo je ovdje spomenuti da su to zapravo jedini govori što ih je Bossuet sam u potpunosti izradio. Sve ostale govore izrekao je bez priprave samo nakon kraćeg razmatranja. Ono što nam je od njih sačuvano zabilježili su slušatelji.

Bossuetovi govori nadahnuti su biblijskim izražajima i slikama, što je znak da je dobro poznavao Bibliju i njome se obilno služio. Volio je naročito moralne teme, a u njima je više žigosao po grijesima i manama nego što bi pozitivnim putem slavio vrline. Osobito je javno žigosao ove poroke: slavohleplje, sebičnost, lakomost, razuzdanost i nepravednost. Kakogod je laskao kralju, ipak se u nje-

govoj prisutnosti usudio nadutost označiti kao izvor svih gore navedenih mana. Kad je netko opijen vlašću, onda obiluje i zlodjelima, kako to dokazuju Nabukodonozor i Neron. Time je Bossuet na momente pokazao i veliku hrabrost, pa ne stoji da se francuskom kralju nikada ništa nije usudio predbaciti. Jedanput je svome brojnom i po položaju odličnome slušateljstvu malo samosvjesno dobacio ovo: »Moja će vas propovijed, za koju držite da joj možete biti suci, jednom suditi na sudnjem danu, te ako ne otiđete kao bolji kršćani, otići ćete odavde opterećeni još više dugovima.«

U prilog Bossuetovoj duhovnoj veličini govore i njegove socijalne propovijedi o prednosti siromaha pred bogatašima u Crkvi. Prema njima bogataši moraju služiti siromasima, jer će samo preko njih postati dionici Kristove milosti. »Crkva je pravi grad siromašnih« — kaže Bossuet. Božje je kraljevstvo zbog siromaha. Bossuet u svojim propovijedima traži da se teret društva jednoliko razdijeli pa nastavlja: »jer kolika je nepravda u tome ako siromasi moraju nositi sav teret poreza i svu težinu bijede na svojim leđima! Zašto na jednoj strani vidimo radost, korist, obilje, a na drugoj žalost, očaj, krajnju bijedu, a povrh toga još prezir i poniženje?« Takva strašna društvena nejednakost tjera pogođene u to da posumnjaju u Božju Providnost. Zato Bossuet grmi: »Služite siromasima, inače težinu svoga bogatstva vučete sebi na propast!« On pred očima dvora viče: »Tako mnogo ljudi umire od gladi pred našim očima!«

Bossuet, taj u svojim propovijedima tako radikalan borac za društvenu pravdu u crkvenopolitičkom životu pravi je oportunist, čovjek koji se uvi-

jek olako prilagođuje prilikama, pa makar i uz cijenu načelâ, čovjek koji se kreće po liniji najmanjega otpora. Odanost režimu vjerojatno je nešto pripomogla da je godine 1669. postao biskup u Condomu te kroz 10 godina odgojitelj Dauphina, tj. prestolonasljednika. Valjda zbog nespojivosti obiju službi već godine 1671 odrekao se svoje biskupije. Za svoga odgajanika sastavio je dva spisa: »Discours sur l'histoire universelle« (Rasprava o općoj povijesti) i »Politique tirée des propres paroles de l'Ecriture« (Politika izvučena iz riječi Svetoga pisma). To je zapravo biblijski opširna obrana apsolutizma. Za Dauphina je sastavio i »Raspravu o spoznaji Boga i samoga sebe«. Ta knjiga i »Rasprava o općoj povijesti« dugo je vremena u francuskim školama služila kao klasična lektira.

Prema Bossuetu u »Raspravi o općoj povijesti« kroz zbivanja ljudske povijesti ostvaruje se i povijest Božjega kraljevstva. Zato su i predkršćanski narodi malo-pomalo pripremali utemeljenje i razvitak Crkve. Božja je Providnost pak ona sila u povijesti koja sve tjera naprijed. Njezin zahvat može rušiti prijestolja, tako da uvidimo da među ljudima nema ništa čvrsta te da su nesigurnost i nemir udes svih ljudskih odnosa.

Doživjevši neuspjeh u odgoju apatičnoga princa Bossuet se povukao iz dvorske službe ostavši ipak čitav život vrlo odan kralju i dinastiji. 2. svibnja 1681. imenovan je biskupom u Meauxu. Tom je biskupijom upravljao žarom pastira. Osvojen idealima pracrkve te teološki upravljen prema svetim Ocima počeo je osjećati odgovornost za opću Crkvu, ali ne samo to, već i da je pozvan da pouči i samo-

ga Papu. To pak nije bilo dobro, jer je prekoračio svoje kompetencije. I tako se upustio u galikansku aferu te joj postao glavnim pobornikom i glasnogovornikom. O čemu se tu zapravo radilo, kratko i jasno protumačit će nam crkveni povjesničar, isusovac pater Ludwig Hertling. On u svojoj crkvenoj povijesti piše: »Pod pojmom galikanizma u prvom redu razumijeva se zbirka galikanskih sloboština, tj. pravâ i povlastica što ih je imao ili barem mislio da ima od davnih vremena francuski kralj i njegova vlada, posebno u davanju crkvenih službi i porezu od crkvenih dobara; zatim neke povlastice francuskoga klera, kao priziv u slučaju zloupotrebe od crkvenoga na svjetovno sudište. Te povlastice bile su izložene već u Pragmatičkoj sankciji u Bourgesu godine 1438., ali koje pape nisu prihvatile u cjelini, što je bilo postalo povodom stalnih pravnih sukoba između francuske vlade i Rima. U vrijeme apsolutizma te povlastice, koje su se ispočetka odnosile samo na kanonsko pravo, osloniše se i na teologiju pa je njihovo značenje prešlo francuske granice. Izjavljivalo se da papa u vremenitim poslovima nema nikakve vlasti, pa ni neizravne, i da je njegov primat i u posve duhovnim poslovima omeđen vlašću općega sabora te da njegove učiteljske odredbe ovise o suglasnosti čitave Crkve. U tom duhu klasična formulacija galikanizma potječe od Luja XIV., kad je godine 1682. Bossuet sastavio 4 galikanska članka, koji voljom suverena bijahu proglašeni za zakone i kao takvi morali su se naučavati i u teologiji. Papa Inocent X. je protestirao, ali kasnije su pape izbjegavale izričitu osudu tih članaka, da ne bi došlo do raskola.«

Bossuet je kod proglašenja galikanskih članaka održao svoj slavni govor o jedinstvu Crkve, ali je, na žalost, njegovo držanje odviše bilo obojeno interesima Francuske i u tom pogledu daleko od onoga univerzalizma Crkve. On se pokazao kao protivnik univerzalnoga papina primata i njegove nezabludivosti. Tim više je naglašavao ugled općih sabora u smislu koncilijarističke teorije, koja je sabor stavljala iznad pape. Ta je nauka dogmatski neprihvatljiva. I. vatikanski sabor godine 1870. iznijet će jasnu nauku koja je uloga papâ u Crkvi.

Bossuet je u odnosu prema Crkvi bio sretnije ruke nekim svojim spisima napisanim u obranu katoličke vjere. Tako je njegovo sjajno napisano »Tumačenje katoličke nauke u spornim točkama« bez naglaska svađe iznijelo mirno i pozitivno sve one točke katoličke nauke koju su protestanti svojim polemičkim spisima iskrivili. Taj je spis doživio silan uspjeh. Preveden je na njemački, engleski, nizozemski, talijanski, pa čak i na latinski jezik. Protestanti su odgovorili na nj pravom poplavom protuspisa. No neki od njih, i to vodeći, kao na primjer maršal Turenne, čitajući Bossuetov spis, postadoše katolici.

»Povijest razlika među protestantskim crkvama« također je djelo što ga je napisao Bossuet. Ono je pisano u vrlo pomirljivom tonu, rekli bismo današnjim jezikom u pravom ekumenskom duhu. Dogmatske suprotnosti između katolicizma i protestantizma nastoje se više ublažiti nego zaoštriti. Bossuet je nastojao oko sjedinjenja svih kršćana, kako to uz drugo svjedoči i njegova korespondencija s Leibnizom, koji se iz kršćanskih pobuda bavio istim nastojanjem.

Unatoč svim slabostima »orao iz Meauxa«, kako su nazivali Bossueta, sačuvao je svoju slavu sve do danas. Vauvenargues sav zadivljen piše o njemu: »Nema pjesnika u prozi, ali se kod Bossueta nalazi više pjesništva nego u svim pjesmama La Mottea.« I Paul Valery slavi Bossueta kao majstora književnih oblika i lijepe forme u pisanju. No Bossuet je u svojim spisima velik ne samo po stilu već i po sadržaju, a to je još mnogo važnije. Sunce Bossuetova zemaljskoga života zašlo je na današnji dan godine 1704. u Parizu. No nije zašao i sjaj svega što je u njegovu životu i djelima bilo vrijedno. Ono svijetli i dalje. Ako ga je u svemu vodila dobra nakana, onda su i njegove slabosti bile više manira onoga vremena, nego izražaj njegova značaja.

JOHANN ADAU MÖHLER, TEOLOG

Kratak je bio životni vijek Johana Adama Möhlera; živio je od 1796. do 1838., ali on ga je ispunio teološkim djelima od neprolazne vrijednosti. »Njegovo glavno djelo Symbolik, što s mnogo svjetla prikazuje izvore dogmatskih suprotnosti između katolicizma i protestantizma te vrijedi kao najznačajniji rad katoličke kontroverzne ili prijeporne teologije od vremena Bellarmina i Bossueta, želi gajiti mir, koji proizlazi iz prave spoznaje razdora i njegovih uzroka. Kao i Johann Michael Sailer tako se i Johann Adam Möhler orijentirao prema Svetom pismu i svetim Ocima, ali u isto vrijeme ostao je u osjećanju s filozofijom svoga vremena. On je

imao dar da strpljivo sluša govor onih koji drukčije misle od njega pa da onda razumije istinu koju žele reći. S velikom se otvorenošću suočio s prosvjetiteljstvom i romantikom, sa Schleiermacherom i Hegelom, proučavao je krivovjerske pokrete podrug tisućljeća te već bacao pogled na Aziju, osobito Indiju. I tako je došao do otvorene teologije, koja u svojoj plodnosti nije još ni danas iscrpljena« (Gisbert Kranz).

F. Heer misli da je »Möhlerova teologija dokaz za to da je živo teološko razmišljanje u katoličkom prostoru moguće jedino u stalnom nutarnjem dijalogu s nekatoličkim kršćanskim vjeroispovijestima i ličnostima, štoviše, i nekršćanskim religijama te protukršćanskim, društvenim, svjetonazornim i političkim pokretima vremena.«

Iz svega toga slijedi da je i Möhler bio jedan od onih velikih duhova koji su svojom pronicavošću i teologijom krčili put onome što je nama danas nakon II. vatikanskog sabora posve prirodna i jasna stvar. Danas nam je svima jasno da Crkva mora živjeti u neprestanom dijalogu i s vjernicima raznih vjerovanja i sa svijetom koji ne vjeruje. To nas uči nitko manji nego Pavao VI. u svojoj prvoj enciklici »Ecclesiam suam«, kao i gotovo svi dokumenti II. vatikanskog sabora.

Möhler je bio profesor teologije u Tübingenu, ali njegovi teološki radovi svojom vrijednošću, značenjem i utjecajem daleko prelaze učilište na kojem je predavao. Njegove su misli uzbuđivale i pokretale duhove kao što su: Perrone, Passaglia, Franzelin, Newman, Scheeben, Karl Adam, Suhard i Congar, sve sama poznata imena katoličke teologije prošlog i našeg stoljeća. No nailazile su na odjek

i kod protestanata, pa se potaknuti njegovim djelima neki od njih dadoše na ozbiljno proučavanje katoličke teologije. Möhlerov se utjecaj proširio i na kršćanski istok, jer su ga proučavali mislioci kao Homjakov i Solovjev. Uz Newmana i Scheebena Möhler je najveći katolički teolog XIX. stoljeća.

U središtu teologije mora stajati Krist, utjelovljeni Bog, kako je to bilo u teologiji Möhlera. I samo u Isusu Kristu postaje razumljiva i ona nepoznanica koju je liječnik, obraćenik i nobelovac Alexis Carrel nazvao čovjekom. Jedini je Isus, prema Möhleru, središnja točka povijesti čovječanstva, koja ne samo nominalno već i stvarno dijeli povijest na vrijeme prije i poslije Krista, na vrijeme koje je bilo priprava na Njegov prvi i na vrijeme koje je priprava za Njegov drugi i konačni dolazak. Za Möhlera, a u našem stoljeću i za Teilhard de Chardina, Krist nije ništa drugo već najviši razvojni stupanj čovječanstva. U Njemu je ljudsko doživjelo svoj nenadmašivi i nenatkriljivi vrhunac.

U svom djelu »Atanazije Veliki i Crkva njegova vremena, osobito u borbi s arijanizmom« Möhler piše: »Jeste li, možda, čitali da je Ivan Krstitelj pripremao na Krista riječima: Budite pažljivi i pozorni na ono što će se sada dogoditi, jer ćete se po tome dovinuti do najviše moći života? Ne, to on nije rekao, već radije ovo: Činite pokoru: (to znači: promijenite se), jer se približuje Božje kraljevstvo!« To je jedini, za sva vremena ispravni pristup Kristu, priprava na Njegov dolazak, na susret s Njime.

Möhler je u jednom drugom spisu dalje napisao ovo: »Da je Krist bio kruna povijesne ljudske datosti, tada Mu ne bi uzmanjkala ni kruna svjetovnoga carstva. Ali mi znamo kakva Ga kruna i žezlo

zapadoše.« Isusovo kraljevstvo, njegovo oslobođenje nije od ovoga svijeta, ono je nešto bitno i kvalitetno drugo.

Za ideje o utjelovljenju izraslo je i Möhlerovo najizvornije djelo o Crkvi »Jedinstvo Crkve ili počelo katolicizma«. Prema njemu Crkva je »među ljudima u ljudskom obliku neprestano pojavljivani, onaj koji se uvijek obnavlja, vječno pomlađivani Božji Sin, njegovo trajno utjelovljenje, kao što se i vjernici u Svetom pismu zato i zovu tijelo Kristovo... I kao što se u Kristu božansko i ljudsko među sobom doduše razlikuje, ali je ipak oboje povezano u jedinstvo, tako se nepodijeljena punina i u Crkvi dalje nastavlja. Crkva, njegovo trajno objavljivanje u isto je vrijeme božanska i ljudska, jedinstvena od obojega. On je taj koji skriven u zemaljske i ljudske oblike u njoj djeluje. Ona stoga posjeduje božanski i ljudski elemenat na nepodjeljiv način. »Zbog toga je kršćanski život moguć jedino u Crkvi. »Bez Crkve nemamo nikakvoga Krista i nikakvoga Svetoga pisma!« U to bi se morali ozbiljno zamisliti svi oni koji bi htjeli Krista bez Crkve, koji prihvaćaju Krista, a odbacuju Crkvu.

Crkvi se mogu oduzeti sva materijalna dobra, pa čak i sloboda, a ona ipak ostaje bogata jer ima Krista, Njegovo Evanđelje, Njegovu milost i sakramente. To bogatstvo povećavaju još i duše koje pune žive vjere, čvrste nade i žarke ljubavi stoje vjerno i čvrsto uz svoju Crkvu. Njihova je uloga tako velika da suvremeni teolog Kasper uči: »Samo se iz susreta s vjernim kršćanima dolazi do vjere u Isusa Krista.« Takav je bio i teolog Möhler, čijeg

se smrtnog dana danas sjećamo. Zato smo se barem malo željeli susresti s njime i njegovim teološkim djelima, koja obogatiše kršćansku misao te koja su puna nadahnuća za produbljeni kršćanski život iz vjere.

13. travnja

SVETI MARTIN I., PAPA I MUČENIK

Upravljao je Božjom Crkvom., od godine 649. do 656., a spomendan mu se po obnovljenom kalendaru slavi danas.

Sveti Martin, papa, rodio se u Todi, u Umbriji. Upisan je među rimske klerike, a godine 649. izabran za papu. Bio je to čovjek energična značaja, a prije izbora za papu bio je jedno vrijeme apokrizijar, to jest poslanik u Carigradu. Čim je postao papa, odmah je u listopadu 649. održao dobro posjećenu Lateransku sinodu. U njezinu radu uz druge živo su sudjelovali palestinski biskup Stjepan od Dora te brojni grčki monasi. Nakon prethodnih savjetovanja na pet zasjedanja osuđena je monoteletska nauka, koja je učila da je u Kristu samo jedna volja. U ispovijesti vjere i u 20 kanona razvijena je nauka o dvije volje i energije u Kristu, koje odgovaraju njegovoj božanskoj i ljudskoj naravi. Papa Martin I. neumornom revnošću nastojao je da budu posvuda prihvaćeni zaključci te važne sinode, koja je na Zapadu brzo zadobila velik ugled. Time je došao u sukob s crkvenom politikom cara Konstansa II., koji je bio unuk cara Heraklija, a vladao je bizanskim carstvom od godine 641. do 668. Još za vrijeme zasjedanja Lateranske sinode bizantski namjesnik Olimpije nastojao se domoći Pape, koga je smatrao nezakonitim, jer nije zatražio potvrdu svoga izbora. Svoj naum nije tada mogao ispuniti, jer je navodno bio prestrašen čudom. Tada se s Papom izmirio. Papa Martin I. bio je u sporazumu s Olimpijem kad se taj na čelu svojih

četa proglasio neovisnim o bizantskom carstvu. Tek nakon njegove smrti kad je došao na vlast novi namjesnik Kalliopa i s velikom vojskom krenuo na Rim da nakon pobune ponovno uspostavi carsku vlast, mogao se u djelo provesti i carski nalog.

Bolesni Papa uzalud je zatražio utočište u svojoj biskupskoj crkvi, 17. lipnja 653., jer je bio zarobljen te odveden na otok Naxos, a potom u Cariigrad. Tu su s njime postupali na najsramotniji način. Budući da je Papa dulje vremena bio u sporazumu s pobunjenikom Olimpijem, poveden je protiv njega postupak kao protiv veleizdajnika. Papin pokušaj da se u sudskom procesu povede razgovor i o vjerskim pitanjima, bio je grubo osujećen. Govorili su mu: »Ne iznašaj sada stvari koje se odnose na vjeru, već te sada preslušavamo zbog veleizdaje.« Neposredno poslije toga izrečena mu je smrtna kazna. U sudsku dvoranu uljezli su krvnici, svukli mu pontifikalne haljine a oko vrata okovali ga željezom. Napola gola vukli su ga ulicama carskoga grada dok ga nisu odveli u Diomedovu tamnicu. Papa se jedva mogao uspinjati strmim stepenicama koje su vodile u tamnicu. Tu ga je zateklo pomilovanje od smrtne kazne koje mu je u cara izmolio umirući patrijarh Pavao. Martin I. tada bi radije dao prednost smrti da se oslobodi teških muka i poniženja. No ipak sve te muke nisu ga mogle slomiti. 17. ožujka 654. odveden je u progonstvo na Kerson na Crnome moru, gdje ga je smrt 16. rujna 655. ili možda 13. travnja 656. oslobodila muka. Crkva ga štuje kao mučenika. Istočna Crkva slavi ga 13. travnja, a sada na isti dan i zapadna.

Malo pred smrt Martin I. iz svoje zapuštenosti na rubu tadašnjega civiliziranoga svijeta na poluotoku Krimu gorko se potužio u jednom pismu: »Čudio sam se i još se čudim nad ravnodušnom nesmiljenošću svih onih koji su mi nekoć pripadali i mojih prijatelja i bližnjih, što su me u mojoj nesreći tako posve zaboravili i što uopće ne žele znati da li još živim ili ne živim.« Papa je naročito trpio zbog toga što ga je i rimski kler ostavio posve na cjedilu. Taj je kler pokleknuo pred državnom vlašću i pod carskim pritiskom te još za njegova života izabrao novog papu Eugena I.

Promatrajući svece i njihovu potpunu okrenutost prema Gospodinu, pa i onda kad je to bilo teško i kad im je izgledalo kao da su ostavljeni i zapušteni, dozovimo si u pamet riječi Joela proroka: »Al' i sada — riječ je Jahvina — vratite se k meni svim srcem svojim posteć, plačuć i kukajuć. Razderite srca, a ne halje svoje! vratite se Jahvi, Bogu svome, jer je nježnost sama i milosrđe, on se nad zlom ražali« (2, 12—13).

Sveti Martin I. i svi ostali sveci nisu bili u Božjim rukama samo pasivno oruđe, već su sa slobodno prihvaćenom vjerom i poslušnošću surađivali na spasenju čovjeka.

MOLITVA

Svemogući Bože, Ti nisi dao da svetog Martina, papu i mučenika, zastraše prijetnje niti da ga slome muke. Daj da i mi nepokolebivom snagom duha nadvladamo protivštine svijeta! Po Kristu Gospodinu našem! Amen!

SVETI KARPOS, PAPYLOS I AGATONIKE, MUČENICI

Kad bismo se zaustavili samo na grčkim imenima ovih svetih pergamskim mučenika, koja nam zvuče tako strano i nepoznato, onda bismo vrlo lako upali u napast da odmahnemo rukom i kažemo da nas oni baš ništa ne zanimaju, jer nemaju nikakve veze s našim stvarnim životom, s problemima koji danas našu generaciju muče i razapinju. Popuštanje toj napasti bilo bi ipak štetno, jer nam baš ti vremenski i prostorno daleki mučenici svojim kršćanskim držanjem imaju mnogo toga reći. Kad ih pobliže upoznamo, uvjerit ćemo se da se isplatio trud čitanja i razmišljanja o njima. Pođimo, dakle, hrabro na hodočašće k njima u daleko vrijeme i u daleki kraj!

Gotovo u isto vrijeme kad je u Smirni u Maloj Aziji, današnjoj Turskoj, u dubokoj starosti poginuo na lomači slavni biskup sv. Polikarp, poginuše u Pergamu mučenici koje želimo upoznati. Bilo je to u drugoj polovini drugog stoljeća. Grad Pergam ili Pergamon bio je tada kula poganstva u Maloj Aziji. To znamo iz knjige Ivanova Otkrivenja, koji obraćajući se biskupu u Pergamu piše: »Znam gdje prebivaš — ondje gdje se nalazi sotonino prijestolje« (2, 3). Karpos je bio biskup Gurdosa, a Papylos đakon iz Thyatire u Lidiji. Obojica su poginula kao mučenici zbog javnog i odlučnog ispovijedanja svoje kršćanske vjere.

Ovdje će biti dobro da nešto naučimo. Nerijetko sam se susreo s ljudima koji su htjeli saznati što više podataka o životu starih svetaca, osobito mučenika. Kad sam im rekao da o pojedinom svecu znamo jedino da je poginuo kao mučenik, bili su nekako razočarani. Ja sam naše neznanje o njima nastojao opravdati činjenicom da su tijekom vremenâ, osobito krvavih progona, pa kasnije seobe naroda, propali mnogi pisani dokumenti i tako se izgubiše tragovi o njihovu životu. No to je samo djelomično istina. Prvo je kršćanstvo bilo posve drugog mentaliteta nego što je naš. Njega nije toliko kao nas zanimao mučenikov, kršćaninov, svečev zemaljski život, već mučeništvo i smrt. Zato većina starih zapisa gotovo isključivo govore o mučeništvu, dok o drugim biografskim podacima nema ni riječi ili samo vrlo malo. »Na takav način predavati povijest svetaca odgovaralo je duhovnosti mladoga kršćanstva. Držalo se da prolazno ljudsko nije vrijedno prenašanja na buduća pokoljenja. Zajednica je kršćana živjela u jednoj posve novoj od Božjega Duha zahvaćenoj stvarnosti, pa su zato datumi zemaljskoga života za njih imali značenje jedino u mjeri njihove prozirnosti, propustljivosti prema vječnom i neprolaznom. U takvom gledanju na stvarnost svaki je kršćanski život velik i odlučujući vrhunac pronalazio u smrti, to jest u načinu kako je Kristov učenik svladao posljednji i neizbježni preokret svoga života, kako je u hrabroj vjeri prošao kroz tamna vrata k obećanom Božjem kraljevstvu. Tko je poginuo kao Kristov mučenik, o njemu se dosta znalo da je njegova smrt njegovu životu udarila odlučujući pečat, a sve ostalo kao nevažno prepuštalo se da potone u ništavilo« (O. Hagemeyer).

To su eto razlozi zašto o životu ovih pergamskih i mnogih drugih mučenika tako malo znamo. Često

ne znamo pobliže ni o razlozima koji su ih doveli do mučeništva. Mučeništvo svetog Karposa, Papylosa i Agatonike zbilo se za vladavine cara Marka Aurelija, toga filozofa koji je pomoću stoičke filozofije htio obnoviti staru slavu Rimskoga Carstva, pa je zato i kršćane koji su ispovijedali drugi pogled na svijet slao u smrt. Žrtva takva nepravednoga stava prema kršćanima bili su i pergamski mučenici. Grad Pergam je na Istoku prednjačio u mržnji i progonstvu na kršćane. U njemu je već na prelazu prvog u drugo stoljeće poginuo kao mučenik Antipas. O tome piše sveti Ivan u Otkrivenju biskupu Pergama ovako: »Znam da čvrsto držiš moje ime i nisi se odrekao vjere u mene ni u vrijeme kad je moj vjerni svjedok Antipa ubijen kod vas — tamo gdje prebiva sotona« (2, 13).

A sada ukratko iznesimo izvještaj o mučeništvu naših svetih mučenika. Kad je rimski prokonzul pokrajine Azije po svojoj dužnosti boravio u Pergamu, pred njega su zbog kršćanske vjere predvedeni Karpos i Papylos. Prokonzul se po rimskom službenom običaju svečano uspeo na sudačku stolicu i započeo saslušavanje.

— Kako se zoveš?

Karpos je odgovorio: »Moje je glavno ime kršćanin. No, ako želiš saznati moje svjetovno ime, onda znaj da se zovem Karpos.«

— Prokonzul: »Znaš li ti za naloge uzvišenog cara po kojima valja štovati bogove, koji svime upravljaju. Zato vam savjetujem da stupite naprijed i prinesete bogovima žrtvu.«

Karpos je odbio ponudu ne htijući zanijekati svoje kršćansko ime i uvjerenje te odvratio: »Prestani kipove bogova obasipati počastima! Oni se ne

mogu obraniti i bespomoćni su kad ih psi i gavranovi onečiste svojom nečisti.«

Kad je prokonzul uvidio da je sav njegov napor bio ututanj, dao je svetoga mučenika objesiti i željeznim šipkama izmrcvariti. Sveti je mučenik posljednjim silama ponavljao: »Kršćanin sam!« I tako je pružio nepokolebivo svjedočenje za svoju kršćansku vjeru.

Tada se prokonzul obratio Papylosu. Taj je na pitanje da li ima djece odgovorio ovako: »Da, s Božjom milošću imam ih mnogo. U svakoj pokrajini i u svakome gradu imam djece u Bogu.« Pri tom je mislio na sve one što ih je kao putujući đakon i propovjednik pridobio za Krista i tako ih duhovno rodio.

Nakon čarkanja riječima prokonzul je otresito zaključio: »Hoćeš li žrtvovati bogovima? Ili što namjeravaš?« Papylos je odgovorio: »Od svoje mladosti Bogu služim i nikad nisam žrtvovao likovima bogova. Kršćanin sam i više ti nije potrebno o meni znati. Ja ne znam reći ništa veće i ništa ljepše.« Na to je i on predan na slične muke u kojima se junački ponio.

Prokonzul vidjevši toliku postojanost svetih mučenika dao ih je još žive spaliti. Prvi je izgorio Papylos. Tada je došao na red Karpos. On se od radosti smijao. Okupljeni oko njega bili su od čuđenja izvan sebe te ga upitali: »Što to znači? Čemu se smiješ?« A on je odvratio: »Vidio sam Gospodinovu slavu i obradovao sam se, pogotovo što ću vas se riješiti te neću imati nikakva udjela u vašoj zloći.« — O. Hegemeyer lijepo tumači mučenikovo viđenje. On kaže: »Krist je svetom mučeniku usred njegovih muka bio prisutan, te mu udijelio blaženo

iskustvo da su mu u njegovoj posljednjoj borbi već otvorena nebeska vrata.« Kad su plamenovi lomače zahvatili mučenika Karposa, on je još na glas izustio: »Gospodine Isuse Kriste, Ti znaš da sve to trpim poradi Tvoga imena!« A prema grčkom tekstu izvještaja o njegovu mučeništvu izrekao je i ovo: »Hvaljen bio, Gospodine Isuse Kriste, Božji Sine, da si se meni grešniku udostojao dati udio u mučeništvu!« I tako su posljednje mučenikove riječi prije nego je predao duh Bogu, bile ne samo molitva, već i predivna ispovijest vjere.

Ta je ispovijest bila zarazna, jer se odmah dogodilo nešto neobično. Jedna od prisutnih žena po imenu Agatonike doživjela je na nama neprotumačiv način nešto od one svjetlosti što ju je vidio Karpos. To je za nju bio znak da Bog i nju zove na mučeništvo. Stoga je uskliknula povišenim glasom: »Ta je gozba i za mene pripremljena! I ja moram sudjelovati u takvoj svečanoj gozbi!« O svome kraljevstvu kao o gozbi Isus je više puta govorio. »Zato vam velim da će mnogi doći s istoka i zapada te sjesti za stol s Abrahamom, Izakom i Jakovom u kraljevstvu nebeskom« (Mt 8, 11). »Blago onomu koji bude na objedu u kraljevstvu Božjem!« (Lk 14, 15). No Isus je naznačio i put kojim se dolazi na tu svečanu nebesku gozbu. To je križ i mučeništvo. Zato je i postavio Zebedejevim sinovima pitanje: »Možete li piti kalež koji ću ja piti? Ili primiti krštenje koje ću ja primiti?« (Mk 10, 38). Sveta je žena Agatonike to odmah shvatila i prihvatila ponuđeni put.

Svjetina se čudila da ta žena tako hrabro polazi u smrt ostavljajući za sobom sina kao siroče. Čak su joj govorili da bi morala imati samilosti s njime.

A sveta je žena, vođena posve drugom logikom, odgovorila: »Ima Bog. On je dosta moćan da mu pomogne. On vodi brigu za sve. A ja sam spremna.« Kad su je objesili i pod njom potpalili vatru, Agatonike je molila: »Gospodine, Gospodine, Gospodine! Pomozi mi! U Tebi sam pronašla svoje utočište!«

Prisutni kršćani zadivljeni junaštvom svetih mučenika pokupili su njihove posmrtne ostatke, čuvali ih i štovali kao svetinju. Zanimljivo je te stoga napominjem da su izvještaj o mučeništvu ovih svetih pergamskih mučenika proučavali mnogi veliki učenjaci novijeg vremena, kao što su: Aubé, Haranck, Delehaöe, Franchi de Cavalieri i Lietzmann.

SVETI HERMENEGILDO, KRALJ I MUČENIK

U Tarragoni poginuo je 13. travnja 585. u dobi od samih 35 godina kraljević Hermenegildo. O njegovu životu i mučeništvu s više ili manje kritičnosti pisali su: Ivan, opat Biclara, a kasnije biskup u Geroni, zatim slavni povjesničar sv. Grgur iz Toursa u svojoj »Povijesti Franaka«, sv. Grgur Veliki u svojim glasovitim »Dijalozima«, sv. Beda Časni, Pavao Đakon i drugi. Problem je mučeništva sv. Hermenegilda u tome da li se kao uzrok njegove smrti radilo o posve političkoj stvari ili o vjeri. Pobijedilo je drugo mišljenje, pa je mučenikov blagdan odobrio papa Siksto V. godine 1586. Urban

VIII. godine 1636. proširio je svečev blagdan na čitavu Crkvu, dakle i izvan granica Španjolske, te sam sastavio himne njemu u čast. Njegov blagdan slave i Grci i Armenci.

Hermenegildo se rodio oko godine 550. Njegov je otac kao moćni zapadnogotski vladar svladao svoje protivnike i sam postao kraljem Španjolske. Svoga sina prestolonasljednika oženio je s franačkom princezom Ingundis, koja je bila pravovjerna katolikinja, dok su Vizigoti, tj. zapadni Goti, skupa sa svojim kraljem bili arijanci, nijekatelji Kristova božanstva. Leovigildova druga žena Goeswintha htjela je pošto-poto svoju snahu pridobiti za arijanstvo. Ona se od toga odlučno branila, a na njezinu je stranu i obranu ustao i muž joj Hermenegildo.

Da nekako izbjegne trzavice na kraljevskom dvoru i u kraljevskoj obitelji kralj je Leovigild predao sinu namjesništvo nad jednim dijelom kraljevstva sa sjedištem u Sevilli. To je za kraljicu Ingundis bilo spasonosno, jer je u Sevilli u svetom biskupu Leandru našla moćnog zaštitnika, savjetnika i prijatelja. Biskup je izvršio snažan utjecaj i na Hermenegilda pa je i on prihvatio pravovjerno kršćanstvo. I sad je došlo ono što će dovesti do tragedije, ako to smijemo tako zvati. Hermenegildo je u silnoj revnosti htio da čitavu Španjolsku učini katoličkom te iz nje iskorijeni arijanstvo. No već kod prvih pokušaja naišao je na oštar otpor svoga oca Leovigilda. Taj je brzo uvidio da vjerski rascjep u kraljevstvu ne može ostati bez vanjskih političkih posljedica. Zato je odlučno zatražio od sina da se vrati natrag arijanstvu. Mladi je kraljevski namjesnik reagirao tako da se proglasio neovisnim kraljem te u znak svoje neovisnosti počeo kovati i vlastiti novac. Za sebe je pridobio dio plemstva koje se osjećalo katoličkim, a i saveznike izvan Španjolske, koji nisu mogli zaboraviti poraze što su prije dvadesetak godina pretrpjeli od Leovigilda. I tako je čitava stvar s vjerske bila prebačena na političku razinu.

Kralj Leovigild je reagirao napadom na katoličku hijerarhiju u zemlje. Mnogi su biskupi bili prognani, a imanja im zaplijenjena. Katolicima pak vjernicima kralj je učinio neke ustupke, ne bi li ih tako na miran način i više milom nego silom pridobio za arijanstvo. U tome je, na žalost, imao i uspjeha. A tada je ipak došlo do otvorenog sukoba. Hermenegildo je bio izdan, zatvoren te lišen svih svojih kraljevskih prava. A to je za njega postala najveća šansa njegova života. Ako se vrati arijanizmu, kralj će mu vratiti slobodu. Hermenegildo je ipak odbio takovu ponudu te ostao postojan u svojoj vjeri. Osuđen na smrt te izmučen tamnovanjem Hermenegildo je morao izdržati još jednu kušnju. Otac mu je poslao s pričešću arijanskoga biskupa. Napast je za zatvorenika bila velika, jer je kroz duge mjesece tamnovanja bio lišen pričesti, te najveće utjehe i okrepe naše vjere. On je upoznao klopku koja mu se podmeće te odbio arijansku pričest. To je pak zapečatilo njegovu sudbinu. Rasrđeni je otac poslao u tamnicu krvnika, koji je Hermenegildu 13. travnja 585., baš na samu Veliku subotu, odrubio glavu. On je radije izabrao mač i smrt nego arijansku pričest i u tome je njegova veličina. Umro je za vjeru.

Otac se kasnije pokajao što je tako postupio prema sinu, no ipak nije prihvatio katoličko pravo-

vjerje. Ostao je i dalje arijanac. Na samrti je predao kraljevstvo sinu Rekaredu preporučivši ga sv. Leandru iz Seville, da ga obrati kako je to učinio i s Hermenegildom. Rekared je nepune 4 godine nakon bratove smrti prihvatio s čitavim kraljevstvom katoličko pravovjerje i tako je Hermenegildova žrtva vrlo brzo urodila plodom. Katolička Španjolska svetoga Hermenegilda ubraja među svoje velike zaštitnike. On je svojom mučeničkom smrću utro put katoličkom pravovjerju na Iberskom poluotoku, koji mu je ostao vjeran sve do danas.

MOLITVA

Bože, koji si poučio blaženoga Hermenegilda, mučenika Svoga, da manje cijeni zemaljsko kraljevstvo nego nebesko, daj nam, molimo, da po njegovu primjeru i mi tako živimo te uvijek težimo za onim što je vječno. Po Kristu Gospodinu našem! Amen!

14. travnja

SVETA LIDVINA, PATNICA

Bolesnici i patnici naći će u svetoj Lidvini krasan uzor kako se podnosi dugogodišnja patnja. Već je njezino rođenje, barem znakovito, bilo povezano s patnjom. Rodila se ona u malom ribarskom gradiću Schiedamu, nedaleko od Rotterdama, u Nizozemskoj, 18. ožujka 1380., baš na Cvjetnicu, kad se u obližnjoj župskoj crkvi pobožno pjevala Muka po Mateju. Njezin će život biti usko povezan s tom Mukom, jer će kroz 38 godina podnoseći strpljivo i Bogu odano tešku bolest na svome tijelu nadopunjavati ono što još nedostaje Kristovim mukama i tako postati vjerna zaručnica Krista patnika. I njezino ime, na nizozemskom Lijdewijde, znači mnogo trpjeti i trpjeti s velikom strpljivošću. Tako za nju ona latinska poslovica »nomen omen«, već je ime znamenje, vrijedi na osobit način.

Lidvina, jedino žensko između devetero djece, potjecala je iz skromne obitelji. Po naravi je bila vrlo vedre ćudi, pa je zbog toga imala mnogo prijateljica. Njezin osunčani smiješak na usnama budio je kod svih simpatije i prijateljske osjećaje. Kad je poodrasla i postala djevojka, bila je takve ljepote da su se oči mnogih mladića zaustavljale na njoj.

Roditelji su već pomalo počeli računati na dobru udaju svoje kćeri. Kad je ona to saznala, izjavila je da ima druge misli te da ne misli na udaju. Štoviše, rekla je da bi u slučaju prisile na udaju zamolila Boga da joj pošalje bolest i iznakazi tijelo. Roditelji vidjevši njezinu odlučnost kao pametni

ljudi ostaviše je na miru. To je od njih bila lijepa gesta, makar da su mogli misliti kako bi njezinom dobrom udajom i sami mogli poboljšati svoje materijalno stanje. Imali su više ljudskosti, idealizma te prave roditeljske ljubavi prema svome porodu negoli sebičnosti i računice, koje, na žalost, kod raznih udaja nisu baš tako rijetka pojava.

U zimi god. 1395/1396. neka je teška bolest djevojku jako oslabila. Nije još pravo ni ozdravila kad je jednog dana njezine prijateljice pozvaše na zimski sport, na sklizanje na ledu. Lidvina se ispočetka pozivu opirala, no napokon je ipak pristala te pošla na sklizanje. Nespretnošću jedne od djevojaka Lidvina je pala te slomila rebro. Morali su je sa skliza lišta odmah odnijeti kući i položiti u krevet. Bilo je to baš na Svijećnicu, blagdan Gospodinova prikazanja u hramu, dan Simeonova proročanstva o maču boli, a godine Gospodnje 1396. Od toga za nju sudbonosnog dana Lidvina više neće silaziti s kreveta niti će se njezine noge doticati tla. Liječnici su se uzalud trudili da s ozlijeđenoga mjesta otklone otok. Stanje se djevojke iz dana u dan sve više pogoršavalo. Prvi tadašnji liječnik zemlje, doktor Godfried Sonderdanck, osobni liječnik holandskih grofova, izjavio je da se tu radi o neobičnu slučaju i da tu ljudsko znanje pred Božjom rukom mora zašutjeti. Lidvina je trpjela teške boli. Njezino je tjelesno tkivo počelo pomalo trunuti. Dakako da je to za sve one koji su joj se približavali bilo nešto strašno i odvratno, no ljudi su počeli s njome sve više i suosjećati te je sažaljevati. Bolest se širila po cijelom tijelu, na kojem se pokazaše strašne rane. Bilo joj je zahvaćeno i desno oko pa je na nj oslijepila. I na nju su se mirne duše

mogle primijeniti Izaijine riječi: »Ne bijaše na njoj ljepote ni sjaja da bismo se u nju zaglédali, ni ljupkosti da bi nam se svidjela« (53, 2). Nekadašnja Lidvinina ljepota i ljupkost iščezoše netragom »ali lice joj je bilo neljudski iznakaženo te obličjem više nije naličila na čovjeka« (Iz 52, 14).

Bolest sama po sebi još ne čini svetim, a Toma Kempenac čak tvrdi da se oni koji mnogo putuju i boluju ne posvećuju. Posvećuju se u bolesti samo oni koji je primaju kao dar iz Božje ruke i koji je strpljivo nose. Lidvina je malo-pomalo morala naučiti tu tešku lekciju. U tom joj je bio učitelj njezin ispovjednik Jan Pot. On ju je učio kako u bolesti svoju volju valja podložiti Božjoj i kako se valja suobličiti s Kristom patnikom, s onim »koji je naše bolesti ponio i naše boli na se uzeo, dok smo mi držali da Ga Bog bije i ponižava. Za naše grijehe probodoše Njega, za opačine naše Njega satriješe. Na Njega pade kazna — radi našeg mira, Njegove nas rane iscijeliše« (Iz 53, 4—5). Razmišljanje nad 53. Izaijinim poglavljem Lidvini postade kruh svagdašnji, škola trpljenja, u kojoj se naučila kako kršćanin mora iz solidarnosti s Kristom trpjeti »i ne otvarajući usta svojih« (Usp. Iz 53, 7). Razmišljanje o Kristovim mukama posta Lidvini na bolesničkoj postelji, prikovanoj na križ, svakidašnje zanimanje, ali i neiscrpivo vrelo snage. Ona se tako poistovjetila s Kristovom mukom, da je počela upravo osjećati kako ne trpi sama, već Krist u njoj i preko nje.

Bez Kristova primjera, blizine, povezanosti s Njime nemoguće je zamisliti da bi jedno krhko i slabašno ljudsko biće izdržalo 38 godina najtežih muka. Životopisci spominju čak da je kasnije u pat-

njama osjećala veliku utjehu. To je bila nagrada odozgor za predano trpljenje. Gospodin je Svojoj zaručnici patnici utisnuo u tijelo Svoje rane, a tješio ju je i Svojom vidljivom prisutnošću te prisutnošću svoje Majke i svetičina anđela čuvara. Bolesničina postelja, mjesto patnje i mukâ postade i mjestom utjehe i duhovne radosti, koju mogu osjetiti samo one duše što se Gospodinu sasma predaju.

Glas se o bolesnici Lidvini i njezinom trpljenju, strpljivom podnašanju bolesti, pronio na daleko, pa počeše ljudi k njoj hodočastiti kao svetici. Dolazili su iz Flandrije, Njemačke i Engleske. Koncem Svete sedmice god. 1433. Lidvina je zamolila Gospodina: »Dopusti mi da trpim toliko koliko osobno zaslužujem, pa da bih bez čistilišta mogla prispjeti do promatranja Tvoga blaženoga lica!« Gospodin joj je odgovorio: »Tvoje su želje uslišane. Za dva dana češ s tvojim sestrama djevicama u raju pjevati aleluja.« Isus, vjeran u Svom obećanju, pozvao je Svoju zaručnicu patnicu k Sebi. Bilo je to na uskrsni utorak 14. travnja 1433. Leon XIII. godine 1890. potvrdio je njezino štovanje, a Kongregacija obreda godine 1892. odobrila je službu Božju — misu i časoslov za njezin blagdan. Svetičine relikvije časte se po raznim crkvama i samostanima Austrije, Belgije i Holandije.

Velika izabranica srca bila je sveta Lidvina jednom velikom modernome obraćeniku. Bio je to Francuz Joris-Karl Huysmans (1848—1907). On je napisao i njezin životopis. U njemu piše da je nasljedstvo velike srednjovjekovne mističarke svete Katarine Sijenske u času određenom od Boga zahvatilo tri svetice: Lidvinu iz Schiedama, Koletu iz Corbiea te Francisku Rimsku, jednu Nizozem-

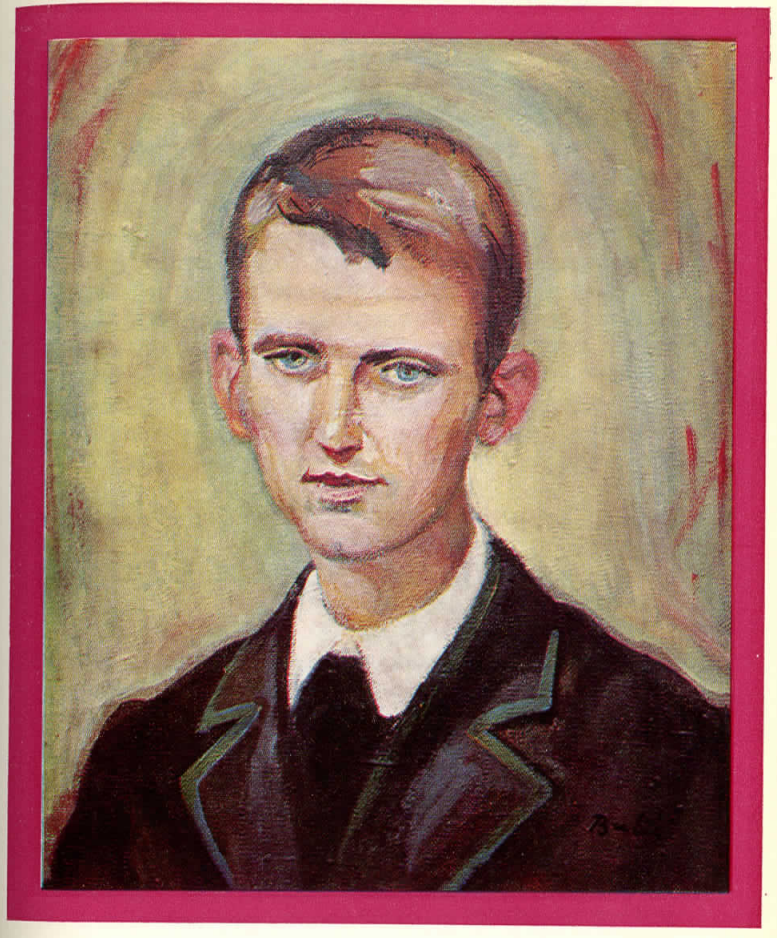

PETAR BARBARIĆ

kinju, jednu Francuskinje i jednu Talijanku. O svetoj Koleti i Franciski pisali smo u našoj zbirci »S duhovnim velikanima kroz ožujak«. U životopisu svete Lidvine Huysmans lijepo kaže: »Bog je kroz vjekove uvijek pronalazio svetaca koji su pristajali da svojim bolima plate otkupninu za grijehe i pogreške.« Ljudi mnogo i teško griješe i vrijeđaju Boga, a On među izabranima bira najizabranije, koji će svojim križevima pružati naknadu za pogrđenu Božju čast. I njihov život nije ništa manje značajan ni njihova svetost ništa manje velika od onih takozvanih velikih u Crkvi, koji su u svom radu doživljavali vidljive vanjske uspjehe. Lidvinino rođenje u znaku Isusove muke na Cvjetnicu rascvalo se preko životnoga križnog puta u uskrsnu radost. To je putokaz za sve kršćane, osobito za bolesnike i patnike.

MARIJA FRANCISKA LECHNER

U travnju 1975. davao sam duhovne vježbe, u Granešini kod Zagreba, sestrama Kćerima Božje ljubavi. Na posljednji dan duhovnih vježbi 14. travnja sestre su slavile smrtni dan svoje utemeljiteljice majke Franciske Lechner. Ona je 21. studenoga 1868. osnovala u Beču družbu Kćeri Božje ljubavi i bila joj prva vrhovna poglavarica sve do svoje smrti na današnji dan godine 1894. Njezine redovnice k nama je doveo prvi vrhbosanski nadbiskup Josip Stadler. Sestre su u Sarajevu imale dom svetog Augustina i škole na Banjskom Brijegu. U tim su ustanovama učinile mnogo dobra za odgoj

ženske mladeži. Od svega toga danas im je u Sarajevu još ostala vrlo lijepa crkva na Banjskom Brijegu. No sestre rade po staračkim domovima, bolnicama i župama širom zemlje.

Karizma majke Franciske Lechner, koja je svoj životni vijek provela od 2. siječnja 1833. do svoje blažene smrti 1894., širenje je Božje ljubavi po djelima ljubavi prema bližnjemu. Prvotno su to bile kućne pomoćnice koje su dolazile na službu u gradove, a kasnije se djelatnost proširila na mnoga druga karitativna područja. Ta je karizma tako izrazito evanđeoska, nadahnuta Isusovom novom i najvećom zapovijedi, po kojoj valja ljubiti Boga iznad svega, a bližnjega radi Boga kao samoga sebe. Zato su sestre Kćeri Božje ljubavi svojim životom i radom misionarke Božje ljubavi. Danas djeluju u 12 samostalnih provincija prilagođujući se vješto raznim mentalitetima. Imaju i obnovljene Konstitucije u duhu II. vatikanskog sabora. Osim u Evropi djeluju i u Sjedinjenim Američkim Državama te Brazilu.

A sada evo nekoliko konkretnih podataka iz života majke Franciske. Rodila se u Edlingu nedaleko Münchena. Djetinjstvo je proživjela u krilu dobre kršćanske i prilično imućne obitelji. Bili su to za nju dani vedrine, bezbrižnosti i prave djetinje sreće. U njima je već počela misliti i na one kojima to nije dano. Vrlo rano zahvatila ju je misao da u životu učini nešto veliko za Boga i ljude. Ta je misao postala zvijezda vodilja njezina života. Očito je da se tu radilo o karizmatičkom daru, danu joj od Boga.

Svršivši nauke, u želji za apostolatom pošla je u Švicarsku. Ondje joj se pružila prilika da osnuje

jedan dobrotvorni zavod. To je djelo krasno napredovalo, ali ga je zbog neplemenitih težnja nekih suradnika morala ipak predati u druge ruke. Učinila je to bez ogorčenosti u duši, jer je u svemu gledala prst Božji te bila uvjerena da će joj se, ako Boga ljubi, sve preokrenuti na dobro.

Napustivši Švicarsku krenula je u Beč da ondje započne ispočetka. Želeći pomoći onima socijalno najugroženijima htjela je podići dobrotvorne ustanove za siromašne služavke, zapuštenu siročad, a isto tako i odgojne zavode za djevojčice iz građanskoga staleža. Nije to bilo lako. No, Franciska je bila jaka duša koja se nije dala slomiti ni teškom bolešću ni drugim poteškoćama. Providnost je bila uz nju pa joj je poslala i prve suradnice i tako nasta družba »Kćeri Božje ljubavi«. Počeci su družbe bili više nego skromni: krajnje siromaštvo. Ali baš to je novoj zajednici i donijelo poseban Božji blagoslov. Ona pouzdavajući se u Božju Providnost i divnu dobrotu drhtavom rukom potpisa kupovni ugovor za dvokatnicu u trećem bečkom kotaru. Pouzdanje je nije prevarilo, jer njezin pothvat krenu na dobro i silno uznapredova.

Svojim suradnicama i duhovnim kćerima rekla je da njihov novi dom moraju podržavati ova četiri stupa: prava ljubav prema Bogu, prema bližnjemu te neograničeno pouzdanje i duh žive radinosti. Nova je kuća posvećena sv. Josipu, a sestre obukoše redovničko odijelo i započeše pravim redovničkim životom. Djelokrug je rada sestara bio osiguran, jer je velegrad kao što je Beč, imao mnogo siromašnih djevojaka bez službe, zapuštene siročadi, a u novo osnovan »Marijin zavod« nagrnuše djevojčice da prime ljudski i kršćanski odgoj.

Djelo se majke Franciske iz Beča proširilo i u Opavu, Brno i Budimpeštu. Ona je namjerno tražila veća mjesta, jer samo se u njima mogao razviti karitativni rad sa služavkama. Uz apostolat utemeljiteljica je izrađivala i konstitucije, da se družba iznutra što bolje utvrdi i oblikuje. Prvu potvrdu svoje družbe iz Rima majka Franciska dobi godine 1884., a drugu godine 1891. Treću i zadnju potvrdu godine 1897. više nije doživjela. Bila je ipak sretna što je vrhovni autoritet Crkve potvrdio njezino životno djelo, te je zahvaljivala i Bogu i Svetoj Stolici.

Godine 1889. kupila je novu kuću, da tu bude matica i kraj nje novicijat. Sam car Franjo Josip poklonio joj je zemljište za crkvu. Kad je i crkva bila sagrađena, majka Franciska je rekla: »Mislim da sam izvršila svoju zadaću i da dragi Bog neće više ništa od mene zahtijevati.« Ipak je imala još nešto vremena da osnuje 4 kuće i petoj pripremi put za osnivanje. Njezina prerana smrt bila je gubitak za družbu »Kćeri Božje ljubavi«, ali je ona već bila dobro organizirana pa je nastavila blagotvornim radom. Taj rad traje i danas, i kod nas na tolikim mjestima i župama. Želimo mu procvat, a majka Franciska, koja je sva živjela za Boga, za siromahe i svoju družbu, neka i danas svijetli sestrama »Kćerima Božje ljubavi« kao primjer koji je vrijedan nasljedovanja! No ne samo njima već i drugima!

15. travnja

SLUGA BOŽJI PETAR BARBARIĆ

Na veliki četvrtak 1897. — a bio je to 15. dan travnja mjeseca — u travničkom je sjemeništu oko dva sata popodne tadašnji generalni prefekt o. Antun Puntigam stajao kraj samrtne postelje svoga najboljega sjemeništarca, Hercegovca Petra Barbarića. Bili su to posljednji časovi Petrova mladoga života. Mladić nije navršio još ni 23. godinu života. Stajao je u proljeću života ne dočekavši na ovome svijetu ni ljeto ni jesen života. Gospodin ga je rano pozvao k Sebi. Njegovi posljednji časovi bili su dirljivi. Otac Puntigam mu je pružio raspelo. Petar, nevina i pobožna duša, prihvati ga posljednjim silama živo i svojim blijedim usnama utisnu mu zadnji cjelov. U nj je sažeo svu vjernost i ljubav svoga života prema Isusu, Njegovu Srcu, koje za života tako žarko i tako djetinje štovaše. Pri potpunoj svijesti molio je pred Raspetim čine kajanja, pouzdanja, ljubavi te razne strelovite molitve. Petar je u životu od djetinjstva bio revan molitelj. Ta ga revnost ne ostavlja ni u agoniji. On moli kao Isus u Getsemaniju i na Kalvariji. Zadnja je riječ u toj molitvi bio pobožan uzdah: »Isuse!« S njime je izdahnuo. I tako se dovršio jedan mladi život koji je mnogo obećavao.

Petrov život možemo podijeliti u četiri odsjeka: predškolsko doba, osnovna škola u Veljacima, trgovački pomoćnik u Vitini te sjemeništarac u Travniku.

Za predškolsko Petrovo doba možemo reći da se rodio 19. svibnja 1874. u Šiljevištima, župa Klo-

buk kao sin Ante Barbarića i Kate, rođene Tolj. Još se i danas čuva Petrova rodna kuća, zapuštena na žalost. Nalazi se u kršnom hercegovačkom kamenjaru, gdje je zemlja vrlo škrta te uspijeva samo duhan, raštika i još pokoja biljka. Život je tamošnjih ljudi bio tvrd i težak, no ipak ne bijahu žalosni. Imali su više volje za život i životnosti negoli danas mnogi bogati i visokorazvijeni krajevi. To pokazuju sve od reda brojne obitelji. Tako su Petrovi roditelji imali devetero djece: pet sinova i četiri kćeri. Bili su to pobožni i bogobojazni ljudi. Vjera, molitva, nedjeljna misa, post, slavljenje blagdana bile su stvarnosti koje se same po sebi razumiju, s kojima se živi.

Petrovi roditelji već u ono doba velike nepismenosti bili su pismeni. Znali su čitati i pisati, pa su u tom kao i u kršćanskom nauku bili prvi njegovi učitelji. I to uz drugo svjedoči o njihovu duhu. Oni su imali smisla za duhovne vrednote, a to su usadili i svojoj djeci pa najstariji sin postade franjevac, a Petar pođe u travničko sjemenište. Prva knjiga koju je Petar dobio u ruke bio je Mali katekizam, koji je doskora naučio napamet i tako naučio o vjeri i vjerskim dužnostima ono najvažnije. No, Petar to nije samo mehanički naučio i u pamćenju držao, već je to i usvojio. Počeo je po vjeri živjeti, često i pobožno moliti. U proljeću godine 1881. primio je prvu Pričest, a u ljetu iste godine sakramenat potvrde. To nije za njega bio »svršetak« vjerskoga života kao za mnoge koji idu na prvu pričest i krizmu više iz običaja nego iz uvjerenja, već početak; jer je u vjeri neprestano rastao. Tome je pripomogla i njegova duhovna glad za znanjem. On je od malena bio prijatelj dobre, poučne

i pobožne knjige. Na pašu je uz kruh u torbici nosio i kakvu knjižicu, do koje je tada u onoj zabiti mogao doći.

Petar je bio dobro, ali i živahno dijete pa je svojim nestašlucima koji put zaslužio i šibu. On to u jednostavnosti srca priznaje i kaže da je za njega bilo dobro. Uvidio je vrlo rano da ga roditelji žele dobro odgojiti i pripraviti na život, pa je prema njima uvijek gajio iskrene osjećaje poštovanja i ljubavi. Eto, takvo je bilo Petrovo djetinjstvo.

U proljeće godine 1886., kad je Petru bilo već 12 godina, otvorena je u Veljacima osnovna škola, prva u onom kraju. Među njezinim prvim đacima bio je Petar Barbarić. Do škole mu je bilo sat i pol hoda i to preko brda i potoka. Taj teški put morao je danomice dvaput prevaliti. Željan znanja hrlio je u školu kao da ga neka viša sila nosi. Njegov dobri učitelj Vuksan ponosio se njime kao svojim najboljim učenikom, a i Petar je volio i poštivao svoga učitelja te ga čitav život zadržao u zahvalnom sjećanju. Iz toga školskog života vrijedno je spomenuti da je jednoga zimskoga dana za vrijeme strašne bure i mećave Petar jedini došao u školu. Ta zgoda pokazuje jasno koliko je kod njega bio razvijen osjećaj dužnosti te kako se u vršenju dužnosti nije dao smesti nikakvim zaprekama. Zahvaljujući svojoj prirodnoj nadarenosti, a još više zalaganju, Petar je uspio u dvije godine svršiti četiri razreda i to s izvrsnim uspjehom. Kad se radilo o učenju, on se nije šalio, nije bio polovičan. Ta će ga vrlina pratiti kroz svih 8 razreda travničkoga sjemeništa.

Svršivši osnovnu školu Petar je imao želju za daljnjim školovanjem, no roditelji valjda u nemo-

gućnosti da ga sami školuju dadoše ga u trgovinu, u dobru kršćansku obitelj Babića, u Vitini, koja se s njima vrlo dobro pazila. Petru je bilo teško zamijeniti knjigu s aršinom, ali kad druge nije bilo, prihvatio se svog posla. Brzo je pokazao u poslovanju veliku vještinu, pa ga je njegov gazda zavolio kao vlastitog sina. Sve mu je mogao povjeriti i u svemu se na njega osloniti. Iako je Petar bio dobar trgovački pomoćnik, taj mu posao nije ležao na srcu. Prihvatio ga je iz poslušnosti prema roditeljima, ali je njegovo srce bilo izvan njega. Ono je čeznulo za nečim drugim, za školom i knjigom. Providnost će se pobrinuti da svoga odabranika dovede na pravo mjesto. Bilo je to ovako:

Godine 1889. rektor je travničkoga sjemeništa razaslao pismo učiteljima po Bosni i Hercegovini moleći ih da mu preporuče dobre i nadarene mladiće koji bi se željeli posvetiti svećeničkom staležu. Dobri veljački učitelj Vuksan sjetio se odmah Petra. A Petru je to bilo kao glas i dar samoga neba. On je ponudu objeručke prihvatio i sve učinio da se njegova davna želja ostvari. Sam je napisao molbu, prikupio potrebne dokumente, nabavio ono osnovno te koncem kolovoza godine 1889. pošao s ocem na konju u Travnik. I tako se napokon našao na cilju svojih želja. Sjemenište će mu postati drugi dragi dom, u kojem će toliko toga primiti u duhovnom, odgojnom i kulturnom pogledu. On je svoju veliku šansu koju mu je Bog dao iskoristio do maksimuma. Kroz svih osam razreda bio je uvijek prvi u svom razredu, uzoran u svakom pogledu. Provodio je običan život tadašnjega đaka sjemeništarca, ali ta običnost bila je neobična, jer je vrijeme dobro iskorištavao, s milošću Božjom surađivao, odgojiteljima i profesorima bio poslušan, prema njima pun poštovanja i poučljivosti, a prema sudrugovima uvijek društven, nesebičan, spreman pomoći. Postao je pravo svjetlo travničkoga sjemeništa.

Simpatično je kod svega toga da je sve to kod Petra bilo neusiljeno, nenamješteno, bez poze. On je bio zdravo ambiciozan mladić, talentiran, koji je imao pred očima jasan cilj te prema njemu hrabro i dosljedno koracao. Već od I. razreda postao je vrlo aktivan član Marijine kongregacije, zagrijan za pobožnost prema Bogorodici, za Srce Isusovo, za misijske, ekumenske, crkvene i domovinske ideale. Ozbiljno se spremao i izgrađivao za službu Crkvi i narodu. U višim mu je razredima pomalo dozrela odluka da stupi u Družbu Isusovu i postane isusovac. No Bog je s njim imao drugi plan. Petar se kao sedmoškolac za jedne šetnje teško nahladio, navukao sušicu i godinu dana kasnije umro, položivši prije toga isusovačke zavjete. Svoju je preranu smrt primio svjesno kao dar iz Božje ruke, o čemu svjedoče njegova dirljiva pisma ocu i bratu franjevcu fra Marku. U bolesti se pokazala sva duhovna i moralna Petrova veličina. Mislim da ju je najbolje u njegovoj biografiji izrazio pater Puntigam, koji je zapisao: »Ja ne mogu Petra Barbarića proglasiti svetim. Ali toliko mogu reći sasvim iskreno da si ne mogu predstaviti kako mladić može vjernije Bogu služiti i bolje na smrt se pripraviti, nego li je to Barbarić učinio. I zato se ne bih čudio, ako bi jednom bio proglašen svecem.«

To još nije ostvareno, ali se ipak vodi postupak da se jednom ostvari. Put je do tog cilja i dug i mukotrpan. To zna najbolje pisac ovih redaka, koji

već gotovo 10 godina kao vice-postulator radi oko Petrova proglašenja blaženim. U ovoj zbirci duhovnih velikana svakoga petnaestoga u mjesecu stavljamo pred svoje čitatelje lik Petra Barbarića. Danas na Petrov smrtni dan činimo to s naročitom radošću. Onaj silni svijet što još i danas svakog četvrtka, a pogotovo na Petrovo hrpimice hrli na Petrov nekadašnji grob u Travniku, ulijeva nadu da je u slučaju Petra Barbarića prst Božji na djelu. Naše je da i dalje molimo i radimo za Petrovu proslavu, da se s njime preko većega životopisa upoznamo, da u raznim potrebama i nevoljama molimo za njegov zagovor, da molimo čak i za pravo čudo, jer to je onda najsigurniji put do Petrove beatifikacije i kanonizacije. Uspjeh u tome poslu bio bi za našu mjestu Crkvu, sigurno, veliko obogaćenje. Zato se isplati i dalje neumorno raditi na Petrovoj beatifikaciji. Neka tome posluže i ovi reci.

OTAC DAMJAN DEVEUSTER

Tko nije čuo za toga apostola gubavaca? Njegovi životopisi bili su nam najzanimljivije i najnapetije duhovno štivo. Stoga sam 17. lipnja 1975. smatrao vrlo sretnim danom svoga života, jer sam toga dana imao sreću posjetiti u Louvainu grob apostola gubavaca, oca Damjana Deveustera. Na tom grobu obuzela me želja da u ocu Damjanu zagrlim sve misionare, te Božje junake prošlosti, sadašnjosti i budućnosti. Otac Damjan je bio pravi junak, neka o njegovu junaštvu kaže bar nešto ovaj kratki prikaz.

Životno junaštvo otac Damjan pokazao je na otoku Molokaju, koji strši u onim beskrajnim azurnim prostranstvima Tihoga oceana. Ti su prostori stoljećima bili daleko od putova bijeloga čovjeka. Tek kad je moreplovac i istraživač James Cook objavio svoje fantastične zapise o divotama, čarima i biserima Južnoga mora, počeše se i bijelci više zanimati za taj njima do tada nepoznati svijet. James Cook je, doduše, na svom putovanju ondje zaglavio, zatukoše ga »nevina djeca prirode«, kako je on u svojim zapisima nazivao tamošnje domoroce, no to nije smetalo ljude željne avantura da sami onamo pođu, da se nagledaju čarobnih prirodnih ljepota te da se naužiju slatkoga života u hladovini sjenovitih palma.

Na novootkrivene otoke počeše odilaziti i misionari, ali s posve drugim motivima. Njih je onamo vodila Kristova zapovijed: »Idite i učinite sve narode učenicima mojim! Krstite ih u ime Oca i Sina i Duha Svetoga! Učite ih da vrše sve što sam vam zapovjedio!« (Mt 28, 19—20). Dakako da je i kod nekih misionara u radu bilo koji put i ljudskih elemenata, koji su bili nesavršeni. No većina je pokazala heroizam i idealizam, kome se ne možemo dosta nadiviti.

Prvi katolički vjerovjesnici u Oceaniji bijahu Francuzi. Bili su to misionari iz Družbe Presvetih Srdaca, koja je u Francuskoj nastojala otkloniti loše posljedice revolucije, a u vanjskom svijetu djelovati na evangelizaciji nekršćanskih naroda. Njima je godine 1825. papa povjerio misionarenje havajskog otočja, a malo kasnije svu Polineziju, tj. one tisućama milja raštrkane otoke po beskrajnom oceanu.

Zov francuskih misionara za novim misijskim zvanjima naišao je na snažan odjek naročito u Belgiji. U dobrim seljačkim obiteljima bilo je djece, a njihovo je kršćanstvo pokazivalo i spremnost na žrtvu, smisao za redovništvo i rad u dalekim misijskim krajevima. Takav je duh bio i u obitelji Deveuster u flamanskom seocu Tremeloo, jer iz nje otiđoše u samostan jedan sin i dvije kćerke, a doskora pođe i drugi sin, Josip, koji u samostanu dobi ime Damjan. To je naš junak. Ispočetka je primljen za redovničkoga brata pomoćnika, ali će kasnije biti premješten među one koji se spremaju za svećeništvo.

Josip je još studirao teologiju kad je iz daleke Oceanije stigao glas drugog tamošnjeg apostolskog vikara biskupa Maigreta, koji je vapio za novim misionarima. Za misije bi određen njegov stariji brat Pamfil, ali se još tada razbolio od tifusa. Jasno je da iscrpljen teškom bolešću nije mogao putovati u daleki svijet. Bilo bi to prenaporno. Mjesto njega ponudio se za misije Damjan. Iako još nije bio zaređen za svećenika, poglavari prihvatiše njegovu velikodušnu ponudu, i on na sam blagdan Sviju Svetih 1863. u luci Bremerhafen ukrca se na brod i zaplovi na daleko putovanje. Put je vodio oko Južne Amerike, kod Kap Horna prijeđoše u Tihi ocean te nakon četiri i pol mjeseca vožnje stigoše u Honolulu, na Havaje. Ondje Damjan već nakon 8 dana primi red subđakonata, a dva mjeseca kasnije bi zaređen za đakona i napokon za svećenika. Sada je bila priprava za rad gotova, a Damjan je kao malo tko bio prikladan za misionara. Bio je on čovjek u prvom redu jake tjelesne građe, izdržljiv, neustrašiv, a uz to vesele naravi. Uz te naravne

prednosti resile su ga i nadnaravne vrline, a osobito duboka pobožnost i velika požrtvovnost. Od zemaljskih dobara posjedovao je toliko da je sve moglo stati u dvije torbe: nešto malo rublja, misnicu, albu, mali misal i kalež. Sve se to dalo lako staviti na konja i onda na misijsku frontu.

Prvu godinu provede obilazeći sela i pomalo učeći domorodački jezik. Kršćana na Havajima nije bilo mnogo, no bili su dobri i njihov je broj neprestano rastao. Otac Damjan se odlično snašao u misionarskom radu, vjernici su ga voljeli pa se osjećao sretnim isto onako kao i u mladosti u svom dragom flandrijskom zavičaju. Taj lijepi i uspješni rad brzo će prekinuti te dragovoljno poći na Molokaj, otok gubavaca, koji je bio pravi pakao Južnoga mora. Ondje su ti jadnici bili prepušteni samima sebi te su se u svom očaju predavali najrazličitijim porocima, osobito pijanstvu i razvratnosti. Došavši na Molokaj bijaše on jedini zdrav čovjek među 800 gubavaca. Dragovoljno je pristao da kod njih stalno ostane. Bio je tada u najljepšoj dobi: 33 godine, zdrav, krepak, snažan i lijep. No još mu je duša bila ljepša od tijela. On je svojim gubavcima želio postati sve, ne samo svećenik i misionar, već i otac, brat, liječnik, savjetnik i učitelj. Sav je pripadao njima. Nije se bojao zaraze. Pristupao im je i među njima živio i radio kao da su najzdraviji ljudi.

Misionarev je ugled na otoku brzo porastao i postao velik. Gubavci su odmah uvidjeli da su u njemu dobili pravog oca i prijatelja te mu pristupali s najvećim povjerenjem. Kad im je jednoga dana tajfun porušio kolibe, o. Damjan je skupa s njima sagradio novo naselje. Podigao je i bolnicu za one koji su izjedeni gubom bili posve nemoćni,

otvorio dva sirotišta za djecu bez roditelja, sagradio crkvu i tko bi nabrojio što je sve učinio!

Kad je godine 1875. biskup Maigret posjetio Molokaj, čudom se čudio što je sve vrijedni misionar ondje učinio. Glas je o njegovom heroizmu i djelima došao i u Ameriku i Evropu i u njegovu rodnu Belgiju, pa doskora sa svih strana pošeče stizati darovi na otok gubavaca. To je ocu Damjanu olakšalo posao i omogućilo da za svoje gubavce učini još i više i bar donekle ublaži njihovo jadno stanje.

Godine 1877. otac Damjan je ugledao na svom tijelu neke mrlje i brzo postao svjestan o čemu se radi. On se ogubao. Nisu to ipak bili još posve sigurni znakovi gube. Ispočetka je osjetio strah i tjeskobu, ali je obnovio Bogu svoje obećanje, svoju vjernost i straha nestade. On prihvati da ispije kalež do dna, da mu žrtva bude potpuna. U prosincu 1884. vrativši se s jednog putovanja htio je oprati noge u vrućoj vodi. Iako je voda bila gotovo vrela, on nije ništa osjetio. I sad mu je bilo posve jasno: sada se ne radi samo o mrljama, već o sigurnom znaku gube. Nije morao dugo čekati da se pokažu i drugi znakovi, jer su oni pomalo dolazili.

U svojoj je bolesti bratu Pamfilu napisao ovo: »Ti znaš da me je od nekog vremena Spasitelj naročito odabrao. On je dopustio da i ja budem zahvaćen gubom. Uvijek ću Bogu biti zahvalan za tu milost. Bolest će pospješiti moj put u nebesku domovinu. U toj nadi uzimam na se križ. Pomozi mi svojom molitvom da pronađem snage te izdržim i sretno prispijem na vrh brda Kalvarije!«

Križni put bolesti oca Damjana bio je dug. Trajao je godinama. Bile su to godine patnje, ali i tihe sreće da je sada sa svojim gubavcima posve izjednačen. Sada ih je još bolje razumio i dobrotu im pokazivao. Njegovo nekoć fino i lijepo lice postade natečeno, oči upaljene, glas promukao, a rane izbiše po cijelom tijelu. Otpadoše i prsti, samo ne palac i kažiprst, kojima je kod mise držao svetu hostiju. S vremenom su ga ostavile i sile, a počela ga hvatiti groznica. Njegovi gubavci obilaze njegov ležaj i plaču nad čovjekom koji ih je toliko ljubio i za njih se bezgranično žrtvovao.

Primjer oca Damjana je djelovao. Još za njegova života pridružiše mu se na Molokaju kao misionari dva laika i jedan svjetovni svećenik. Godine 1888. dođoše na Molokaj i prve milosrdne sestre. Otac Damjan je klicao od veselja te poput starca Šimuna pjevao: »Sada mogu mirno umrijeti. Moje se djelo nalazi u dobrim rukama.«

Apostol gubavaca umro je u noći 15. travnja 1889. Gubavci ga pokopaše pod onim stablom gdje je proveo prvu noć na Molokaju. Na grobnom je spomeniku pisalo: »Svetoj uspomeni na časnoga oca Damjana Deveustera, koji je umro kao mučenik ljubavi.« A ima li ljepšeg mučeništva? Takvo je bilo i mučeništvo ljubavi našeg Spasitelja, koji je poginuo kao mučenik na križu, jer nas je ljubio i jer nas je sve svojom žrtvom htio spasiti. Kako mu je u tom o. Damjan bio sličan! On je bio, doista, svećenik — drugi Krist.

Uspomena na oca Damjana nije se izbrisala. 3. svibnja 1936. njegovo je mrtvo tijelo na školskom brodu »Mercator« uplovilo u luku Antwerpena, gdje ga je dočekao belgijski kralj i kardinal te mnoštvo naroda. Put do Louvaina, do novog groba, bio je pravi trijumf, kakav Belgija nije vidjela. Na taj je način htjela počastiti jednoga od svojih naj-

boljih sinova. A Damjanovo rodno selo Tremeloo podiglo mu je spomenik. U Rimu se vodi proces za proglašenje oca Damjana blaženim. Svi misionari i prijatelji misija radosno čekaju dan kad će otac Damjan biti proglašen blaženim. Ne želeći preteći sud Crkve, uvjereni smo da je on to zaslužio i da bi njegova beatifikacija bila velika tako potrebna poruka našemu vremenu, koje sve više gubi smisao za žrtvu.

MUČENIŠTVO SV. PETRA IZ VERONE

SVETI BENEDIKT JOSIP LABRE

Ako kod svetaca ima neobičnosti, onda ih sigurno ima kod svetog Benedikta Josipa Labre, koji postade svetac prosjak. On se rodio u župi svetog Sulpicija u mjestu Amettes, biskupije Boulogne, danas Arras, u Francuskoj. Bilo je to 26. ožujka 1748. Njegovi roditelji imali su petnaestero djece, a Benedikt Josip bijaše prvijenac. Imali su malo imanje i trgovinu, no prihodi su za toliku obitelj bili preskromni. Benedikt Josip polazio je mjesnu školu, koju je vodio kapelan. Dječak nije bio baš naročito nadaren, ali ga je zato već od malena resila neka neobična ozbiljnost. Kad mu je bilo 12 godina, pošao je svome ujaku i kumu, koji je bio župnik u Erinu. On ga je počeo poučavati u latinskom jeziku. Bilo je to valjda u nadi da bi postao svećenik.

Sa 16 godina života Benedikt Josip očitova želju za trapističkim samostanom. No u tom mu se naumu oprla sva njegova obitelj. Nakon smrti svoga ujaka župnika, a bilo je to godine 1746., Benedikta Josipa je savjetovao drugi ujak svećenik da stupi u kartuzijance. On je poslušao savjet, ali ga kartuzijanci ne htjedoše primiti. Tada upade u strašnu nesigurnost, jer nije znao što mu je činiti. Nesigurnosti se pridruži i neka nutarnja tjeskoba, a njoj opet napasti. Bila je to za njegovu dušu tamna noć, ali potrebna da preko nje dođe do onoga svjetla što dolazi izravno od Boga. Josip je i dalje uporno tražio svoje mjesto, pa je tako za vrijeme ciče zime

propješačio 280 kilometara dok nije došao u trapističku opatiju Montagne u Normandiji. I tu je bio odbijen. Tada ode u kartuziju Neuville, gdje osta na kušnji 6 sedmica, ali je ne izdrža.

Napokon je ušao u opatiju Sept-Fons, gdje obuče cistercitsko odijelo i u studenome 1769. započe novicijat. No ni tu nije imao sreće. Njegovi pretpostavljeni proglasiše ga za svoj red neprikladnim. Činilo im se da je odviše miran duh, da nije dosta uravnotežen te da je premalo svet. Eto, tako su ljudi sudili o budućem svecu.

Lutalac Benedikt Labre krenu sada na svoje najdulje putovanje. Pođe put Rima u nadi da će ondje pronaći za se prikladan red i samostan. Koncem kolovoza 1770. stiže u Chieri u Piemont, odakle napisa roditeljima svoje posljednje pismo.

Bog je Benedikta Josipa vodio neobičnim putovima, dok napokon u Italiji nije pronašao svoje pravo zvanje. Njemu je potrebna još veća samoća negoli ona u samostanima. To je samoća na cestama, na kojima postade Božji prosjak i lutalac. On se odijelio od svih materijalnih dobara ovoga svijeta i postao Božji samotnik, zamazan, u dronjcima, ranjav. No, u takvom je na ljudsku jadnom stanju njegov duh bio neprestano uronjen u najuzvišeniju kontemplaciju — prosjak kontemplativac. U torbi je na ramenu nosio sve svoje bogatstvo: Nasljeduj Krista, Novi zavjet i časoslov što ga je molio svaki dan. O vratu mu je visio križ i krunica. Komadić kruha i koja trava bila mu je svakodnevna hrana. Ako bi dobio što po svome sudu suvišno, davao bi to drugim siromasima. Spavao bi većinom vani pod otvorenim nebom, pod kakvim stablom ili uz kakvu ogradu.

Benedikt Josip je poviše puta obišao glasovita prošteništa mjesta, kao što su Loreto, Asiz, Napulj, Bari, Fabriano, Compostella, Einsiedeln, Paray-le-Monial. Posljednje godine života proveo je u Rimu, noćivajući obično u Koloseumu. Umro je na današnji dan 1783. u dobi od 35 godina. Tek što je umro, Rimom se kao munja proširila vijest: »Umro je svetac!« Pokopali su ga u crkvi Madonna dei Monti na lijevoj strani glavnoga oltara. U roku od 4 mjeseca pripisali su njegovu zagovoru više od 100 čudesnih ozdravljenja. Blaženim ga je godine 1860. proglasio Pijo IX., a svetim 8. prosinca 1881. Leon XIII.

SVETA BERNARDICA SOUBIROUS

Koliki su već prije mene bili u Lurdu, doživjeli ga i opisali! Mogu li ja reći i napisati nešto novo, do sada nedoživljeno? — Jedva. Ali mi ipak nešto ne da mira i neka me tajanstvena sila tjera da stavim na papir svoje dojmove i doživljaje s hodočašća u Lurd. Oni će se najvećim dijelom odnositi na onu odabranu dušu kojoj se u više navrata i na neobičan način ukazala blažena Gospa. To je sveta Bernardica Soubirous.

Jedna od postaja moga razgledanja Lurda bila je rodna kuća sv. Bernardice ili »Moulin de Boly« (Mlin de Boly). Ta stara zgrada, sačuvana u izvornom stanju, danas je muzej koji vrlo rado posjećuju svi lurdski hodočasnici. Ona je nekoć bila mlin na potoku Lapaca. Prekrivena je smeđim crijepom. U njoj se 7. siječnja 1844. u 2 sata poslije

podne rodila najslavnija lurdska kćerka, kojoj su dali ime Marija Bernardica, a u domaćem narječju Bernardette. Bilo je to na početku drugog francuskog imperija. U toj kući Bernardica je proživjela 10 godina. Još i danas mnogi od sačuvanih predmeta i slika podsjećaju na nju. Život u mlinu de Boly nije bio raskošan, ali je za ondašnje prilike bio dobar. Nije se obilovalo, ali ni oskudijevalo.

Razgledajući Lurd došao sam i do kuće zvane Cachot — zatvor, u kojoj se oskudijevalo. Bernardica je stanovala u njoj za vrijeme ukazanjâ. Bio je to vrlo siromašan i vlažan stan, koji je Bernardičinu astmu samo još pogoršavao. Od nekadašnjeg malog bogatstva iz mlina de Boly nije ostalo drugo do jednog sanduka koji je sadržavao najpotrebnije stvari: nešto odjeće i rublja, zatim dva siromašna kreveta, dvije stolice i nekoliko zemljanih tanjura.

Povjesničar i teolog Lurda René Laurentin sažeo je lurdsku poruku u četiri točke, od kojih je prva siromaštvo. A baš zato što je Bernardica bila siromašna, izabrala ju je blažena Gospa za Svoja ukazanja. O tome je pisala Antoinette Tardhivail već 29. ožujka 1858. ovako: »Njezini su roditelji vrlo siromašni, a ipak ništa ne uzimaju... Oni su siromašni, tako siromašni kao što je bio na zemlji i naš Gospodin. A Marija je svrnula svoje oči na to siromašno dijete, pretpostavivši ga tolikim drugim mladim bogatim osobama, koje su u tom času željele udes one koju su bile gledale s prezirom, a poslije se smatrale sretnima da je mogu zagrliti ili joj dotaknuti ruku...«

Kad hodočasnik dođe u Cachot, onda se na svoje oči može uvjeriti o istinitosti Bernardičina siromaštva. A baš zato je lurdski biskup nakon 4 go-

dine pomnoga ispitivanja ukazanjâ mogao zaključiti: »Kakvo je oruđe kojim će se Svemogući poslužiti da nam saopći planove Svoga milosrđa? To je opet ono što je najslabije na ovom svijetu: dijete od 14 godina, rođeno od siromašnih roditelja...«

Krstareći po Lurdu došao sam i do župske crkve sv. Petra u kojoj se nalazi krstionica, kod koje je Bernardica 9. siječnja 1844. bila preporođena vodom i Duhom Svetim. Ta crkva blista diskretno raskošnim bas-reljefima od pozlaćenog drveta. Poviše granitne krstionice, u kojoj se još i danas krste lurdska djeca, nalazi se natpis da je tu krštena sv. Bernardica. To zapravo i nije ona ista crkva iz vremena sv. Bernardice, već nova, ali je krstionica kao dragocjena relikvija ostala iz stare, kao i ispovjedaonica lurskog župnika Peyramala, koji je pokopan u kripti te crkve. On se rodio 9. siječnja 1811., a umro na Malu Gospu 1877.; godine 1874. bio je odlikovan čašću apostolskog protonotara. Lurd mu se odužio podignuvši mu spomenik, koji je blagoslovljen 8. rujna 1928. Toranj sadašnje župske crkve sagrađen je od lurdskog mramora, visok 6 metara, a dogotovljen je godine 1936. Od vrijednih stvari u crkvi valja spomenuti lijepi kip svete Bernardice, isklesan iz bijeloga mramora. U kripti je sačuvana iz stare crkve pričesna klupa, na kojoj je često klečala sveta Bernardica.

Jedno poslije podne išli smo autobusom u Bartres te ondje posjetili najprije župsku crkvu sv. Ivana Krstitelja, groblje i kuću u kojoj je Bernardica kao posve malo dijete i kasnije kao pastirica provela jedan dio svoje mladosti, te originalno sačuvanu staju u koju je zatvarala ovce. Bartres je i

danas još uvijek samo malo selo, a udaljeno od Lurda oko 4 kilometra. Dakako da do njega vodi lijepa asfaltna cesta.

U Bartresu je Bernardica učinila svoje prve korake. Tu je, naime, bila još kao sićušno dijete kad ju je svojim mlijekom hranila Marija Langues, seljakinja, koja je bila prijateljica njezine majke. U listopadu 1845. Bernardica se vratila u Lurd u očinski dom sačuvavši uvijek veliku ljubav prema svojoj hraniteljici.

Kad je bijeda pohodila obitelj Soubirous, eto Bernardice u jesen godine 1857. opet u Bartres, gdje postaje vrla pastirica ovaca. Mnogo je sati provela na obroncima koji su bili pokriveni sočnom travom za izvrsnu ispašu ovaca. Rado se igrala s nestašnim jaganjcima, psom Pigou-om, bdjela nad ovcama i padala na koljena kad bi sa župske crkve zvonilo pozdravljenje. Bili su to sretni časovi njezina djetinjstva. Sretni na paši, dok je u kući njezina hraniteljica bila s njome prilično stroga, što je Bernardica koji put i bolno osjećala.

Pred stajom, u koju je zatvarala ovce, zapjevali smo pjesmu Isusu, dobrom Pastiru, »Spasitelju, dobri Isukrste, ti si dobar pastir stada svog!« — sjetili smo se kako su pastiri bili prvi posjetioci Isusove stajske kolijevke, te kako je Isus i Sebe nazvao dobrim pastirom koji poznaje svoje ovce i koji za njih život daje. I tu smo pred tom skromnom stajom, u kojoj se danas nalazi kip sv. Bernardice, načinili snimku našega hodočašća, da nam ostane kao mila uspomena Bernardičina pastirskog života.

A sada da kažemo nekoliko riječi o samome mjestu ukazanjâ. Izišavši iz autobusa prvi put stupam na teritorij koji pripada lurdskom svetištu.

Penjem se odmah prema gornjoj bazilici, obilazim je i spuštam se dolje prema Gavi i prema spilji ukazanja. Tu sam našao nešto hodočasnika kako se mole. Pomno razgledavam spilju uspoređujući je s onim što sam o njoj čitao i gledao na slikama. U otvoru nad spiljom nalazi se poznati kip Lurdske Gospe. Na tom se mjestu Gospa ukazivala Bernardici. Bilo je to prvi put u četvrtak 11. veljače 1858. Nakon toga uslijedilo je još 17 ukazanja. Posljednje je bilo 16. srpnja, na blagdan Karmelske Gospe.

Lurdska ili Masabjelska spilja sastoji se od tri nejednaka otvora, koja su među sobom povezana. Najveći je dubok 8 metara, širok 12 metara, a visok 6 metara. Na lijevoj se strani nalazi čudesno vrelo, što ga je na Gospinu zapovijed prokopala mala vidjelica sv. Bernardica. Ono je provedeno podzemno što u pipe koje se nalaze na lijevo, što u piscine koje se nalaze na desno. Na desnoj strani nalazi se ambon sa zvučnikom, a još desnije uklesana u stijeni mala sakristija. Nad masabjelskom strmom stijenom diže se gornja bazilika.

Nalazeći se pred spiljom doživio sam ono što doživljava umoran čovjek. Umoran od duga putovanja nisam bio u stanju da i osjećajno doživim sreću što se nalazim na mjestu koje je odabrala nebeska Majka za Sebe. No, znajući da religiozni čin nije bitno u osjećaju, već u činu vjere, koji je čin razuma i volje, molio sam se kako sam znao i mogao. Gledao sam u mramorni kip Gospin, što ga je isklesao lyonski majstor Fabish, a koji je razočarao Bernardicu, jer je Gospa u stvarnosti daleko ljepša nego što Je taj ili bilo koji kip prikazuje. Nebesku je ljepotu nemoguće dočarati zemaljskim materijalnim oblicima.

Na mjestu Gospinih ukazanja u Lurdu gore neprestano svijeće. Izgorjelo ih je već na milijune, a često ih je palila drhtava ruka Gospinih štovatelja moleći za koju milost, zahvaljujući na uslišanjima. Često su je palili i oni koji uopće ne znaju moliti pa su mislili da će ta goruća svijeća izreći Gospi sve ono što oni ne znaju. Vjerujemo da Gospa razumije i jezik svijeća što gore. Majka razumije više jezika nego bilo koje drugo biće. Ona ih razumije srcem. Srce Majke Marije pogotovo.

U Lurdu sam pregledao i glasovitu »Dioramu«, koja prikazuje 16 slika iz života svete Bernardice. U minijaturnim likovima prikazan je mlin de Boly, zatim Bernardica u Bartresu, zatvor Cachot u Lurdu, prvo ukazanje, poruka prigodom ukazanja 25. veljače, kad je Gospa rekla Svojoj odabranici: »Pođi na izvor, napij se i operi!« Daljnje diorame pokazuju kako Bernardicu preslušava strogi komesar Jacomet, pa kako polazi lurdskome župniku Peyramalu da ga obavijesti o ukazanjima i porukama, dane iz spilje. Vrlo živo prikazano je ukazanje od 25. ožujka, u kojem je Gospa rekla: »Ja sam Bezgrešno Začeće!« Deveta diorama prikazuje Bernardičinu prvu pričest, onda slijedi posljednje ukazanje, Bernardica kod sestara uči čitati i pisati, monsignor Laurence, biskup Tarbesa, ispituje Bernardicu, Bernardica kao redovnica u Neversu pravi božićne jaslice, njezina blažena smrt, blagoslov bolesnika u Lurdu za vrijeme procesije s presvetim Sakramentom i napokon procesija »aux flambeaux« — sa svijećama na esplanadi pred bazilikom.

Prolazeći kroz dioramu čovjek se može na vrlo plastičan način obavijestiti o najvažnijim lurdskim događajima, koji su počeli s ukazanjima Majke Bo-

žje. No u Lurdu čovjek može vlastitim očima vidjeti spilju ukazanja, može prisustvovati procesijama, može obići mlin de Boly, Cachot, a može se odvesti i u nedaleki Bartres i sve vidjeti u naravnoj veličini. Sva smo ta mjesta obišli i mi za vrijeme našeg hodočašća 1972. u želji da nam se ona što dublje usade u pamet i da ih nosimo kao dio svoga duhovnog svijeta.

Istina, Gospa se ukazala samo svetoj Bernardici, jednoj osobi, ali Lurd i Njezina poruka dani su svima. Obilazeći lurdske spomenike, koji su u vezi bilo s Gospom bilo sa svetom Bernardicom, hodočasnik nastoji što više ući i u smisao i poruku Lurda, da bi onda po toj poruci više i živio. Budući da smo mi ne samo duhovna nego i osjetna bića, i posve duhovne poruke moraju ući u nas preko materijalnih stvarnosti. Tom metodom služila se i Gospa kad je od Bernardice tražila da prstima prokopa izvor, da pije, da se mije, da za pokoru pase travu, da poradi kako bi se na mjestu ukazanja sagradila crkva i kako bi se onamo dolazilo u procesijama.

Lurdska »Diorama« izdana je i kao knjižica, ilustrirana u bojama sa svih 16 postaja. Na koncu te knjižice napisao je otac Delpal: »A sada tko god bio, ti moj brate, vjernik ili nevjernik, a koji si došao u Lurd bilo iz pobožnosti bilo iz znatiželje, zaustavi jedan čas svoj pogled na ovim slikama koje ocrtavaju život svete Bernardice!

Zaustavi se, razmišljaj i onda pođi! Križ koji pritišće tvoja ramena, a koji moramo nositi od kolijevke do groba — bit će ti lakši.«

Kad je Gospa Bernardicu odlikovala Svojim ukazanjima, rekla joj je da će je učiniti sretnom, ali

ne na ovom već na drugom svijetu. Zemaljski život svete Bernardice bilo u Lurdu bilo kasnije kao redovnice u Neversu bio je posut mnogim križevima. Ona ih je sve hrabro nosila i zato je njezina smrt u Neversu 16. travnja 1879. bila tako sretna. Pošla je ususret svojoj Majci, a Ona je ispunila Svoje obećanje. I Crkva je prema Bernardici učinila svoje. Godine 1925. proglasila ju je blaženom, a na blagdan Bezgrešnog Začeća 1933. svetom.

17. travnja

SVETI MAPALIK I DRUGOVI, MUČENICI

I sjeverna je Afrika vrlo rano postala kršćanska i mučenička. Jedno je od njezinim crkvenih središta bila Kartaga. Slavni kartaški biskup sv. Ciprijan, prvak među sto pedesetak afričkih biskupa, u svojem X. pismu priznavaocima spominje kao mučenike Decijeva progonstva godine 250. svetoga Mapalika i njegove drugove. Iz pisma Lucijana i Celerina doznajemo da je Mapalik izdahnuo za vrijeme mučenja još dok su ga ispitivali.

U jednome pismu rimskome kleru sveti Ciprijan suprotstavlja ispravno Mapalikovo držanje nerazboritu ponašanju Lucijanovu. Dok je naime Lucijan davao takozvane »knjižice mira« palima, Mapalik se nije usudio takvo nešto učiniti ni svojoj vlastitoj majci ni sestri, koje su za vrijeme progonstva otpale, ograđujući se jedino na molitvu da im bude dan njihov mir.

Vjernost vjeri Mapalik je, dakle, smatrao nečim vrlo važnim, a takvo je bilo držanje i mnogih drugih kršćana i mučenika. Ono je načelno posve jasno, dok nije tako jasno kakav stav zauzeti prema onima koji za vrijeme progonstva pokazaše slabost, da li s njima prekinuti svaku vezu? Da, čovjek se ni uz cijenu života ne smije odreći svoje vjere, no ako to uslijed slabosti ipak učini, valja mu uvijek ostaviti otvorena vrata da se uz Božju milost može pokajati i vratiti prvotnoj vjernosti. Sveti je Mapalik činio ono što mu je njegova savjest nalagala či-

niti i zato je subjektivno postupio dobro. Njegov primjer može nam biti poticaj da u vjeri budemo uvijek vjerni te da za nju budemo spremni sve žrtvovati.

Sveti Ciprijan ovako veliča nepokolebivu vjeru mučenika: »Kojim hvalama da vas uzveličam, o prehrabra braćo? Kakvom hvalom da opjevam hrabrost vaše duše i postojanost vaše vjere? Sve do postignuća slave podnosili ste najokrutniju muku, niste podlegli mučenju, već su — rekao bih — muke uzmakle pred vama. Svršetak koji muke ne dadoše vašim bolima, dade ga kruna slave. Okrutno mučenje trajalo je tako dugo, ali ne da pokoleba vaše čvrste vjere, već da vas kao Božje ljude što brže pošalje Gospodinu.

Mnoštvo je nazočnih s udivljenjem promatralo nebesku borbu za Boga i duhovni boj za Krista i promatrali su kako Njegovi sluge ispovijedaju svoju vjeru riječima slobodno, pameću nepokolebljivo, ispovijedahu je božanskom snagom, lišeni doduše ovozemnih strijela, ali naoružani oružjem vjere. Bijahu postojani u mukama i snažniji od svojih mučitelja; i mučeni i poniženi udovi pobijedili su pandže koje su greble i mrcvarile.

Nepokolebivu vjeru nisu mogli pobijediti ni ponovni okrutni udarci, i dok im je utroba bila uništena, bili su mučeni ne udovi nego same rane slugu Božjih. Tekla je krv koja je imala ugasiti požar progonstva, koja je svojom slavnom bujicom uništila plamen i oganj pakla. O kakvog li prizora dostojna Gospodina, kako li uzvišenog, kako velikog, kako li ugodnog Božjim očima zbog vjernosti zakletvi njegovih vojnika, kao što je pisano u psalmima riječima Duha Svetoga koji nas potiče: Dragocjena je u očima Gospodnjim smrt pobožnika njegovih. Dragocjena je smrt koja cijenom svoje krvi stiče besmrtnost, koja prima krunu uz cijenu ispunjenih kreposti.

Kako je ondje bio radostan Krist, kako li pun zadovoljstva kad se kao zaštitnik vjere borio i pobijedio u takvim slugama i dao Svojim vjernicima da shvate toliko koliko svatko od njih može shvatiti. Bio je nazočan kod Svoje borbe, bodrio je, jačao i podizao one koji su se borili i branili Njegovo ime. On koji je za nas jednom zauvijek pobijedio smrt, trajno u nama pobjeđuje.

O blažene li Crkve naše koju tako prosvjetljuje sjaj božanske dobrote, koju u naše dane obasjava slavna krv mučenička! I prije je bila bijela u djelima braće; sad je postala crvena u krvi mučenika. Među njezinim cvijećem ne nedostaju niti ljiljani niti ruže. Sada se bore pojedinci da prošire tu dvostruku njezinu čast. Primaju bijele krune jedni zbog svojih djela, a drugi zbog mučeništva.«

BLAŽENA MARIJA ANA OD ISUSA

Madrid, današnja prijestolnica Španjolske, rodno je mjesto blažene Marije Ane od Isusa, koja se ondje rodila od oca Ludovika Navarro di Guevara i majke Ivane Romero. Bilo je to 21. siječnja 1565. Isti je dan bila i krštena. Još kao djevojčica vođena nekim višim nadahnućem željela se posve posvetiti Bogu, dok su roditelji mislili drukčije i htjeli je pošto-poto udati. Vrlo je to česta pojava u ži-

votu, no iako slična, svaki je pojedini slučaj ipak svoje vrste. Kod Marije Ane bio je ovakav.

Da bi svoju kćerku prisilio na udaju, otac ju je dao u kuhinju pod komandu vrlo stroge i čangrizave služavke. Za djevojku je to bilo poniženje, a kad joj je umrla majka, osvanuše joj još crnji dani. Uz služavku zlostavljala ju je i maćeha, jer se otac ponovno oženio. Bila je u svojoj rodnoj kući prava Pepeljuga. No i tome je jednoga dana došao kraj. Ne mogavši je slomiti, ostaviše je na miru.

Sad Marija Ana poče obilaziti samostane moleći da je prime, ali je posvuda zbog bolesti bila odbijena. Radilo se o nekoj bolesti ruku. Nije se njima mogla normalno služiti. Kad nije mogla ostvariti redovnički ideal u samostanu, ona ga poče ostvarivati sama bez zajednice iznajmivši najprije sobicu u blizini crkve redovnika bosonogih mercedarijevaca, a zatim se sklonila u sobicu tik do same crkve. Tu je kroz duge godine provodila život u molitvi, pokori, dok joj ne bi dopušteno da može obući habit mercedarijevaca. To joj je redovničko odijelo izručio 4. travnja 1613. sam generalni meštar reda mercedarijevaca, koji joj slijedeće godine primi i redovničke zavjete. I tako je Marija Ana i pravno, ne samo privatno, ostvarila svoj životni san da se kao redovnica posveti Bogu.

Postavši redovnica posvetila se djelima ljubavi prema bližnjemu. Sama je mnogo pretrpjela od nedostatka ljubavi, pa je tim više imala srca za drugoga. Zato je pohađala bolesnike i potrebnike, a njezini su posjeti za njih bili veliko ohrabrenje. Osjetili su da ih ta sveta duša voli i da im dobro želi. Neko je vrijeme s Marijom Anom skupa stanovala Katarina od Krista, koja joj je svojom oporom naravi davala mnogo prilika da se vježba u kreposti strpljivosti. Blaženica ih je dobro iskoristila.

Zahvaćena teškom bolešću pleuritisa, iskušana mnogim kušnjama Marija Ana od Isusa 17. travnja 1624. izruči svoju dušu Gospodinu. I tako je za nju završilo vrijeme kušnje te započela stvarnost blažene vječnosti. Nadbiskup Malage kardinal Di Trejo, koji je kroz 14 godina izbliza pratio život blaženice, sastavio je vrlo iscrpan izvještaj o njezinim krepostima, potpisan 12. rujna 1627. On svjedoči da je bio prisutan kod prve ekshumacije blaženice te da je vidio njezino tijelo neraspadnuto. Mariju Anu od Isusa proglasio je blaženom papa Pijo VI. dekretom od 18. siječnja 1783. Prigodom 300. obljetnice blaženičine smrti otvorili su opet njezin grob te pronašli još uvijek neraspadnuto tijelo.

Ana Marija od Isusa divan je cvijet u cvjetnjaku svetaca. On nam priča priču borbe za ostvarenje redovničkog poziva, priču molitve i pokore i poemu čina ljubavi prema bližnjima. I ona je jedno uspjelo i divno ostvarenje evanđeoskih ideala. Ti ideali svakome kršćaninu, redovnicima pak i redovnicama na osobit način moraju blistati pred očima kao cilj prema kome valja ustrajno težiti.

BLAŽENI RUDOLF IZ BERNA

Na današnji dan slave imendan mnogi koji nose ime Rudolf. Red je stoga da kažemo barem nešto o onome čije ime svečari nose. Reći ćemo ono

što je dosada povijesno utvrđeno, ni manje ni više. Želja za većim i sigurnijim znanjem na temelju povijesnih dokumenata mora ostati neispunjena.

Bern je danas glavni grad švicarske konfederacije, saveza švicarskih kantona ili okruga. Bernska kronika, napisana od Konrada Justingena od godine 1420. do 1430., i kasnija koju napisa Mihael Stettber, a seže sve do god. 1627., bilježi da se u Bernu godine 1294. dogodio gnusan zločin. Pripisivali su ga tamošnjoj židovskoj općini, ili bolje reći nekim njezinim članovima. Oni su u neki rov odvukli jednoga kršćanskog dječaka, pa da se izrugaju Kristovoj muci, razapeli su ga i ostavili da na križu izdahne. Iako su to nedjelo njegovi počinioci držali u tajnosti, ono je ipak došlo na vidjelo.

Grad Bern i njegov kler smatrali su dječaka pravim mučenikom pa su ga uz velike počasti pokopali u glavnoj crkvi blizu oltara svetog Križa. Taj oltar vjernici su kasnije prozvali »oltar svetog Rudolfa«, jer su neki od njih na zagovor mladog mučenika bili uslišani u svojim molitvama.

Židovska je općina bila kažnjena zbog zločina, koji joj se pripisivaše. Neki su njezini članovi pozatvarani, drugi mučeni i poubijani, a neki izagnani. I od tada se nijedan Židov nije smio nastaniti u Bernu.

Spomenuta je crkva s mučenikovim tijelom godine 1485. porušena, a na njezinom je mjestu sagrađena veća i ljepša crkva. Tijelo je mučenikovo stavljeno u lijes te na oltaru svetog Križa vjernicima izloženo na štovanje.

Godine 1528. za vrijeme reformacije kalvini su opustošili uz druge i tu crkvu te porušili oltar. Relikvije mučenika Rudolfa izvađene su iz lijesa, sa-

hranjene u zemlju i tako im je nestao svaki trag. Crkva Rudolfa nije nikad službeno proglasila ni blaženim ni svetim. Jedino se zna da je u biskupiji Basel u njegovu čast bio sastavljen časoslov te u mjesni kalendar uveden i njegov blagdan. On se slavio na današnji dan. Tako je to bilo do godine 1908., kad je izbrisan i iz toga biskupijskog kalendara.

Povjesničari kažu da se ne može dokazati krivnja Židova za smrt dječaka Rudolfa. Oni smatraju da je to bila kleveta, koju baciše na njih. Eto, tako kaže stroga i kritična povijest. A što s onima koji nose Rudolfovo ime? — Neka ga samo nose i neka mu kao kršćani budu vjerni. Povijest dječaka Rudolfa, kome Enciklopedija svetaca daje naslov »blaženi«, neka ih podsjeća na to. Pustivši po strani povijest vjernost je za kršćanina uvijek obaveza. Ako ih nečije ime na to sjeća, onda ima smisla i to ime.

KATARINA TEKAKWITHA, ČASNA SLUŽBENICA BOŽJA

Kršćanstvo i svetost dopriješe do svih naroda, pa tako i do američkih Indijanaca. Dokaz je tome Indijanka Katarina Tekakwitha. Ona se rodila g. 1656. u Ossernonu, blizu negdašnjega Fort Orange, a današnjega Albany. Otac joj je bio poganin Irokez, a majka kršćanka Algonkinka. Rano je ostala siroče, a preživjela je i pošast boginja, koje su joj godine 1660. strašno iznakazile lice. Uzeo ju je k sebi jedan rođak. Djevojčica mu je pomagala u kućnim poslovima.

Njezino indijansko ime Tekakwitha znači »ona koja stvari postavlja u red«, ali ima i drugo značenje, a odnosi se na osobu kratkoga vida, koja koracajući stavlja uvijek preda se neki predmet, na primjer štap. To stavljanje nekog predmeta naprijed može također značiti ime Tekakwitha.

Djevojčica je odrasla u nevinosti, pa su je kasnije s pravom nazvali ljiljanom djevičanstva. Odbila je više puta ponuđene prilike za udaju. Godine 1675. došla je prvi put u dodir s katoličkim misionarima iz Kanade. Oni je 18. travnja 1676. na sam Uskrs pokrstiše i dadoše joj ime Kateri, što znači Katarina.

Njezin rođak poganin prijetio joj je pa je Katarina, da se spasi, pobjegla u misiju sv. Franje Ksaverskoga u Sault, kod Montreala. Ondje je primila prvu Pričest, a milost ju je tako zahvatila da je pokazivala izvanredne znakove svetosti. Često se povlačila u šumu te pred križem urezanim u jedno stablo provodila sate u razmatranju Isusove muke. No nije bila samo neka pustinjakinja, već je redovito dolazila u crkvu na službu Božju, a pomagala je i na misiji i kod obitelji koja joj je pružila gostoprimstvo.

Gospodin ju je iskušao i raznim kušnjama. Bilo je to potrebno da njezina krepost još jače zasja. Nutarnjim mukama i kušnjama Katarina je pridodavala i oštre vanjske pokore. Na Blagovijest 1679. učinila je zavjet vječne čistoće. Shrvana bolima i patnjama umrla je 17. travnja 1680. Glas o njezinoj svetosti raširio se na sve strane, pa je poveden i postupak za proglašenje blaženom. Dekretom Svete kongregacije obreda od 3. siječnja 1943. nakon pomnoga i svestranog ispitivanja priznat je heroj-

ski stupanj njezinih kreposti. To je u kanonskom postupku vrlo važan korak. Službeno je dokazano i priznato da je kršćanske kreposti vršila u herojskom stupnju. Njezinu kauzu vodi u Rimu generalni postulator Družbe Isusove o. Pavao Molinari. Očekujemo skorašnje proglašenje Katarine Tekakwitha blaženom.

18. travnja

BLAŽENA MARIJA OD UTJELOVLJENJA

U povijesti mistike poznato je ime Marije od Utjelovljenja. Nju čak ubrajaju među velike mističarke. Još prije nego je stupila u karmelićanski samostan u Amiensu, jedan je njezin suvremenik zabilježio »da se ništa značajnije za slavu Božju nije poduzimalo, a da se o tome nije prije s njome razgovaralo i savjetovalo.« Njezina je najveća zasluga da se reformirane karmelićanke sv. Terezije Avilske raširiše po Francuskoj. Zbog toga je dobila i častan naslov »majka i utemeljiteljica Karmela u Francuskoj«.

Rodila se 1. veljače 1566. u Parizu od oca Nikole Avrillot, gospodara Champlâtreaux-a i Marije L'Huilier. Na krštenju je dobila ime Barbara. Obitelj Avrillot ubrajala se među najodličnije u Parizu, a za vrijeme hugenotskih sukoba pristajala je odlučno uz katoličku vjeru i stranku. Bilo je to doba vjerskih ratova između kalvinističkih hugenota i katoličke stranke, koja se od godine 1575. poče nazivati »Liga«. Barbara je odrasla u jeku strašne »bartolomejske noći«, u kojoj je g. 1572. nad hugenotima Francuske izvršen pokolj.

Barbara je kao djevojčica bila u penzionatu klarisa u Longchampu. Klarise su izrazito kontemplativne redovnice koje žive u strogoj klauzuri. Odgoj klarisa bit će za Barbarinu budućnost od velikog značenja. On će joj pomoći da duboko uđe u kršćanske istine i da provodi i proživljava dublje kršćanstvo. Tako je već njezina prva pričest kod klarisa kad joj je bilo 12 godina bila vrlo dobro pripremljena, pa je zato ostavila u djevojčici i duboke tragove. Bio je to za nju doživljaj koji neće nikada zaboraviti. Njoj je u samostanu bilo vrlo lijepo, osjećala se u svom elementu i najradije bi postala redovnica. No ti blaženi roditelji, bilo je tako i kod nje, imali su s njome druge planove. Ona se morala udati i postati madame Acarie.

Za naše pojmove čudno, ali, na žalost, stvarno. Bilo joj je za udaje tek 16. godina.

Iako se udala preko volje, Barbara je u 30 godina bračnoga života bila i uzorna žena i majka, mila Bogu i ljudima. Kroz te je godine učila kako se svetost može postizavati i izvan samostana. U tom joj je mnogo pomogao sv. Franjo Saleški, koji ju je duhovno vodio.

U jesen 1601. čitala je duhovne spise sv. Terezije Avilske, koji su je tako snažno zahvatili da je odlučila njezinu redovničku obnovu Karmela uvesti u Francusku. Počela je skupljati zvanja za takav način života pa je uz pismeno odobrenje Klementa VIII. od 13. studenoga 1603. sagradila u Parizu prvi samostan bosonogih karmelićanki. Duhovno ih je vodio njezin bratučed, a kasnije kardinal Petar de Bèrulle. Barbara je surađivala na tome da su se otvorili slični samostani i u Pontoiseu, Dijonu i Amiensu. Među bosonoge karmelićanke stupile su i njezine tri kćeri. Jedna je od njih — Margareta — imala tek 15 godina.

Godine 1613. razbolio se Barbarin muž. Ona ga je brižno dvorila i nije se udaljavala od njegove bolesničke postelje sve dok nije umro smrću pravednika. U žalosti za njim utješila se prosvjetlje-

njem odozgora da se spasio. Sada je bila slobodna od svih spona ovoga svijeta pa ispuni svoju želju iz mladosti te stupi u Karmel i postade karmelićanka. Za nju su se otimali karmelićanski samostani, ali ona je izabrala najsiromašniji od njih, onaj u Amiensu. Obukla je redovničko odijelo 7. travnja 1614. uzevši ime Marija od Utjelovljenja.

Kao redovnica bila je na pobudu svim sestrama, jer je uvijek bila spremna obavljati najniže poslove bilo u kuhinji, bilo drugdje, bilo dvoreći bolesnice. Veoma je ljubila redovničko siromaštvo. Iako je bila od Boga obdarena velikim duhovnim darovima, ostade ponizna, jednostavna, smatrajući da je vršenje običnih svakidašnjih dužnosti najbolji put prema Bogu. Iz zdravstvenih razloga pozvana je 7. prosinca 1616. u samostan u Pontoise, gdje je nakon duge i mukotrpne bolesti sveto preminula 18. travnja 1618. Blaženom ju je proglasio 5. lipnja 1791. papa Pijo VI. Iza sebe nije ostavila nikakva spisa, osim nekoliko pisama. No, sama je bila živa knjiga savršene ljubavi prema Bogu i bližnjemu. Njezini kasniji životopisac Dr. Duval jednom ju je nenadano sreo, a o tome je susretu zapisao ovo: »Njezino je lice bilo tako svijetlo i tako sjajno da sam gotovo oslijepio.« Bilo je to svjetlo od vatre ljubavi koja ju je izgarala. To može shvatiti samo onaj koji shvaća što je ljubav. Marija od Utjelovljenja još dok je bila madame Acarie, ljubila je Boga iznad svega i zato je već tada govorila: »Da budemo dostojni Boga, moramo se osloboditi svih drugih stvari i potpuno se podvrgnuti Njegovoj volji.« U tome je bio i sav njezin život, a zato je i bio tako plodan dobrim djelima i u svijetu i u samostanu.

19. travnja

SVETI LEON IX., PAPA

Jedan od vrlo zaslužnih papa za obnovu Crkve u XI. stoljeću bio je sveti Leon IX. On je bio grofovskog podrijetla. Zvao se Bruno, grof Egisheima i Dagsburga. Djetinjstvo je proživio u dvorcu Egisheim u krugu roditelja te braće i sestara. Grofovi Egisheima bili su u krvnim vezama s najodličnijim obiteljima kako u Francuskoj tako u Njemačkoj. Grofovija Egisheim nalazi se u pokrajini Elzasu; danas pripada Francuskoj.

Bruno je išao u školu u Toulu, koji je tada pripadao njemačkom carstvu, iako je po jeziku i kulturi bio strogo francuski grad. Bruno je bio vrlo dobroćudne naravi. Zvali su ga »der gute Brun« — dobri Bruno. Zbog toga je za vrijeme studija stekao mnogo prijateljâ. Svečano bogoslužje i crkveno pjevanje oduševljavalo mu je srce. U lorenskom gradu Toulu tada se osjećao vrlo snažno i vjetar obnove, koji je dolazio iz slavnoga benediktinskog samostana u Cluny-u. On će svojim dahom zahvatiti mladoga Brunu i uvući ga u strujanje obnove. Bruno je u međuvremenu postao svećenik te došao na dvor njemačkoga cara. Tada je upravo preuzeo carstvo car Konrad II. iz franačke kuće, koji je bio brunin rođak. On ga je zapravo i pozvao na svoj carski dvor. Tu se mladi svećenik u carevoj kancelariji susreo s velikim svijetom politike i carstva, a pomalo i Crkve u odnosu prema državi. Taj susret djelovao je na Bruninu osjetljivu narav bolno. Imao je srca za Crkvu, a

boljelo ga je što je jedan dio klera, pogotovo onoga višega i najvišega bio posve svjetovnoga duha, sav zapleten u svjetske poslove. Korijen toga zla bile su laička investitura i simonija. Car je po svojoj volji postavljao biskupe i opate baš kao i svoje državne činovnike, a pri tom je često igrao važnu ulogu novac. Unosnu službu u Crkvi dobio je onaj koji je mogao više platiti. Mladi je svećenik na dvoru doživio i svoje prve uspjehe. Tako je posredovao da je došlo do pomirenja između cara i feudalne gospode Toula i Lorene. Na taj način je spriječio građanski rat, pljačku i prolijevanje krvi. Postao je mirotvorac, a mirotvorstvo Isus u Svome govoru na gori naziva blaženim.

Gospodin je Svoga vjernoga slugu malo-pomalo spremao za velike zadatke. Tako su jednoga dana, dok se nalazio u carskom taboru u Italiji, a bile su mu tada tek 24 godine, došli k njemu poslanici grada Toula tražeći od njega da im bude biskup. Iako je car imao s njime druge planove, Bruno je ipak prihvatio siromašnu, na rubu carstva smještenu, s mnogim nevoljama obremenjenu biskupiju. Vidio je da ga ondje trebaju i pošao je. Nije se otimao za bolja i unosnija mjesta. I u tome je pokazao pravi evanđeoski duh.

Godine biskupovanja u Toulu bit će za mladoga biskupa najsretnije godine njegova života. On sam je jašeći na konju obilazio neumorno svoju biskupiju, osobito samostane. U njima je nastojao uspostaviti stegu i redovnike što više upraviti prema idealima njihova poziva. Obilazio je i župe te održavao sinode. Bio je to izvanredan obnoviteljski rad, koji je i nehotice sve više na sebe svraćao pažnju. Zapalilo se u Crkvi jedno novo svjetlo puno

nade i obećanja. Revni biskup se brinuo i za siromahe, potrebne, potlačene. Sam bi svako jutro siromasima prao noge i posluživao ih kod stola. Sve opet u duhu Evanđelja.

Kroz pune 22 godine biskup Bruno je ulagao sve svoje sile ne štedeći se nimalo za dobrobit i obnovu svoje biskupije. U kolovozu godine 1048. samo nakon 23 dana vladavine umro je papa Damaz II. Pravo imenovanja novoga pape imao je njemački car, koji je ujedno bio i rimski car. Bio je to tada Henrik III. Biskupi njegova carstva sakupljeni na saboru u Wormsu nisu znali predložiti ni izabrati za tu službu boljega i vrednijega kandidata od tulskoga biskupa. On se otimao tome izboru, ali su za nj jednodušno bili i car i knezovi i biskupi. Bio je to, doista, glas naroda — glas Božji. No, u isto su vrijeme u Rimu izabrali za papu Halinarda iz Lyona. Bruno je tražio kao preduvjet da prihvati svoj izbor, da ga izabere i potvrdi za papu i rimski kler i puk. Stoga se usred ljute zime dao na veliko putovanje u Rim. Putovao je putem preko Velikoga svetoga Bernarda. U Rim je došao kao hodočasnik i pokornik. Rimski kler i puk bio je osvojen njegovom dobrotom i pobožnošću pa ga i oni izabraše za papu. Novi je papa imao 47 godina, a uzeo je ime Leon IX. Kao geslo svoga kratkotrajnoga ali vrlo aktivnoga i plodnoga pontifikata uzeo je riječi psalma: »Puna je zemlja dobrote Gospodnje!« I on sam želio je rasipati oko sebe dobrotu, što nipošto nije značilo neku popustljivost već spremnost na borbu i zalaganje u službi interesa Crkve i Božjega naroda.

Papa Leon IX. dobro je poznavao rane Crkve i nije bilo od potrebe da ih istražuje. On se odmah

dao na posao da ih liječi. Kao da je predviđao da će njegov pontifikat biti kratak i stoga valja brzo raditi. Već na uskrsnoj sinodi, dakle, još u proljeće, stvara planove za što uspješnije djelovanje. Od svih prisutnika na sinodi tražio je račun kako su došli do časti u Crkvi, da li novcem ili bez novca, simonijom ili zakonitim putem? Svi oni prelati koji su se dočepali položaja u Crkvi na grešan način, bili su odmah svrgnuti. Papa je istim mjerama nastojao posvuda uspostaviti crkvenu disciplinu. Činio je to ne samo preko svojih izaslanika već i osobno. I tako započeše njegova velika putovanja po Evropi, koja njegovu vladavinu obilježiše kao »leteći pontifikat«. Rim je za novog Papu bio samo odskočna daska za putovanja i zimsko prebivalište, jer je više bio na putu nego kod kuće.

Nakon Uskrsa godine 1049. putovao je u Paviju, zatim u Besançon. U Kölnu je izvršio službu pomiritelja između cara i tamošnjega kneza. Papa je posvuda sazivao sinode, propovijedao, posvećivao crkve, pohađao samostane. Na tom je putovanju posjetio i svoj biskupski grad Toul. Brinuo se naročito za obnovu klera, pa je klericima zabranio nošenje oružja i nećudoredan život, u koji, na žalost, mnogi zapadoše. Borio se i protiv krivih nauka s obzirom na Euharistiju. Nastojao je oko saveza između bizantinskog i rimskoga cara, da bi se kršćanstvo lakše moglo suprotstaviti nadiranju polumjeseca.

U južnu Italiju prodriješe tada Normani, koji je opustošiše i zaprijetiše i Papinskoj Državi. Papa je organizirao obranu. Pritekli su mu u pomoć samo njegovi zemljaci, ali su doživjeli poraz. Sam Papa je došao na bojno polje da sebe preda neprijatelju

kao otkupninu za zarobljene. Normani su ga držali 9 mjeseci, ali su s njim postupali s poštovanjem, i 12. ožujka 1054. Papa se slobodan mogao vratiti u Rim. Bio je već na izmaku svojih sila, premda su mu bile tek 52 godine. Za njegova pontifikata dogodila se jedna od najvećih katastrofa u povijesti Crkve. Bio je to raskol Istočne i Zapadne Crkve, koji traje još i danas. Veliki je Papa umro 19. travnja 1054. Njegovi su legati u Bizantu vodili pregovore s carigradskim patrijarhom, a onda ga izopćili. Papa je bio već davno mrtav, ali raskol ostade. Veličina Leona IX. nije ipak umanjena. On je radio po savjesti. Revnovao je neobičnom revnošću za dom Gospodnji. Da li su njegovi legati u Carigradu najbolje postupili, teško je reći. Nije naše da to ovdje ispitujemo.

Papa Leon IX. već je za života uživao glas sveca. Taj se glas poslije njegove smrti još više proširio. Dogodila su se po njegovu zagovoru i neka čudesna ozdravljenja. Papa Viktor III. godine 1087. izložio je njegovo tijelo na štovanje vjernicima. Danas ono počiva u novoj bazilici sv. Petra pod oltarom svetih mučenika Marcijala i Valerija. Godine 1762. grad Benevent izabrao ga je za svoga naročitog pokrovitelja. U Francuskoj ga štuju osobito svečano u biskupijama: Nancy, Saint-Dié, Strasbourg, Metz, Verdun, Reims, Langres i Le Puy.

I mi danas živimo u jednom vremenu nastojanja oko obnove crkvenoga života. Valja da se u tu obnovu svi uključimo i s njome surađujemo. Primjer svetog Leona IX. govori nam jasno o duhu crkvenosti, izgaranja za Crkvu, koji bi nas trebao prožeti. Taj je duh izjedao najbolje sinove Crkve, od svetog Pavla, preko svetog Leona IX. i tolikih

revnih duhovnih pastira sve do naših dana. Njime su izgarali i toliki i tolike bez svetih redova. On bi morao biti kao neka značajka svakoga svjesnog člana Crkve. II. vatikanski sabor uči nas: »Neka pastiri Crkve, slijedeći Gospodinov primjer, služe jedan drugomu i drugim vjernicima, a ovi neka živo surađuju s pastirima i učiteljima. Tako u raznolikosti svi daju svjedočanstvo o divnom jedinstvu u Kristovu Tijelu: jer sama raznolikost milostî, službi i djelovanjâ skuplja Božje sinove u jedno tijelo« (Dogmatska uredba o Crkvi »Svjetlo narodâ« broj 32).

20. travnja

SVETA AGNEZA OD MONTEPULCIANA

Ova se svetica rodila u plemićkoj obitelji u Gracciano Vecchio u Italiji u drugoj polovini XII. stoljeća. Točan datum njezina rođenja nepoznat nam je, jer se životopisci o njemu razilaze. Već s 9 godina života Agneza je stupila među dominikanke u samostanu Sacco. Pokazivala je izvanredne, upravo neshvatljive znakove svetosti, pa su je već s 15 godina sestre izabrale za poglavaricu. Glas se o njoj posvuda vrlo brzo raširio. Stoga jednoga dana dođe izaslanstvo iz njezinoga zavičaja, iz grada Montepulciana, moleći je da se vrati u svoj rodni kraj i ondje osnuje samostan. Svetica je u tome prepoznala Božji glas te pošla u Montepulciano. Ondje je započela s gradnjom crkve i samostana Santa Maria Novella. I tu je izabrana za poglavaricu novonastale redovničke zajednice te je u toj službi ostala sve do svoje smrti 20. travnja 1317.

Agneza je bila obasuta mnogim izvanrednim darovima, ali je uza sve to uvijek ostala ponizna i jednostavna, bez uznositosti, što je uvijek znak da je Bog na djelu. Gdje je oholost, ondje Boga nema. Zato su svi sveci toliko nastojali oko poniznosti, a i naučavali su je i primjerom i riječju.

Sv. Ivan Zlatousti izričito uči: »Ako netko skromno postupa i ponizan je, to diže grešnost. To nam svjedoči i carinik koji se nije mogao pohvaliti dobrim djelima, ali se mjesto njih duboko ponizio i teškoga se tereta grijeha oslobodio.«

Sv. Katarina Sijenska, ta velika mističarka, pošla je godine 1377. u Montepulciano da počasti re-

likvije sv. Agneze. Ona ju je nazivala: »naša majka, slavna Agneza« te sve pozivala da je nasljeduju, jer ona je »pružila nauk i primjer prave poniznosti, koja je kod nje bila glavna vrlina.«

Agnezu iz Montepulciana proglasio je svetom 10. prosinca 1726. papa Benedikt XIII. U talijanskoj umjetnosti Agnezu često prikazuju s drugim dvjema kasnijim svetim dominikankama: Katarinom Sienskom i Ružom Limskom.

BRNO DŽAMANJIĆ, LATINIST

Jedan naš prilično uvaženi intelektualac založio se u jednoj reviji »za jaču vjeru u domaću znanstvenu i umjetničku riječ«. Založio se za priznavanje domaćih duhovnih veličina svih vrsta. No kraj svega toga zalaganja priznaje posve otvoreno: »Nije mi, uistinu, ni na kraj pameti da bih ispovijedao kulturnu zatvorenost i zaljubljenost u domaće vrijednosti s podcjenjivanjem tekovina drugih kulturnih naroda. Takva misao je toliko daleko od mene koliko je daleko nebo od zemlje.« Mislimo da je takav stav ispravan pa se i mi u ovoj našoj zbirci »S duhovnim velikanima« nastojimo toga držati te uz svece, blaženike i duhovne velikane drugih naroda prikazujemo i domaće, osobito one značajnije. Svjesni smo da bi se slična zbirka mogla sastaviti isključivo od domaćih duhovnih velikana. No kako nam je nakana da naš puk upoznamo sa što većim brojem svetaca i blaženika i stvorimo opet jednu novu zbirku životopisa Božjih ugodnika, to se moramo zadovoljiti da je samo isprepleteno i nekim

našim hrvatskim duhovnim veličinama. U njih uvrštavamo i našega latinista Brnu Džamanjića. Upoznajmo se kratko najprije s njegovim životom, a onda djelomično i s njegovom duhovnom ostavštinom!

Brno se rodio 9. studenoga 1735. u Dubrovniku, toj hrvatskoj Ateni, gdje su cvale umjetnost, znanost, pa i posve duhovna književnost. Potjecao je iz vlasteoske obitelji. Srednju je školu svršio u rodnom gradu. Vrlo je mlad stupio u isusovački red, a to poslijeratni leksikoni i prikazi osim časnih iznimaka prešućuju, pokazujući pri tom takvu ograničenost i isključivost koje su jednog intelektualca nedostojne. Kao da je sramota što je netko talentiran stupio u koji crkveni red. Nije sramota, jer su redovi pa tako i isusovački i u svijetu i kod nas izvršili tako jak kulturni utjecaj, da bi se tome prije trebalo diviti negoli prešućivati.

Džamanjić je studirao na glasovitom Rimskom kolegiju, gdje su mu uz druge bili profesori i naš Kunić iz grčkoga te Ruđer Bošković iz matematike. Završivši filozofiju Brno je kao magister po raznim isusovačkim učilištima predavao gramatiku. Teologiju je završio u Rimu i bio zaređen za svećenika. Zatim je godine 1770. u Sieni postao profesor retorike. Tu ga je dočekalo ukinuće isusovačkog reda. On je tada postao svjetovni svećenik te nastavio svojom profesurom.

U Sieni je godine 1777. izdao svoj latinski prijevod Homerove Odiseje. Na poziv carice Marije Terezije godine 1779. odlazi u Milano, gdje predaje govorništvo i grčki jezik. Zbog svoje učenosti postaje član rimske Akademije degli Arcadi. Godine 1783. vratio se u svoj rodni Dubrovnik te je ondje

proživio još 4 desetljeća. Po smrti nadbiskupa Lazzarija godine 1791. postao je generalnim vikarom tadašnje dubrovačke nadbiskupije. Umro je 20. travnja 1820. doživjevši propast Dubrovačke Republike. Kažu iako u politici nije bio čvrstih načela, ipak je bio daleko od nekoga koristoljublja.

Džamanjić je bio pjesnik i to je pjevao stihove gotovo isključivo na latinskom jeziku, što je u njegovo doba još uvijek bilo u običaju pa i u modi. Cijenila se, naime, klasična kultura te pomalo s više ili manje uspjeha i oponašala. Džamanjić je mnogo prevodio na latinski, što je mnogo pridonijelo njegovoj slavi. Napisao je i nekoliko govora, od kojih je spomena vrijedan »Govor na pogrebu Ruđera Boškovića«, izdan u Dubrovniku godine 1787. Iako je pisao i stvarao gotovo isključivo na latinskom, on ipak slavi i veliča i svoj materinji hrvatski jezik.

Iz duhovne ostavštine Brne Džamanjića navedimo njegov epigram:

O PUCANJU MUŽARA NA DAN SV. VLAHA

Sveti moj Vlaho, ono što čini, da počàsti tebe,
Ovaj veseli puk, drago je, od srca sve.
Ali što tutnjavom trijesak neprestanom udara uši,
Ispunja me najgorim raspoloženjem.
Nedrago najviše meni je stoga što znam da ni tebi
Ugodan nije taj lom, niti je zabavan baš.
Molitve smjerne su draže; upućujem ovu ja tebi:
Neka očuti taj puk nàd kugom svetu ti moć!

Ovaj je epigram i danas vrlo suvremen, jer govori kakova je proslava draga svecima.

Od Džamanjićevih elegija navedimo:

DJEVICI, NAKON BLAGOVIJESTI

Ti koji prilaziš skrušen donesi tamjan; vi drugi,
Bezbožni, idite, svet smjesta napustite kraj!
Eto, iz zlatnoga dvora nebesâ zvjezdanih ide
Anđeo Božji (već lepet mu krila znam,
Već mu ambrozijsku kosu prepoznajem, dobro to vidim)
Blistavu nogu u tâj, radostan, polaže dom.
Uđe već: Djevice, kakve li donije vijesti, što reče?
Tebi bojažljivoj grud dršće kao da duh
Nemiran uzdahe vabi iz njê! Ah, zašto ti tužnoj
Taj djevičanski ruj snježan obasjava lik?
Čemu toliki strah, zar crni plaše te glasi
Zbunjenu? Jamačno on radosnu donese vijest.
Vjernima veseli bozi objavljuju radosne vijesti:
Sretnom te naziva jer svet u tebi začet je rod,
Sretnom između majki te nazva i jedinom koju
Zavolje više od svih isti svemogući Bog.
Tog li se, Djevice, bojiš i strepiš od imena majke?
Slobodno neka ti strah uzburkan napusti duh.
Majka ćeš Djevica bit, roditeljicom jerbo je sebi
Tebe izabrao Bog svevišnji; zar te je strah
Da ti ne usahne cvijet djevičanstva? Nasùprot, sve više
Dahom božanstva će on čistiji, vrsniji sjat!
Objave proroka drevnih dozivajuć u pamet, eto,
Djevojko nevina, svih mâjki u tebi čast
Onu prepoznajem, onu Junakinju Bog koju plodnom
Učini; òd toga što može radosnije bit?

Što je poželjnije moglo zadesiti zemlju? »O, zdravo,
Ti što si nade nam luč, dionik radosti sve!« —
»Anđele, zdravo!« — Zdravo, ti najveća između
kćeri
Jeseja! Obećan već onaj bit će nam dan,
Bit će, o Djevo, u koji, opasnosti poslije mnogih,
Nakon sramota svih, svaki kad nestane rug
Koji smo, krivi za zločin otaca, podnosili jadno,
Slobodan mi ćemo već jarma razriješiti vrat,
Mi ćemo Nebu se nadat: po tèbi sretnije ljudski
Cijeli sad rađa se rod, bolja njemu je kob,
Izgubljen dobiti natrag očekuje ures; ko žena
Ženski onaj ti čin spèri nesretni s nas,
Djevice, nebeskog plodna od daha. Ako se stroga
Oglušiš, lahor će naš zavjet raznositi pust,
Propala naša će nada zaronit u Letinu rijeku.
Nitko, ako ne ti, naime, ne može bol
Naš i veliku tugu oduzet: dò tebe zavisi same
Stoji naš otkup i spas, òd tebe zavisi pad.
Ako ne želiš, od Eve okrutnija, ah, našu propast,
Neka dirne te već ljubav ljudski za rod.
Ovo te majčine suze, ovo te roditelj moli:
Zar ćeš i njima ti nadu oduzet u raj?

Latinske su Džamanjićeve pjesme prevodili na hrvatski jezik naši ponajbolji stručnjaci kao što su: Josip Torbarina, Tomo Maretić i Stjepan Ivšić. Izvornik i prijevodi uvršteni su u veliku zbirku »Pet stoljeća hrvatske književnosti« u knjizi Hrvatski latinisti.

21. travnja

SVETI ANZELMO, BISKUP I CRKVENI NAUČITELJ

Sveti Anzelmo u širokim slojevima Božjega naroda nije tako poznat, popularan i obljubljen svetac kao neki drugi. No tko čita njegova filozofska, teološka i mistična djela, osobito njegove molitve, ostat će zadivljen i pomalo od njega osvojen, zavoljet će ga. Njega su voljeli i njegovi suvremenici, a jedan je njegov učenik zapisao »da je Anzelmo bio najljubazniji čovjek svoga vremena.«

Sveti Anzelmo rodio se godine 1033. u Aosti, u sjevernoj Italiji. Nije to velik grad. Danas broji oko 30.000 stanovnika, ali je zato vrlo star. Bio je poznat kao Augusta Praetoria već u rimsko doba. Iz toga se vremena sačuvao još i danas Augustov trijumfalni luk. Anzelmova je majka Ermenburga bila u srodstvu sa savojskim grofovima. Otac mu Gundulf bio je rodom iz Lombardije. Anzelmo je proveo mladost u rodnom gradu, gdje ostade sve do godine 1056. Već tada je osjećao sklonost prema monastičkom životu. Benediktinci su tada bili glavna i gotovo jedina redovnička snaga Evrope. Anzelmo je volio svoju majku, pa ga je njezina smrt bolno pogodila. Poslije majčine smrti došao je u sukob s ocem i zauvijek ostavio rodnu kuću i grad. Kroz tri je godine provodio po Francuskoj lutalački život, o kojem malo znamo.

U normandijskom gradu Becu živio je tada kao prior benediktinskog samostana glasoviti učenjak Lanfranc, koji kasnije postade nadbiskup u Canter-

buryu. Glas o njemu privukao je i Anzelma u samostan u Bec. Prior je odmah uočio izvanredne sposobnosti mladoga čovjeka te ga počeo poučavati i to s najvećim uspjehom, jer je Anzelmova duša bila žedna znanja. Nakon zrelog razmišljanja ali i kolebanja Anzelmo je i sam prihvatio redovnički život, postao je godine 1060. benediktinac. Već tri godine kasnije postaje prior samostana, a godine 1078. opat. Našao je svoj poziv i u njemu se osjećao sretnim. Bit je toga poziva u tome što je na osobit način pronašao osobnoga Boga, Njime bio tako zahvaćen da Mu se posve predao i posvetio. Njegov život postade potpuna služba Bogu. Monah benediktinac nije nikad sam, on živi u zajednici braće i skupa s njima služi Bogu po benediktinskoj lozinci: »Moli i radi!«

Redovnička sredina bila je za Anzelma vrlo pogodna da se razviju njegovi bogati talenti, a još više da budu iskorišteni pisanjem i naučavanjem. Anzelmo je mnogo napisao. Njegovi najstariji spisi potječu iz godinâ 1070. do 1078. Bile su to godine nakon završene njegove duhovne formacije. On je dozreo i počeo stvarati. Iz toga razdoblja sačuvana su nam njegova prva pisma, molitve i razmatranja. No, osim njih nastadoše i njegova vrhunska ostvarenja o Božjoj opstojnosti i biti. To su: »Monologion« ili »Primjer razmišljanja o vjeri« te »Proslogion« ili »Vjera koja traži razumno opravdanje«. Tim je djelima Anzelmo pokazao svoju filozofsku zrelost. »Proslogion« mu nosi najjače značajke jasnoga i originalnoga djela. Navedimo iz toga djela bar jedan odsječak da upoznamo nešto od ljepote, zanosa i dubine Anzelmove misli:

»Jesi li našla, dušo moja, što si tražila? Boga si tražila i uvidjela si da je On nešto najviše od svega, od čega se nešto bolje ne da ni zamisliti. To nešto je sam život, svjetlo, dobrota, vječno blaženstvo i blažena vječnost. To nešto je posvuda i uvijek.

Gospodine Bože moj, Ti koji si me oblikovao i ponovno obnovio, reci duši mojoj koja čezne, što si drugo nego što vidi, kako bi čisto gledala što želi. Ona se trudi da vidi više, a ništa više ne vidi do toga što je vidjela, ako ne tmine. Pa čak ni tmine ne vidi, jer ih u Tebi nema. Ipak vidi da ne može više vidjeti zbog svoje tame.

Doista, Gospodine, ta je svjetlost nedostupna u kojoj Ti stanuješ. Doista nema nečega što bi proniknulo to svjetlo da bi Te spoznalo. Doista, radi toga njega ni ne vidim jer je odveć veliko. A ipak što god vidim po toj svjetlosti vidim, kao što slabašno oko što vidi svjetlošću sunce vidi, iako ne može motriti samo sunce.

Moj razum ne može do nje. Odveć blješti, ne hvata je niti može oko moje duše u nju dugo gledati. Sjaj ga odbija, nadmašuje veličina, natkriljuje neizmjernost, zbunjuje punina.

O najviša i nepristupačna svjetlosti! O potpuna i blažena istino, kako si daleko od mene koji sam ti tako bliz! Kako si daleko od lica moga, a ipak sam tako prisutan tvojemu liku!

Posvuda si čitava prisutna, a ja te ne vidim. U tebi se gibam i u tebi jesam, a k tebi pristupit ne mogu. U meni si i oko mene, a ja te ne osjećam.

Molim, Bože, da Te upoznam i ljubim da bih se radovao u Tebi. Ako ne mogu u ovom životu do punine, nek dnevno napredujem dok dođe punina!

Nek ovdje u meni napreduje spoznaja Tebe, a ondje nek bude potpuna! Nek ljubav prema Tebi raste, a ondje nek je potpuna, kako bi ovdje moja radost u nadi bila velika, a nek je tamo u svarnosti potpuna!

Gospodine, po svome Sinu naređuješ, čak savjetuješ da tražimo i obećaješ da ćemo primiti da bi naša radost bila potpuna. Molim, Gospodine, što savjetuješ po Svom divnom savjetniku. Primit ću što obećaješ po Svojoj istini, da bi moja radost bila potpuna. Istiniti Bože, molim; primit ću da bi moja radost bila potpuna.

Stoga nek zasad moja pamet razmatra; stoga nek govori moj jezik! Neka to ljubi moje srce i nek o tom zbore moja usta! Neka gladni za tim duša moja i tijelo moje nek žeđa, sva moja bit nek čezne dok ne uđem u Gospodinovo veselje koji je trojstveni i jedan Bog blagoslovljen u vjekove! Amen!«

Anzelmo je bio plodan pisac. Napisao je još čitav niz djela, kao što su: »O istini«, »O slobodnoj volji«, »O padu đavla«. U tim djelima ispituje odnos između istine, pravednosti i slobode. Oko godine 1090. Anzelmo je kao učenjak, pisac i teolog došao u sukob s Roscelinom, kanonikom iz Compiègnea. Taj ga je optužio da podupire krivovjerne poglede na nauku o Presvetom Trojstvu. Anzelmo se obranio protiv te optužbe u jednome pismu biskupu u Beauvais, ali je počeo i s pisanjem vrlo opširne rasprave u kojoj izlaže svoje poglede. Djelo je nakon mnogih odugovlačenja dogotovio tek godine 1094. i posvetio ga papi Urbanu II. Ono nosi naslov »O utjelovljenju Riječi«.

Godinu dana prije naslijedio je Lanfranca na nadbiskupskoj stolici u Canterburyu i tada počeše

za njega teške godine borbi i sukoba s engleskim kraljevima, koji su se sve više uplitali u crkvene poslove. Zato ga i Časoslov Božjega naroda ovako veliča: »Anzelmo urešen bî biskupskom službom. Odvažno se borio za slobodu svete Crkve. Neustrašivim je glasom zasvjedočio da Crkva nije sluškinja, već slobodna Kristova zaručnica.« Zbog svoga stava u obrani prava Crkve dva put je morao ići u progonstvo.

Zanimljivo je da je baš u vrijeme borbe s engleskim kraljevima napisao nekoliko teoloških djela od najveće vrijednosti. To su: »Zašto je Bog postao čovjekom?«, »O izlaženju Duha Svetoga«, »O slaganju Božjega sveznanja, preodređenja i milosti sa slobodnom voljom«. Prvo je od ta tri djela najvrednije kao i »Proslogion« među filozofskim djelima.

Posljednje tri godine života Anzelmo je proveo u miru i spokoju u Engleskoj. Umro je 21. travnja 1109. u Canterburyu. Tek godine 1720. bio je proglašen naučiteljicom Crkve, a da nikada formalno nije bio kanoniziran. No o njegovu naslovu sveca nitko ne sumnja, jer Crkva samo kanonizirane svece uvrštava u broj svojih naučitelja. On je svoje visoke, ali i suhe teološke spekulacije nastojao ugrijati i dati im život izljevima svojih osjećaja, koji se pretvaraju u najljepše molitve. Tako on moli: »Učini, molim Te, Gospodine, da osjetim i po ljubavi što osjećam po spoznaji! Daj da osjetim i osjećajem što osjećam razumom!« Ljubav prema Bogu kojom je bio prožet budila je u njemu bol nad vlastitim grijesima, pa moli: »Daj mi, Gospodine, u ovome progonstvu kruha boli i suza, za kojima čeznem više nego za obiljem svih naslada!«

MOLITVA

Bože, sveti Anzelmo, biskup, istraživao je i druge učio dubinama Tvoje mudrosti. Daj da Tvoja vjera potpomogne naš um te srcem osjetimo milinu istine koju nam predlažeš vjerovati! Po Kristu Gospodinu našem! Amen!

SVETI KONRAD VON PARZHAM

Rodio se 22. prosinca 1818. u Parzhamu, u Bavarskoj. Umro je 21. travnja 1894. u Altöttingu, glasovitom svetištu Majke Božje, također u Bavarskoj te je tamo i pokopan u kapucinskoj crkvi svete Ane. Godine 1934. svečano je proglašen svetim.

Njegov je život bio vrlo jednostavan. Do 30. godine živio je pobožno i radišno u svom rodnom selu Parzhamu kod Passaua; bio je franjevački trećoredac i član Marijine kongregacije. U 30. godini ostavlja bogato očevo imanje te stupa u kapucine. Nakon novicijata postavljen je za vratara samostana sv. Ane u Altöttingu kraj glasovitoga marijanskog svetišta. Na tom vrlo prometnom radnom mjestu ostao je preko 40 godina i tu se posvetio kako u molitvenom životu, tako u ljubavi prema bližnjemu, za koju je bilo prilike od jutra do mraka u susretu s nebrojenim hodočasnicima, posjetnicima, pokornicima, siromasima, putnicima, ciganima.

Walter Nigg u svojoj knjizi »Der verborgene Glanz« (Skriveni sjaj) ovako opisuje šutljivost brata Konrada: »On bijaše šutljiv čovjek; nije govorio više nego što je bilo neophodno potrebno; ugodno

ćaskanje nije mu ležalo u srcu. Mnogi ljudi nisu razumjeli toga šutljivca, a neki površni držali su ga za čangrizava i nepristupačna čovjeka. Čovjek je obično blagoglagoljivo biće, koje osjeća potrebu da saopći svoje ponajviše zbrkane misli prije nego ih do kraja domisli. Dandanas javnosti žrtvuju drsko čak i svoje najintimnije doživljaje. Ta beskrajna razgovorljivost mnogima je ljudima postala navikom pa diskutiraju, raspravljaju od jutra do mraka, glavno im je da mogu diskutirati. Strast diskutiranja zahvatila je i Crkvu i sve se želi pretresti od najvećega do najmanjega. A što iz toga proizlazi? — Ništa! Jer istinoljubivost nije istovjetna s brbljavošću. Tim putem, svakako, nije nikad došlo do prave obnove Crkve. Zato su jasan dokaz obnoviteljski sabori u kasnom srednjem vijeku. Uvijek je nesmetano raspravljanje odvodilo od misterija, a nikad nije dovodilo k njemu.

Brat Konrad nije bolovao od beskonačne bolesti raspravljanja. On nije raspravljao, govorio, nego šutio i tako snažno da se ta šutnja osjećala. On je želio i htio obdržavati šutnju koliko je samo moguće. U govoru je želio biti škrt da se tako očuva od mnogih pogrešaka i da može tim bolje s Bogom razgovarati.

Promatran izvana davao je dojam neprijazne nepristupačnosti i njegova je šutljivost često put bila krivo shvaćena, a to je zato što se nije znalo da je šutnja jedno religiozno ponašanje. Brat Konrad ubraja se među velike šutljivce u Crkvi, od kojih izlazi dobrotvorni mir i tišina, nutarnjost i sabranost. Šutljivi ljudi obuzeti su uvijek nekom tajnom i jedino su oni sposobni provoditi život skrovitosti. Brat Konrad je zapisao da valja pravo

ljubiti šutnju, jer duša koja mnogo govori neće nikad doći do istinskoga nutarnjeg života. A na samrtnoj postelji je rekao da više neće govoriti, budući da se mora spremiti za vječnost. Ta izjava podsjeća na umirućega sv. Augustina, koji također više nije htio s ljudima voditi nikakve razgovore. Šutnja je obremenjena posvetom, ona je mistički važna, jer samo šutljiv čovjek doživljava sjedinjenje s božanskim. Jednostavni samostanski brat shvatio je to u svoj prostodušnosti deset puta bolje nego svi glasnogovornici skupa. U šutnji Bog cjeliva dušu, i u njoj se zbiva čudesan, bez riječi susret s vječnim ...«

Izreke svetog Konrada:

»Križ je moja knjiga. Samo jedan pogled na križ uči me kako da se vladam u svakoj prilici.

Moj način života sastoji se ponajviše u tome: ljubiti i trpjeti, klanjati se i diviti bezimenoj ljubavi prema nama siromašnim stvorenjima ... I kod mojih mnogih poslova često sam s Njim intimno sjedinjen. Tada razgovaram posve povjerljivo kao dijete sa svojim ocem.

Za mene bi čitanje novina bilo gubitak vremena. Na porti čujem i bez toga dosta ...

U bolesti se nauči mnogo samo ako se pravo hoće ...«

Brata Konrada fotografirali su na njegovoj smrtnoj postelji, što je tada bilo protiv svih samostanskih običaja. I na sreću, jer je to njegova jedina fotografija.

Od njega je sačuvano 9 pisama braći i sestrama te 1 pismo nepoznatoj ženi i napokon nešto kratkih bilježaka, što ih je napisao vlastitom rukom. To je sva njegova ostavština, ali vrijedna kao i čitav nje-

gov svetački život. Vrijednost svetačkog života dubokoumni španjolski mislilac Donoso Cortes ovako je formulirao: »Danas su jedino još sveci sposobni donijeti željeno spasenje bolesnim narodima.«

Ipak mnogi današnji teolozi, kako kaže Walter Nigg, prolaze mirno preko svetaca uopće ni ne zapažajući ih. Možda je to zato što će za svoje spise naći više publike ako se oni budu bavili Rilkeom, Schelerom i Teilhard de Chardinom. No pitanje je tko bi mogao više dati suvremenu čovjeku: sveci ili učenjaci? — Mislimo, oni prvi, ne želeći nipošto podcjenjivati dostignuća i misli poštenih učenjaka.

Umješnost svetaca sastoji se u tome da sa što manje troška izvanjskih, bilo materijalnih bilo duševnih sredstava, što više aktiviraju svoje duhovne energije i postignu vrlo bogat nutarnji život koji je sav u Bogu. Slijepo trčanje samo za onim što je vanjsko, što zablješćuje, previše upada u oči, što budi senzacije, ima učinak da u duši nastane očajna praznina. Sveci, nutarnji ljudi, nisu nikad poznavali nutarnje praznine, štoviše, osjećali su i imali nutarnje bogatstvo i puninu od koje mogu i nama mnogo dati.

22. travnja

MAJKA DRUŽBE ISUSOVE

Danas isusovci slave blagdan B. D. Marije kao kraljice i majke svoga reda. Taj je blagdan uveden u povijesti njihova reda. Uveden je na današnji dan, prigodom 400. obljetnice Družbe Isusove, a želi svima isusovcima dozvati u pamet Marijinu prisutnost jer je u taj isti dan sv. Ignacije godine 1541. postavši već general reda, u kapeli Presv. Sakramenta, a pred slikom Majke Božje u bazilici sv. Pavla izvan zidina u Rimu, položio svečanu profesiju i primio zavjete svoje subraće.

»Majka Božja je moja majka« — izrekao je sv. Stanislav Kostka, a njegovo duhovno iskustvo dijele svi isusovci. O tome je pisao već sv. Petar Kanizije ovo: »Svi su iz Družbe imali i moraju imati posebnu pobožnost prema Mariji, našoj Majci ...« Pogledajmo kakvu su pobožnost prema Gospi gajili najodličniji Družbini sinovi!

Marija je posredovala u obraćenju i izgradnji osnivača reda sv. Ignacija. On sam u svojoj autobiografiji svjedoči kako je jedne noći, dok je još bolovao od smrskanog koljena, posve budan, vidio Majku Božju s djetetom Isusom na rukama, i to ga je ispunilo nebeskom radošću i utjehom. Osjetio je potpunu i konačnu promjenu srca. Potpuna odvratnost prema prijašnjem životu uklonila je iz njega sve uspomene i od tada si više nije morao predbaciti niti najmanju pogrešku u nekom pristajanju na nečiste napasti.

Prema patru Codini i drugima, Marija je imala svoj udio u sastavljanju knjižice Duhovnih vježbi.

Ona je u njima trajno prisutna kao posrednica duhovnoga napretka. Sv. Ignacije zazivao Je i osjetio Njezinu pomoć i prosvjetljenje i u sastavljanju Konstitucija reda. Pater Jeronim Nadal tumačeći 4. glavu 4. dijela Konstitucija DI tvrdi: »Novonastala Družba Isusova gleda u Mariji Djevicu Majku, koja je nad Družbom uzela opće pokroviteljstvo.« I stoga nije čudo da je i čitava povijest Družbe, kako pojedinaca tako i zajednica, usko vezana s B. D. Marijom.

Ponajbolji sinovi Družbe Isusove kao što su sv. Petar Kanizije, Suarez, Cornelius a Lapide, Hugo Rahner i toliki drugi stavili su svoje pero u službu Bogomajke te o njoj napisali djela vrijedna spomena. Već je sv. Ivan Eudes, koji nije bio isusovac, u svoje vrijeme zapisao ovo: »Preko 300 isusovačkih autora posvetilo je svoje pero pohvalama Majke Božje.«

Slavljenje mjeseca svibnja kao Marijina mjeseca dugujemo jednom talijanskom isusovcu iz XVIII. stoljeća, isto tako molitvu za čistoću »O Gospođo moja, o Majko moja!« Apostolat molitve, koji je u prošlom stoljeću nastao u jednom kolegiju Družbe Isusove, preporučuje vršenje svakidašnjega jutarnjeg prikazanja Srcu Isusovu po bezgrešnom Marijinom Srcu. Isusovac o. Leunis osnovao je prvu Marijinu kongregaciju.

Ne nabrajamo sve to da se hvalimo, već da na današnji dan dademo poniznu hvalu Bogu što nam je Mariju dao za Majku, i to ne samo isusovcima, već svima redovima i družbama, štoviše svima kršćanima.

Kad je sv. Franjo Ksaverski prilično osamljen umirao, zavapio je: »Majko Božja, sjeti me se!« To

isto vapimo i svi mi putnici u ovoj dolini suza. Mi vjerujemo da naš vapaj nije u prazno, već da prodire u srce najdivnije Majke.

II. vatikanski sabor u naše dane upozorio nas je na Marijino majčinstvo u ekonomiji spasenja. Promotrimo danas taj za sve nas kršćane dragocjeni tekst!

»Blažena Djevica, zajedno s utjelovljenjem božanske Riječi predodređena od vječnosti kao Božja Majka, po odluci božanske Providnosti bila je na ovoj zemlji slavna Majka božanskog Otkupitelja, i posebno ispred drugih plemenita drugarica i ponizna službenica Gospodinova. Time što je Krista začela, rodila, hranila, u hramu ga Ocu prikazala, i sa svojim Sinom, dok je na križu umirao, trpjela, na sasvim je osobit način sudjelovala u Spasiteljevu djelu, poslušnošću, vjerom, ufanjem i žarkom ljubavlju, da obnovi vrhunaravni život duša. Radi toga nam je postala majkom u redu milosti.

I to Marijino materinstvo u ekonomiji milosti neprekidno traje, od časa pristanka, koji je vjerno dala kod navještenja i koji je nepokolebljivo održala pod križem, sve do trajnog proslavljenja svih odabranih. Jer nakon uznesenja na nebo nije napustila tu spasonosnu ulogu, nego nam mnogostrukim Svojim zagovorom i dalje pribavlja milosti vječnoga spasenja. Materinskom ljubavlju brine se za braću svoga Sina koji još putuju i nalaze se u pogibljima i tjeskobama, dok ne budu dovedeni u sretnu domovinu. Zato se Blažena Djevica u Crkvi zaziva imenima Odvjetnica, Pomoćnica, Pomagačica, Posrednica. Ipak se to tako shvaća da ništa ne oduzima niti dodaje dostojanstvu i moći Krista, jedinoga Posrednika.

Nijedan se naime stvor nikada ne može usporediti s utjelovljenom Riječi i Otkupiteljem; nego kao što u Kristovu svećeništvu na različne načine učestvuju i sveti službenici i vjerni narod, i kao što se jedna Božja dobrota na različite načine stvarno razlijeva u stvorove, tako i jedno posredništvo Otkupitelja ne isključuje, nego pobuđuje kod stvorova različitu suradnju koja zahvaća iz jednoga izvora.

Tu podređenu ulogu Marije Crkva bez kolebanja priznaje, neprestano je doživljuje i preporučuje srcu vjernika, da se poduprti tom materinskom pomoći jače sjedine s Posrednikom i Spasiteljem.« (»Svjetlo narodâ« broj 61 i 62).

SVETI KAJO, PAPA

Po predaji papa Kajo bio je rodom iz rimske Dalmacije. Na ulazu u Split uz cestu nalazi se još i danas vrlo stara kapela njemu u čast. U Splitu i okolici on je bio vrlo štovan svetac. O njegovu životu kao i o životu papâ prvih stoljeća uopće vrlo se malo zna. Spominju ga opisi mučeništva svetog Sebastijana i svete Suzane. Za vrijeme progonstva obavljao je bogoslužje po privatnim kućama. Prema novijim istraživanjima čini se da nije bio mučenik. Umro je u Rimu 22. travnja 296. naravnom smrću u jednom za Crkvu kratkotrajnom mirnom razdoblju. Pokopan je u Kalistovim katakombama. Tamo je pronađen i natpis na njegovu grobu. U milanskoj katedrali nalazi se velik kip pape Kaja s tijarom na glavi i križem na prsima, što ga je u ovom stoljeću izradio kipar Manfredini.

Prema papinskom godišnjaku od godine 1965. sveti papa Kajo, rodom Dalmatinac, upravljao je Crkvom od godine 283. do 296. Ono što je Krist u Petru kao apostolskom prvaku ustanovio ostaje trajno. Nosioci toga bili su Petrovi nasljednici, rimski biskupi i pape. O tome lijepo kaže sveti Lav Veliki: »I kao što trajno ostaje ono što je Petar u Kristu vjerovao, tako trajno ostaje i ono što je Krist u Petru ustanovio. Ostaje, dakle, uredba istine; i blaženi Petar ustrajući u primljenoj čvrstoći stijene, ne napušta kormilo Crkve koje je primio.«

MOLITVA

Svemogući vječni Bože, Ti si blaženoga Kaja stavio na čelo Svome narodu i htio da mu prednjači riječju i primjerom. Po njegovu zagovoru čuvaj pastire Crkve s povjerenim stadom i upravljaj ih na putu vječnoga spasenja! Po Kristu Gospodinu našem! Amen!

SVETI LEONIDA, MUČENIK

Jedan od najvećih učenjaka i genija prve Crkve bio je Origen. On je bio sin svetog Leonide, mučenika, čiji se spomendan danas slavi. Poginuo je za cara Septimija Severa, čiji je ukaz o progonu kršćana, kako piše Klement Aleksandrijski, Egipat ispunio mučenicima. Crkveni povjesničar Euzebije među tim mučenicima spominje Leonidu, kome je godine 204. odrubljena glava. Taj je sveti mučenik ostavio iza sebe 7 sinova sirotana, od kojih je upravo Origen kao najstariji imao tek 17 godina. Očevo mučeništvo mladiću se duboko usjeklo u srce i dušu.

U svetom Leonidi imamo divan uzor kršćanskog oca, u koji se može ugledati i danas svaki onaj koji nosi odgovornost kršćanskog očinstva. On je svoju djecu dobro odgajao. Tome je odgoju posvetio mnogo brige. Odgoj je smatrao svojim važnim životnim zadatkom i poslanjem. I s pravom. Naročitu je pažnju posvetio svome prvijencu Origenu potičući ga na čitanje i proučavanje Svetoga pisma. Tome je nauku davao prednost pred svima ostalima. Kad je kod sina naišao na odziv, zahvaljivao je Bogu što je u njemu našao dijete koje oduševljava i zanosi pisana Božja riječ. Pobožni otac koji je sav živio od vjere u noći bi se prikučio ležaju svoga sina i cjelivao mu grudi, vjerujući da je njegovo tijelo hram Duha Svetoga. Kad je Leonida radi vjere dospio u zatvor, Origen mu je upravio pismo bodreći ga na mučeništvo. Nije to bilo potrebno, jer je bio postojan u vjeri, no ocu je bilo drago da i njegov sin tako cijeni duhovne vrednote pa i mučeništvo za vjeru. Sveti je Leonida ostao vjeran do kraja. Život vjere zapečatio je mučeničkom krvlju i time mu udario najljepši pečat.

23. travnja

SVETI JURAJ, MUČENIK

Život je sv. Jurja ovijen mnogim legendama pa je i stručnjacima teško doći do pouzdanih povijesnih podataka o njemu. On je prema legendama već od svog začeća bio predodređen za velike stvari. Zato je i njegovo rođenje ispunilo velikim veseljem oca mu Geroncija, Perzijanca i majku Polikroniju, Kapadočanku. Pobožni su ga roditelji odgajali u vjerskom duhu, i to s uspjehom, sve dok nije odrastao i stupio u vojničku službu. Za vrijeme Diokle-cijana poginuo je mučeničkom smrću. Njegovo je štovanje u povijesti svetaca pravi fenomen, kojemu jedva ima ravna. Neka o tome posvjedoče slijedeći zajamčeni podaci!

U Siriji nalazimo već u IV. stoljeću crkve posvećene sv. Jurju. U Egiptu ima njemu u čast 40 crkava i 3 samostana, a na otoku Cipru nalazilo se čak 60 Jurjevih svetišta. U Carigradu mu je podigao crkvu nitko manji nego sam car Konstantin Veliki.

U grčkoj Crkvi sveti Juraj se slavi uz sv. Demetrija, Prokopija i Teodora kao veliki mučenik. S Istoka se njegovo štovanje vrlo brzo proširilo i na Zapad, u Rim, u Italiju, na Siciliju, u Francusku, u Mainz, a onda i u Englesku i Škotsku, gdje se naročito poštuje. Kao svoga zaštitnika slavili su ga srednjevjekovni vitezovi i križari. Seljaci su ga počeli zazivati kao zaštitnika najprije svojih konja, a zatim i ostalih domaćih životinja. Još prije II. svjetskog rata hodočastili su s konjima na svečev blagdan slavonsko-podravski seljaci u Sveti Đurađ kod Donjeg Miholjca.

Svetog Jurja slave i mnogi svečani govori te romansirani životopisi počevši od najstarijih vremena. Njega su svojim spisima proslavili sv. Grgur Turonski († 594.), Venancije Fortunat († 600.), pjesnik himana, sv. Andrija Kretski († 767.), sveti Petar Damiani. U srednjem vijeku sv. Juraj je slavljen i mnogim skazanjima. A njegovim slikama ne zna se ni broja. Malo je koji srednjevjekovni i kasniji religiozni umjetnik slikar ili kipar koji ga nije prikazao. Njegov je blagdan u nekim biskupijama spadao u najveće u godini.

Možda bi se čitatelji razočarali kad ne bismo spomenuli zmaja, koga sv. Juraj probada. Neka se ne razočaraju ako im moramo reći da je to legenda koja je nastala tek u srednjem vijeku za vrijeme križarskih vojna. Netko je tada krivo shvatio jednu sliku cara Konstantina u Carigradu, koji je prema povjesničaru Euzebiju prikazan kako gazi probodena neprijatelja ljudskoga roda. Pučka mašta tu je sliku pripisala sv. Jurju i oko njega razvila legendu kako je spasio djevojku probovši zmaja. U toj se verziji brzo raširila ta legenda te postala opća svojina, o čemu svjedoče nebrojene slike i kipovi, pa i jedan kod nas u Zagrebu u blizini kazališta.

Mi ovaj kratki prikaz sv. Jurja završimo govorom svetoga Petra Damianskog, biskupa i crkvenog naučitelja.

»Današnja svetkovina, predragi, podvostručuje radost uskrsne slave i osvjetljuje ukrasom vlastitoga sjaja, poput dragocjenoga bisera, zlato u koje se utiskuje.

Doista je iz vojne prenesen u vojnu, jer je dužnost zemaljskog tribunata što ju je obavljao za-

mijenio ispoviješću kršćanske vojne. Poput odvažnoga vojnika sve je svoje prije siromasima dao i odbacio teret zemaljskoga blaga. Tako, slobodan i nezapriječen, opasan oklopon vjere, jurnuo je taj vatreni Kristov ratnik u bojni red žestoke bitke.

Te nas riječi posve jasno podučavaju da takvi, koji se još uvijek boje lišiti zemaljskih dobara, nisu kadri da se snažno i sposobno bore za obranu vjere.

Blaženi je pak Juraj, zapaljen ognjem Duha Svetoga i nesavladivo zaštićen zastavom križa, tako unišao u sukob s bezbožnim kraljem da je i vođu svih bezbožnika nadvladao u pomoćniku i poticao duhove Kristovih vojnika da se hrabro drže.

Prisutan je doduše bio vrhovni i nevidljivi sudac koji je pripustio, prema odredbi Svoje promisli, da bjesni ruka bezbožnika. On je, istina, predao udove Svoga mučenika rukama krvnika, ali je zato neoborivom obranom Svoje zaštite čuvao njegovu dušu, oslonjenu na neosvojivu kulu vjere.

Tom se, predraga braćo, nebeskom ratniku treba ne samo diviti, već ga treba nasljedovati. Neka već sada naš duh bude uprt u onu nagradu nebeske slave; i dok je naše srce čvrsto prionulo uz njeno razmatranje, ne dajmo se uzbuđivati, pa makar nas ismijavao svijet zavodnik ili pak prijeteći bučio protiv nas.

Radi toga očistimo se, prema Pavlovoj zapovijedi, od svake tjelesne i duševne nečistoće da bismo jednom zaslužili unići u onaj hram blaženstva, kamo je sada upravljen vršak našega uma.

Nužno je da svatko tko sebe želi žrtvovati Bogu u Kristovu šatoru, a to je Crkva, nakon što je opran u kupelji svetoga zdenca, obuče raznoliku odjeću kreposti. Novi čovjek koji se u Kristu po-

novno rađa po krštenju neka više ne oblači znake smrtnosti, već neka obuče novoga čovjeka, odloživši staroga, i nek u njemu živi, nastojeći — obnovljen — oko čistoga življenja!«

MOLITVA

Gospodine, veličamo Tvoju moć i usrdno Te molimo: Kao što je sveti Juraj nasljedovao muku Tvoga Sina, neka spremno pritekne u pomoć i našoj slabosti! Po Kristu Gospodinu našem! Amen!

SVETI ADALBERT, BISKUP I MUČENIK

Iako nam je sveti Adalbert vremenski dalek gotovo tisuću godina, njegov nam je život ipak prilično i sigurno poznat zahvaljujući mnogim pisanim dokumentima njegovih suvremenika. Govoreći i pišući o njemu ne tapkamo po neizvjesnosti i tami.

U Adalbertovim je žilama tekla slavenska i germanska krv, jer je po ocu, češkom knezu Slavniku, bio Slaven, a po majci Adilburgi German. Krsno mu je ime bilo posve slavensko; zvao je Vojtjeh. To je ime kasnije promijenio u Adalbert po nadbiskupu Adalbertu, koji mu je podijelio sakramenat potvrde. Rodio se oko godine 956. u Libicama, u istočnoj Češkoj. Nauke je završio u Magdeburgu pod mudrim vodstvom nadbiskupa Adalberta. Ondje ostade sve do godine 981. Godine provedene u Magdeburgu bile su za njega vrlo sretne i plodne,

jer je mnogo napredovao u kreposti i u znanju. Sve mu je to pomoglo da se izgradio u bogatu i skladnu ličnost.

Po smrti svoga velikog pokrovitelja i odgojitelja nadbiskupa Adalberta vratio se u svoju Češku, u »Zlatni Prag«. Ondje ga je prvi praški biskup Dithmar zaredio za svećenika. Već dvije godine nakon svećeničkog ređenja, točno 19. veljače 983., preuzeo je upravu praške biskupije. Mladi je i poletni biskup odmah na početku svoga nastupa htio pokazati u kojem duhu želi raditi. Zato je ušao u grad bosonog te siromasima i potrebnima podijelio bogatu milostinju. Kao biskup provodio je vrlo strog život: postio je, spavao na goloj zemlji, mnogo molio. Svim tim djelima htio je privesti srca svojih vjernika pravim vrednotama. U takvom je mukotrpnom životu proveo 6 godina, a kroz to vrijeme nije vidio mnogo vidljivih znakova uspješnosti u svome nastojanju. To ga je ispunilo malodušnošću pa je pošao u Rim da se izjada papi Ivanu XV. i uvjeri ga kako je za vođenje biskupije nesposoban. Papa je uvažio njegovu tužbu i dopustio mu da se kroz 5 godina može pridružiti redovnicima samostana sv. Bonifacija i Aleksija na brežuljku Aventinu u Rimu te ondje provoditi život molitve, pokore, djela ljubavi, a sve to za obraćenje stanovnika Praga.

Međutim su u Pragu stvari išle iz zla na gore, pa je nadbiskup iz Mainza zamolio Papu da Adalberta što prije vrati na njegovu biskupsku stolicu. Adalbert je pristao na povratak, ali uz uvjet da Pražani promijene život. Oni su to po svojim predstavnicima obećali, ali obećanje nisu izvršili. U to je vrijeme Adalbert osnovao benediktinski samostan u Brevnovu, koji će kasnije za razvoj slavenskoga bogoslužja biti od veoma velikog značenja. Adalbert je opet napustio svoju biskupiju i pošao u Rim u samostan, ali ga je papa Grgur V. zamolio da se vrati u Prag, što je on u poniznosti srca i prihvatio. No taj put će mu povratak biti ispunjen gorčinom i jadom. Građani Praga pokazaše se prema njemu neprijateljski raspoloženi, a isto tako i prema njegovim roditeljima. Biskup je morao čak pobjeći pa se sklonio kod Boleslava Hrabroga, poljskog kneza. On je s Pražanima pokušao voditi pregovore da prime svoga biskupa, no taj se odlučio da kao misionar pođe na sjever.

Došao je u Gdanjsk, gdje je njegov misijski rad urodio dobrim rezultatima. Odatle je pošao u Prusiju, gdje je bio neprijateljski dočekan. Pogani ga 23. travnja 997. ubiše i tako on mučeničkom smrću zapečati svoj i onako mukotrpni život. Već godine 999. papa Silvestar II. proglasio ga je svetim. Relikvije su mu bile položene najprije u Gnieznu, a kasnije su prenesene u Prag. I tako stanovnici onoga grada, koji se prema svome biskupu pokazao nevrijedan, po svojim potomcima popraviše učinjenu nepravdu. Česi počeše štovati svetog Vojtjeha kao svoga sveca, a na slavnom mostu Karla IV. u Pragu među svecima nalazi se i drugi praški biskup.

BLAŽENI EGIDIJE ASIŠKI

Egidije iz Asiza bijaše među prvim drugovima i sumišljenicima sv. Franje Asiškog. Njegovo se obraćenje na novi način života zbilo baš na današnji dan godine 1209. Zaljubio se poput sv. Franje

u pokornički život, u proživljavanje najčistijih evanđeoskih ideala. Egidije bijaše čovjek evanđeoski blag i ponizan, i zbog tih vrlina naročito drag ocu i osnivaču franjevačkog reda. On ga je nazivao »pravim vitezom okrugloga stola«. Tada je viteški ideal bio u velikoj cijeni, no Franjo ga je shvaćao evanđeoski: vitez je onaj koji ima plemenitije srce, koji više ljubi Krista, koji više živi po Evanđelju. A Egidije se odlikovao baš takvim viteštvom.

Kao zaljubljenik u Isusa htio Ga je posvuda naviještati i zato se dao na hodočasnička i apostolska putovanja, na kojima je bilo prilike svjedočiti za Krista. I tako je hodočastio u svetište sv. Jakova u Compostellu, u svetište sv. Mihovila na Monte Gargano, u svetište sv. Nikole u Bariu, u Svetu zemlju te u Rim. Na tim je svetim mjestima njegova duša doživljavala blizinu Spasitelja i Njegovih svetaca. I to je bilo njegovo najmilije duhovno društvo, u kojem se osjećao kao kod kuće i u kojem je mnogo napredovao. Na hodočašćima je proveo velik dio vremena od godine 1209. do 1214. Od godine 1215. pa sve do 1219. živio je u Favaroneu, nedaleko Asiza, kao pustinjak. Zatim je pošao kao misionar u Tunis, gdje je proveo godinu dana. Bilo je to i opasno i naporno, no njega je gonila neka nutarnja vatra neprestano dalje u nove pothvate. Od 23. lipnja 1225. pa do 31. siječnja 1226. boravio je u gradu Rieti, kod kardinala Niccolò. Posljednje godine života proveo je u franjevačkom samostanu Monteripido u Perugi.

Čovjek bi mislio da je hodočasteći badava jeo kruh, ali to nije bilo tako. Brat Egidije zasluživao si je kruh radom čineći ljudima razne usluge, no-

seći im drva, vodu, tresući orahe i slično. On je uočio dobro onu Pavlovu, da tko ne radi ne zaslužuje ni da jede, pa je, dok je mogao, i radio.

Posljednje godine života sve je više doživljavao razne mistične zanose. Bog ga je ispunjavao svojom radošću i milošću. Umro je 22. travnja 1262., a u lipnju iste godine tijelo mu je preneseno u crkvu sv. Franje al Prato u Perugi. 20. rujna 1920. preneseno je natrag u samostan Monteripido. Njegovo je štovanje službeno potvrdio godine 1777. papa Pijo VI. Blagdan mu se slavi na današnji dan.

Njegova subraća i učenici sakupiše mu razne izreke, iz kojih odsijeva nadnaravna mudrost i oštroumnost. Sve te izreke odnose se na duhovni život. Evo samo dvije njegove izreke:

»Naše je tijelo šuma u koju đavao ide po drva.«

»Tko ne zna moliti ne poznaje Boga.«

Slikari obično slikaju blaženog Egidija s raspelom u jednoj, a ljiljanom u drugoj ruci. Iz ljubavi prema Raspetome on je prihvatio evanđeoske savjete. U tome je bio sav njegov jednostavan, ali vrlo bogat duhovni život.

MOLITVA

Bože, blaženi Egidije Tvojim je darom hodio stopama siromašnoga i poniznog Krista. Molimo Te da i mi po njegovu zagovoru vjerno izvršujemo svoj životni poziv i postignemo savršenstvo koje si nam u svome Sinu pokazao! Po Kristu Gospodinu našem! Amen!

TEREZIJA MARIJA OD KRIŽA, BOŽJA SLUŽBENICA

Terezija Adelhaida Manetti rodila se godine 1846. u Campi Bisenzio kod Firenze. Već je od rane mladosti pokazivala dubok smisao za jači kršćanski život. Stoga je već od godine 1864. okupila oko sebe grupu djevojčica, s kojima je počela provoditi zajednički život. Zajednica je lijepo rasla i napredovala pa je Terezija 10 godina kasnije mogla već otvoriti školu, u kojoj su se besplatno poučavale siromašne djevojčice. Iz toga se lijepoga socijalno-karitativnog pothvata rodila Ustanova sestara karmelskih trećoredica sv. Martina u Campi Bisenzio. Crkvena je vlast tu Ustanovu i službeno pohvalila i potvrdila godine 1904. Iste je godine utemeljiteljica izabrana za vrhovnu poglavaricu pa je svojoj Ustanovi dala još jači zamah i procvat. Nije doduše imala još mnogo vremena za rad, jer je 23. travnja 1910. završila svoju zemaljsku trku te pošla po vijenac nagrade. Otvoren je u Rimu 30. srpnja 1944. za njezino proglašenje blaženom apostolski postupak.

I Terezija Marija od Križa ide u niz onih Božjih službenica koje su čule Božji zov da se posvete odgoju i poučavanju ženske mladeži. Kako je odgoj vrlo važan životni zadatak, svatko tko se njemu posvećuje čini za ljudsko društvo veliko dobro.

Čujmo što o odgoju govori II. vatikanski sabor:

»S posebnog razloga dužnost odgoja pripada Crkvi, ne samo zato što joj se kao određenoj zajednici ljudi mora priznati pravo na odgoj, nego prvenstveno zato što ima zadatak da svim ljudima navješta put spasenja, da vjernicima priopćuje Kristov život i da trajno vodi brigu o tome da dođu do punine toga života. Crkva je kao Majka dužna svojoj djeci dati takav odgoj po kojem će cijeli njihov život biti prožet Kristovim duhom, a svim ljudima pruža pomoć za izgradnju potpune ljudske osobe, za dobrobit ljudskog društva i za izgradnju humanijeg svijeta« (Deklaracija o kršćanskom odgoju, 3).

24. travnja

SVETI FIDELIS IZ SIGMARINGENA, MUČENIK

Reformacija Martina Luthera u XVI. stoljeću preplavila je Njemačku, a posljedica je bila da je preko dvije trećine njemačkog stanovništva prešlo na protestantizam. Bilo je samo pitanje vremena da li će istim putem poći još i ono što je ostalo vjerno Katoličkoj Crkvi. Napetost je u Evropi između katolika i protestanata sve više rasla te se izrodila najprije u hugenotske ratove, a zatim u strašni tridesetogodišnji rat. U tom burnom, nemirnom i napetom vremenu proveo je svoj zemaljski život i sveti Fidelis, koji se rodio godine 1578. u Sigmaringenu, a poginuo za vrijeme tridesetogodišnjeg rata 24. travnja 1622. u Seewiesu.

Kako su katolici u Njemačkoj bili manjina, a manjini je uvijek teže, njihova je lozinka bila: »Valja izdržati!« Nadali su se da će s vremenom i njima osvanuti bolji dani. Na ustrajnost i izdržljivost bodrio je godine 1612. i kapucinski provincijal svoju subraću govoreći im: »Ne obazirući se na prijetnje i nasilja krivovjeraca vršimo svoju dužnost propovijedajući i poučavajući, a trudimo se i nastojmo da se zalutali vrate natrag u krilo prave Crkve! Neka nas sve potaknu na radosno služenje ona naša subraća u Švicarskoj, koja su nedavno Krista radi dvoreći okužene našla smrt u Gospodinu.«

Mladi i sposobni pravnik Doktor Marko Roy, kako se zvao otac Fidelis prije stupanja u kapucine, promatrajući teške prilike katolika odluči ostaviti svoju karijeru te se isključivo posvetiti dušobrižničkom radu. Krista radi izabrao je teži životni put. Postao je siromačan kapucin. Učinio je taj hrabri korak stojeći pod dubokim dojmom onih kapucina koji su dvoreći okužene i sami poumirali. Njihov ga je primjer osvojio i uputio na put herojskoga služenja. A želio je svojim služenjem utirati putove sjedinjenja među rastavljenim kršćanima.

Godine 1612. kad je bio zaređen za svećenika, otac je Fidelis napisao kratak spis pod naslovom »Vježbe serafske pobožnosti«. Bile su to zapravo njegove privatne bilješke, iz kojih odsijeva njegova vatrena duša, kojoj je bilo mnogo stalo do pomirenja i sjedinjenja rastavljene i zavađene kršćanske braće. On u tim bilješkama ovako moli i vapi: »Predobri Oče milosrđa, smiluj se ovome svijetu te od vjere otuđene narode privedi natrag k spoznavanju istine! Ne dopusti da toliki ljudi koji su Tvoja slika odu u propast! Ne dopusti da predragocjena krv Tvoga Sina za njih bude uzalud prolivena! Pred Tobom, Gospodine, oplakujem tu svoju braću koja su daleko od Tebe i kad bih mogao, kako bih rado s njihovim duhom u Tebe vjerovao, s njihovom voljom Tebe ljubio i svim Ti silama nepokolebivo služio. No ja ne mogu ništa drugo do željeti i plakati te svoju tako žarku želju pred Tvoje uzvišeno veličanstvo izlijevati. Gospodine, plačem zbog Tvoje braće, koja su od Tebe tako daleko!«

U teškim vremenima napetosti, fanatizma i mržnje jedino još ljubav može biti lijek i melem na rane. To je dobro znao dobri otac Fidelis, pa je Gospodina za herojsku ljubav ovako molio: »O preslatki i predobri Isuse, očuvaj me, da bih te ljude,

makar me još više mrzili i progonili, prezirao, omalovažavao i nedostojnima držao ili se od njih odvraćao! Ne dopusti mi da ikad upadnem u mržnju, pa čak niti u neku preosjetljivu ogorčenost i ne daj da ikad zdvajam nad njihovim poboljšanjem!«

Kad čitamo tu molitvu, možda se moramo zastidjeti samih sebe, jer smo često prema onima koji nam što na žao učiniše, preosjetljivi, nesposobni oprostiti, zaboraviti uvredu. A takav stav nije evanđeoski. Isus nas uči da praštamo, da zaboravljamo na nepravde, da molimo za progonitelje, da činimo dobro i onima koji nam čine zlo. Sveci su shvatili tu nauku. Shvatili su je, jer su bili duhovno veliki. Malo, sićušno, uskogrudno srce ne može to razumjeti. Zbog toga bi u sličnim prilikama naša molitva morala biti da Gospodin raširi naša srca i učini ih sličnima svome srcu.

Fidelis od Sigmaringena imao je veliko ljudsko i kršćansko srce. Zato je tako znao i moliti. Jedan njegov subrat svjedoči o njemu: »U svim je životnim prilikama njegov duh bio uzdignut k Bogu: u žegi i studeni, u gladu i žeđi, u opasnostima i nevoljama, bilo da se nalazio u samostanu bilo izvan njega.«

Papa Grgur XV. apostolskom konstitucijom »Inscrutabili divinae Providentiae« osnovao je 22. lipnja 1622. Kongregaciju za širenje vjere, koja se danas zove Kongregacija za evangelizaciju naroda. Ta ista Kongregacija, još dok je bila samo komisija, povjerila je manjoj braći kapucinima švicarsku pokrajinu Reciju, u koju je sve više nadirao protestantizam. Kapucinima je bila zadaća propovijedanjem i pastoralnim radom to spriječiti. Za taj je

posao bio određen i otac Fidelis, koji će na taj način postati prvomučenik kako svoga reda tako i spomenute misijske Kongregacije. On je za to bio i spremljen, jer je svojim molitvama za sjedinjenje kršćana htio pridodati i žrtvu života. Polje njegova rada bilo je u današnjoj Švicarskoj, tamo oko Seewisa ili Doline livada.

Fidelis je dvjema stvarima naročito navukao na se gnjev inovjeraca: obraćenjem baruna Rudolfa von Salis i zbog dekreta što ga je izdao guvernator Baldiron, koji je katolicima išao veoma u prilog. Taj je dekret u onome kraju sam i proglasio. Stoga 23. travnja 1622. neki inovjerci iz Seewisa pođoše u Gruesch i glumeći želju za obraćenjem na prijevaru domamiše u svoju crkvu oca Fidelisa da im ondje propovijeda. On se hrabro odazvao, iako je u srcu slutio da će to tragično završiti. Izjavio je: »Za pravu vjeru sam spreman i umrijeti. Šalju me da je propovijedam, a ja iako moram držati da sam nevrijedan mučeničke krune, znam ipak sigurno da mi ju je Gospodin već pripravio.« Uspevši se na propovjedaonicu opazio je ondje napisano: »Propovijedat ćeš još danas i nikad više!« I doista je njegova propovijed bila prekinuta. U crkvi je nastao metež. Jedan je inovjerac pucao u njega, ali ga nije pogodio. Otac Fidelis je sišao s propovjedaonice te izišao iz crkve. Ondje ga je opkolilo 25 naoružanih ljudi te s mačevima i željeznim štapovima nahrupiše na njega i ubiše ga. Otac je Fidelis molio: »Oče, oprosti im jer ne znaju što čine!« I tako se ispunila njegova molitva koju je svaki dan upravljao Gospodinu: da ga nikad ne bi uvrijedio teškim grijehom i da bi poginuo kao mučenik. Bilo je to 24. travnja 1622.

Mučenikovo tijelo počiva danas u katedrali u Churu. Godine 1729. Fidelis je proglašen blaženim, a 29. lipnja 1746. Benedikt XIV. uvrstio ga je u broj svetaca.

I tako je slavno završio svoj zemaljski tijek davši najodličniji smisao svome životu dvostruki doktor, građanskoga i crkvenoga prava, koji je uz svoj materinji jezik govorio još i francuski i talijanski. Snabdjeven diplomama i kvalifikacijama, nadaren znanjem, mogao je u svijetu načiniti veliku karijeru i provoditi lagodan život. No on nije prihvatio tu mogućnost, već Kristov uski, strmi i trnoviti put. Zato je izabrao strogi i siromašni život kapucina. No njegova velikodušnost još nije poznavala granica. On se nije zadovoljavao samo s onim u redu propisanim molitvama i pokorama, već je tome i nadodavao. Ustajao bi u ponoći te molio i razmatrao i po tri sata, da ujutro već u 5 bude opet prvi u koru. Otac Ivan, njegov subrat, piše o njemu: »U vrijeme Korizme jedva smo kada večerali. A otac Fidelis posta nikada nije ni prekidao, već ga je produžio godišnje na pet do šest mjeseci, pa i onda kad bi čitav dan u raznim mjestima propovijedao ili kad bi bio iscrpljen od hodanja po snijegu i kiši. Glad, žeđ, neimaštinu i sve druge nepogodnosti podnosio je herojskom strpljivošću slijedeći na taj način svoga propetoga Gospodina.«

On je ozbiljno shvatio Gospodinove riječi: »Ako tko hoće ići za mnom, neka se odreče samog sebe, neka svaki dan uzme križ svoj i neka me slijedi! Jer tko hoće spasiti život svoj, izgubit će ga, a tko izgubi život svoj radi mene, spasit će ga« (Lk 9, 23—25). Fidelis je tim riječima dao pravac i smisao

svome životu. On im je bio do konca vjeran, što i označuje njegovo redovničko ime Fidelis, tj. vjeran.

Isus od Svojih vjernih sljedbenika traži kidanje od svega neurednoga koje ide i sve do heroizma. On kaže: »Ako te na grijeh navodi tvoja ruka ili noga, odsijeci je i baci od sebe, jer ti je bolje hromu i kljastu ući u život nego da budeš s dvjema rukama ili s dvjema nogama bačen u oganj vječni. Ako te i tvoje oko navodi na grijeh, iskopaj ga i baci od sebe, jer ti je bolje s jednim okom ući u život nego da budeš s dva oka bačen u pakao ognjeni« (Mt 18, 8—9).

Sveti Fidelis je često razmatrao o tim riječima i samo tako možemo shvatiti onaj njegov radikalizam kako u molitvenom tako i u pokorničkom životu. On se nije šalio, on se nije igrao kršćanstva, već je kršćanski zadatak shvatio najozbiljnije i najvelikodušnije. Isus traži od Svojih vjernih slugu da shvate kako u svom životu moraju uvijek tražiti Boga i kako za Njega moraju biti spremni žrtvovati sve osjećaje i svaku stvar, pa i ono što nam je najdraže i uz što smo najviše vezani. A da bismo došli do takvih vrtoglavih duhovnih visina, potrebna nam je ona prava sloboda. Sveci su je posjedovali, zato nam mogu svijetliti kao vodiči u ovom našem burnom, nestalnom i opasnom životu.

MOLITVA

Gospodine, Ti si mučeničkom palmom ovjenčao svetog Fidelisa dok je raspaljen Tvojom ljubavlju predano širio svetu vjeru. Na njegov zagovor daj

da i mi, u ljubavi ukorijenjeni, s njime upoznamo snagu Kristova uskrsnuća! Po Kristu Gospodinu našem! Amen!

SVETA MARIJA EUFRAZIJA PELLETIER

Papa Pavao VI. 8. travnja 1970. obratio se ovako jednoj grupi njemačkih hodočasnika: »Ljubljeni sinovi i kćeri! Na grobnom kamenu jednoga vrlo zaslužnoga njemačkog svećenika i dušobrižnika stoje riječi, koje su bile izražaj njegove ličnosti i sadržaj njegova bogatog života: 'Dilexit Ecclesiam' (Ljubio je Crkvu). Te riječi govorimo i mi vama: Ljubite Crkvu! Stojte u ovim burnim vremenima vjerno uz učiteljstvo Crkve i uz nasljednika svetoga Petra! Tada će i vaš život biti bogat i pun!«

Te Papine riječi s punim pravom možemo primijeniti na svetu Mariju Eufraziju Pelletier, koja se rodila 31. srpnja 1796. u punom jeku francuske revolucije na otoku Noirmoutier, u pokrajini Vandeji, kamo su se zbog svoje vjernosti katoličkoj vjeri morali skloniti njezini pobožni roditelji. Ona će kasnije postati velika redovnica, ali sva prožeta duhom nepokolebljive vjernosti Crkvi i papi, koju su za vrijeme francuske revolucije pokazali baš stanovnici pokrajine Vandeje. Tom će ljubavlju zadojiti i Družbu sestara naše drage Gospe od ljubavi Dobroga Pastira, koju će osnovati. Iako je morala mnogo pretrpjeti i od nekih crkvenih prelata, podnosila je to najvećom strpljivošću i njezina se ljubav i vjernost Crkvi zbog toga nije ni najmanje pokolebala. Zato je Gospodin i blagoslovio njezino djelo pa je u času njezine smrti 24. travnja 1868. u Angersu Družba, koju je osnovala, brojila 110 samostana u 16 provincija po svem svijetu.

Ruža Virginija Pelletier primila je vrlo lijep kršćanski odgoj kod sestara uršulinki. Stupila je 20. listopada 1814. kao postulantica u Toursu u Družbu, što ju je za odgoj palih djevojaka osnovao sveti Ivan Eudes. Ruža Virginija se oduševila za takav rad te je 9. rujna 1817. položila i redovničke zavjete zadobivši ime sestra Marija Eufrazija. Već u 29. godini postala je poglavarica osnovavši ustanovu zvanu »Magdalene« za one pale djevojke, koje su nakon obraćenja htjele služiti Bogu kao redovnice.

Godine 1829. pošla je u Angers i ondje osnovala novu kuću, koja postade kuća matica čitave Družbe, ali pod naslovom Sestara Dobroga Pastira. Takvu je preinaku godine 1835. odobrio papa Grgur XVI. U nekim zemljama Družba svete Marije Eufrazije Pelletier vodi brigu i za djevojke po kaznionicama. Danas ta Družba broji 475 kuća na svih 5 kontinenata, a podijeljene su u 46 provincija s 10.000 redovnica, 2.800 »Magdalena«, 800 »pomoćnih sestara« te oko 90.000 gojenica.

Sveta Eufrazija Marija Pelletier kao duhovna kćerka svetog Ivana Eudes-a i sama je gorjela od ljubavi prema Srcima Isusa i Marije. U štovanju tih Srdaca valja tražiti i korijen njezine izvanredne ljubavi prema dušama. Od Isusova Srca, samilosna prema grešnicima, naučila je samilost prema palim djevojkama, a od Gospe, utočišta grešnika,

smisao za sve one koji zaglibiše u blato grijeha, u želji da ih iz njega izvuče i spasi. Tome služe sve njezine ustanove još i danas. Iz Srca Isusa, Dobrog Pastira, koji traži izgubljene ovce, naučila je i onaj posebni zavjet kojim se uz tri redovita obvezuju njezine sestre da će tražiti zalutale ovce i za njih se brinuti. Iz Srca Isusova svetica je naučila i onu katoličku širinu, koja obuhvaća sve ljude, te koja ne pozna ni granica jezika ni rasa. Zato je i običavala govoriti: »Naša lozinka mora biti revnost, a ta revnost mora zagrliti čitav svijet.«

Upravo zbog te revnosti za duše svetica je poduzimala i mnoga duga i teška putovanja u Italiju, Njemačku i Englesku. Ona kao utemeljiteljica u povijesti Crkve nosi rekord, što je i opet znak njezine izvanredne revnosti. Taj je rekord u tome što je za života kao poglavarica od godine 1829. do godine 1868. sama osnovala 111 kuća. Nijedna je druga utemeljiteljica, barem do sada, u tome broju nije nadmašila. Njezina ljubav prema Srcu Isusovu i Marijinu, njezin apostolski žar prema dušama bio je povezan s najvećom ljudskošću, prijaznošću, bezgraničnom dobrotom, ali i izvanredno razvijenim smislom za realnost.

Mariju Eufraziju Pelletier proglasio je blaženom papa Pijo XI. 30. travnja 1933., a svetom papa Pijo XII. 2. svibnja 1940. Za utjehu teškim bolesnicima spomenimo da je umrla od raka, koji joj je zadao mnogo fizičkih boli. Kako su istinite, dakle, one riječi što ih je svećenik Toma Fusco običavao često ponavljati: »Isus, koji je bio razapet od neprijateljâ, razapinje svoje prijatelje.«

25. travnja

SVETI MARKO, EVANĐELIST

O životu svetoga Marka ne znamo mnogo. Ono najznačajnije o njemu govori nam zapravo njegovo Evanđelje. Kad kažemo o njemu, ne mislimo na određene biografske podatke, već o njemu kao piscu Evanđelja. Njegovo pisano djelo govori o njemu kao o odličnu pučkome pripovjedaču. On pripovijeda događaje Isusova života jasno, a zaustavlja se i na vrlo dragocjenim pojedinostima, kojih kod drugih evanđelista ne susrećemo. U svom je pripovijedanju pod utjecajem svetoga Petra, jer je zapravo njegove kateheze stavio na papiros za potrebe vjernika rimske općine.

J. Wellhausen kaže za sv. Marka da je u pisanju »jednostavan i neposredan, sa stanovitom hrapavošću pučke umjetnosti«. On pripovijeda onako kako to čine jednostavni ljudi, kao oni koji ne posjeduju veliku kulturu.

I prilično rašireno štovanje sv. Marka govori nam podosta o njemu. Tako ga latinska Crkva na današnji dan slavi kao mučenika. Prema Martirologiju sv. Bede Marko je bio ubijen i pokopan u Aleksandriji, kamo je morao otići iz Rima. Već godine 829. njegovo tijelo nalazimo u Veneciji, koja ga izabra za svoga zaštitnika i sagradi mu velebnu baziliku. Njegov se blagdan ondje uvijek slavio najsvečanije.

U našim krajevima posvećene su sv. Marku dvije katedrale: u Korčuli i u Makarskoj, a u Zagrebu na griču starodrevna crkva sv. Marka postade kao

neki simbol Gornjega grada te crkva koja je možda najviše ušla u razna povijesna zbivanja hrvatskoga naroda.

Blagdan sv. Marka Evanđelista može nam biti krasna prilika da se duhovno što više sprijateljimo i s njegovim Evanđeljem i sa Svetim pismom uopće. Tome neka pripomognu i ove misli!

Sveto pismo je povijest, u kojoj je glavni junak Bog sam, koji neprestano govori, djeluje i zahvaća. On je od vječnosti zamislio povijest spasenja, a Sveto pismo od prve do posljednje knjige opisuje njezino ostvarenje.

Sveto pismo je knjiga Isusa Krista. To vrijedi ne samo za Novi već i za Stari zavjet, jer je Stari pripremao Novi i u svjetlu Staroga bolje shvaćamo Novi zavjet. Ono je »Radosna vijest o Isusu Kristu, Sinu Božjemu« (Mk 1, 1), koju navijestiše već proroci i koja mora biti naviještena sve do konca vremena.

Sveto pismo je knjiga nade, jer nam govori o najvećoj nadi koja je ikada u povijesti bila dana. Ono nam govori i o životu poslije smrti, s onu stranu groba, o vječnosti.

Sveto pismo je knjiga molitve, koja može neprestano hraniti našu i usmenu i mislenu molitvu.

Sveto pismo je knjiga Crkve. U njoj Crkva pronalazi svoje božansko podrijetlo, svoju mudrost, svoju vjeru. Sav nauk Crkve temelji se na Svetom pismu, koje osvjetljuje učiteljstvo i usmena predaja. Crkva se u svom bogoslužju i u dijeljenju sakramenata neprestano služi Svetim pismom.

Magdalena Delbrêl lijepo kaže za Evanđelje: »Ono je knjiga Gospodinova života. Ono je napisano da postane knjiga i našega života. Svaka je od njegovih riječi duh i život.« Slaveći danas svetoga Marka, pisca drugog Evanđelja, treba da i nas kao i tolike druge prije nas zahvati čar njegova predragocjenog spisa.

MOLITVA

Bože, svetog Marka, evanđelista, proslavio si kao blagovjesnika Evanđelja. Daj da se i mi okoristimo njegovim učenjem i vjerno idemo stopama Krista Gospodina, koji s Tobom živi i kraljuje u vijeke vjekova. Amen!

SVETA TEREZIJA ANSUREZ, REDOVNICA

Ta španjolska svetica, redovnica, opatica samostana S. Pelayo di Oviedo potjecala je iz kraljevske kuće. Njezin je otac Bermud II. bio kralj kraljevine León, a majka dona Elvira. Njezin brat Alfonz V. naslijedio je kao kralj na prijestolju svoga oca. Otac joj je kraljevao svršetkom X., a brat početkom XI. stoljeća. Prema tradiciji iz državnih motiva Terezija je dana za ženu muslimanskom guverneru u Toledu, iako se tome iz vjerskih razloga sama vrlo protivila. Moramo znati da je tada velik dio Španjolske bio pod arapskom vlašću, i vjerojatno je kralj kraljevine León dao svoju kćerku muslimanu za ženu da bi imao sigurnije granice prema nadmoćnome susjedu. Politički interesi prevladali su, dakle, nad vjerskima.

Terezija udana na silu za muslimana pokušala je svim sredstvima da ga sklone da je i ne dotakne, a prijetila mu se i Božjom kaznom. Sve je to ipak bilo uzalud. Predaja dalje kaže da je musliman uskoro bio pogođen vrlo teškom bolešću, pa je odlučio osramotiti svoju ženu i poslati je natrag ocu u León. Takvo nešto bilo je tada već samo po sebi velika sramota.

Za Tereziju je to bio spas. Ona više nije gubila vremena, već je u benediktinskom samostanu S. Pelayo de León stavila na se redovničku koprenu. Sveti Pelayo je bio mučenik u Cordovi, i baš su tada njegove časne relikvije bile prenesene u samostan benediktinki, koji se po njemu tako i zvao. Terezija nije ostala dugo u tom samostanu, već je godine 996. prešla u samostan sv. Pelaya u Oviedo. Onamo je prešla radi veće sigurnosti, a sa sobom je ponijela i kosti sv. mučenika Pelaya.

U Oviedu je Terezija postala opaticom samostana, a kao takva primila je od svoga oca, kralja, bogatu darovnicu. Kralj je u dokumentu naziva »Terezija kraljica, Kristova službenica«. Tom je darovnicom otac valjda htio popraviti negdašnju nepravdu što ju je učinio prema kćeri, i to je bilo lijepo. Svaku nepravdu valja okajati i prema mogućnostima popraviti.

Dan smrti opatice Terezije nije nam poznat. Isto tako nam nije poznato da ju je netko proglasio svetom. Ipak joj neki španjolski hagiografi daju naslov svetice. Kao svetica je štovana s blagdanom na današnji dan i u svome samostanu. Enciklopedija svetaca smatra je također sveticom.

BLAŽENI BENEDIKT XII., PAPA

Jakov Fournier, tako se zvao po rodu Benedikt XII., rodio se u Saverdunu, biskupiji Pamires, u Francuskoj. Otac mu je bio mlinar, a i majka je potjecala iz vrlo skromne obitelji. Gotovo jedina mogućnost školovanja za dečka iz puka bila je tada stupiti u samostan. Tako je to željan nauka učinio i mladi Jakov te stupio u cistercitsku opatiju Boulbonne. Kako je bio darovit, kasnije bi poslan na studij teologije u Pariz, gdje postigne doktorat iz teologije. Svršivši nauke pređe u Opatiju Font-froide, gdje godine 1311. postade opat naslijedivši svoga ujaka Arnalda Novelli, koga je prvi avignonski papa Klement V. imenovao kardinalom. Šest godina kasnije Jakov postade biskupom svoje rodne biskupije Pamiers, a godine 1326. biskupije Mirepoix. U objema je biskupijama razvio izvanrednu djelatnost, a naročito se borio protiv krivih nauka albigenza i valdenza. Svrativši na se pažnju pape Ivana XXII., ovaj ga 18. prosinca 1327. imenovao kardinalom. Po smrti istoga Pape 20. prosinca 1334. bude u Avignonu izabran za njegova nasljednika, i tako se uspe na vrh crkvene hijerarhije.

Papa Benedikt XII. bio je čovjek velike inteligencije, temeljite teološke izobrazbe, sveta života, a u upravi čvrst i sistematičan. Odmah je nastojao iz papinskoga dvora ukloniti razne zloupotrebe, a prelate odgovorne za pastvu prisilio je na čuvanje rezidencije, tj. da budu u mjestu za koje su zaduženi. Uklanjao je i zloupotrebu da su pojedini prelati uživali i po više nadarbina. Nastojao je i oko obnove redovnika, posebno franjevaca i dominikanaca.

U povijesti teologije od Benedikta XII. potječe i važna konstitucija »Benedictus Deus«, od 20. siječnja 1336., koja stavlja točku na žestoke rasprave o blaženome gledanju Boga. Papa autoritativno naučava kao dogmu da duše krštene djece i pravednika koje poslije smrti ne moraju u čistilište, odmah uživaju neposredno gledanje Božje biti. Benedikt XII. za razliku od svojih predšasnika bio je prilično slobodan i od nepotizma jer svoje rođake nije obasipao raznim povlasticama.

Papa je provodio strog privatni život, služeći se čak i svojim redovničkim odijelom. Unatoč tome morao je trpjeti od raznih kleveta, kojima su se na njega nabacivali. Neki mu povjesničari predbacuju izgradnju palače u Avignonu, što je otežavalo povratak papâ u Rim. Taj prigovor je samo djelomično opravdan, jer tada se zbog opće nesigurnosti u Rimu još nije moglo misliti na povratak papâ u vječni grad. Benedikt XII. je ipak dao popraviti krov bazilike sv. Petra u Rimu, što svjedoči da je i on držao boravak papâ u Avignonu samo privremenim. Ono što bi mu se moglo više prigovoriti, bilo bi da je i on stajao pod prilično utjecajem francuskoga kralja, što je onemogućavalo širi stav prema drugim vladarima, osobito prema njemačkom. Apstrahirajući od tih sjena Benediktu XII. se ne može poreći da je bio dobar papa, pravi obnovitelj crkvenoga života.

Benedikt XII. umro je u Avignonu 25. travnja 1342. te je pokopan u tamošnjoj katedrali. Iako nije bio općenito štovan kao svetac, cisterciti ga već od XV. stoljeća štuju kao blaženika. Saussay u svome »Galikanskom Martirologiju« piše o njemu kao

o čovjeku »svete uspomene«. Nema sumnje da je u povijesti papinstva on i bio vrlo svjetao lik. Bio je pun dobrih nakana i planova, ali nije ostao samo kod toga, već je mnogo i ostvario.

26. travnja

MAJKA DOBROG SAVJETA

U Lauretanskim litanijama zazivamo Gospu kao Majku dobroga savjeta. Naš narod lijepo kaže da dobar savjet zlata vrijedi. Ako je pak Marija u nadnaravnom redu naša duhovna Majka, što je onda prirodnije nego da kod Nje tražimo savjeta? A što je to zapravo savjet? — Na to pitanje poznati teolog moralne teologije isusovac o. Vermeersch ovako odgovara: »Savjet je pametna primjena općenitih načela na pojedinačan slučaj.« Iz te definicije jasno se vidi kolika je vrijednost dobroga savjeta. Mi u životu znamo dobro ona opća načela, ali su pojedini slučajevi koji put tako složeni da nije uvijek lako ona opća načela ili neko od njih pametno primijeniti na određeni slučaj. I onda pametan savjet od razborita čovjeka zlata vrijedi.

Najveće vanjsko djelo što ga je Bog učinio bilo je utjelovljenje. I baš u tome djelu Marija je imala tako važan i bitan udio. Na taj je način Svojom suradnjom ušla u Božji plan o povijesti spasenja. A kad čitamo Lukin izvještaj o navještanju, obuzima nas udivljenje nad pametnim držanjem presvete Djevice. Ona se kao Božja suradnica u Njegovu najvećem djelu pokazala kao mudra i razumna djevica. Prema tome kod Nje možemo tražiti savjeta i naći ćemo ga. Tražili su ga već apostoli, jer kako nam svjedoče Djela apostolska, nakon Isusova uzašašća na nebo oko Nje su se okupljali. I nije to bilo samo iz nekoga poštovanja prema Njoj, već su s Njome molili, razmatrali, spremali se za dolazak

Duha Svetoga, razgovarali i izmjenjivali misli, pitajući Je za savjet i slušajući Je.

Sveti Oci i kršćanski pisci dovodili su Mariju uvijek u vezu bilo s Božjim bilo s dobrim savjetom. Sveti Augustin je čak naziva »djelom vječnoga savjeta«. Sveti Anzelmo ovako piše: »Krist je u Mariji. Dakle je u Njoj sve blago Božje mudrosti i znanja.« A sv. Albert Veliki, koji je na osobit način osjetio pomoć Marijina savjeta, naučava ovako: »Ni Adam prije grijeha, ni sv. Ivan Evanđelist koji je počivao na Gospodinovim grudima, ni apostol Pavao koji je bio uznesen u treće nebo, ne mogu imati onakvu mudrost savjeta i onako savršenu spoznaju nadnaravnih tajna, kao što je to imala Marija, Isusova majka, koja je upravo kao takva morala savjetovati i voditi samoga Isusa.«

Uočivši tu nauku, koju su najbolji crkveni pisci znali tako lijepo obrazložiti i definirati, razumjet ćemo zašto su se onda gotovo od reda svi veliki sveci, osnivači redova, učitelji duhovnoga života, misionari, vođeni nekim nadnaravnim instinktom, uvijek utjecali Majci Božjoj, i to ne samo za zaštitu, već tražeći kod Nje i od Nje savjeta u svojim velikim životnim pothvatima.

U Italiji u Genazzanu, nedaleko Rima, koncem srednjega vijeka nastalo je i veliko svetište Majke Božje dobroga savjeta. Pobožna tradicija pripovijeda da je tamo na čudesan način 25. travnja 1467. prenesena jedna slika Majke Božje, koja se stoljećima prije toga štovala u gradu Scutari u Albaniji. Oko te slike razvila se u Genazzanu velika pobožnost, koja traje još i danas, tako da je Genazzano danas poznat kao veliko marijansko svetište ne samo u Italiji, nego i daleko izvan njezinih granica.

Kako se 25. travnja slavi blagdan sv. Marka, to se blagdan Majke dobroga savjeta slavi dan kasnije u Genazzanu, a i na mnogim drugim mjestima.

Razni pape su svetište u Genazzanu obasuli mnogim duhovnim povlasticama, a neki su onamo u teškim časovima hodočastili kao hodočasnici. Pijo IX. je to učinio i više puta. Njegov nasljednik Leon XIII. dao je da se slika Majke dobroga savjeta stavi i u glasovitu Sikstinsku kapelu u Vatikanu, a u Lauretanske litanije uveo je zaziv: »Majko dobroga savjeta, moli za nas!« Sliku Majke dobroga savjeta imao je i u svojoj radnoj sobi te se Gospi u molitvi često obraćao za savjet. I papa Ivan XXIII. nekoliko mjeseci nakon svoga izbora za papu pođe kao hodočasnik u Genazzano, da ondje pred Gospom svoj pontifikat preporuči Njezinu zavjetu.

Nedaleko Genazzana nalazi se vila San Pastore. To je ljetnikovac njemačkoga zavoda u Rimu Germanikuma. Kao pitomac toga zavoda i blagopokojni je kardinal Alojzije Stepinac u ljetnim mjesecima hodočastio u Genazzano Majci dobroga savjeta i ondje pred Njom izlijevao svoju pobožnu dušu. Mi ne moramo baš hodočastiti u Genazzano. To se od nas ne traži. No na svom životnom putu poput najboljih sinova Crkve počevši od apostola treba da hodočastimo Gospi, Majci dobroga savjeta. To hodočašće možemo učiniti pred svakom Njezinom slikom, kipom, u svakoj Njezinoj crkvi ili svetištu. Štoviše, i bez svega toga, jer se na svakom mjestu, u svaki čas, u svakoj životnoj prilici možemo k Njoj obratiti za savjet. Budimo uvjereni da to nikada neće biti uzalud!

SVETI PASHAZIJE RADBERTUS, OPAT

Najveći teolog IX. stoljeća na Zapadu bio je Paschasius Radbertus. Postao je slavan po svome dogmatskom spisu »De corpore et sanguine Domini« (Rasprava o tijelu i krvi Gospodinovoj), po kojem je dobio i časni naslov »teolog Euharistije« te koji je ujedno »prva znanstvena monografija o Euharistiji«. U 12 knjiga napisao je i vrlo bogat, ali i originalan komentar Matejevu Evanđelju. Tumačeći pak 44. psalam razvio je svoju mariologiju, koja je silno utjecala na razvoj štovanja presvete Bogorodice u srednjem vijeku. U raspravi o trima bogoslovnim krepostima: vjeri, ufanju i ljubavi, dao je vrijedan prilog asketsko-mističnoj teologiji, koja je bila namijenjena redovničkom podmlatku. Sve u svemu bio je velik i plodan pisac, vrijedan da se upoznamo i s njegovim životom.

Pashazije se rodio oko godine 790. kod Soissonsa u današnjoj Francuskoj. Već je kod rođenja izgubio majku i tako bio lišen ljubavi zemaljske majke. Možda se baš zbog toga tako nježno i pobožno obraćao nebeskoj Majci i o njoj tako lijepo pisao. Na krštenju je dobio ime Radberto ili njemački Radbert. Ali je po običaju humanista onoga vremena uz to dodao još i latinsko ime Paschasius. Kako je rano ostao siroče bez majke, prihvatila su ga iz samilosti milosrdna srca sestara benediktinki Naše Gospe iz Soissonsa. Kad je malo poodrastao, predan je na odgoj u benediktinsku opatiju sv. Petra u Soissonsu. Vrlo mlad je primio klerički vijenac ili tonzuru i tako postao klerik, no to ga nije ni najmanje smetalo da se jedno vrijeme preda raskalašenu životu. Zasićen a i razočaran užicima što mu ih je pru-

žao svijet ušao je u se, obratio se te posve ozbiljno prigrlio redovnički život u opatiji Corbie pod mudrim ali i odlučnim vodstvom sv. opata Adalarda.

Godine 822. pratio je svetog Adalarda i njegova brata Wallu u Saksoniju, gdje su na rijeci Weseru osnovali samostan Neu-Corbie. Zbog svojih umnih sposobnosti pozvan je ipak vrlo brzo natrag u svoj stari samostan da ondje vodi samostansku školu. Među njegovim učenicima bio je i sveti Oskar, apostol evropskoga Sjevera, o kojem smo pisali u veljači.

Godine 845. Pashazije je izabran za opata svoga samostana, pa je kao takav prisustvovao i nekim pokrajinskim crkvenim saborima. Zbog neke neugodne afere u samostanu žrtvovao je samoga sebe pa je godine 851. ovlastio svoje redovnike da izaberu novoga opata, a on se sam povukao u St. Riquier, da se sav posveti svojim dragim naukama i pisanju. Kad se vratio mir u samostan u Corbieu, pozvan je i on natrag u taj samostan, no u želji da živi kao jednostavan monah.

Kroz vrijeme i nedaće Pashazije se razvi u pravoga sveca. Resile su ga temeljite kreposti, osobito poniznost, a bio je i velik prijatelj molitve te zajedničkog časoslova u koru. Iz poniznosti se nije dao ni rediti za svećenika. Smatrao se nevrijednim tako uzvišene časti.

Zbog svoje nauke o Euharistiji izišao je na glas. U njoj se pokazuje na zamjernoj teološkoj visini. Raspravljajući o tom uzvišenom predmetu postavio je pitanje »o odnosu jedne žrtve i mnogih misa«. I na to je pitanje ovako mudro odgovorio: »Na korist Crkve i naših duša jedna velika, sveobuhvatna otkupiteljska žrtva na Kalvariji doživljava

u misi svoje prikazanje po kojemu se plodovi otkupljenja dijele pojedincima.« Teologa Euharistije Pashazija Radberta prikazuju stoga na slikama vrlo rado obučena kao opata s knjigom u ruci, dok mu anđeo koji silazi s neba pokazuje pokaznicu.

Već smo spomenuli da se Pashazije Radbertus bavio i mariologijom. Na tom području, kako pokazuju suvremene studije o njemu, bilo ih je i na VI. međunarodnom mariološkom kongresu u Zagrebu godine 1971., napisao je vrijednih stvari. Tako je napisao »De partu Virginis« (O rađanju Djevice). To je djelo posvetio Teodardi i njezinim redovnicama, a u njemu brani djevičanstvo B. D. Marije u porodu. Napisao je i djelo »O Marijinu rođenju«. U spisu o »Marijinu uznesenju na nebo« naučava da je Marijino tijelo ostalo pošteđeno od raspadljivosti, pa je tako i on davno već malo-pomalo pripremao put proglašenju dogme o Marijinom tjelesnom uznesenju na nebo, koja je kao takva službeno proglašena tek u našem stoljeću.

Pashazije Radbertus umro je 26. travnja 860. te po vlastitoj želji bi pokopan u crkvi sv. Ivana među siromasima i slugama opatije, što je opet znak njegove iskrene poniznosti, pa je u tome vrlo suvremen, jer je u svemu želio dijeliti udes malih ljudi.

Amienski biskup Gvido »po nalogu vlasti Svete Stolice« prenio je njegovo tijelo 13. srpnja 1058. u opatsku crkvu, gdje su mu iskazane počasti kao svecu. I to je bila neke vrste njegova kanonizacija. Za vrijeme francuske revolucije kad su na barbarski način stradale i nestale mnoge svetačke relikvije, njegove ipak nisu, jer su ih monasi sakrili i na taj način spasili. Od godine 1820. te relikvije počivaju u župskoj crkvi svetog Petra u Corbieu.

27. travnja

SVETI ANTIM, BISKUP I MUČENIK

Dok pišemo životopise svetaca i onih nama vremenski dalekih, s neobičnim imenima i nama manje poznatih, često mislim na naše suvremenike. oosbito na redovnice koje nose njihova imena. Uvjereni smo da bi te duše htjele bar nešto saznati o imenima onih koje kao redovnici i redovnice nose. To vrijedi i za svetoga nikomedijskoga mučenika Antima.

I on je bio jedan od brojnih žrtava krvavoga Dioklecijanova progonstva te kao takav svjedoči, kako to reče jedan naš biskup, »da je povijest dala pravo mučenicima, a ne njihovim progoniteljima.«

Prema pripovijedanju Euzebija, koga nazivaju ocem crkvene povijesti, malo nakon proglašenja prvoga Dioklecijanova ukaza o progonu kršćana buknula je 24. veljače 303. u carskoj palači u Nikomediji strašna vatra. Krivnju zbog toga požara kao i nekoć zbog onoga za Nerona u Rimu baciše na kršćane, dakako s istim po njih strašnim posljedicama. I opet jadne kršćane stavljahu na muke, bacahu pred divlje zvijeri i žive pališe. Nikomedijskom biskupu svetome Antimu bi ipak odrubljena glava.

Na njegovu grobu veliki je car Justinijan sagradio kasnije raskošnu baziliku od zlata i mramora. Pismen spomen postavio mu je u svojoj zlatnoj legendi glasoviti Simeon Metafraste. On pripovijeda da je Antim bio rodom iz Nikomedije. Već kao mladić odlikovao se u raznim vrlinama, a postavši biskup sokolio je svete mučenike da ustraju u vjeri.

Za vrijeme jedne hajke na kršćane nalazio se na selu, gdje je naviještao Evanđelje. Progonitelji onamo poslaše 20 vojnika da biskupa uhvate. No on ih je obratio i pokrstio. Stoga doveden pred sudište Maksimijana podvrgnut je mukama, koje mu ništa ne naudiše. Onda ga krvnici usmrtiše odrubivši mu glavu.

Eto, to su spomenici koji nam govore o svetome Antimu. Od svega toga najvažnije je njegovo mučeničko svjedočenje, kojim je pokazao svoju vjernost Kristu i u najtežim časovima. Sve nas on poziva na istu vjernost, a nju će slijediti i nagrada, jer Krist zajamči: »Blago vama progonjenima zbog pravednosti, jer je vaše kraljevstvo nebesko! Blago vama kad vas budu grdili i progonili i kad vam zbog mene budu lažno pripisivali svaku vrstu opačine! Radujte se i kličite od veselja jer vas čeka velika nagrada na nebesima! Ta tako su progonili i proroke koji su živjeli prije vas!« (Mt 5, 10 — 12).

BLAŽENI JAKOV ZADRANIN

»Neka svima bude jasno da preuzimanje evanđeoskih savjeta, premda uključuje odricanje od dobara koja se nesumnjivo mnogo cijene, ipak ne smeta pravom napretku ljudske osobe, nego mu po svojoj naravi mnogo koristi. Jer savjeti dragovoljno prihvaćeni po osobnom zvanju svakoga, ne malo pomažu očišćenju srca i duhovnoj slobodi, neprestano potiču na žar ljubavi i, kako je dokazao primjer tolikih svetih utemeljitelja, imaju snagu da

više osposobe kršćanina za djevičanski i siromašni život, što ga je sebi odabrao Krist Gospodin i koji je prigrlila Njegova Majka Djevica. Neka nitko ne misli da redovnici svojim posvećenjem postaju ljudima tuđi ili nekorisni u zemaljskoj državi. Jer, iako katkad neposredno ne pomažu svojim suvremenicima, ipak ih na dublji način imaju prisutne u Kristovu srcu i s njima duhovno surađuju, da se izgradnja zemaljske države uvijek temelji na Gospodinu i k Njemu upravlja, da ne bi možda uzalud radili oni koji je grade« (»Svjetlo narodâ« broj 46).

Iako Jakovu od Bitetta ili Ilircu taj tekst Drugog vatikanskog sabora nije bio poznat, on ga je na svoj način ipak već ostvarivao u svome vremenu. On se rodio negdje oko godine 1400. na jadranskim žalima, najvjerojatnije u Zadru, od oca Leonarda i majke Beatrice Varinguer. O njegovu djetinjstvu ne znamo gotovo ništa. No možemo pretpostaviti da je bio dobar i pobožan kad je već kao dvadesetogodišnjak u želji da ostvari kršćansku savršenost po izvršivanju evanđeoskih savjeta stupio u Zadru kao brat pomoćnik među franjevce opslužitelje. Uredu je njegovo ozbiljno nastojanje oko savršenosti iz dana u dan sve više raslo.

Godine 1438. Jakov je pratio svoga provincijala kao pratilac na putu u Italiju. Došavši u Bari, iz nama nepoznatih razloga zamolio je da smije provoditi život u tamošnjoj redovničkoj pokrajini. Molbi mu bi udovoljeno i tako je kreposni brat proveo najprije 12 godina u raznim samostanima, dok nije napokon određen za Bitetto, gdje uz samo mali prekid ostade sve do svoje smrti godine 1485.

Kako su tadašnji franjevački samostani živjeli većinom od milostinje, bio je određen koji redovnik koji bi okolo prosjačio. Živjeti od milostinje smatralo se tada živjeti siromašno i ispovijedati siromaštvo. Stvar ne smijemo prosuđivati današnjim mjerilima, jer bismo krivo sudili. Dobri brat Jakov bio je određen za skupljanje milostinje. Zbog toga je mnogo putovao, no to nije bilo samo prosjačenje, već je on na putovanju nastojao i apostolski djelovati te je na taj način učinio mnogo dobra.

Kako je bio čovjekoljubiv, vidjelo se najviše godine 1482. za vrijeme jedne pošati kuge. Tada je pokazao herojsku ljubav i uslužnost prema kugom zaraženim bolesnicima. Bog je njegovu djetinju vjeru, njegovo nepokolebivo pouzdanje i nesebičnu ljubav potvrdio mnogim čudesnim znakovima. Tim je očitovao koliko Mu je mio. Brat je umro na glasu svetosti te je već od godine 1505. bio štovan javnim štovanjem. Papa Klementu XI. svečano je potvrdio to štovanje 29. XII. 1700. uvrstivši ga na taj način službeno među blaženike. Franjevački martirologij spominje ga na 27. travnja. Budući da je rođen na našem tlu, vjerojatno i od hrvatskih roditelja, to ga možemo štovati kao našega blaženika.

BLAŽENA HOZANA KOTORKA, DJEVICA

Godine 1965. Kotorska je biskupija svečano slavila 400. obljetnicu od blažene smrti svoje blaženice Hozane Kotorke. Tom je prigodom papa Pavao VI. preko svog državnog tajnika kardinala Cicognania upravio pismo kotorskom apostolskom administratoru Don Graciji Ivanoviću, u kojem među

inim kaže: »Blažena Hozana, koja se odlikovala u redovničkoj savršenosti, i ljudima našega vremena može pružiti primjere solidne kreposti, a osobito u molitvi i promicanju jedinstva istočnih kršćana s Katoličkom Crkvom, oko kojega je i ona marno nastojala pokazujući tako put koji vodi k jedinstvu.« Sveti Otac potiče nadalje današnje vjernike da po primjeru i zagovoru blažene Hozane čuvaju vjeru što su je od djedova primili kao dragocjenu baštinu te da u njoj ustraju. U njoj treba da budu »utemeljeni i neodjeljivi od Radosne vijesti«, kako je i apostol naroda poticao svoje Kološane.

Ako nam, dakle, najviši crkveni autoritet preporučuje kao uzor blaženu Hozanu, vrijedno je da se s njome upoznamo. Ona se rodila 25. studenoga 1493. u selu Relezi u Crnoj Gori. Na krstu je dobila ime Katarina, a prezivala se Kosić. Jedan životopisac — dominikanac o. Serafin Razzi — piše ovako: »Roditelji su joj bili kršćani, ali raški pravoslavci, koji se u mnogim stvarima ne suglašavaju s rimskom Crkvom.« Bili su to čestiti, siromašni seljaci, kojima je malo stado ovaca bila sva imovina. Njezini suvremenici govore da je Katarina bila djevojčica izvanredne tjelesne ljepote, no u tom se lijepom tijelu krila još ljepša duša, blaga, čedna, prijazna i nevina. Prvi posao koji je obavljala bio je pastirski. U gorskoj je prirodi tada doživljavala ljepotu stvorenja. Njezine se misli od stvorova uzdizale Stvorcu, o kojem želi što više znati pa bezazleno zapitkuje svoju majku: »Gdje Bog stanuje?«

Ona joj jednostavno odgovara:

»Gospod Bog, dijete moje, koji se rodio od Djevice i koji je zbog naših grijeha umro na križu

onaj je koga slave kršćani. Slika mu se nalazi u Kotoru, i to jedna u spodobi djeteta, a druga kao odrasla čovjeka, pribijena na križ. Ja sam obje te slike gledala i njima se klanjala.«

Majčine riječi mladu su pastiricu počele silno zaokupljati te ona neprestano govoraše: »Tko će mi pokazati gdje stanuje Bog? Kad bih Ga mogla naći, kako bih Ga zagrlila i rekla Mu da Ga ljubim. Drage volje bih se verala uz te strme vrleti i silazila niz vratolomne provalije, samo da znam da ću se na Njega namjeriti. Zaklinjem vas goro i dolino, bilje, životinje i ljudi, da mi kažete gdje je Bog srca moga. Ukaži mi se, moj Gospode! Kako mi duša za Tobom vene! Zašto se kriješ od mene, koja želi biti samo Tvoja! Učini me dostojnom da Te upoznam, da Ti sve dane vjerno služim! Kada si umro i za mene, kako mi je majka pripovijedala, onda jamačno i mene ljubiš. Ako me ljubiš, kako može da podnosi Tvoje milostivo srce da za Tobom ginem? De, ukaži mi Svoje milo, sveto lice, pa ću sretna umrijeti!«

Bog je djevojčicu Katarinu Kosić odabrao za sveticu. Njezinoj nevinoj duši želio je da se u većoj mjeri objavi i povuče je za Sobom. Zato joj je na paši dao da ugleda Isusa najprije kao dijete, a zatim kao patnika na križu. Viđenje je u njoj ostavilo silan dojam, ali ne samo to već i neodoljivu želju da pođe u Kotor i ondje vidi one lijepe slike Isusove, o kojima joj je majka pripovijedala. Roditelji su se tome usprotivili, jer su se bojali da bi im kćerka ondje i ostala. No ona nema mira. Vuče je tamo dolje u biskupski grad neka nepoznata sila. Kad joj je otac umro, majka je popustila i tako go-

dine 1507. djevojčica Katarina u 14. godini života zauvijek ostavi roditeljsku kuću te se preseli u Kotor.

Jedan Hozanin, kako će se kasnije nazivati, životopisac lijepo kaže da je prvu duhovnu formaciju primila u Božjoj prirodi, a drugu će primiti u gradu Kotoru i tako postati njegova najodličnija građanka i njegov ponos. Ondje bi primljena u kuću plemenitog građanina Aleksandra Buća. Njegova dobra i pobožna žena postade Katarini kao druga majka. Poučila ju je u katoličkoj vjeri i privela sakramentima. Djevojka je sve to primala žarom prave kršćanke, a uz izvanrednu pobožnost resila ju je i velika ljubav prema siromasima. Imala je osjetljivo srce za njihove patnje i pomagala im koliko je mogla. O njezinoj velikoj dobrotvornosti svjedoče i legende, koje su se oko toga splele.

Jednoga je petka Katarina slušala potresnu propovijed kako su Isusa uhvatili i mučili. Te su riječi snažno pale u njezinu dušu te ona odlučuje da će za ljubav Kristu provoditi život takozvanih »zazidanih djevica«, kakvih u Kotoru u ono doba već bijaše. One su živjele u prizemnim isposnicama 2 metra visokim, 3 širokim i dugačkim, koje su se obično nalazile uz crkvu, s otvorom prema svetištu crkve.

Hrvatski pisac i pjesnik Petar Grgec u knjizi »Sveta Hrvatska« ovako je opjevao Isusov zov i Katarinin odazov:

Odlazi Kata djevojka
Iz kola svojih družica
I opet ide u crkvu
I moli žarku molitvu:

Isuse dragi, reci mi
Što želiš da ja učinim?
Ti si me k Sebi pozvao
Iz mojeg sela malenog
Gdjeno sam ovce čuvala,
Po brdima se penjala
I Tvoju sliku tražila.
U Kotor si me doveo,
Tu sam se s Tobom združila.

Da, ja sam Tebe odabro,
Da budeš vječna djevica
I tri da gojiš kreposti:
Čistoću, posluh, uboštvo.
Nikad nemoj misliti
Da nešto gubiš u tome.
U Meni sve ćeš ljubiti:
I majku svoju rođenu,
I svoje dobre družice,
Domaju svoju ljubljenu,
I čovječanstvo čitavo,
I Crkvu moju presvetu.

Hozana šapće radosno:
Isuse dragi, hvala Ti,
Ti bit ćeš meni jakost sva
I moja ljubav vječita.«

Pod duhovnim vodstvom franjevca Tome Grubonje i na savjet dominikanskog provincijala Vinka Buća, koji će kasnije biti njezin ispovjednik, Katarina je godine 1514. dobila dopuštenje od kotorskog biskupa Tripuna Bizanti da smije živjeti kao »za-

zidana djevica«. U međuvremenu je postala i dominikanska trećoredica, obukavši njihov habit i dobivši novo ime Hozana. To je uzela na uspomenu jedne dominikanke u Mantovi, koja je ondje umrla na glasu svetosti.

Hozana je provela 7 godina u ćeliji uz kapelu sv. Bartola, a zatim se preselila u isposnicu uz crkvu sv. Pavla. Tu je kasnije nastao mali samostan, u kojem su neke odlične kotorske djevojke pod vodstvom Bogom prosvijetljene Hozane htjele provoditi pobožan i pokornički život. General dominikanaca Francesco Romeo dopustio im je godine 1547. da smiju nositi bijeli škapular, koji je inače bio pridržan sestrama drugoga dominikanskoga reda. To je znak da je o njihovu kreposnom životu glas dopro čak i u Rim.

U svome dragovoljnom zatvoru Hozana je provela preko 50 godina moleći, radeći ručni rad i čineći pokoru. U gradu su je vrlo cijenili i njoj se u molitve preporučivali. Blaženica je umrla na glasu svetosti 27. travnja 1565. u 72. godini života. Veličanstveni sprovod te odabrane duše vodio je kotorski biskup Luka Bisanti. Tijelo je bilo nošeno svim glavnim gradskim ulicama te položeno u crkvu sv. Pavla. Odmah su je počeli štovati kao sveticu, a to se štovanje proširilo i po Italiji, Francuskoj, Španjolskoj, Njemačkoj i Nizozemskoj. Širili su ga osobito dominikanci. Danas se tijelo blaženice štuje u kolegijatskoj crkvi sv. Marije u Kotoru. Pijo XI. potvrdio je službeno njezino štovanje 21. prosinca 1927. U dokumentu proglašenja blaženom piše da je njezino štovanje odobreno gledajući »na naše vrijeme, u kojem se toliko želi sjedinjenje istočnih kršćana s rimskom Crkvom.«

Hrvatski književnik Dr. Velimir Deželić, stariji, ispjevao je himnu našoj blaženici. U njoj pjeva:

»Svetosti tamjan život ti je bio,
Najbolji ti si odabrala dio,
s Kristom na križu stekla vječnog pira
Palmu mira.«

MOLITVA

Obnovi, Gospodine, u našim srcima ljubav prema Tvojoj muci, da po primjeru i zagovoru blažene Hozane, djevice i pokornice, postanemo dionici Spasiteljeve boli i slave. Po istom Kristu Gospodinu našem! Amen!

28. travnja

SVETI PETAR CHANEL, PREZBITER I MUČENIK

Vremenski okvir sv. Petra Chanela možemo kratko ovako označiti: rodio se 12. srpnja 1803. u Cuetu, u Francuskoj, umro mučeničkom smrću 28. travnja 1841. na otoku Futuni, u Oceaniji. Recimo barem nešto iz njegova lijepog života.

28. rujna 1833. nekolicina mladih francuskih svećenika klečala je do nogu pape Grgura XVI. Izvijestili su ga kako su se od godine 1816. udružili u družbu kojoj je jedna od prvih zadaća promicanje štovanja Majke Božje. Njihov naum pohvalio je i odobrio godine 1822. već papa Pijo VII. I sadašnji Papa čuo je mnogo pohvala o njima, potvrdio njihovo pravilo te im izrazio želju da se dadnu na evangelizaciju nebrojenih otoka po Tihom oceanu. Svećenici su od svega srca podržali i prihvatili Papinu želju obvezavši se da će je ostvarivati. Među prisutnima u audijenciji kod Pape bio je i osnivač družbe svećenik Ivan Colin, koji je svoju novu kongregaciju nazvao »Marijina družba« te Petar Chanel, koji će postati prvi misionar, mučenik i svetac nove ustanove.

Petra je njegova dobra majka, dok je još bio dijete, posvetila Božjoj Majci. Kad je malo poodrastao, dečko je čuvao ovce svoga oca. Na pašu bi nosio mali Gospin kip, stavljao ga u udubinu stabla te skupa s ostalim pastirićima pred njim molio. Kao đak privatne škole susjednoga župnika 23. ožujka 1817. primio je prvu svetu Pričest. Nastavio je sa

školom, a u 18. godini života vlastitom je krvlju zapisao: »Ljubiti Mariju i nastojati da Je i drugi ljube.« Zaređen je za svećenika 25. srpnja 1827. te je kratko vrijeme djelovao u pastvi. Još kao student slušao je govoriti o novoj Marijinoj družbi. Sada se i sam htio njoj pridružiti. Svoj naum je ostvario postavši tako marist, kako su nazivali članove nove zajednice. Jedna njegova sestra postala je suosnivateljica ženske grane iste družbe.

Na milosnom oltaru Naše Drage Gospe od Fourviera u Lyonu visi zlatno srce u kojem se nalaze imena četrnaestorice prvih marista misionara koji su na Božić g. 1836. u Le Havru napustili domovinu te otplovili u misije. Gospi su izručili sve svoje misijsko djelovanje. Putovanje je trajalo gotovo godinu dana, triput su bili u smrtnoj opasnosti od oluje, a pratila ih je i teška morska bolest. Jedan je od misionara umro već na putovanju, te je svečano sahranjen u duboke morske valove.

Petar Chanel i brat Mario Nazario iskrcali su se na otoku Futuni 8. studenoga 1837. i od tamošnjega kralja Niulikisa dobiše dopuštenje da smiju naviještati Veselu vijest. Ostali misionari s prvim apostolskim vikarom Oceanije iskrcali su se na ostalim otocima. Prva Božja služba novih vjerovjesnika upotrebljena je za to da se na otoku svečano ustoliči kip Majke Božje, koji su sa sobom ponijeli i da se Gospi posveti sve tamošnje stanovništvo. Bijeloga svećenika brzo zavolješe tamnosmeđa djeca prirode, koja su obožavala najrazličitija božanstva. On je sa sobom imao i različitih lijekova, kojima je liječio bolesnike, pa je tako njegova popularnost još više porasla. Brzo je naučio jezik urođenika te im počeo naviještati vječne istine, koje su oni slu-

šali s najvećim zanimanjem. Za Božić je prvi put javno služio svetu misu na veliko udivljenje stanovništva. Misionar je već pokrstio nekoliko djece, koja su bila na umoru, a okupio je i četicu pripremnika na krštenje, među kojima su se nalazili sin i kćerka kralja Niulikisa. Sve je išlo mirno, budile su se najveće nade, dok se nije pokrenuo i neprijatelj ljudske naravi.

Godine 1839. na otoku je, naime, buknuo rat između dvaju plemena. Misionari su kroz to žalosno vrijeme nesreće molili, blagoslivljali, liječili ranjene i krstili umiruće. Kralj Niulikis pobijedio je protivnike, ali je vraču uspjelo uvjeriti ga da tu pobjedu duguje starim bogovima te da su strani misionari glavni krivci da je do rata uopće i došlo i da su oni pritjecali u pomoć neprijateljima. Kralj je polako počeo vjerovati klevetniku i u proljeće godine 1841. suglasio se da bijeli misionar mora biti ubijen. Iste godine 28. travnja u misionarevu kolibu provalili su naoružani ratnici pod vodstvom vrača. Otac Chanel baš je služio svetu misu. Navalili su na nj, teško ga ranili u ruku, zatim ga toljagama gotovo dotukli. I tada se dadoše na pljačkanje. Na koncu je jedan od nasilnika bodežom u glavu dokrajčio život hrabrome misionaru.

Redovnički brat, koji je stalno živio sa svetim mučenikom, ovako opisuje njegov misionarski život: »U svojim je poslovima plamtio sunčevim žarom, često ga mučila glad, sav se u znoju vraćao kući, strošen od umora, ali uz to u duhu uvijek postojan, živahan i veseo kao da bi se vraćao iz mjesta užitka. To se nije dogodilo jednom već gotovo danomice.

Obično ni u čem nije odbijao stanovnike otoka pa čak ni one koji su ga progonili. Uvijek ih ispričavaše i nikad ih nije odbijao, makar da su bili grubi i dosadni. Bio je ispunjen besprimjernom blagošću prema svima, ne isključujući nikoga, i na sve moguće načine.

Nije stoga nikakvo čudo da su ga tamošnji stanovnici nazivali 'čovjek najboljeg srca'. On sam je jednog dana rekao subratu: 'Potrebno je da u tako teškoj misiji budemo sveti'.

Krista je i Evanđelje polako naviještao, ali je imao neznatan uspjeh. Uza sve to, nesavladivom je ustrajnošću nastavljao svoj ljudski i vjerski misionarski poduhvat duboko uvjeren u Kristov primjer i Njegovu riječ: Jedan sije, a drugi žanje. Usrdno je molio pomoć Bogorodice, koju je nadasve štovao.

Njegovo propovijedanje kršćanske vjere razorilo je štovanje zlih duhova. Na strani su tog kulta bili vođe otoka kako bi svoj narod držali podjarmljen. Radi toga su ga ubili najokrutnijom smrti nadajući se da će Petrovom smrću biti uništeno ono sjemenje kršćanske vjere što ga je on posijao.

Ali on sam reče prije svoga mučeništva: 'Nije važno da li ću umrijeti, Kristova je vjera tako srasla s ovim otokom da mojom smrću neće nestati.'«

Mučenik se u svojoj nadi nije prevario. Njegova je mučenička krv kao u prva kršćanska vremena postala sjemenom kršćanstva. Posvuda na oceanskim otocima počelo je cvasti kršćanstvo. Samo maristi imaju ondje 8 apostolskih vikarijata, a danas Oceanija ima čak i svoga kardinala. Petra Chanela proglasio je svetim papa Pijo XII. marijanske godine 1954. Na njega možemo primijeniti Isusove riječi: »Zaista, zaista, kažem vam, tko sluša Moju

riječ i vjeruje onomu koji Me posla, ima vječni život. On ne dolazi na sud, već je prešao iz smrti u život« (Iv 5, 24).

Misionari maristi po primjeru svoga prvog misionara, mučenika i sveca na otočju Tihoga oceana neumorno šire i pobožnost prema Majci Božjoj ostvarujući ono što nam svima poručuje papa Pavao VI.: »Mi želimo da se kršćanski puk sa što većim pouzdanjem i žarom obraća svetoj Djevici te Joj iskazuje štovanje i čast koja Joj pripada.«

MOLITVA

Bože, Ti si mučeničkim vijencem okrunio svetog Petra da proširiš Svoju Crkvu. U ovo vrijeme vazmene radosti daj i nama slaviti otajstva smrti i uskrsnuća Kristova da budemo svjedoci novoga života! Po istom Kristu Gospodinu našem! Amen!

SVETI EUZEBIJE I POLION, VINKOVAČKI MUČENICI

Tamo gdje se danas nalaze Vinkovci, važno čvorište putova, nalazio se u staro doba rimski municipij Cibale. Muncipij u rimsko doba bijaše grad s naročitim povlasticama. U Cibale je vrlo rano došlo kršćanstvo, pa je ondje osnovana i biskupija. Jedan je od cibalskih biskupa bio i sveti Euzebije, poznat samo po vjerodostojnom zapisu »Muka svetog Poliona«. Za njega je zapisano »da je u ime Kristovo nadvladao smrt i đavla još prije štioca Poliona«. Budući da je sv. Polion poginuo za Dioklecijana, stručnjaci misle da je sveti Euzebije poginuo pedesetak godina prije, tj. za vrijeme progonstva cara Gala i Valerijana. Drugo što vjerodostojno o njemu ne znamo. Budući da je temelje Crkve u našim krajevima orosio svojom svjedočkom krvlju, zaslužuje da mu mi kršćani čuvamo trajnu uspomenu, da ga častimo te da se na njegovu primjeru ohrabrujemo i potičemo na vjernost kako u malom tako i u velikom.

O svetom Polionu, čitaču cibalske Crkve, na sreću, znamo više. O tome »Mučeništvo svetog Poliona« izvješćuje ovako: »Tek što je za Dioklecijana i Maksimijana buknulo progonstvo, srijemski upravitelj prefekt Probo požuri se da ostvari carske ukaze počinjući od klerika. U Singidumu, današnjem Beogradu, dade pogubiti svećenika Montana, u Sirmiju biskupa Ireneja i đakona Demetrija, a u Cibalama upravo na obljetnicu mučeništva biskupa Euzebija koji pogibe u jednom prijašnjem progonstvu, bude predveden pred njega Polion, prvi čitač one Crkve, vrlo dobro poznat po svom žaru i po svojoj vjeri. Izrekavši hrabro kako se zove, ispovijedivši svoju vjeru te priznavši svoju službu u Crkvi na prefektovu optužbu da je jedan između onih što lakoumnim ženama ulijevaju strah pred brakom i što ih potiču na neku ispraznu čistoću, Polion je ponosno odgovorio ovako:

— Da li smo prevrtljivi i lakoumni o tome ćeš se danas moći sam uvjeriti.

— Na koji način? — zapita ga prefekt.

— Lakoumni su i prevrtljivi oni što zanemaruju svoga Stvoritelja povodeći se za vašim praznovjerjem; naprotiv, oni se pokazuju pobožni i po-

stojani u vjeri nebeskoga Kralja koji i u mukama obdržavaju njegove zapovijedi.

— Koje zapovijedi? Kojega Kralja?

— Svete i pobožne zapovijedi Krista Kralja — odgovori Polion.

— U čemu se one sastoje?

— U tome da je samo jedan Bog na nebu, da se drvo i kamen ne mogu nazivati bogovima, da se od svojih prestupaka valja popraviti, da dobri moraju ustrajati u obdržavanju svoje odluke, da djevice moraju postići savršenstvo svoga staleža i da oženjeni moraju čuvati bračnu čistoću, da gospodari moraju upravljati robovima više blagošću nego nasiljem, imajući na umu da je ljudski udes jednak za sve, da sluge moraju vršiti svoju dužnost više iz ljubavi nego iz straha, da se kralju valja pokoravati kad naređuje opravdane stvari i da se s vlastima valja u dobru slagati, da se roditeljima duguje poštovanje, prijateljima uzajamnost, neprijateljima praštanje, građanima ljubav, gostima ljudskost, siromasima milosrđe, ljubav prema svima i da se nikome ne smije činiti zlo. Nadalje, da valja strpljivo podnositi nepravde, a nepravdu apsolutno nikome ne činiti te biti spreman odreći se i svojih dobara, a tuđa ne željeti nikada. I onaj će koji zbog vjere prezre časovitu smrt, što mu je vi možete zadati, živjeti zauvijek. Ako ti se sve to ne sviđa, možeš me suditi.

— No koja je korist ako se smrću izgubi ovo svjetlo i radosti tijela?

— Nebesko svjetlo daleko nadilazi zemaljsko i slađa su trajna od prolaznih dobara. Nije pametno zapostaviti vječna ovim prolaznim dobrima.

Prefekt je s Polionom izgubio stupljivost te prekinuo raspravu i naložio mu da žrtvuje bogovima, inače će biti pogubljen mačem.

— Čini što ti je zapovjeđeno — odgovori mu Polion, a ja ću slijedeći nauk svojih učitelja s radošću prihvatiti muke koje ćeš mi nanijeti.

Probo je odredio da Polion bude živ spaljen. Presuda je odmah izvršena jednu milju daleko od grada.«

Da li je tomu lijepom izvješťaju još potreban kakav tumač? — Jedva! Učeni bolandisti ga smatraju vjerodostojnim, a mi se samo možemo radovati da je na našem tlu, na teritoriju današnje Đakovačke biskupije, bilo takvih kršćanskih junaka. U vinkovačkoj župskoj crkvi nalazi se oltar svetog Poliona, a u zadnje vrijeme opet je oživljeno njegovo štovanje, što nas samo veseli. Polion je bio pravi junak. Svoje kršćanstvo i dužnosti što iz njega izilaze shvatio je vrlo ozbiljno i vršio ih vjerno. Današnjoj mladoj generaciji, svima onima koji u crkvenom životu žele biti aktivni, može poslužiti kao najdivniji uzor.

SVETI LOUIS-MARIE GRIGNON DE MONFORT

Bretanja se ubraja među vjerski najbolje francuske pokrajine. Tako je barem bilo nekoć. Ona je i kolijevka mnogih velikih svetaca. Među njima je i sv. Luj Grignon de Monfort, koji se rodio 31. siječnja 1673. u Monfort-la-Casse, danas Monfort-sur-Meu. Obitelj je iz kojeg potjecaše bila brojna.

Ljudevit je imao 2 brata i 6 sestara. Tada se život i porod cijenio više nego danas. Obitelj Grignon de Monfort pripadala je tzv. malom plemstvu i nije baš bila bogata zemaljskim dobrima. Ljudevitov je otac bio zakupnik, a čini se da je bio čovjek teške i opore naravi. Zbog toga dečko baš nije proživio ugodno djetinjstvo i mladost, no bio je strogo odgojen u pravim kršćanskim načelima. Oko godine 1685. primio je sakramenat potvrde te svome krsnom imenu Ljudevit dodao još ime Marija. Nešto kasnije na svoju veliku sreću poslan je u isusovački kolegij sv. Tome u Rennes, glavni grad pokrajine Bretanje. Isusovci su bili kao odgojitelji na glasu i njihove su škole uživale velik ugled. Ljudevit je u toj školi mnogo dobio i s uspjehom završio svoje klasične nauke. U međuvremenu se i njegova obitelj preselila u Rennes.

Jednoga dana Ljudevit se usrdno molio pred slikom Majke Božje, koju je vrlo štovao. U toj molitvi upozna da ga Bog zove u svećenički stalež. S tim naumom složili su se i njegovi roditelji, te je on svršio i studij filozofije.

Što će sada? — Bog se za to pobrinuo. Ljudevit je imao u Parizu rodicu, gospođicu de Montigny koja mu obeća svoju pomoć i on stoga u jesen godine 1693. otputuje u francusku prijestolnicu. Putovao je »po bogečki« pješice i moleći usput milostinju. Došavši u Pariz primljen je u malu zajednicu klerika, koju je osnovao sulpicijanac M. de la Barmondière. Tu je zbog svoje izvanredno profinjene i duboko pobožne duše brzo upao u oči svima. No njegov nešto ukočen značaj nije se ipak mogao tako lako prilagoditi zajednici. U rujnu 1694. umro je osnivač zajednice M. de la Barmondière,

i ona se raspade. Luj-Marija, koji kraj sve obećane pomoći nije ipak imao nikakvih materijalnih sredstava, bude za kraće vrijeme primljen u zajednicu »Siromašnih đaka«. Ondje se također razbolio i bio prevezen u parisku bolnicu. Morao se, dakle, kroz život i na putu do cilja teško probijati. Sreća da nije duhom klonuo ni posustao.

Kad je ozdravio, uz pomoć nekih dobrih prijatelja bude u proljeće godine 1695. primljen u glasovito parisko Sjemenište svetog Sulpicija. Tu je nastavio studij teologije, ali je išao na predavanja na Sorbonu. Kao pitomac sulpicijanskog sjemeništa bio je uveden u duhovnost takozvane francuske škole. Čitajući djela Boudona otkrio je u njima misao o potpunoj posveti i predanju Majci Božjoj, što je vrlo odgovaralo njegovoj osobnoj pobožnosti. On će to predanje kasnije u svojoj poznatoj i na daleko raširenoj knjizi teološki obraditi.

Duboko pobožan prema Majci Božjoj Ljudevit je snažno uznapredovao u svetosti. Njegovi su odgojitelji željeli da se pridruži njihovoj Družbi svetog Sulpicija, koja se bavila odgojem klera. No Ljudevit je imao druge misli i planove.

Ljudevit je 5. lipnja 1700. zaređen za svećenika. Bio je to najsretniji dan njegova života. Došao je do cilja svojih želja. Majka Božja mu je u tom pomogla. Njegovi ga predpostavljeni poslaše u grad Nantes, u jednu svećeničku zajednicu, koju osnova pobožni svećenik Lévêque. No tu se brzo razočarao. Smutila ga je s jedne strane mlakost nekih članova, a s druge opet janzenistički duh kojim su bili drugi zaraženi. Stoga je u svibnju 1701. došao u opatiju Fontevrault, u kojoj su bile i dvije njegove sestre te Madame de Montespasan, nekadaš-

nja ljubavnica Luja XIV. Ta se obratila i činila pokoru za svoje grijehe. Ona je Ljudevita de Montfort poslala k biskupu u Poitiers, koji je odgajao njezine sinove. Nakon susreta s tim biskupom Ljudevit Marija se kroz neko vrijeme bio vratio u Nantes, gdje u Grandchampu s velikim žarom i uspjehom održa pučke misije. Sada je bio u svom elementu. No još se nije pravo smirio.

Urujnu 1701. vratio se u Poitiers te brzo nakon toga bio imenovan dušobrižnikom u bolnici. To nije bila laka služba, no revni ju je svećenik kraj svih poteškoća nastojao dobro vršiti. Tada je upoznao pobožnu djevojku Lujzu Trichet, pa je s njome kanio osnovati jednu žensku družbu. No to se nije ostvarilo. Okružen neprijateljskom okolinom Grignon de Monfort se u proljeće 1703. vratio u Pariz. Tu je djelovao neko vrijeme , opet se vratio u Poitiers, koji je g. 1705. konačno napustio. Gotovo nam je nevjerojatno koliko je putovao i mijenjao poslove.

Vratio se opet svome omiljelom poslu: pučkim misijama, pa će kao veliki propovjednik obići propovijedajući velik dio župa zapadne Francuske. Imao je snažan glas, govorio je uvjerljivo i silno je djelovao na jednostavno seosko pučanstvo. Širio je i uvodio posvuda pobožnost križnoga puta. Sam je sastavljao i skladao pobožne pjesme te učio puk pjevanju. Nisu to baš bili neki umjetnički napjevi, ali puk ih je prihvatio i rado pjevao. Oduševljen i zagrijan za marijansku pobožnost Ljudevit Marija ju je posvuda vatreno širio. Osobito je preporučivao moljenje krunice te potpuno predanje Majci Božjoj. U tome apostolatu izazvao je gnjev uskogrudnih i fanatičnih janzenista, koji mu zadadoše

mnogo jada, a jedna ga je hugenotska grupa pokušala čak i otrovati.

Grignon de Monfort je imao mnogo obraćenja, a pripisuje mu se i dar čudesa. Kraj tako silna i naporna posla našao je vremena i za molitvu i za pisanje, pa je napisao dva vrijedna duhovna spisa: »Rasprava o pravoj pobožnosti svetoj Djevici« i »Ljubav vječne Mudrosti«. Godine 1715. počeo je osnivati i otvarati pučke škole, u kojima se svatko mogao besplatno školovati. S Lujzom Trichet osnovao je napokon »Sestre od Mudrosti«.

Ta se družba posvuda vrlo brzo raširila. Iste godine osnovao je i mušku družbu — »Marijina družba«. On joj je zapravo samo udario temelje, a nije mu bilo dano da je vidi u potpunosti i ostvarenu.

Iscrpljen radom, pokorom, naporima, umro je 28. travnja 1716. dok je u St. Lauret-sur-Sèvre održavao svoje posljednje misije. Već tada su ga svi štovali kao pravog sveca i čudotvorca, no svetim ga je proglasio Pijo XII. tek 20. srpnja 1947.

BLAŽENI PAVAO KHOAN, MUČENIK

I u Indokini se kršćanstvo širilo prolijevanjem krvi mnogih mučenika. Danas se želimo upoznati s mučenikom blaženim Pavlom Khoan, kojemu je 28. travnja 1840. s još dvojicom osuđenika odrubljena glava. On se rodio u seocu Duyen-Man, u zapadnom Tonkingu godine 1771. Postao je svećenik i s velikim je žarom i uspjehom djelovao kao dušobrižnik. Izjedala ga je revnost za dom Gospodnji, pa se nije ni najmanje štedio.

Godine 1837. u čitavom je kraju buknulo krvavo progonstvo. Započeo ga je car Minh-Manh. U to burno i nesigurno doba Pavao se jednoga dana vraćao sa svojih apostolskih pohoda. Tada bi uhvaćen i zatvoren skupa s dvojicom svojih katehista, koji su ga pratili. Bili su to G. Thanh i P. Hieu. Doveden u grad Ninh-Binh bačen je u tamnicu u kojoj je pročamio tri godine podnoseći svakojake muke. Mandarin, koji ga je preslušavao i nastojao nagovoriti na otpad, tražio je od njega da pogazi raspelo i sve će mu biti oprošteno. Moći će se opet vratiti u slobodu.

Pavao je u ime svoje i svojih suutamničenika hrabro odgovorio: »U životu kao i u smrti svoju vjeru nećemo nikada napustiti.« Zbog toga su bili osuđeni na smrt, no smrtna se kazna neprestano odgađala. Progonitelji su se još uvijek nadali da će slomiti mučenike i prisiliti ih na otpad. Sve su te nade bile posve isprazne, jer su Kristovi junaci bili spremni za svoju vjeru dati i tisuću života.

Na posljednji pokušaj mjesnog mandarina u Ninh-Binhu blaženi je Pavao ovako odgovorio: »Osjećaji se jednog kršćanina ne mijenjaju. Nad nama je izrečena presuda. Ako se kralju svidi da je izvrši, mi smo spremni.«

Osuda je napokon izvršena i tako slavni mučenici pružiše divno svjedočanstvo svoje neslomive postojanosti. Njihova je tjelesa pokupio katehista Huan i potajno ih prenio u Phuc-Nhac, gdje su s najvećim počastima sahranjena. Papa Leon XIII. proglasio je ovog junaka vjere 27. svibnja 1900. blaženim. Njegovu se zagovoru pripisuje čudesno ozdravljenje sestre Men u samostanu Ke-Vinh.

29. travnja

SVETA KATARINA SIENSKA, CRKVENA NAUČITELJICA

Katarina Sienska uz Tereziju Avilsku prva žena, proglašena naučiteljicom Crkve, od mnogih je smatrana mističarkom i sveticom, kod koje je izvanredno naglašena ljubav prema Kristu i Crkvi. Dominikanac A. Walz naziva je ličnošću »koja proživljava svoju vjeru u Kristocentričnosti i mistici Crkve«. Činila je to u vrlo teškom razdoblju crkvene povijesti, u XIV. stoljeću, kad su pape stolovali u Avignonu te bili pod utjecajem francuskih kraljeva, što je rodilo mnogim neželjenim posljedicama. Doživjela je i zapadni raskol, kad je Crkva imala dva pape.

Katarina se rodila kao blizanka s još jednom sestrom 25. ožujka 1347. u Sieni, a bila je 25. dijete u svojih roditelja. U ovo bi se danas, u doba straha od velikog broja djece, valjalo ozbiljno i duboko zamisliti. Da Katarinini roditelji nisu bili velikodušni u rađanju te da su se u bračnim odnosima služili nedopuštenim sredstvima, Italiju, svoju domovinu, Crkvu, svoju majku pa i čovječanstvo lišili bi jedne velike duše. Bog je baš nju dvadeset i petu u oca i majke odabrao za velike i izvanredne stvari. Katarinin otac Giacomo Benincasa bio je skroman i pobožan čovjek, a po zanimanju bojadisar. Mati joj Lapa bila je isto tako pobožna, no vrlo temperamentna i ne baš uvijek uravnotežena žena. U obitelji je vladalo posve kršćansko ozračje, jer se na misu išlo svaki dan. Katarinu je još kao

malo dijete, čim je došla do uporabe razuma i prvih spoznaja, neobično, upravo magično privlačila crkva i sve što se u njoj zbiva. U njezinom rodnom gradu Sieni bili su u crkvenom i pastoralnom životu naročito aktivni dominikanci. Katarinu je Bog već od najranije mladosti vodio izvanrednim putem, pa je djevojčica već sa 6 godina života imala na cesti svoj prvi zanos i neko viđenje.

Kad je Katarini bilo 15 godina zadesila ju je vrlo velika bol. Umrla joj je najdraža sestra Bonaventura. To ju je toliko potreslo da je odlučila prekinuti sa svijetom te se pridružiti mantelatama, dominikanskim trećoredicama, kojih je u Sieni bilo stotinjak. Majka se tome vrlo protivila, jer joj je već bila našla pristala zaručnika. Katarina je bila vrlo odlučna djevojka pa je svoju odluku o izboru zvanja provela u djelo. Postavši mantelata dan je provodila u crkvi gostinjca nedaleko katedrale ili u jednoj sobici na mansardi. Jednog je dana uz privolu svog ispovjednika ošišala i bujnu kosu i tako još više pokazala odlučnost u koracanju na izabranom putu. A na taj je način učinila kraj prigovaranju i zanovijetanju svoje majke, koja joj je htjela pripremiti drugi životni put.

U 19. godini života Katarina je u mističnom zanosu doživjela svoje zaruke s Kristom postavši tako Njegova zaručnica. Kao uspomenu na te zaruke vidjela je uvijek na svom prstu vrlo lijep prsten, koji je drugima bio nevidljiv. Ona ga je opisala najdivnijim bojama. U jednom joj je viđenju Isus naložio da se posveti apostolatu i tako njezinu prilično skrovitu životu, dođe kraj. Deset posljednjih godina života provest će, tako rekuć, na putovanjima. Borila se za politiku pomirenja među gradovima,

pokrajinama i državama te za obnovu u Crkvi. Poklik: »Pace, pace!« — Mir, mir!, vodio ju je u Firenzu, Pisu, Luccu, Rim, Napulj i u Francusku sve do Avignona.

Godine 1374. harala je po Italiji kuga i Katarina se dade na dvorbu jadnih bolesnika. Mnogima je svojom molitvom vratila natrag željeno zdravlje, a njezin je hrabri primjer potaknuo i druge da pomažu bolesnicima. Ona je svima ulijevala pouzdanje.

U želji da se što više suobliči Kristu patniku čeznula je za Njegovim ranama, da ih nosi kao prije nje sv. Franjo Asiški. Gospodin je uslišao njezinu molbu. Nalazeći se 1. travnja 1375. u crkvi sv. Katarine u Pisi, a primivši svetu Pričest, zadobi pet rana na rukama, nogama i prsima. Bilo je to dok se molila pred raspelom od Giunta Pisana. Tada je osjetila kako iz Raspetoga izlaze sjajne zrake, koje joj u tijelo urezaše rane. Nešto slično što sv. Franjo Asiški prije nje doživi na Alvernu. I sada je njezino poistovjećenje s Kristom, za kojim je toliko čeznula, bilo dovršeno.

Vrativši se 20. lipnja malo u svoju rodnu Sienu bila je uz nekog nepravedno osuđena na smrt. Kasnije će u jednom pismu sama pripovijedati Rajmundu od Capue kako je taj siromašni osuđenik Nikola di Tuldo svetački završio svoj život. To je pismo jedno od najljepših što ih svetica napisa.

Rekli smo da je Katarina mističarka Crkve, a time smo htjeli reći da je kao malo tko u svome duhovnom životu i molitvi nosila sve muke i probleme Crkve, kojih je u njezino doba bilo vrlo mnogo. No ona nije ostala samo kod mistike, već je prešla i na akciju. Zato je 18. lipnja 1376. s dvadese-

toricom svojih sljedbenika pošla u Avignon k papi Grguru XI. da ga sklone i upravo moralno prisili na povratak u Rim. Već prije susreta s njime poslala mu je nekoliko vrlo energičnih pisama, u kojima vapi za duhovnom obnovom Crkve i za povratkom Pape u sjedište njegove biskupije. Katarina se s Papom sastala tek u rujnu 1376. Papa ju je poslušao i vratio se u Rim i tako se dokončalo 70 godišnje avignonsko prebivalište papâ, koje Talijani nazvaše »babilonskim sužanjstvom«.

G. 1377. Katarina je u svom rodnom gradu osnovala samostan, u kojem je rijetko boravila, jer je gotovo stalno bila na putovanju. I u tome je velik paradoks njezina života: najviša mistika povezana s najvećom vanjskom aktivnošću i stalnim putovanjima. Tako je po drugi put putovala u Firenzu, koju je Papa udario interdiktom, crkvenom kaznom s neugodnim posljedicama. Ondje ju je svjetina dočekala s uzdignutim pesnicama i prijetnjama. No ona je svjetini mirno pošla ususret kao Krist u Getsemaniju pred svoje neprijatelje, i to upravo njegovim riječima: »Da, to sam ja! A moje prijatelje pustite da odu u miru!« I ništa joj se nije dogodilo. Ona se kasnije tužila što joj je na taj način izmakla mučenička palma.

Godine 1377. počela je diktirati i svoje glavno djelo, zvano »Dijalog«. To je prikaz mističnoga puta, koji nije tako jasan i precizan kao onaj što će ga kasnije opisati sv. Terezija Avilska. Osnovna je tema »Dijaloga« da je Krist Gospodin most, koji postavi Božje milosrđe nad buntovnim svijetom. Samo preko toga mosta vodi put u spasenje. Krist je postao i stepenište, a poziva nas da se preko njega uspinjemo. On se pobrinuo za nas na putovanju

dopustivši da kao jaganjac bude zaklan i dan našim dušama za hranu. Njegova je krv ljudima zaslužila i dala milosni život. Njezina se zasluga širi posvuda te konkretno izražava svetost što polazeći od Krista prožima svu Crkvu. Od Kristove krvi, koja protječe kroz sakramente, tijelo Crkve prima život. Slika spasonosne i spasiteljske Kristove krvi proniče svu ascetiku i mistiku Katarine Sienske. Ona je mističarka Kristove krvi, a Krista najviše doživljava u njoj i u Crkvi. Crkva je prema njoj vrt natopljen krvlju Krista raspetoga. Papa je »slatki Krist na zemlji« i »pivničar« koji drži ključeve od Kristove krvi. On je Kristov namjesnik i naučitelj, čiji je ugled neprijeporan. Svećenici su »djelitelji i službenici Kristove krvi«, i kao takvi sveti, pa makar osobno bili i nedostojni. Poštovanje prema Kristovoj krvi jest uzrok poštovanja i prema svećenicima.

Sveta Katarina je malo pred smrt doživjela još jednu veliku bol: to je zapadni raskol, koji će potrajati 40 godina. To će je slomiti i ona 29. travnja 1380. umire u Rimu. Posljednje su joj riječi bili zazivi Kristovoj krvi: »Sangue, sangue!« — Krv, krv!

Osim »Dijaloga« od sv. Katarine ostade i 375 pisama. Ona očituju spisateljicu visokog reda. Katarina je u njima neustrašiv borac za Crkvu. Papi Urbanu VI., čovjeku dobre volje, ali nerazboritu, koji je svojim stavom bar donekle skrivio zapadni raskol, svetica piše: »Pravednost bez milosti je prije nepravedna nego pravedna.« Trojici talijanskih raskolničkih kardinala piše ovako: »Vi lude glave, koje ste tisuću put zaslužile smrt!« Rajmundu iz Capue, koji se u nekim momentima pokazao slabi-

ćem, piše: »Moramo izgubiti svoje mliječne zube i nadomjestiti ih pravim zubima, koji će biti izoštreni mržnjom i ljubavlju.« Očito mržnjom na zlo i ljubavlju prema dobru. Sama je priznala.« »Bog dopušta da pisanjem zaboravljam na svoje boli.«

Papa Pavao VI. proglasio je Katarinu Siensku naučiteljicom Crkve. Bilo je to 27. rujna 1970. Tu je čast od žena do sada, sedmicu dana prije nje, doživjela još jedino sv. Terezija Avilska. Italija sv. Katarinu Siensku uz sv. Franju Asiškoga štuje kao svoju prvotnu zaštitnicu. Ona među sveticama najviše izriče talijanski značaj.

MOLITVA

Bože, potaknuta božanskom ljubavlju, sveta Katarina Sienska divno je spojila promatranje Isusove muke i služenje Tvojoj Crkvi. Na njezin zagovor daj da se i mi sjedinimo s Kristovim otajstvom te se vazda radujemo objavi Njegove slave! Po Kristu Gospodinu našem! Amen!

Smjerno te zazivamo,
Bogu mila zaručnice,
Daj da uvijek ostanemo
Vrli Božji učenici!

(Himan iz Jutarnje)

SVETI PETAR IZ VERONE, MUČENIK

U Strossmayerovoj galeriji starih majstora, osnovanoj u Zagrebu 1884., toj najvrednijoj i najreprezentativnijoj zbirci slika evropskih majstora na slavenskom Jugu kao najdragocjenija slika nalazi

se mučeništvo sv. Petra iz Verone, a tvorac joj je slavni Beato Angelico. Slika prikazuje mučenika koji napadnut od krvnika i sav u krvi vlastitom krvlju ispisuje na pijesku svoj »credo« — vjerujem. Zanimljiva je činjenica da je veliki Beato Angelico naslikao više slika hrabroga mučenika iz Verone, koji je pripadao dominikanskom redu.

No mučeništvom toga sveca pozabavili su se i drugi umjetnici i ovjekovječili ga svojim umjetninama već na ovome svijetu. Slikali su ga Tiziano, Cimabue, Paolo Veneziano, Filippo Lippi. Domenico Ghirlandaio napravio je besmrtne freske mučeništva sv. Petra u koru bazilike S. Maria Novella u Firenzi. U vrijeme protureformacije sama je inkvizicija promicala štovanje sv. Petra, mučenika, pa je i to pridonijelo rastu bogate ikonografije o njemu. Upoznajmo se s tim junakom čije slike, kipovi i poprsja rese crkve, muzeje i galerije Evrope.

Petar se rodio u Veroni koncem XII. stoljeća i to u obitelji koja je i sama bila zaražena dualističkom herezom o dvama počelima, protiv koje će se on tako vatreno boriti. Kad je Petru bilo 7 godina, jedan ga je rođak pitao što uči u školi? — Mali je odgovorio Vjerovanjem što je ondje napamet naučio. Rođak je počeo govoriti kako je zli bog stvorio materijalni svijet, ali je mali pametno branio nauku da je samo jedan Bog i da je on sve stvorio: i duhovni i materijalni svijet te da je sve stvoreno dobro.

Petar je kasnije nastavio studije na Sveučilištu u Bologni te je ondje g. 1221. još za života sv. Dominika stupio u dominikanski red. Od 1232. do 1234. nalazimo ga u pastoralnom radu u Milanu i Veneciji. Ljetopisci i njemu pripisuju osnivanje

Društva vjere i Marijinih bratovština. Ta su udruženja u ono doba nastajala uz mnoge dominikanske samostane, a odlikovala su se promicanjem vjerskoga života, te obranom od tadašnjih krivih katarskih nauka.

Svetac je djelovao kao propovjednik i branitelj prave vjere u Comu, Rimu i Firenzi. U Firenzi je prijateljevao sa sedam svetih osnivača reda Slugu B. D. Marije, a latio se i duhovnog vodstva redovnica. Njegova revnost tjerala ga je na nove apostolske pothvate, pa je tako raširio svoju djelatnost po čitavoj sjevernoj Italiji, osobito u Mantovi, Paviji, Bergamu i Ceseni. Nakon što je vršio službu priora u dominikanskim samostanima u Astiu i Piacenzi, došao je u Milano, koji će postati glavnim poprištem njegova djelovanja. Tu je svojim jasnim, uvjerljivim propovijedima pridobio srce puka. Priređivao je i javne rasprave s krivovjercima pobijajući njihove zablude. Gospodin ga je obdario i darom čudesa i proroštava, pa je i na taj način srca mnogih zalutalih vratio natrag u luku istine.

Od pape Inocenta IV. dobio je poseban nalog da se bori protiv krivovjernih nauka. On je taj nalog ozbiljno shvatio, a predosjećao je što ga zbog toga čeka. Rekao je: »Sigurno znam da su moju smrt već uglavili heretici i da je novac za nju već pripravljen. No neka čine ono što vjeruju. Ja ću se boriti još više kad budem mrtav nego što mogu sada dok sam živ.« U stvari zavjera mu je već i bila pripremljena. I kad se na Bijelu nedjelju iz Coma vraćao u Milano, bio je zatečen i mučen. Sve je išlo tako brzo da nije bilo mnogo vremena do konačnog završetka. Svetac je u mukama molio Vjerovanje.

Tijelo mu je brzo preneseno u Milano, gdje su ga pobožni vjernici dočekali u trijumfu.

Narod je mučenika odmah počeo zazivati i štovati kao sveca. Po njegovu zagovoru događiše se čudesa i uslišanja. Naročito je spomena vrijedno obraćenje krivovjernog biskupa Danijela da Giussano, koji je potajno kovao spletke protiv mučenika, a i jednoga od njegovih ubojica, koji se zvao Carino. Obojica su poslije obraćenja stupila u dominikanski red te činila pokoru za svoje grijehe i zablude.

Papa Inocent IV. dao je odmah povesti postupak za Petrovu kanonizaciju, koji se odvijao munjevitom brzinom. I već je 9. ožujka 1253. — tek 11 mjeseci nakon mučenikove smrti — sam Inocent IV. proglasio ga najsvečanije na trgu pred dominikanskom crkvom u Perugi svecem. Bulom »Magnis et crebris« od 24. ožujka iste godine Papa ga je kao mučenika uvrstio u popis svetaca te odredio da se njegov blagdan svetkuje 29. travnja. Dominikanci su počeli nešto kasnije posvuda skupljati milostinju da podignu dostojan spomenik svome mučeniku. Skupivši novac zadužili su godine 1336. slavnog kipara iz Pise Giovannia Balducci da izradi svečev nadgrobni spomenik po uzoru onoga na grobu osnivača reda u Bologni. Spomenik je bio gotov godine 1339., a ubraja se među remek-djela skulpture talijanske gotike.

Dominikanci su posvuda širili štovanje svoga mučenika. Neki gradovi izabraše ga za svoga zaštitnika, pa se njegov blagdan u njima slavio kao zapovijedani. Tako je to bilo u Veroni, Vicenzi, Cremoni, Comu, Piacenzi, Ceseni, Spoletu, Recanatiu i Rietiu. Zanimljivo je da su ga u nekim gradovi-

ma izvan Italije i obrtnici počeli zazivati kao svoga zaštitnika, tako postolari na Mallorci, tkalci u Manresi te tvorničari piva u Kölnu. Na svečev blagdan u nekim se mjestima običavala blagoslivati s njegovom relikvijom voda kao obrana protiv raznih bolesti, te grančice maslina i palmi protiv groma i nevremena.

U jednom pismu koje potječe iz godine mučeništva svetog Petra, a autor mu je Španjolac Roderico de Atencia, spominje se »da mučenik u mukama nije uzdisao, nije se branio, nije pokušavao pobjeći, već je sve podnosio hrabro, opraštajući dobrohotno onome koji ga je ranjavao, moleći za njega ruku uzdignutih prema nebu i ponavljajući jasnim glasom: 'Gospodine, u ruke tvoje predajem duh svoj' — Kristu raspetome i uskrslome predade svoju neokaljanu dušu.«

MOLITVA

Podaj, molimo, svemogući Bože, da slijedimo prikladnom pobožnošću vjeru blaženog Petra, mučenika Tvoga, koji je zavrijedio primiti mučeničku palmu za širenje te iste vjere. Po Kristu Gospodinu našem! Amen!

30. travnja

SVETI PIJO V., PAPA

Tridentski je sabor u povijesti Crkve bio jedan od najvećih sabora. To danas s ozbiljnim i objektivnim povjesničarima možemo mirne duše reći. Naša se tvrdnja temelji na učincima i plodovima koji su iz toga Sabora proizašli. Crkva je od njega praktički živjela puna 4 stoljeća. Uspjehu Tridentskog sabora nemalo su pridonijeli pape koji su nakon njega bili na kormilu Crkve i koji su ga energično u djelo provodili. Takav je bio i papa Pijo V., čiji blagdan danas slavimo.

Michele Ghislieri bio je sin siromašnih roditelja, a rodio se 17. siječnja 1504. u piemontskom gradiću Bosco, biskupije Tortona, u milanskoj vojvodini. Kad mu je bilo tek 14 godina, stupio je u dominikance da i sam svojim svetim životom i radom nastavi slavnu tradiciju reda, osobito njegovih velikih svetaca. Teološke je nauke završio u Bologni, u blizini groba sv. Dominika, a godine 1528. zaređen je za svećenika. Kako je bio veoma pobožan i revan redovnik, poglavari su mu povjeravali važne službe u redu. Tako je više godina bio lektor teologije, pa onda učitelj novaka u Padovi te prior u Vigevanu i Albi. Napokon je postao i lombardski provincijal. Za vrijeme svoga provincijalata vršio je službu inkvizitora u biskupijama Como i Bergamo, koje su graničile s područjima u kojima su bili protestanti. O. Mihajlo je budno bdio da se ne bi novatorske nauke uvukle i u Italiju. Na svojim je putovanjima nerijetko doživio doček s kamenicama u ruci. Poznat po svojoj odlučnosti bio je pozvan u

Rim da bude suradnik velikog inkvizitora kardinala Gianpietra Carafe, koji je u odnosu prema krivovjercima bio još radikalniji. Kad je taj godine 1556. postao papa, imenovao je oca Mihajla najprije biskupom u Nepi-Sutri, a malo kasnije i kardinalom. I tako sin malih ljudi iz Bosca uđe u crkvene vrhove. No još nije bila dokončana njegova karijera. On je 7. siječnja 1566. bio izabran za papu uzevši ime Pijo V.

U tome svetom Papi došao je na papinsko prijestolje pravi svetac, koji se bitno razlikovao od papa renesanse. On je i kao papa provodio strog i jednostavan život redovnika dominikanca, kojemu je svjetski sjaj i raskoš bio posve tuđ. Sličnu strogost tražio je i od svojih suradnika, pa i od cijele Crkve. Iza njegove vanjske strogosti krilo se ipak srce, kojemu je bilo mnogo stalo do spasa i duhovnog dobra svih ljudi. Na početku svoje vladavine izjavio je: »S Božjom pomoći nadam se tako vladati da će kod moje smrti biti veća žalost od ove kod moga izbora za papu.«

Papa je želio biti reformator, a znao je da svaka zdrava reforma mora početi od svoje kuće, pa je zato počeo s reformom papinskoga dvora, rimske kurije i biskupije. Svoj je dvor pojednostavio i sjaj sveo na najmanju mjeru. Za svoje suradnike pozvao je u kardinalski zbor vrijedne ljude. Borio se protiv simonije, koja je sve do njega cvala i na papinskome dvoru. Odmah je osnovao kardinalsku komisiju za obnovu rimskoga klera. Iz Rima je vrlo oštrim mjerama htio ukloniti sve poroke, iako one nisu bile baš najsretnije i najprikladnije sredstvo.

Nadalje, Papa se sav dao na provođenje u djelo tridentskih odluka. Od biskupa je odlučno tražio da stoluju u svojoj biskupiji, da sazivaju i održavaju biskupijske sinode, da obavljaju vizitacije svojih biskupija, da bdiju nad klerom i pukom, da promiču katehizaciju i pouku u vjeri. Mnogo je držao i do sjemeništa, u kojima su se po naredbi Sabora imali temeljito odgajati budući svećenici. Bdio je brižno nad obdržavanjem svećeničkog celibata i zakona klauzure po samostanima.

Da bi župnicima olakšao pouku u vjeri, izdao je godine 1566. »Rimski katekizam« na latinskom, koji je onda bio prevođen na žive jezike te služio kao priručnik kateheze. Priredio je i izdao novi časoslov i misal, koji je ostao u upotrebi sve do reforme II. vatikanskog sabora. Uniformirao je liturgiju te dokinuo sve obrede koji nisu bili stariji od 200 godina. Brižno je također pazio da se protestantske nauke ne bi infiltrirale u katoličke zemlje, a osobito u Italiju. Tu je bio strog i neumoljiv. Smatrao je u savjesti da mu je to najsvetija dužnost i zato je tako energično bdio nad pravovjerjem.

Sve Papino djelovanje bilo je duboko prožeto duhom vjere. Pred Bogom se osjećao i malenim i kao onaj koji će Njemu polagati račun. Stoga mu je politika i sve svjetovno bilo strano. Prema njegovu mišljenju Crkvi nisu potrebne nikakve utvrde, nikakvi topovi, nikakva vojska. Njezino je oružje molitva, post, suze i Biblija. Smatrao je svojom dužnošću i da bdije nad kršćanskim vladarima, stoga se nije susprezao da englesku kraljicu Elizabetu udari prokletstvom. Organizirao je i križarsku vojnu protiv Turaka, u kojoj su uz Papine čete sudjelovale Venecija, Španjolska i neke druge državice.

Godine 1571. kršćanska je vojska kod Lepanta pobijedila tursku silu. U zahvalu za tu veliku pobjedu Papa je za 7. listopada uveo blagdan Naše Gospe od pobjede., a u Lauretanske litanije uveo je zaziv »Pomoćnica kršćana«. Grgur XIII., njegov neposredni nasljednik, promijenio je naslov blagdana 7. listopada u blagdan Krunice, koji se kao takav i danas slavi.

Pijo V. proglasio je Tomu Akvinca naučiteljem Crkve te odredio da njegova »Summa theologica« mora biti udžbenik za sva katolička sveučilišta. Papa je umro 1. svibnja 1572., a žalost je za njim bila sveopća, pa se tako ispunilo njegovo proročanstvo. Klement X. proglasio ga je blaženim, a Klement XI. svetim. Od svih papa novoga vijeka on se uz Pija X. jedini slavi kao svetac. Barem zasada. Tijelo mu počiva u jednoj pokrajnoj kapeli u bazilici svete Marije Velike.

Veliki poznavalac povijesti papa Ludwig von Pastor piše o svetom Piju V. ovo: »Rijetko je kod jednog pape knez pred svećenikom pošao u drugi plan tako kao u ovom sinu sv. Dominika. Njemu je na srcu ležala samo jedna stvar: spasenje duša. U službu te misije stavio je svu svoju djelatnost i prema njezinim zahtjevima računao je vrijednost svake ustanove i akcije.« Eto takav je bio taj neobični Papa. Njega se može shvatiti i mjeriti jedino svetačkim mjerilima. Druga ne dolaze u obzir, jer je Pijo V. bio naprosto samo svetac.

MOLITVA

Bože, u svojoj si Crkvi podigao svetog Pija V., papu, da brani vjeru i promiče sveto bogoslužje.

Po njegovu zagovoru daj da živom vjerom i plodnom ljubavlju sudjelujemo u svetim otajstvima! Po Kristu Gospodinu našem! Amen!

SVETI JOSIP BENEDIKT COTTOLENGO

Josip Benedikt Cottolengo rodio se 3. svibnja 1786. u gradiću Bra u Piemontu kao najstariji sin jednog poreskog činovnika. Kad je već bio svećenik i kanonik, vraćao se jednog rujanskog dana godine 1827. iz zborne crkve Corpus Christi u Torinu prema svome stanu. I tada bude iznenada pozvan k smrtnoj postelji jedne Francuskinje, koja je bila s mužem i troje djece na putu iz Milana u Lyon. Na putu se teško razboljela, ali ni u jednoj bolnici za nju nije bilo mjesta. Cottolengo je u Torinu bio opće poznat kao čovjek i svećenik koji je uvijek spreman svakome priteći u pomoć. Taj susret s bolesnom ženom, za koju nije bilo mjesta u bolnici, postade povodom da je Božji čovjek počeo osnivati karitativnu ustanovu, koju nazva »Mala kuća Božje Providnosti«, a time htjede reći da je njezin temelj i jamac dobri nebeski Otac, koji se za svakoga brine.

Početak je velikog Cottolengovog djela bio vrlo skroman. On najprije unajmi nekoliko soba za bolesnike. Namještaj, krevete i posteljinu isprosi od dobrih torinskih građana. Jedan liječnik i apotekar staviše mu se također besplatno na raspolaganje. Sam Cottolengo bio je upravitelj, njegovatelj bolesnika i kućni kapelan bolnice u jednoj te istoj osobi. Nestašica novca i sredstava nije ga nikada pre-

više zabrinjavala, a još manje bacala izvan kolotečine. On je sve svoje velike i male brige vjerom i pouzdanjem stavljao u ruke Božje Providnosti i odatle njegov mir i sigurnost. Bog će se brinuti za sve stanovnike njegove ustanove i to za sve što im bude trebalo. Pouzdanje u Providnost Cottolenga nije varalo, jer se njegova »Mala kuća« iz godine u godinu sve više povećavala da naraste u pravi grad, div dobrotvornih ustanova svake vrste.

»Ako Gospodin kuću ne gradi, uzalud se muče graditelji« (ps 127, 1). Cottolengo je vjerovao u istinitost Božjih riječi i stoga je svoje djelo na njemu gradio. On je bio samo jedan radostan, nesebičan i požrtvovan Božji pomagač. Svoj veliki organizatorski talenat želio je, Boga radi, iskoristiti u službi onih najpotrebnijih. Kad se neprestano proširivala i nadograđivala »Mala kuća Božje Providnosti«, ako je netko tražio Cottolenga, obično ga je našao na poslu kako miješa vapno ili tovari kamen ili na kojem drugom poslu u kojoj radionici ili u staji ili kako krpa cipele ili kako s duševno nerazvijenima igra »na boće«. On se nije žacao nijednog posla, nijednog tereta, nijedne usluge. Njegovo je djelo živo još i danas stoljeće i pol nakon njegove smrti, a zbrinjava 10.000 bolesnika i nevoljnika svake vrste. Tu su bogalji, gluhonijemi, slijepci, padavičari, duševno zaostali. Ima ih starih i mladih, takvih za koje se nitko više nije htio brinuti. Za njih se brine 1.000 sestara iz više kongregacija, koje za razne specijalne poslove osnova sam Cottolengo.

Samo u praonici rublja radi preko 30 sestara, koje svaki dan operu 90 kvintala rublja. No, prema želji osnivača toga velikog djela dok jedne sestre

rade, druge mole pred Presvetim. On je znao da će njegovo djelo uspijevati jedino ako ga bude pratio Božji blagoslov. Klanjatelji i klanjateljice Presv. Sakramenta neprestano mole za taj blagoslov.

Cottolengova je vjera u Božju Providnost bila izvanredno velika. Ona je za njega bila veća i sigurnija stvarnost nego Torino, u kome je živio i po kome se kretao. Njegovo je načelo bilo ovo: »Mi ne smijemo moliti na određene nakane niti za potrebe Male kuće, već jedino za Božju dobrohotnost prema nama te da se uvijek i svagdje izvršuje Njegova volja. Naš Gospodin nas je učio da tražimo najprije kraljevstvo Božje, a sve ostalo će nam se nadodati.«

Evo još nekih svečevih načela koja je preporučivao i sam ih se držao: »Što bude dano za siromahe, valja za njih odmah i izdati. Ako nešto sačuvamo, Božja Providnost neće nam drugo poslati, jer zna da još nešto imamo. Naše je samo da podijelimo što danas primismo i da ne mislimo na sutrašnji dan. — Ako je u kući nečega vrlo odmjereno, tada moramo dati ono što imamo, jer ako nam Božja Providnost šalje stvari, onda sve mora biti ispražnjeno. — Budite sigurni da Božja Providnost neće nikada zakazati. Ono što zataji jesu ljudi a ne Providnost. Ona nije nikada doživjela bankrot i njoj nije ništa teže prehranjivati 5.000 ljudi nego samo 500. Ako nam kada što nedostaje, onda to možemo pripisati samo nedostatku svoga pouzdanja. Na obično pouzdanje u svoju Providnost Bog odgovara jedino na običan način, naprotiv za one koji se neobično pouzdavaju u Providnost Bog se i brine na izvanredan način.«

Bog je na svečevo pouzdanje, doista, i odgovarao pravim čudesima. Piemontski kralj Albert videći svečevu izvanrednu socijalnu djelatnost htio je njegovo djelo osigurati stalnim dohocima. Svetac je to odbio, jer je želio da se za njegovo djelo brine Kralj kraljeva. Zato je i običavao govoriti: »U Maloj se kući ide naprijed tako dugo dok se ništa ne posjeduje, a počinje se nazadovati kad nadođu dotacije.«

Kralj ga je jednom upitao: »A što će biti s vašim djelom nakon vaše smrti?« — Svetac je odgovorio: »Veličanstvo, sumnjate li u Božju Providnost? Pogledajte na trg pred palačom! Baš se sada izmjenjuje straža: jedan vojnik šapće drugome nešto u uho, drugi vješa pušku na rame, a treći odlazi. Straža se pred palačom mijenja i ako se tome i ne posvećuje pažnja. Isto će tako biti i s Malom kućom. Ja sam jedno ništavilo, kad Providnost bude rekla samo jednu riječ, drugi će preuzeti moje mjesto i straža će dalje nastaviti sa svojim poslom.«

Kad je Cottolengo osjetio da mu se bliži kraj, jer su mu sile klonule i želio se još malo odmoriti u rodnom kraju kod svoga brata, predao je upravu Male kuće Božje Providnosti svome nasljedniku. Penjući se na kola koja su došla po njega čuo je kako jedna sestra u suzama zapomaže: »Oče, što će biti od nas?« — Odgovorio joj je: »Budite mirni, kad budem u nebu, gdje se sve zna, pomagat ću vas još više nego dosada. Čvrsto ću se držati uz plašt Majke Božje, a svoje oči neću od vas odvraćati. Ne zaboravite što sam vam rekao ja siromašni čovjek!«

Posljednje dane života svetac je proveo na krevetu kod svoga brata Alojzija u Chieriu. Često je uzdisao: »Ružna zemljo, lijepo nebo!« U subotu 30.

travnja 1842. ne navršivši ni 56 godina života i ponavljajući molitvu: »Majko moja, Marijo! Majko moja, Marijo!« — dodade još riječi 122. hodočasničkog psalma: »Obradovah se kad mi rekoše: Hajdemo u dom Gospodnji!« — te sa smiješkom na usnama usnu u Gospodinu.

»Gospodin je zamijenio stražu nad Malom kućom Božje Providnosti ali ga duh koji je Cottolengo ulio u svoje djelo ne prestaje oživljavati. Mala je kuća Božje Providnosti nastavila svoj čudesni razvoj prema linijama koje joj je zacrtao njezin otac, čije tijelo bi ukopano pod Gospinim oltarom, kako je sam želio, u glavnoj crkvi njegove ustanove« (José Cottino).

Cottolenga je proglasio blaženim 29. travnja 1917. papa Benedikt XV., a svetim na Josipovo 1934. papa Pijo XI. Isti ga je Papa nazvao »genijem dobra«. I s pravom, jer Cottolengo spada među najveće karitativne radnike Crkve. Pobožnost prema tome velikom svecu Božje Providnosti i prijatelju bolesnika proširila se po čitavoj Italiji, a posvuda je šire njegove duhovne kćeri, koje rade u bolnicama i dobrotvornim ustanovama. Jedan je svečev životopis prije rata preveden i na hrvatski jezik te izdan u Požegi.

PAULINA MALLINCKRODT, SLUŽBENICA BOŽJA

Crkva je, doista, veliko i krošnjato stablo, vječno zeleno, s mnogo grana i na kojem neprestano rastu nove mladice. Sve to svjedoči o njezinoj život-

noj snazi, koja je neiscrpiva. Pa kako bi drukčije i moglo biti kad Crkva vuče svoje korijenje iz samoga izvora života, iz Kristova otvorena boka. To je njezin nepresušivi izvor. Jedna je od zelenih grana na stablu Crkve i družba Sestara kršćanske ljubavi, koju u prošlom stoljeću osnova divna duša Paulina Mallincrodt.

Ona se rodila 3. lipnja 1817. u Mindenu, a od god. 1839. živjela je u Paderbornu u Westfaliji. Nakon duge karitativno-socijalne djelatnosti, da je nekako ovjekovječi, osnovala je godine 1849. po Božjem nadahnuću Institut sestara kršćanske ljubavi. Paulina je bila sestra glasovitoga katoličkog političara Hermana von Mallincrodt, koji je u doba Kulturkampfa uz Windhorsta bio u Njemačkoj u katoličkom taboru najpoznatija ličnost. Zvali su ga »westfälische Ehrlichkeit« — tj. vestfalsko poštenje, a bio je simbol svega onoga čestitog u njemačkome narodu. Njegovu sestru smatrali su pak tipičnom katoličkom ženom Njemačke. Ona je bila dostojna svoga slavnoga brata.

Paulina je također bila izvanredna karitativna radnica, koja se može mirne duše staviti uz bok velikih apostola kršćanske ljubavi. Njezina se ljubav protezala na bolesnike, slijepce, siromašnu djecu. Tu je ljubav prema potrebnima nosila u srcu već od najranije mladosti. Kasnije joj je pridružila i odgojiteljsku aktivnost. Kao generalna poglavarica nove družbe uspjela joj je dati tako čvrste temelje, da je mogla izdržati potres i krizu što katoličkoj Crkvi u Njemačkoj prouzroči Kulturkampf. Taj protukatolički pokret što je katoličkoj Crkvi zadao mnogo udaraca, raspustio je i kuću maticu Sestara kršćanske ljubavi i ona bi godine 1876. prenesena

u Mont-St-Guibert u Belgiji, gdje ostade sjedište družbe sve do g. 1887. Sestre su se razišle po kneževini Lichtenstein, po Češkoj, Italiji i Americi. I sama je utemeljiteljica dva put onamo putovala.

Paulina se kasnije sa sjedištem družbe vratila u svoj Paderborn, gdje je 30. travnja 1881. umrla na glasu svetosti. Već tada je njezina redovnička zajedica brojila 45 kuća u Evropi, Sjevernoj i Južnoj Americi te 492 sestre. Danas broji preko 2.000 sestara. Poslije završenog biskupijskog postupka otvoren je 29. svibnja 1958. i apostolski proces za Paulinino proglašenje blaženom. 6. ožujka 1970. izdan je dekret o valjanosti procesa. Postulator je kauze franjevac o. Antun Cairoli, koji vodi i kauzu pape Ivana XXIII.

Duhovne kćeri Pauline Mallinckrodt djeluju i na promicanju duhovnih vježbi, pa i na tom području vrše vrlo lijep apostolat. Pomoći bližnjemu da se duhovno uzdigne, također je važna stvar. I time mu se čini veliko djelo ljubavi. Stoga se i djela milosrđa dijele na tjelesna i duhovna. Blago onome tko ih čini, jer će primiti obilnu plaću od Gospodina! Preko njih se izvršuje velika Gospodinova zapovijed ljubavi.

POGIBIJA PETRA ZRINJSKOGA I KRSTE FRANKOPANA

Godine 1971. hrvatska je javnost dostojno i svečano proslavila 300. obljetnicu hrvatskih velikaša Petra Zrinjskoga i Krste Frankopana, koji 30. travnja 1671. bijahu nepravedno pogubljeni kao urot-

nici protiv cara. Toga dana otkrivena su i njihova poprsja u zagrebačkoj katedrali, gdje nakon I. svjetskoga rata počivaju njihove kosti. Nećemo opisivati njihov život ni njihovu borbu, već samo pripravu na smrt i samu smrt. Oni su pošli u smrt kao ljudi duboke i proživljene vjere. Neka o tome posvjedoče činjenice što ih je skupio naš priznati povjesničar Dr. Ferdo Šišić.*

On piše: »Sav dan 29. aprila prođe Zrinskomu i Frankopanu u jednakoj pripravi za vječnost i smrt. Petar je oko deset sati u jutro slušao misu, te se i pričestio, a iza toga dođoše k njemu carski komisari, koji su također misi prisustvovali. Mladi je Frankopan isto tako proveo prije podne u molitvi i u slušanju mise . . .«

Poslije toga je napisao oproštajno pismo svojoj ženi, koje odaje svu njegovu plemenitost i ljudskost, a još više kršćansku vjeru u prekogrobni život. Usuđujemo se ustvrditi da je to pismo pravi biser duhovne literature, koji bi mogao ući u svaku antologiju. Čujmo što piše čovjek, koji se oprašta od ovoga svijeta i sprema za vječnost!

»Predraga i preljubljena Julijo! Moja draga! Pošto mi je voljom neba i Božjom odredbom prijeći iz ovoga svijeta u drugi, da tako dadem zadovoljštinu za počinjene uvrede proti carskom Veličanstvu premilostivoga gospodara, htjedoh te iz srca da zagrlim ovim redcima i reći ti posljednji s Bogom, moleći te, moja ljubezna Julijo, da mi za Božje milosrđe oprostiš kršćanskom blagohotnosti,

* »Posljednji Zrinski i Frankopani na braniku domovine — 3. Mučenička smrt«, str. 98—132. — Iz zbornika, izdanje Matice Hrvatske: »Posljednji Zrinski i Frankopani«

budeš li radi moje neobzirnosti morala trpjeti uvredu i mukâ. Isto te tako molim, draga Julijo, da mi oprostiš svaku i najmanju uvredu, koju sam ti nanio, otkad smo se uzeli.

Ja ti sa svoje strane praštam od svega srca i sa svom dušom i zaboravljam na svaki povod nesporazumijevanja, što si ga meni prouzročila, ma da i jest bio tek posljedica tvoje čiste i prave ljubavi spram mene. Opraštam se od svih rođaka i prijatelja mojih i preporučam ti se za jedne zadušnice za moju dušu. Nadam se da će ona za nekoliko sati uživati Božanski pogled milošću i pomoću Božjom. Moja draga Julijo! Želio bih iz sve duše da ti uzmognem ostaviti posljednji spomen svoje najdublje ljubavi, ali sam gô i siromah. No zamolio sam Njegovo Veličanstvo da se napram tebi iskaže veledušnim po svojoj prirođenoj dobroti i milosti, kao dokaz moje zahvalnosti prema tvojoj vjernosti, pa s toga ni ne sumnjam da ćeš osjetiti dokaze slavnoga veledušja. Opraštam se također s Orfejom i molim ga da mi oprosti štogod sam mu na žao učinio, te ga zaklinjem ljubavlju, koju mi je vazda iskazivao, da zamoli oproštenje najponiznijom molbom od Njeg. Veličanstva cara, ako ga je čim god uvrijedio, što bi dalo povoda srdžbi. Vrata milosti neće mu biti zatvorena, a može dapače da bude dionikom koje carske balgodati, za što smjerno zamolih njeg. Veličanstvo. Neka mi ne zamjeri što mu ne ostavljam nikakve uspomene, jer nemam ništa njega dostojna.

Tijem, draga moja Julijo, s Bogom! Ja sam ti na ovom svijetu bio odan muž, a na drugom bit ću ti najvjerniji posrednik kod Boga. Ostajem za uvijek,

moja draga Julijo, tvoj najljubljeniji i najvjerniji muž Franjo Frankopan.

U Wiener Neustadtu 29. aprila 1671.

P. S.

Ako bi sluga Bernardin došao k tebi, preporučam ti ga, moja draga Julijo, za ljubav moju i za vjernost kojom mi je služio.«

Uvečer je Petar Zrinjski napisao oproštajno pismo svojoj ženi Katarini. I ono je vrijedno da ga u cijelosti donesemo.

»Moje drago srce! Nemoj se žalostiti svrhu ovoga moga pisma, ni burkati. Polag Božjega dokončanja sutra o deseti uri budu mene glavu sekli i tulikajše naukupe tvojemu bratcu. Danas smo jedan od drugoga srčeno proščenje uzeli. Zato jemljem ja sada po ovom listu i od tebe jedan vekovečni valete, tebe proseći, ako sam te u čem zbantuval, ali ti se u čemu zameril (koje ja dobro znam) i oprosti mi! Budi Bog hvaljen, ja sam k smrti dobro pripravan, niti se plašim, ja se ufam u Boga vsemogućega, koji me je na ovom svitu ponizil, da se tulikajše mene hoće smilovati, i ja ga budem molil i prosil (komu sutra dojti ufam se), da se mi naukupe pred njegovim svetim tronušem u diki vekivečne sastanemo. Već ništa ne znam ti pisati, niti za sina, niti za druga dokončanja našega siromaštva, ja sam vse na volju Božju ostavil.«

A samu smrt ovih hrvatskih junaka Šišić ovako opisuje: »Napokon svanu kobni dan 30. aprila. Još rano u jutro zatvoriše sva gradska vrata, a oboružani građani skupljahu se pod četiri zastave na trgu gradskom.

Zrinski i Frankopan slušahu rano u jutro oko šest sati misu i ostaše u molitvi do osam sati. Za

molitve pade Petar jednom u nesvijest sa silne slabosti, jer nije uzeo već tri dana hrane; no doskora se opet osvijesti. Međutim prirediváhu carski povjerenici sve što treba za smaknuće u oružarnici, te onda pođoše do Petra. Ovaj im uruči pismo na ženu Katarinu, moleći ih da joj ga predadu. Potom dođe u sobu vladin izaslanik Đuro Domhofer, te proglasi da je Zrinski i njegovo potomstvo brisano iz plemićke listine, jer ga inače ne bi smjeli dovesti na stratište. Petar i ovu gorku mirno posluša, te jedino umoli milost za svoga nedužnoga sina. Isto bi na to javljeno i Franji.

Oko devet sati uputiše se povjerenici na stratište pripravljeno u prvom dvorištu oružane, da budu nazočni kod smaknuća. Za njih je bila pripravljena posebna klupa prekrita dragocjenim turskim sagovima. Kad je sve bilo pripravljeno, onda uvedoše Petra, i to ovim redom: najprije iđahu oba carska povjerenika, onda četiri strijelca, iza njih Zrinjski sa svojim ispovjednikom, konačno kapetan von der Ehr na čelu svoje satnije. Kad je Petar stupio na stratište, progovori na kratko gradski sudac Pleyer, onda pročita bilježnik kaznenog suda Maximilian Hange osudu.

Razlozi, koji se navađaju, jesu ovi: Da je Zrinjski naumio otcijepiti Dalmaciju, Hrvatsku i Slavoniju, te se ovim kraljevinama nametnuti kao slobodan i nezavisan vladar i svoj rod učiniti nasljednim. Da to postigne tražio je u inozemstvu pomoći, naročito u Turskoj, te onda nakanio udariti na nasljedne kraljevine i zemlje njegovog carskog veličanstva ...

Za čitanja osude Zrinski moljaše Boga držeći raspelo u ruci, a pošto je pročitana, gradski sudac

prelomi štap i baci ga iz hodnika na dvor; onda upita Petar nije li stiglo kakvo pomilovanje, na što mu odgovori gradski sudac da će pitati povjerenike. Abele doista pošalje po gradskom bilježniku Mihajlu Steckeru carsko pismo, datirano u Laxenburgu od 29. aprila, kojim car Leopold oprašta sijećenje desnice obim osuđenicima. Čuvši to Petar, nakloni se gradskom sucu u znak zahvalnosti.

Sada zatvoriše vrata i od drugog dvorišta, te dovedoše Petra na stratište do uzvišenog mjesta, koje je bilo crnim suknom prekrito; kad je Petar opazio kako ga ljudstvo gleda nekim strahom, reče ispovjedniku ove junačke i značajne riječi: 'Ovi se siromasi više straše moje smrti nego li ja.' Stupiv Zrinski na crno podnožje sam si skine gornju haljinu, te je predade svomu komorniku Todoru; isto tako sam sebi razgali donju odjeću i izvadi zlatom vezeni rubac za oči, koji mu sveza komornik. Dignuvši podulju kosu i ne rekavši ni riječi spusti se na koljena i prignu glavu. Kad je ura odbila deveti sat, zamahne krvnik, dok Petar progovori: 'U tvoje ruke, Gospode, predajem duh svoj!' Udarac pade na vrat, ali ne odrubi glave nego tek drugi put. Četvorica ljudi odnesoše truplo na stranu i pokriše ga crnim suknom. Nato reče otac gvardijan neka bi se svi pomolili za pokojnikovu dušu, što svikolici učiniše.

Iza toga prijeđoše povjerenici u drugo dvorište; sada uvedoše Franju istim redom, kao što su Petra. Osuda je naglasila da je Franjo sukrivac u uroti ... Za čitanja osude Frankopan se glasno moljaše Bogu i češće je poljubio krst; doveden u dvorište opet je do dvadeset minuta glasno na latinskom jeziku molio. Iza toga sam skine odijelo i predade ga sluzi

Bernardinu, razgali sam sebi vrat i dade poslugi zavezati oči. Uskliknuvši: 'Isuse i Marijo!' primi udarac, ali još nesrećnije od svoga svaka, jer ga krvnik zahvati po desnom ramenu i baci glavom o tle. Frankopan htjede da ustane, no u tom ga zapriječi drugi udarac, koji mu odrubi glavu. Puk ne mogaše već gledati toliko mučenja, pa se uzbuni; odmah iza smaknuća bi krvnik zatvoren.

Tjelesa obaju hrvatskih velmoža smjestiše u lijesove, prekrivene crnim suknom, te onda po osam ljudi nosilo ih u crkvu, da ih sahrane. Na samom stratištu i pogrebu bilo je više hiljada ljudi nazočno.

Oba poginuše u najljepšoj dobi: Petar u pedesetoj godini, potpuni muž i junak, a Krsto u mladenačkoj dobi od trideset godina, pun zanosa i vatre i ushita, više pjesnik nego li vojskovođa, nježan i osjetljiv, dok mu je svak bio hrabar, podnosljiv i mukotrpan. Petar je bio oduševljen Hrvat u misli i u radu. Samostalnost njegove domovine i naroda bijaše mu glavno načelo i težnja ...«

Da li je svemu ovome potreban još kakav komentar? — Nije! Sve je tako kristalno jasno. Glavni je grijeh tih junaka bio što su strastveno ljubili svoju nesretnu, bespravnu i potlačenu domovinu. No to se ne može zvati grijehom već vrlinom. I stoga njihova uspomena u hrvatskom narodu do danas nije izblijedjela. Oni nam svijetle kao uzori vjere u prekogrobni život, jer su se na nj dobro pripremili. A njihovo domoljublje, koje su zapečatili i životom, pokazuje nam kako se domovina ljubi.

HRVATSKA ĆUD I SRCE ISUSOVO

Kao epilog pogibije za domovinu Petra Zrinjskoga i Franje Krste Frankopana neka bude i ovo.

U jednom prikazu izreći ćud jednoga naroda doista je smiona stvar. Takvo nešto tražilo bi čitavu studiju. Pa ni onda ne bi bila jednostavan posao, jer je ćud čovjeka pojedinca vrlo složena stvarnost, a onda pogotovo ćud čitavog jednog naroda koji se sastoji od milijunâ najrazličitijih pojedinaca. S pravom se možemo pitati da li je uopće moguće otkriti, uočiti ili čak opisati ćud jednoga naroda? Postoje li u nekom narodu zajedničke crte, koje su tipične baš za njega, iz kojih bi se onda mogla bar nazrijeti njegova ćud? — Mislimo da postoje, pa zato i narodi imaju svoju ćud, svoj temperamenat, svoju psihologiju, svoju duhovnu fizionomiju. To vrijedi i za naš hrvatski narod. Njegova se ćud stvarala kroz trinaeststoljetnu burnu povijest, kroz sve poraze, porobljavanja i nedaće koje su ga bile. Na nju je utjecalo mnogo toga što je baštinio iz starine, još prije nego je došao u sadašnju postojbinu, na nju je utjecalo kršćanstvo po kojem je ušao u kolo kulturnih evropskih naroda, na nju je utjecala i ova gruda koju nastava, koju je tako zavolio baš kao rodnu kuću, koju je nazvao »lijepom našom domovinom«, od koje se sa suzama oprašta, na koju u tuđini neprestano misli i za kojom čezne. Ovo posljednje mislimo da je naročito značajno baš za hrvatsku ćud, za svakoga našega čovjeka. I zato ćemo se zbog kratkoće na ovome jedino i zaustaviti.

Tu crtu naše ćudi najljepše je ocrtao pjesnik Dragutin Domjanić u svojoj pjesmi »U rudniku«,

izdanoj godine 1909., kad su također mnogi naši sinovi i kćeri u potražnji za boljim životom polazili u pečalbu, u tuđinu, osobito u SAD i u Kanadu, gdje su muškarci kao bijelo roblje radili duboko pod zemljom u rudnicima.

I jednog dana

... opet su zasuti robovi bijeli
negdje duboko i mrtvi i živi ...
Propali ljudi, al sami tuđinci:
Tovar sa iseljeničkih lađa.

Ipak su išli spasavati — rudnik,
Lešine tražit, da ne truju zraka,
Našli su mrtvih u najdonjem rovu,
Jednog bez putnice, bez svakog znaka.

Nitko mu ne zna ni ime ni zemlju,
Tko onaj nakažen obraz da pozna,
Usne su stisnute, nemaju riječi,
Smrt ih odnijela, gladna i grozna.

Ruke su zgrčene, jedna o mašklin,
Druga grčevito srca se hvata,
Vrećicu drži, i u njoj je možda
Prištednje teške i krvava zlata.

Našli su samo sirotinjske zemlje,
Bila je njegove domovine gruda,
Došo je konzul Yankee i rekao:
»Bit će to Hrvat, taki su svuda!«

Ljubav prema domovini značajna je za pripadnike svakoga naroda, no usuđujemo se ustvrditi da

je za nas Hrvate najznačajnija i da zbog toga upravo sačinjava našu narodnu ćud. Za potvrdu toga mogli bismo navesti toliko tekstova i u prozi i u stihovima iz naše književnosti, toliko rodoljubivih govora hrvatskih junaka i rodoljuba, toliko znakova koji su svakom svjesnom Hrvatu tako dragi, kao njegova trobojnica: crven, bijeli, plavi, njegov kockasti grb, njegove narodne nošnje, njegovi običaji. Sve to sačinjava njegovo narodno biće i zato mu je tako priraslo srcu. I nije to nikakav nacionalizam, a još manje šovinizam, već njegovo prirodno pravo, toliko puta u povijesti dovedeno u pitanje, osporavano, pogaženo, pa se naš čovjek za njega baš zato grčevito i hvatao, baš kao ruka onoga Domjanićeva pečalbara, što se u samrtnom grču uhvatila za vrećicu »sirotinjske zemlje«, koja je bila »njegove domovine gruda«. Da se Hrvatu uvijek poštivalo njegovo neotuđivo pravo na slobodu, na jezik, na ime, na kulturu, na samobitnost, na državnost, na ravnopravnost s drugim narodima, uvjereni smo da se njegovo domoljublje ne bi tako snažno razvilo, ne bi postalo tako naglašeno, ne bi mu tako prešlo u krv, u srž njegova bitka. Postoji jedan životni zakon u prirodi, da se ono najviše brani i razvija što je najviše ugroženo. Po tome nepisanom zakonu razvio se hrvatski patriotizam, koji karakterizira hrvatsku narodnu ćud.

Nju neka osvijetli i ovaj isječak iz Matoševe novele: »Nekad bilo — sad se spominjalo«!

»... Gledajte, braćo, sa tih uzanih prozora, gledajte, dragi drugovi, ovaj divni kraj, koji se sija na posljednjem sunčanom traku kao krvavi kraljevski zobunac u Gori Petrovoj, koji blista kao kruna vedrog Tomislava, koji tone u mrak kao sla-

va Krsta Frankopana, koji izgiba u sumraku kao slava Otaca. Gledajte tamo Šenoin grad, bijeli Zagreb-grad, koji se sjaji pod zelenom gorom kao junačno oko pod mrkim kalpakom. Gledajte po brdima ruševine, kamenite kosture naše slave i našeg junaštva, gledajte kolibe brata nam seljaka, gledajte župne i plemićke dvorove, gledajte te šume, polja, gore — sve — sve je to naša zipka, naš otac i majka, naša domovina. Ali malo je to, što nam daje naše oko i ovo veče. Hrvatska nam se smješka i tamo iza tamnog večernjeg pojasa, ona je veća od svijeta, jer je nesrećna kao naše srce, jer je velika kao naša duša...«

A sada postavimo pitanje: Ima li ta hrvatska ćud kakve veze sa Srcem Isusovim? — Na to pitanje odgovaramo potvrdno, a svoj ćemo odgovor nastojati i opravdati.

O domovini i ljubavi prema njoj ne može nam nitko bolje govoriti od Srca onoga Isusa koji je čitavo čovječanstvo želio ujediniti u jedno otajstveno tijelo i koji nam je pripravio jedinu pravu domovinu u nebu. On nije samo pravi Bog, već i pravi čovjek, nama u svemu sličan osim u grijehu. Kao čovjek i On je imao Svoju domovinu i On ju je ljubio te posvetio svako pravo domoljublje. Što više, mogli bismo reći, kao što svako očinstvo ima svoj korijen i uzor u Božjem očinstvu, tako i svako domoljublje ima svoj izvor i uzor u najplemenitijem Srcu što je uopće zakucalo na ovom našem planetu, a to je Srce Isusovo.

To je Srce iskreno i žarko ljubilo Svoju domovinu Palestinu. Isus je ljubio azurno vedro nebo Palestine, njezine zvjezdane noći, namreškano Genezaretsko jezero, žitorodnu Ezdrelonsku dolinu,

galilejske vinograde i maslinike, sveto brdo Sion, čežnju svih Židova, jeruzalemski hram, urešen mramorom i zlatom, Judejske gore, rijeku Jordan, pa čak i Mrtvo more, u koje se ulijeva. No, nadasve, Isus je ljubio svoj židovski narod, njegov jezik kojim je govorio, njegove svetkovine i običaje, njegove gradove i sela koje je obilazio čineći dobro, propovijedajući, tješeći, liječeći svaku bolest i slabost. Raspršenost toga naroda kao stada bez pastira ganula Ga je do žalosti, a nad njegovom budućnošću u koju se Svojim božanskim sveznanjem zagledao On je i proplakao. Ući u te domovinske osjećaje Isusova Srca znači naučiti se najplemenitijem i najuzvišenijem domoljublju. Mi ćemo radi preglednosti Isusove domovinske osjećaje sažeti u tri misli.

Prva misao: Palestina je Isusova zemaljska domovina.

Isus se u njoj rodio, odrastao, živio, radio, trpio i umro. Nalazeći se jedno vrijeme kao bjegunac u Egiptu, u tuđini, osjetio je skupa s Marijom i Josipom što znači biti daleko od domovine, čeznuo je za njom i u nju se vratio kad su prilike dopustile.

Kad bismo jednoj majci postavili pitanje: »Zašto toliko ljubi svoju djecu da je spremna za njih na svaku žrtvu i nijedna joj nije dosadna ni teška?« ... — ona bi nam, sigurno, odgovorila: »Zato što su moja djeca!«

Svaka majka, iako ima simpatija i za tuđu djecu i želi im dobro, ipak će svoju djecu još više ljubiti naprosto zato što su njezina. Isto tako ako tražimo razlog zašto je Isus ljubio Palestinu, naći ćemo ga u tome što je ona bila Njegova zemaljska domovina.

Gospodin je bio daleko od svakoga pretjeranog nacionalizma ili čak šovinizma, odbacivao je svaku pomisao na bilo političku, bilo vojničku, bilo ekonomsku hegemoniju, koja mnogim njegovim sunarodnjacima nije baš bila posve strana. Oni su čak dijelili svijet u dva dijela: s jedne su strane oni obrezani, izabrani, Abrahamovi sinovi, povlašteni narod, a s druge opet oni neobrezani, pogani, gotovo bismo rekli »masa osuđena na propast«. Isus nije trpio takvu podjelu, On je došao spasiti sve ljude i stoga je zabacio svaku rasnu predrasudu te, iako je iskreno ljubio Svoj narod, nije ga stavio poviše drugih naroda. Ipak ga je više ljubio, baš kao što majka ljubi vlastitu djecu. To je usađeno u svaku ljudsku narav, pa i u Isusovu.

Ne ljubiti svoju domovinu značilo bi odreći se povijesti svoga naroda, njegove tradicije, jezika, književnosti, umjetnosti, njegove slave i njegovih poniženja, značilo bi odreći se zemlje koja krije kosti moga oca, majke, mojih predа, kuće u kojoj sam ugledao svjetlo svijeta. To se pak ne može! To ne bi bilo čovjeka dostojno! To bi bilo čak i grešno! Želimo li, dakle, pravo ljubiti svoju zemaljsku domovinu, svoju Hrvatsku, a to vrijedi i za pripadnike drugih naroda, onda svoje rodoljublje vežimo s Kristovim, onda ga oplemenjujmo osjećajima njegova Srca, pa ćemo uvijek biti na ispravnom putu.

Druga misao: Isus je u Svojoj domovini izvršio Svoju misiju.

Palestina je mala zemlja, kao polovina naše Herceg-Bosne. Ali ona je od Boga obećana zemlja za Njegov izabrani narod. Njoj je obećan Mesija, Sin Božji, koji će biti Spasitelj svih ljudi i u kome će biti blagoslovljeni svi narodi. O njemu je pro-

rekao patrijarha Jakov: »Od Jude žezlo se kraljevsko ni palica vladalačka od nogu njegovih udaljiti neće dok ne dođe onaj kome pripada — kome će se narodi pokoriti« (Post 49, 10). Moapski vrač Bileam pozvan od kralja Balaka da prokune sinove Izraelove, blagosliva ih i proriče: »Od Jakova zvijezda izlazi, od Izraela žezlo se diže« (Brojevi 24, 17)

Prorok Mihej proriče: »A ti, Betleheme Efrato, najmanji među kneževstvima Judinim, iz tebe će mi izaći onaj koji će vladati Izraelom; njegov je iskon od davnina, od vječnih vremena« (5, 1). Ispunjenje tih proroštava sv. Pavao ovako lapidarno opisuje: »Kada dođe punina vremena, posla Bog svoga Sina, rođena od žene, rođena pod Zakonom, da otkupi podložnike Zakona, te primimo posinjenje« (Gal 4, 4—5). Isus se pojavljuje u točno određenom vremenu, rađa u Betlehemu, živi u Nazaretu, djeluje i izvršuje Svoju veliku spasiteljsku misiju u Svojoj domovini Palestini. U njezinu glavnom gradu Jeruzalemu prinio je svoju krvnu žrtvu i ustanovio oblik sveudiljne nekrvne žrtve. Za Sebe tvrdi: »Ja sam poslan samo k izgubljenim ovcama doma Izraelova« (Mt 15, 24).

Zbog toga je za svoga javnoga života neprestano obilazio tu malu zemlju, Svoju zemaljsku domovinu, i rijetko je kada prešao njezine granice došavši jedva do feničkih krajeva Tira i Sidona. Djelovao je neprestano među Svojim sunarodnjacima, samo je njima izravno upravljao Svoje govore što sadrže novu nauku, kvasac života za jedan bolji svijet. Samo su oni mogli slušati Njegove divne parabole o izgubljenom sinu, milosrdnom Samarijancu, dobrom pastiru, koje su izišle iz dubine Njegova Srca. Tek kad bude potpuno u Svojoj zemaljskoj domovini izvršio Svoju misiju, kad bude uskrsnuo, a prije uzašašća u nebo, zapovjedit će Svojim apostolima: »Idite i učinite sve narode učenicima mojim! Krstite ih u ime Oca i Sina i Duha Svetoga! Učite ih da vrše sve što sam vam zapovjedio! Ja sam s vama u sve vrijeme do svršetka svijeta« (Mt 28, 19—20).

I većina od nas treba da u svojoj domovini i svome narodu izvrši svoje životno poslanje kao otac i majka obitelji, u svome zvanju. Ako smo kršćani, ako vjerujemo u Krista, ako ga prihvaćamo, onda ćemo u Njemu imati najbolji primjer kako da živimo u svojoj domovini i narodu i kako da izvršujemo svoje poslanje. Isusovo je životno poslanje sv. Petar u Kornelijevoj kući ovako sažeo: »Isus je prošao čineći dobro« (Dj ap 10, 38). Isus je činio samo dobro. Narod je promatrajući Njegova djela zanosno klicao: »Sve je dobro učinio! On čini da gluhi čuju, a nijemi da govore« (Mk 7, 37).

To bi trebao biti životni program i za svakoga od nas: »Prolaziti čineći dobro!« Svakome biti brat, sestra, iskren prijatelj. Biti dobar otac, majka, sin, kćerka, radnik, intelektualac. Biti nesebičan, požrtvovan, susretljiv, prijazan, jednostavno dobar čovjek. Dobrotom se najbolje i najsavršenije ispunjava životno poslanje. Od te metode bolje nema. To je metoda Isusova Srca. On želi da je svi od Njega naučimo i stoga nas i poziva: »Uzmite jaram moj na se i učite od mene, jer sam krotka i ponizna srca. Tako ćete naći pokoj svojim dušama, jer jaram je moj sladak, a moje breme lako« (Mt 11, 29). Najbolji sinovi i kćeri našega naroda, oni anonimni divni naši očevi i majke, naučili su tu metodu dobrote od Isusova Srca i zato su bili tako dobri i,

kad smo ih susretali, uvijek smo imali osjećaj da susrećemo prave svece i svetice.

Treća misao: Isus je za svoju domovinu trpio. Opisujući Isusov mesijanski ulazak u Jeruzalem sv. Luka piše: »Kad se približi te ugleda grad, zaplaka nad njim i reče: 'Kad bi i ti u ovaj dan priznao ono što ti je za mir! Ali je sada sakriveno tvojim očima. Doći će ti vrijeme kada će te tvoji neprijatelji opasati opkopom, opkolit te i pritijesniti sa svih strana. Sravnit će sa zemljom tebe i tvoju djecu u tebi. Neće ostati u tebi ni kamen na kamenu, jer nisi priznao određeno vrijeme kad te Bog pohodi!'« (19, 41—44).

Isus se zagledao u budućnost Svoga naroda i njegove metropole, vidio da će biti mračna, tragična i katastrofalna, pa i Njegovo osjećajno Srce zbog toga trpi, plače. A kada je na Veliki petak Sam bio u velikoj bijedi, izbičevan, trnjem okrunjen, popljuvan, križem obremenjen, On ipak misli na Svoju domovinu, na njezin udes te ženama što su nad Njim plakale progovara ove potresne riječi, koje su izišle iz jednoga velikog Srca, koje je kao nitko znalo ljubiti: »Kćeri jeruzalemske, ne plačite nada mnom, nego nad sobom plačite i nad djecom svojom! Jer, evo, dolazi vrijeme kada će reći: 'Blago utrobama koje nisu rađale i sisama koje nisu dojile!' Tada će se dovikivati gorama: 'Padnite na nas! a brežuljcima: Pokrijte nas!' Ako se, dakle, tako radi sa zelenim drvetom, što će biti sa suhim?« (Lk 23, 28—31)

Pravo se domoljublje sastoji i u spremnosti na trpljenje i žrtvu za domovinu. To je naš narodni genij shvatio pa je u najpopularnijoj i najrodoljubivoj operi »Nikola Šubić-Zrinjski« stavio u usta

proslavljenoga junaka ove riječi: »Za domovinu mrijeti kolika slast!« Naša je domovina patnička i naš je narod u svojoj povijesti morao mnogo pretrpjeti. On je na svoje sinove i kćeri stavljao uvijek danak žrtve, patnje, umiranja. Mislimo da su taj danak najbolje isplatili oni koji su vjerovali u Isusa, oni koji su svoj narod i domovinu ljubili osjećajima kakvi su i u Isusovu Srcu, a to su osjećaji koji su Ga odveli na Kalvariju, popeli na križ, koji su otvorili Njegovo Presveto Srce. Zato je i to Srce tako i blizo našoj narodnoj ćudi i Hrvat je s Njime vezao svoju sudbinu, proživljavao svoje radosne, a još više žalosne dane. Hrvat katolik, vjernik, naš mali čovjek patnik, uvijek je vjerovao da ga Isusovo Srce najbolje razumije, jer je to Srce Isusa patnika, Isusa progonjenoga, Isusa na križu razapetoga. I zato nije čudo da je baš Veliki petak, sa svojom potresnom liturgijom za neke naše krajeve, osobito na jugu, još i danas najveći i najsvetiji dan u godini, kad dođe u crkvu i ono što redovito baš ne ide. Naš je patnički narod instinktivno osjećao da oplakujući Isusa patnika oplakuje i sebe i svoje patnje i da su njemu naročito upućene Isusove riječi: »Dođite k meni svi, koji ste umorni i opterećeni, i ja ću vas okrijepiti! (Mt 11, 28). I dobro je da su te riječi velikim slovima upisane na luku hrvatskoga narodnoga svetišta Srca Isusova u Zagrebu. One su naš narodni program. Dođimo k Isusu, k Njegovu Srcu, u Njemu je naš jedini spas, jedina nada! Zato i pjevamo Srcu Isusovu:

»U tebi nam je radost sva,
U tebi nam je nada sva,
U tebi žića kras,
U tebi vječni spas!«

I kad nas svi ostave i zapostave, Isus nas neće ostaviti. On će i dalje dijeliti našu sudbinu, u suzama lomiti s nama Svoj kruh, jer On uvijek stoji uz siromašne, zapostavljene, obespravljene, potlačene.

Idući za stopama naših svetaca i duhovnih velikana upravimo Božanskome Srcu ovu moblu:

»Gospodine, po Tvome svetom primjeru i osjećajima Tvoga Srca želimo iskreno ljubiti svoju domovinu. Ne želimo da naša ljubav prema domovini bude sebična, uskogrudna, niti na bilo čiju štetu, ali isto tako ne želimo biti kao oni koji se stide svoje rodne grude ili je čak niječu, jer to bi značilo pogaziti svoju hrvatsku narodnu ćud i prezreti osjećaje kakvi su prožimali i Tvoje Srce.

Ti Isuse, koji si nam Svojom providnošću dao za domovinu ovu divnu zmlju, njezin milozvučni jezik, njezinu krv, njezine običaje, njezinu povijst, ljubavlju svoga Srca budi uvijek uz nas! Ti si nas Svojim primjerom naučio kako ćemo najbolje služiti i svojoj domovini. Taj nam primjer govori o radu, čestitosti, žrtvi, bez čega nema pravoga domoljublja.

U ovome času naše povijesti sve Hrvate koji vjeruju ujedini u svome Srcu, pridruži im i sve koji su dobre volje, da i oni upoznaju Tebe, jedinoga Spasitelja! Oprosti nam milostivo naše grijehe i slabosti, obrati nas da postanemo Tvoja Hrvatska koja se kaje za svoje grijehe, koja je žarka, pobožna i odana Tvome Srcu, koja na Tebi kao jedinom trajnom temelju i ugaonom kamenu želi graditi svoju sadašnjost i budućnost! Srce Isusovo, Tvoji smo, Tvoji hoćemo da budemo, sada i uvijeke!«

DODATAK

PRILOZI ZA UPOZNAVANJE I PROUČAVANJE HRVATSKE SVETOSTI

IVAN RATKAJ

U Grazu je 4. travnja 1676. zaređen za svećenika isusovac otac Ivan Ratkaj. Zaredio ga je u biskupskoj kapeli štajerske metropole sam knez-biskup Vjenceslav Wilhelm, grof od Hofkirchena. Potjecao je iz plemićke obitelji Ratkaj, koja je od početka XVI. stoljeća bilo poznata u Hrvatskoj. Ratkaje dovede u Hrvatsku ban Ivan, sin kralja Matijaša Korvina. Oni su od godine 1503. pa sve do svoga izumrća stolovali u svom dvorcu Veliki Tabor, dobro utvrđenom srednjovjekovnom gradu kraj Desinića u Hrvatskom zagorju, koji je bio sagrađen vjerojatno već u XV. stoljeću. Postali su baruni. Obitelj je osim Ivana dala Crkvi još dva vrijedna člana. Bio je to isusovac otac Nikola Ratkaj, koji se nazivao »Taborensis Croata«, stric našeg Ivana, rođen 1601. u Velikom Taboru, prvi poznati hrvatski misionar u Indiji i Tibetu. On je umro u Indiji godine 1662. Zatim Juraj Ratkaj (1612—1666.), najprije isusovac, a onda svjetovni svećenik, zagrebački kanonik te jedan od osnivača hrvatske historiografije. Napisao je »Memoria regum et banorum regnorum Dalmatiae, Croatiae et Slavoniae« (Povijest kraljeva i banova kraljevinâ Dalmacije, Hrvatske i Slavonije, Vienna 1652.). Djelo je posvetio braći Nikoli i Petru Zrinjskome, borcima protiv Austrije.

Ivan Ratkaj se rodio 22. svibnja 1647. Neki misle da je to bilo u Velikom Taboru, dok nekadašnji generalni arhivar Družbe Isusove otac Teschitel na

temelju katalogâ austrijske provincije misli da je to bilo u Ptuju. U rimskom arhivu Družbe Isusove za Ivana Ratkaja stoji zapisano: »Parentibus illustrissimis Petro et Constantia Baronibus de Ratcay natus« — rođen od najodličnijih roditelja Petra i Konstancije, barunâ Ratkaj. Prema arhivskoj građi u Zagrebu to ipak ne bi bili Ivanovi roditelji, već njegov djed i baka, dok bi mu otac bio Ivan III. Adam, barun Ratkaj.

Ivan je po tadašnjem običaju kao dječak bio poslan u Beč na dvor cara Leopolda I., da ondje bude paž. U tome je kao i u mnogome drugom imao sličan životni put kao i sveti Ivan de Britto, isusovac, najprije paž, a kasnije misionar i mučenik. Ne znamo točno vrijeme ni godinu kad je Ratkaj postao carski paž. Znamo ipak to, što je i važnije, da su ga oni koji su ga poznavali nazivali »Angelus in carne« — anđeo u tijelu, a time su htjeli označiti njegovu dobroćudnu i pobožnu narav te nevinost srca.

Ratkaj je u Beču svršio gimnaziju, a zatim 2 godine studirao pravo i filozofiju. U Beču je 13. studenoga 1664. stupio u Družbu Isusovu. Bio je čovjek široke kulture. Uz svoj materinji hrvatski jezik znao je i latinski, njemački, talijanski i nešto francuski. Kasnije će kao misionar u Meksiku učiti još i španjolski te jedan dijalekt Indijanaca Tarahumara.

Svršivši sretno i uspješno dvogodišnji novicijat Ratkaj je nastavio nauke u Grazu. Studirao je filozofiju i srodne grane sve tamo do godine 1669. Zatim je kao magister kroz 2 godine poučavao na isu-

sovačkoj gimnaziji u Gorici. Školske godine 1671/72. poučavao je na isusovačkom kolegiju u Zagrebu, a zatim opet pošao u Graz na studij teologije. Ondje je i zaređen za svećenika. Takozvanu treću kušnju obavio je godine 1676/77. u štajerskom gradu Judenburgu, gdje su isusovci imali veliki kolegij.

Ivan Ratkaj je još za vrijeme svoga naukovanja i pripreme za svećeništvo ozbiljno mislio na misije. U rimskom arhivu Družbe Isusove čuva se njegovo pismo, datirano u Beču 23. IV. 1678., u kojem se zahvaljuje poglavarima za njihovu odluku da ga pošalju u prekomorske misije. Pismo odaje i njegov vrlo lijepi rukopis. Kako je njegova obitelj bila vrlo utjecajna, s isusovcima u dobrim vezama, on je kao isusovac lako mogao živjeti i u Zagrebu, u domovini, gdje bi mu bilo mnogo lagodnije. Lako je mogao poučavati i na kojoj srednjoj ili visokoj školi austrijske provincije. Tih je učilišta bilo mnogo. Budući da je kao paž služio na carskom dvoru, mogao je u svoju korist pohvatati dobre veze i utvrditi svoju karijeru. No on se odrekao svih tih mogućnosti, jer je težio za višim idealima. Želio se poput najboljih isusovaca u duhu duhovnih vježbi odlikovati u službi Isusa Krista Kralja.

Početkom lipnja 1678. Ratkaj je s 18 drugih isusovaca u Genovi čekao priliku da zaplovi prema Cadizu, luci u Španjolskoj. Jedan je od tih isusovaca bio Joseph Neumann, koji će kasnije o Ratkajevoj mučeničkoj smrti dati važno svjedočanstvo. Drugi je suputnik bio otac Eusebio Francisco Kino, kasnije slavni misionar te istraživač Kalifornije. On je iza sebe ostavio i opis toga putovanja od Genove do Cadiza i Seville. Ono je trajalo od 12. lipnja do

27. srpnja. Podatke o putovanju preko oceana u Ameriku imamo osim od Ratkaja i od oca Gerstla. Put je po Sredozemlju uslijed česte opasnosti od gusara bio prilično opasan. Put je pak preko oceana za ondašnje prilike bio prilično udoban, zahvaljujući snabdjevenosti lađe i spretnosti kapetana. No to je bilo samo onda kad je bilo more mirno. U protivnom slučaju bilo je i teško i opasno.

Za vrijeme putovanja po Sredozemlju isusovci su na brodu zajednički molili, ispovijedali i vršili druge pobožnosti. Na španjolskoj obali zaustavili su se u gradu Alicante. Ondje su isusovci imali kolegij, pa su svoju subraću misionare primili vrlo srdačno i svečano, a u tom im se pridružio i čitav grad. U gradu se nalazila relikvija rupca svete Veronike, koju su misionari u procesiji sa svijećama svečano počastili. Boravak u Alicante trajao je samo jedan dan, no bio je ugodan, ispunjen bratskom ljubavlju, gostoljubivošću i pobožnošću. Misionari su već sutradan nastavili put prema Cadizu. Iz te je luke španjolska flota prevažala putnike u novi svijet, u Vera Cruz u Meksiku. Dobivši potrebne zdravstvene dokumente za ulaz u luku Cadiz 19 je isusovačkih misionara napustilo luku Alicante 3. srpnja 1678. 5. srpnja prolazili su kraj sniježnih planinskih vrhunaca kod Granade. 8. srpnja bili su već kod Gibraltara, odakle su mogli vidjeti i afričku obalu. No tada se digao jak vjetar, koji ih je bacio natrag u Malagu, i to za tri sata. Za taj je razmak po slabom vjetru bilo potrebno ploviti četiri dana. Kad su došli u Cadiz, flota je za Ameriku već otputovala, i sad je valjalo čekati drugu priliku. Misionari su otišli u Sevillu u isusovački kolegij sv. Hermenegilda.

Boravak u Sevilli bio je za njih kao neki treći novicijat, onaj nakon redovitoga i treće probacije. Trajao je pune dvije godine. Oci su kroz to vrijeme molili, studirali, osobito matematiku, astronomiju i druge prirodne znanosti. Isusovac ne zna provoditi vrijeme u besposlici. On radi gdjegod se nalazio.

Sevilla je divan grad pun spomenika još iz iberskog naselja Hispalis, zatim iz rimske Colonia Iulia Romula, koja je od 444. do 567. bila prijestolnica Vizigotske države te napokon iz maurskog doba. A puna je i sjajnih crkava, od kojih je najglasovitija katedrala. Zato i postoji španjolska poslovica, koja kaže: »Ako nisi vidio Sevillu, onda nisi vidio divote.«

Sačuvana pisma naših misionara svjedoče o ljepotama Seville. Tako pišu da je sevillska katedrala velika kao svetog Stjepana u Beču. Kako je grad na rijeci Guadalquivir, to je bio i važna luka i upravno središte za sva putovanja u španjolske kolonije. I tako su naši misionari tek u ožujku 1680. došli u Cadiz, da odande nastave putovanje preko oceana, do cilja kamo su imali doći. No još je u Cadizu valjalo čekati 3 mjeseca. Nije to onda išlo tako brzo kao danas. Čitavo putovanje iz Cadiza u Ameriku opisao je opširno u jednom pismu svome provincijalu Nikoli Avancini sam Ivan Ratkaj. Pismo prilažemo ovome prikazu. U drugome priloženom pismu Ratkaj opisuje svoje putovanje po Meksiku i djelovanje među Indijancima. Ta su pisma dokumenti od izvanredne povijesne vrijednosti i možemo reći da je Hrvat Ivan Ratkaj naš prvi otkrivač novoga svijeta. Pola stoljeća nakon njegove smrti došao je u Kaliforniju Hrvat Ferdinand Konščak,

postao ondje slavan misionar i istraživač. On je umro na misiji sv. Ignacija godine 1759.

Ivan Ratkaj i Josip Neumann bili su određeni kao misionari za sjeverozapadne dijelove Meksika, i to u pokrajini Tarahumara, gdje prebivaju Indijanci, koji se isto tako zovu. U današnjem se Meksiku ti Indijanci nazivaju Chihuahua. Ratkajeva misija zbog velike izoliranosti te vruće i teške klime bila je vrlo tvrd teren, a on ju je ipak prihvatio svom dušom. Na putovanju u misiju valjalo je ponijeti bar ono najpotrebnije za život, zatim sve potrebno za služenje svete mise i napokon kao dodatno: svake vrste sitnih predmeta, nakita, medalja, konca, užeta, vina, šarene tkanine, igala, čavala, raznih alata, čokolade i lijekova. Zato nije čudo da je prtljaga morala biti i velika i teška.

Neumnn piše da su najvećim dijelom putovali kroz nenaseljene puste predjele, često izloženi jakom suncu. Po noći bi najčešće spavali pod vedrim nebom.

Stigavši u svoju misiju Ratkaj je brzo naučio teški indijanski jezik. Već prvih mjesec dana svoga misionarskoga rada pokrstio je 40 Indijanaca. On je radio po već prokušanim misionarskim metodama. Ujutro poslije mise ponavljao bi s onima što ih je poučavao Očenaš, Zdravomariju, Vjerovanje, 10 Božjih zapovijedi, 7 svetih sakramenata i temelje kršćanskoga nauka. Uvečer bi djeci postavljao pitanja iz katekizma. Preko dana bi obilazio bolesnike i dijelio im svete sakramente. Valjalo je i graditi, a glavni je arhitekt uvijek bio misionar, dok su Indijanci bili samo zidari.

Rad s Indijancima tražio je izvanredno mnogo strpljivosti, jer su to bili ljudi predani raznim ma-

namа i vrlo lošim navikama, koje je bilo vrlo teško iskorijeniti. Osobito su bile raširene ove dvije mane: senzualnost i pijanstvo.

Ratkaj je prije smrti radio u misiji Carichic. S njim je bilo i nekoliko vjernih indijanskih dječaka, zvanih »temastianes«. Oni su mu pomagali u svim poslovima, na putovanjima i u poučavanju. Čitava je misija u veljači 1682. brojila 7 misionara i 8.000 pokrštenih Indijanaca.

I u Meksiku svečano se slavio Božić. Indijanci su se, na žalost, dali za tu prigodu na pijančevanje, a Ratkaj im je to branio. To ga je stajalo života. Neumann u jednom pismu nekom svom prijatelju u Češku spominje i Ratkajevu smrt te kaže da mu je pripovijedala jedna stara indijanska žena kako je Ratkaj bio otrovan od Indijanaca što im je branio noćno pijančevanje i orgijanje. 26. prosinca 1683. na drugi dan Božića otrovala ga je jedna Indijanka.

Neumann je dugo nadživio Ratkaja. Umro je 1. svibnja 1732. u dobi od 76 godina. Još prije njegove smrti Mihael Bonbardi uvrstio je Ratkaja u listu isusovačkih mučenika. On je u svojoj knjizi donio i reprodukciju Ratkajeve slike s tumačenjem da je poginuo otrovan. Ta je knjiga pod naslovom »Undeni Graecenses Academici suo sanguine purpurati« (11 akademičara iz Graza, koji su okupani u svojoj krvi) izišla u Grazu godine 1727. U tu je jedanaestoricu uključen i Ratkaj. Ispod njegova portreta stoji napisano:

P. Joannes Ratkai S. J.

Croata

Veneno in America Septentrionali sublatus

Godine 1941. izdao je u Mexico-City knjigu u dva sveska Gerard Decorme pod naslovom »La Obra de los Jesuitas Mexicanos«. I to djelo spominje Ratkajevo ime na listi brojnih isusovaca mučenika među Indijancima.

U Povijesnom muzeju Hrvatske u Zagrebu nalazi se portret Ivana Ratkaja, naslikan uljenim bojama, veličine 100 × 110 cm. Oko portreta nalaze se 4 medaljona u kojima je oslikan Ratkajev život. Prvi ga prikazuje kao mladog paža na dvoru cara Leopolda I., drugi kako kao mladić stupa u Družbu Isusovu, treći vrlo dramatično dočarava njegov brodolom u Cadizu, a četvrti prikazuje njegovu mučeničku smrt: jedan mu Indijanac pruža piće koje je bilo otrovano. U stvari je to bila Indijanka.

Ratkaj je poginuo vrlo mlad, samo s 36 godina života. Njegove sposobnosti i revnost mnogo su obećavale, no Bog je primio njegovu ponudu »da bude potpuno žrtvovan žrtvom klanicom i na taj način Njegovo ime obznani narodima, koji o Njemu nisu još ništa čuli.« Tu je svoju želju za mučeništvom iznio u pismu svome provincijalu. Njegova žrtva nije bila uzaludna, jer se u Meksiku i Americi kršćanstvo posvuda proširilo. Ivan Ratkaj, sin našega naroda, kao dragocjeni biser blista na kruni svetosti, koju stvoriše najbolji sinovi i kćeri svete Hrvatske. Njegova 2 pisma objavio je godine 1906. u »Katoličkom listu« Dr. Franjo Iveković. Ona su ne samo napeta i zanimljiva, već i dragocjeno svjedočanstvo koje nam pruži jedan od naših vrijednih apostola, misionara i mučenika. Donosimo ih u cijelosti da i nas potiču na onaj misijski duh i požrtvovnost kojima je bio prožet njihov časni autor.

PRVO PISMO

Vlč. Ocu Nikoli Avancini, provincijalu Austrijske pokrajine, pisano u glavnom gradu Mexicu dne 16. studenoga 1680.

Časni Oče u Kristu!
Mir Kristov!

Kako smo mi novosabrani misionari iz Seville prispjeli u Cadix, i kako nam se dne 11. srpnja ove tekuće godine gotovo u samoj luci lađa razbila, i mi samo malo nijesmo poginuli, Vaša je velečasnost bez sumnje već otprije doznala, ili ste barem ovom poštom kojega od mojih putnih drugova opširno obaviješteni. Budući pak da smo se poslije te nesreće jedan od drugoga rastali i bili podijeljeni na razne lađe, pa stoga jedan za drugoga nije mogao ili ništa znati ili barem ne sve, još manje što se svima i svakomu od nas dogodilo, to ću ja samo ovo ili ono o razboju naše lađe i o daljnjem jedrenju, kako sam vidio svojim očima, i mogu posvjedočiti bez prigovora, što kraće pripovijediti.

Kad smo svi mi sa svom svojom prtljagom dne 7. srpnja 1680. pošli na lađu Nazarenu u luci cadixskoj, bio nam je od našega indijanskoga pokrajinskog prokuratora za glavara na ovom putu predstavljen O. Didak Sarzosa, bivši ministar kolegija u Cadixu, koji se pored sve svoje starosti i dugotrajnih zasluga zavjetovao poći na Marijanske otoke, i neprestanim molbama napokon od svojih poglavara dobio dopuštenje da može otići na onu pretešku misiju. Bilo nas je 23 isusovca, izabranih iz raznih pokrajina, 18 za filipinske a 5 za mexikanske pokrajine. Ja sam pripadao ovim posljednjima.

Još isti taj dan novi mexikanski podkralj, gospodin markiz od Lagune, zajedno sa svojom suprugom s velikom gizdom i mnogobrojnom pratnjom uz pucnjavu svih topova uzađe na glavnu lađu, koja se zvala Kapitana, pa se od tolikoga pucanja topova ništa nije vidjelo, ako je i bilo vedro nebo, doli vatre i gustih oblaka od dima što se dizao.

Od 7. do 10. srpnja, poput kalfi na mrzlu noćištu, osim hljeba i vode nismo imali nimalo hrane, jer dok lađe stoje još u luci kapetan ne daje nijednom putniku na lađi ništa, pa sve dok se ne dođe na pučinu svaki treba da se sam prehranjuje. Bog je, dakle, dopustio da svoje sluge vježba u strpljivosti i naša srca pripravi na jednu od najvećih neugodnosti koja će nam se naskoro dogoditi. Budući da smo bili tako nenadano i naglo pozvani na lađe, nije ni otac prokurator ni mi pomišljali na živež.

Dne 10. srpnja, dok je naš otac prokurator zbog silnih poslova još boravio u gradu, a naši želuci nisu duže mogli podnositi glad, umjesto njega pobrinu se za nas naš novi poglavar, koji je izišao čamcem te se kupljenim jelom i pilom bogato snabdijeven vratio. Time smo utišali glad i sile toliko okrijepili da smo prilično mogli dočekati nevolju, koju smo sutradan imali pretrpjeti.

Dne 11. srpnja rano ujutro sve se lađe iz luke povukoše na otvoreno more. A naš kormilar da ne bi udario niti na Veliki dijamant (opasnu stijenu) niti na druge lađe, pođe s našom lađom odviše na stranu, s nakanom da što prije stigne na pučinu. Ali je okom tako krivo omjerio da nam je naša lađa najprije na pličinu nasjela, a odmah zatim (kad ju je razapetim jedrima ulovio vjetar koji nas je na drugu stranu bacao) nasukala se na strmu stijenu i tako se jadno raspukla, da se od vode koja je poput rijeke navirala nitko nije mogao više obraniti. Kapetan opali top za topom da bi mu druge barke i lađe došle u pomoć. Onda uzađoše ljudi iz donjeg dijela lađe na gornju palubu, jer ih je voda koja je jednako rasla tjerala gore. Nasta dar-martrka tamo i amo, nitko si više ne zna pomoći. Kad je pak već svako ljudsko smišljanje bilo uzalud, pribjegli smo svi i svaki k Bogu i Njegovim svecima, a osobito k Njegovoj djevičanskoj Majci, kojoj smo na čast vrlo pobožno molili Lauretanske litanije s drugim molitvama. Kapetan lađe zgrabi Njezinu sliku i lijući grozne suze govoraše: »O premilostiva Majko, zašto hoćeš da me ostaviš u ovoj krajnjoj nevolji?«

Međutim nam dođoše u pomoć svakojakim malim čamcima, admiral sâm glavom priđe i zapovjedi da se lađa koja se više neće moći popraviti brzo rastovari, ponajprije pak da se misionari smjeste na pouzdano mjesto. Mi, dakle, bez kabanice, bez batine, gdjekoji i bez šešira, ostavivši sve stvari naše, opet prispjesmo uvečer u 8 sati do gradskih vrata i naskoro potom u naš kolegij, na najveće čudo našega oca prokuratora, koji kao što nije još ništa čuo o našoj nesreći, tako se i ne razmišljajući ništa odmah odvezao k brodovlju, i pošto je doznao da se Nazarena ne može urediti za plovljenje, od admirala dobi dopuštenje da nam na drugim lađama nađe mjesta. Poslije ponoći brzo se vratio natrag.

On nas probudi dne 17. srpnja ujutro u jedan i pol i odveze u jednoj barci do brodovlja. Trčao je s nama od lađe do lađe i molio kapetane za volju Božju da jednoga ili drugoga od nas uzmu na svoje

galije. Nekoji ga iz kršćanskoga milosrđa uslišiše, dok su mu se drugi na sve moguće načine izgovarali, te nije mogao više nego 11 naših postaviti, a s ostalom dvanaestoricom (među kojima bijahu otac Gerstel i otac Revell) morao se vratiti u kolegij. U prvu lađu bi uzet o. Franjo Borgias od visoko-plemićkoga roda zajedno s ocem Karlom Calvanese; u drugu naš otac Andrija Manker s ocem Tilpe iz Češke pokrajine, zajedno s našim poglavarom ocem Sarzosom; u petu naš otac Karlo Borango. Opazivši pak da se otac prokurator brine samo za misionare Filipinske pokrajine, kojoj je i on pripadao, a druge sve nas kojima je cilj bio Mexikanska pokrajina htio da ostavi u Cadixu, reknem mu živo da je Krist prolio Svoju dragocjenu krv ne samo za filipinske otočane nego i za Mexikance, kojima se pribrajaju Cinaloa, Tarahumara, Kalifornija i mnoge druge razdaleke misije.

Krist je tako duboko djelovao na njegovo srce da me nije samo s ocem Teofilom de Angelis spremio na najbližu lađu, zvanu sveti Jakov, već me i novom biskupu Filipinskih otoka (prelatu veoma pohvalnom od reda propovjedničkoga) te kapetanu najtoplije preporučio. Od veselja nisam znao kako da se toj dvojici gospode i ocu prokuratoru dostatno zahvalim. Ja molim samo za posljednji kut, uvjeravajući da ću s onim što je najgore u svim stvarima biti prezadovoljan i da ću što više budem mogao sve raditi po njihovoj volji. Kad sam pak naskoro zatim u sobi gospodina biskupa uvečer u 10 sati poradi tako dugotrajne žalosti, skrbi, gladi, žeđi i morskoga zraka pao u nesvijest, ne mogu izreći s kolikom su me podatljivošću i ljubavlju i ovaj ljubežljivi prelat i sva ostala gospoda Španjolci ne samo krijepili, nego pomalo i posteljinom i rubljem, odijelom i svim potrebnim tako obilno opskrbili, da sam s drugom svojim razboj lađe i gubitak svega đačkoga lako pregorio. Kapetan — pravi poštenjak — dao nam je svoju sobu i dopustio nam da šetamo po njegovoj palubi kadgod nam se prohtije. Mi smo kod tako nagomilanih dobročinstava shvatili božanski promisao, koji istina svoje sluge kuša u nevoljama, ali im nikad ne uskraćuje svu utjehu. Pošto smo se nešto odmorili bili smo pozvani k biskupovu časnom stolu, kod kojeg nam je pametni i duhovni razgovor od njega vođen mnogo više godio negoli skupocjena jela i pila.

Sada treba da kažem nekoliko riječi o zaptu i dnevnom redu koji se na lađama strogo drži. Rano ujutro vojnik probudi kapetana i moli dopuštenje da promijeni staru stražu koja je noću stražila. Zatim se bubnja dnevna straža, ispale dvije puške, sluge se lađarske i ratne bude iza sna, a kormilar iznova uredi jedra i sav lađarski pribor. Potom slijedi sveta misa ili barem jutarnja molitva, koja se svaki dan od sviju zajedno vrši.

U 9 sati zvoni k doručku i njegovu prvom stolu, kod kojeg smo biskup s jednim svećenikom iz njegova svetog reda i nas dva isusovca sjedili u kapetanovoj sobi. Kod drugoga stola bio kapetan s dvadeset drugih odličnika. Vrhovni pak kormilar jede s nekim drugim činovnicima u isto vrijeme kod pokrajnjega stola, na koji se metne svega što ima kapetan, što se tiče jela i pila. Kod trećega stola jedu drugi, koji su kao što im se novčana kesa dotle ne pruža gore i dvoreni. Ostali lađarski drugovi jedu svaki gdje, kako i kad hoće i može. Nakon doručka dijeli se čokolada, i uz to se vrijeme kojekako

trati. No u svemu radu i neradu svih Španjolaca opazio sam veoma obzirnu opreznost, navlastito u govoru, tako da nijedan drugoga ni najmanje ne uvrijedi, te onda nije čudo da se kroz sve ovo vrijeme nije ništa čulo od razdora, prepirke ili svađe. Poslije podne u 4 sata jede se objed po istom redu kao doručak. Po sunčanom zalazu daje se znak za večernju molitvu, za vrijeme koje se pjevaju Lauretanske litanije sa Salve Regina. Nije se pak malo čuditi kako se na pustom moru može davati ovako slasna hrana, jer da ne napominjem stolnoga suđa, koje je od finoga srebra, to se za objed 5 a za doručkovanje tri jela pred svakoga na srebrnom tanjuru postavi. Za doručka dođe na čeljade po krilo od kokoši, komad bravetine ili svinjetine i nešto od poslastica ili ukuhana voća. Za objed pak lapparyzelja, ovnovine, jedna ollia — ili pomiješano mesno jelo — riže, odrez od torte, napokon sira i maslinki. Na posne dane metne se isto toliko jela od osoljene ribe. Tako nam nikad nije nedostajalo ni jaja ni vina ni slatke vode.

Kod toga tako bogata izobilja lasti mi smo se više puta kajali za svoje u Sevilli upotrebljeno staranje, gdje smo se čitave dvije godine kad smo ondje bili zadržavani, vježbali ne samo u zvjezdoznanstvu, u matematici i drugim naukama, na koje potiče radoznalost, nego smo i svojim rukama zgotavljali svakojake igračke za buduću zalihu te razne zanate tjerali. Neki od nas pravili su kompase ili sunčane ure, drugi pak toke na njih. Jedni su od krzna šili odijela, drugi učili spajati boce ili limarski posao. Jedan se dade na žeženje vode, drugi na kiparstvo ili tokarstvo, samo da bismo takvom robom i naukom ganuli srca neznabožaca i tako im

lakše ulili istine kršćanske vjere. Ali Bog, čijemu sudu nitko ne dođe do dna, u jedan čas sve takvo oruđe, djelo i zalihu zajedno s našim nadanjem potopi u more, čijemu se promislu za nas s potpunim predanjem u Njegovu svetu volju klanjamo.

Dne 21. srpnja glavna lađa istakne zastave, okrene gubac od lađe natraške i savije jedra. Na taj znak približile su joj se sve lađe i održale ratno vijeće, a pored toga opet nastavile svoj pravac.

Mi oba misionara da se pokažemo zahvalnima prema našim dobrotvorima i da ne gubimo vrijeme u besposlici, dali smo se sasvim na duhovnu službu i duhovna djela milosrđa: koje duhovnim besjedama i kršćanskim naukom, koje devetodnevnim pobožnostima i to s tako sretnim uspjehom da se većina drugova na lađi za vrijeme putovanja barem jedanput ispovjedila i primivši Presveti Sakramenat život svoj popravila.

Dne 25. srpnja svečano smo proslavili svetkovinu sv. Jakova, apostola, koji je Španjolskoj kraljevini općeniti, a našoj lađi posebni zaštitnik. Naš bogorevnosni biskup održao je svečanu misu i propovijed, a sva se lađa uresila kao ulica istaknutim zastavama, dok su pucali topovi te se navečer odigrala vesela kazališna igra. Na isti taj dan s nama se oprostilo 17 lađâ te udarilo drugim putem prema Capo Verde ili drugim naznačenim krajevima.

Dne 31. srpnja na čast je našega svetog utemeljitelja Ignacija gospodin biskup pjevao misu, a kapetan s mnogim drugima izvršio je svoju pobožnost ispovjedu i pričešću te uz to istakao zastave i palio topove.

Od 10. do 14. kolovoza imali smo tako groznu oluju, da su na kapetanovu zapovijed pobacali u

vodu ne samo kojekakvu ropotariju, nego i vrijedne stvari, kako bi se olakšala lađa. Valovi su češće prešli preko gornje palube i toliko ostavili vode, da smo morali otvarati puškarnice i škrinje, kako bi opet istekla. Lađa je bila tako ljuljana i njihana, da su jarboli malone cjelivali bučno more. Riječ u jednu, bila je tolika strka i pogibao da su se i najiskusniji bojali propasti. Kad su pak valovi jednoga dječaka s lađe u vodu strovalili, more kao da nije ništa drugo tražilo nego takvu žrtvu, u jedan čas dječaka proguta. U taj dan glavna lađa dade opet znak za viječanje i zatraži mišljenje kormilara o udaljenosti od tvrdoga kopna.

Dne 15. kolovoza, kao na Veliku Gospu, bili su na čast preblažene Bogorodice ispaljeni svi topovi, služila se svečana sveta misa te cijeli dan bio proveden u pobožnosti. Navečer su pak lađari napuljskoga vojvode Federika lijepo prikazali jedan kazališni komad. Danas smo prvi put, ali samo izdaleka, kličući od veselja ugledali tvrdu zemlju zapadne Indije. Ususret su nam letjela čitava jata ptica, kao da nas žele pozdraviti i pozvati u svoju domovinu.

Pinta ili posljednja lađa, koja uvijek plovi iza svih ostalih, pa nemijenjanu staru stražu straži, ta teška lađa radi prekomjernoga svoga tereta išla je tako lagano, da je brodovlje što je nije smjelo ostaviti stiglo 10 dana kasnije u Porto Ricco u Ameriku, tj. istom 18. kolovoza.

Dne 22. otplovismo i 28. dospjesmo u morsku luku Svetog Dominika, a dne 30. vidjesmo otok Jamaiku, koji su Englezi oteli Španjolcima, te u međuvremenu je pukom, zakonima, umjetnostima,

zgradama, policijom tako lijepo opskrbili, da taj otok sada ne zaostaje mnogo za evropskim zemljama.

Dne 6. rujna ostavismo Kubu, a 8. uđosmo u Sund. Sund je tako plitak moreuz da se može sondirati ili mjeriti olovnicom, od čega se izvodi i njezino ime. Ove su vode pune najboljih riba i tolikih kornjača, da im kore izdaleka nisu ništa manje od okrugla prilično poširoka stola. Lude ribe love se bez muke udicama. Za pola sata izvukli smo ih na palubu jamačno 40, od kojih je svaka imala 20 do 30 funti, a da i ne spominjem 4 druge mnogo veće, koje se zovu tuberoni te je svaka do 4 centa teška. Ovima smo izvadili utrobu, iskopali oči pa im na peraje objesili prazan vodeni sud i pustili ih da po moru bućkaju.

Dne 13. rujna izišosmo iz Sunda na otvoreno more i susrete nas španjolsko brodovlje, sastavljeno od 9 ratnih brodova, koji su po ovom mexikanskom moru stražili protiv neprijatelja i gusara. Jedna strana bojala se druge, dok se nismo među sobom upoznali, i admiral koji je zapovijedao brodovljem u ime cijele čete učinio svoju dužnost prema novom podkralju pucajući iz velikih topova.

Dne 15. uvečer prispjesmo sretno u Vera Cruz te još istu noć dođosmo u naš kolegij, dočekani sa svom mogućom ljubavlju. Oca rektora nađosmo bolesna na smrt, koja je uslijedila drugi dan po našem dolasku. Bilo je jasno tko će biti slijedeći rektor, jer je u kolegiju bio samo još 1 pater, 1 magister, a ostalo su bila braća. Malo zatim došla su dva predstavnika našega mexičkoga provincijala s njegovim pismom pozivajući nas u njegov grad Puebla de Los Angeles, a zatim u apostolske misi-

je, nudeći nam na službu cijelu provinciju. Ja sam bio tako radostan što sam slijedio Gospodinov poziv za ovo plemenito misijsko zvanje, i zbog Njegove ljubavi ostavio sam svoje najvjernije prijatelje, baš tako kao i svoju domovinu, i ne bih želio poslušati onoga koji bi me pokušavao odvratiti od toga. Grad Vera Cruz je otprilike iste veličine kao Wiener Neustadt te ima isto toliko samostana, no oni su ipak nastanjeni drugim redovima: dominikancima, augustincima, franjevcima i hipolitancima.

Osmi dan po našem dolasku spremismo se na put u Puebla de Los Angeles i dođosmo prvi dan do staroga Vera-Cruza, gdje smo se na malim čamcima prevezli preko potoka. Kako je pak naš put napredovao po kopnu, tako su nas oba pred nas odaslana prokuratora opskrbili mazgama za jahanje i magarcima za našu prtljagu. Uostalom su nas toliko dobro gostili, koliko se samo moglo, osobito u dva zaselka koja pripadaju našem kolegiju, a mi se na njih putem namjerili. U jednome od njih ima 80.000 svinja, 20.000 ovaca i mnogo tisuća goveda i još drugih životinja i živadi.

U početku listopada prispjesmo do pred Puebla de Los Angelos ili Anđeoski Grad. Časni otac provincijal s još dva oca dočeka nas pred gradom i odveze u kočijama do kolegija, gdje se pri našem dolasku dade znak kućnim zvoncem, na koji se svi naši na broju do 40 saberu kod kućnih vrata i bratski nas pozdrave. Zatim nas odvedu u crkvu, koja ljepotom i množinom zlata daleko nadvisuje što sam u Njemačkoj vidio.

Nakon 4 dana po zapovijedi velečasnog oca provincijala dalje put do Mexica. U taj glavni grad dođosmo 10. listopada. Prva 3 dana stanovali smo

u kolegiju, ostalo vrijeme poradi provincijske kongregacije koja se u njemu imala održati, u kući profesa. Grad nije nimalo toliko kao Beč bez predgrađa. Kuće su zbog češćega potresa visoke 1 kat, no ulice su po žici povučene. Srebra i zlata ima ovdje dosta. Njime su sve crkve iznutra bogato presvučene i krasno ih je vidjeti. Sve su stvari što rastu u zemlji prejeftine. Funta govedine po jedan krajcar, tovan vol po 4 njemačka talira. Sutra ću se odavle uputiti u određenu mi misiju, koja je kao i sve ostale u ovoj pokrajini dobro opskrbljena svime potrebnim, za što malo marim. Odlučujem da ću tek za dobitkom duše težiti, kako bi se među neznabošcima slavilo ime Božje. Španjolski kralj daje svakomu novodošlom misionaru 300 talira milostinje, da se opremi i uredi. Isto toliko ima svaki misionar i od kraljevske komore za godišnji izdatak. Takvih se duhovnih radnika broji sada do 70. Ovdašnja je kuća profesâ ljepša, ali nije tolika kao kolegij. Crkva od prve tako se divno sjaji od zlata i lijepih slika, da se u njoj ne može naći ni pedalj prostora prazan ili bez nakita. Današnji mexikanski nadbiskup, koji je u međuvremenu bio i podkralj, posve je bogobojazan gospodin, a iz reda je sv. Benedikta. On nam je dao dopuštenje za ispovijedanje i sve ovlasti, a da nas prije nije nanovo ispitivao. Ovdje ima i visoka škola, na kojoj predaju pomiješano i svjetovni svećenici i redovnici. Filozofija je trostruka, ostale pak više škole dvostruke, pa ipak ne broji više od 1.500 đaka. Španjolci su ovdje u svemu pretežniji... Indijanac sve što vidi da drugi rade, bez muke učini. Ima među njima izvrsnih slikara i kipara. Čokolada je ovdje i među priprostim ljudima sasvim općenita. Našima

se daje od nje na mjesec od poglavara po tri funte. Kolegij je ovdje istina bogato osiguran, a ipak ima duga do 40.000 forinti. U ovoj se zemlji nalazi svakakvih ptica. Vrapci se nauče govoriti mnogo razgovjetnije nego papige, premda su inače posve jednaki evropskim vrapcima.

Preporučujem se i velečasnom ocu provincijalu i svekolikoj podložnoj pokrajini premarljivo u svetu misnu žrtvu i molitvu te ostajem Vaše Velečasnosti sluga u Kristu Ivan Ratkay, Družbe Isusove misionar.

Mexico, 16. studenoga 1680.

DRUGO PISMO

Pisano iz američke zemlje Novoga Mexika dne 25. veljače 1681. istomu Nikoli Avancini, provincijalu pokrajine u Austriji i Ugarskoj.

Velečasni Oče u Kristu!

Blagosloveno neka bude neizmjerno milosrđe Boga, koji moju tako dugotrajnu želju da ime Njegovo obznanim neznabošcima, nije samo premilostivo uslišio, nego me po Svom nevidljivom anđelu čuvaru na mjesto i kraj, gdje imam svu priliku izvršivati žarku svoju revnost, čudesno spremio, kao što će Vaša Velečasnost iz ovoga pisma lako vidjeti.

Dne 17. studenoga 1680. krenuh na put iz glavnoga grada Mexika s časnim ocem Tomom de la Harza, sadašnjim rektorom kolegija u Patrasu, koji je, da što sigurnije putuje, bio praćen sve do tamo indijanskim strijelcima. Nismo se nigdje zadržavali, nego smo tako žurno išli naprijed, da smo za 20 dana prevalili 108 milja i dne 7. prosinca došli do srebrnih ruda u Zakutekasu.

8. prosinca nastavismo dalje svoj put i dođosmo sretno 14. u Gaudianu, glavni grad Nove Biscaye, koji je od Mexika daleko 173 milje, a od Zakutekasa 65. Dosada me ne zadesi još nikakva nesreća, jer ostavljeni urođeni Indijanci nemaju običaj mnogo vrebati na putnike. No to čine gdjekoji pobjegli španjolski vojnici, podvornici i pustahije, koji se iz očaja daju na ubijstva i grabež. Budući pak da su od Gaudiane prema sjeveru Indijanci više divlji, time je i opasnost mnogo veća. Ovdje sam se zadržavao do konca prosinca, sve dotle dok bi mi u raznim opkopima španjolski vojnici mogli dati dovoljni ratni provod. Svakolika mi je pratnja bila dva podvornika i dvije mazge, od kojih je jedna mene nosila, a druga moje sanduke i dronjke.

Poslije božićnih blagdana putovah u društvu 20 naoružanih ljudi tako naglo dalje, da sam za 2 dana prevalio 36 milja i tako sretno prispio u misiju sv. Jakova na Tebeguanskom predjelu. Staru ratnu pratnju poslao sam odavde natrag, a na novu čekao. Na putu smo istina našli novih tragova od Indijanaca, ali nikakvih ljudi, koji su se bez sumnje iz straha od moje male ratne čete sakrivali.

Odande nastavih put s novim provodom naoružanih ljudi po Tebeguanskom predjelu sve dok nisam stigao u mjesto Bocas, ali ne bez opasnosti života. U nedjelju smo između Bocasa i Zape prešli preko humka, u kojem su u srijedu prije divlji Tobosi zadavili 5 ljudi.

Od Bocasa do Parrala — gdje su najbogatije srebrne rude — i dalje odatle do Hucotislana, ceste su tako opasne, da treba putovati ili hrpimice te dobro opskrbljen oružjem ili noću. Ipak mi je pre-

dobri Bog pomogao da sam ova oba mjesta prešao bez zadjevice i napokon 1. veljače prvi put pozdravio na njegovoj misiji sv. Ignacija od Cojachri svoga vizitatora, časnoga oca Josipa Tardu.

Sutradan 2. veljače zaputih se u Yppomeran, koji nije tako daleko od Hoba i Novoga Mexika. Prvi su utemeljitelji i sveudiljni rasplodioci ovih misija naš gore slavljeni vizitator otac Tarda s našim rektorom ocem Tomom Quadalaxarom, kojima ništa ne nedostaje osim svećenika. Njihov ih je nedostatak natjerao da su ostavili 13 misija, u kojima divlji neznabošci dragovoljno u velikom broju traže vjerske učitelje i sveto krštenje. Tko će moći opisati trudove što ih podnose ovi misionari? Od Mexika dovde ima gotovo 400 milja što sam ih prevalio u 70 dana. Ne govorim ništa o sveudiljnoj opasnosti da te Indijanci i pustahije ili oplijene ili umore, ništa o nestašici pristojnoga jela, ništa o nevjeri pratilaca i podvornika, koji češće sa svećenikovim mazgama i stvarima vjerolomno pobjegnu, a njega samoga ostave na cjedilu. Ništa o tovarnim životinjama, koje često kuda zamaknu, krepaju, zatru se ili budu ukradene. Ništa o nestašici vode, kad se nešto čitav dan ne nađe ni čaša. Ništa o kući i kućištu, kako smo u prosincu i siječnju gdjekoje noći na otvorenom polju pod vedrim nebom na ljutom mrazu ležali, a ujutro se našli pokriveni snijegom. Ako se ništa drugo nije moglo dobiti, morali smo se zadovoljiti kruhom i vodom, a u posne dane općenito sirom i čokoladom. Kasnije nam je sve išlo u tek, jer je glad koja je najbolji kuhač potaknula u nama silnu želju za jelom. A usrdna težnja da propovijedamo neznabošcima svaku nam je nestašicu bolje hrane tako mnogostruko naknadila, da sam mnogo svježiji ovamo došao, nego kad sam iz Mexika krenuo na put.

Naše su misije uopće takve da svaka zaprema dva ili tri mala puka, koji razasuti leže po 4, 5 do 10 milja jedan od drugoga. Na čelu svake takve misije stoji jedan jedini svećenik iz naše Družbe, koji sam od nepečene opeke bez maltera mora sagraditi crkvu, župski stan te urediti vrt. Ne manjka mu ipak stoke, tovarnih životinja i konja. Zato kad ga zovu nadaleko bolesniku, obično jaši. Mjesto prozora u svojoj zgradi načine rupe. Da pak kroz njih ne bi vjetar propuhivao, zavjese ih mjehurima ili platnom.

U naših Indijanaca nema ni udvornosti ni znanosti ni pečena kruha. Njihova je hrana kukuruz, koji peku na vatri i tako sasvim topao jedu. Oni nemaju žita ni voća, osim onoga što naši oci donesu iz Evrope i ovdje zasade. Zato i nemaju nikakve raznolikosti u jelima. Hoće li pak misionar da mu se uredno kuha, treba da si naruči kuhača Španjolca iz Mexika, i to na svoj trošak. I skupo ga plaća. Ali je pitanje hoće li koji doći? Gledajući na stalnu opasnost života baš se nitko ne usuđuje tako daleko ići. Sve je to poradi susjedstva s Novim Mexikom, gdje se prošle godine pobunilo 30.000 Indijanaca. U toj su buni poubijali 500 Španjolaca s 27 franjevaca i takvim užasom sve u strah natjerali.

Španjolci ovih krajeva svoje najveće bogatstvo nalaze u stočarstvu. No nijedan od njih nije siguran za svoje dobro. Drski Indijanci iznenada navale pa otjeraju čitava stada goveda, mazgi, konja i magaraca, i to ne samo iz sela, nego čak i iz gradova. Oni iz spomenute Guadiane drže katkad svoje sve-

čanosti i borbe s bikovima, pa na njih pozivaju i nas misionare i kad se odazovemo, iskazuju nam svaku čast.

Indijanci nemaju na svim mjestima jednake nego sasvim različite običaje. Oko Mexika su od naravi lijeni i tako potišteni, da za dvije trećine jeftinije služe i rade nego li Španjolci. No svi se Amerikanci u tome slažu da sve što očima vide rukama mogu bez muke načiniti, i od kratka gledanja mogu postati spretni majstori. Indijancu treba samo jedan ili drugi put paziti kako se udara na harfu, i odmah će se odvažiti da na njoj igra i možda će u kratko vrijeme nadigrati učitelja. Oni su u licu crnomanjasti, idu gotovo sasvim goli, dok neki ipak pripasuju sebi pregačom bokove.

Drugi se pokrivaju jedino samo rutavim pokrivalom, što se u Austriji zove gunj. Oni to sami umiju tkati. Mexikanci prave od lišća nekakva drveta vino, koje zovu pulke, ukusa po sebi neukusna, ali njima tako ugodna, da se od njega svaki ponedjeljak neminovno potpuno opiju. I uz to se hvale da se s kraljevim dopuštenjem, za koje svake godine polože neki iznos novca, do punine ludosti naloču. Ja držim da je to prije novčana globa za učinjenu takvu neumjerenost negoli unaprijed kupljena sloboda za griješenje.

Oni umiju strelicom i lûkom tako dobro postupati, da kad držim dukat između dva prsta, strijelac će ga izdaleka odbiti ne ozlijedivši mi ruke. Stanuju ponajviše po brdima i pećinama kao zvjerad, dok ih naši misionari ne ukrote i ne svabe u selo. Jednoj se stvari moram vrlo čuditi, a ta je da u toj Sjevernoj Americi stanuje baš tako malo ljudi, te sam često putovao mnogo milja, dapače i po

nekoliko dana, a da nisam čovjeka vidio. Koje sam pak susreo u pustinji tako se zabezeknuše od našega pogleda, da su kao drveni kipovi od udivljenja pred nama tiho stajali ne govoreći ni odgovarajući.

Od njih mnogi rade u srebrnim i zlatnim rudnicima, kojih u ovome kraju ima mnogo. Naše gore čuvaju svoj plod u utrobi. Od njega njegovo katoličko veličanstvo, istina, samo petu forintu prima u svoju komoru, a ipak svake godine ima dobitak od 5 do 6 milijuna španjolskih talira.

Ruda pripada onomu tko je najprije otkrije i tko je za nju spreman snositi troškove. Najbogatije su srebrne rude u Parralu; drugih naprotiv nestaje.

U ovoj Indiji ima 5 posada, koje su dužne uvijek na ustanak spremne Indijance držati na uzdi. Ona u Cere-gordo ima 35 momaka, ona u Svetoj Katarini 10, u Svetom Hipolitu također 10. Ona u Cinalsa 46 i ona u Parralu 30 momaka. I tako se cijeli ovaj prostrani kraj drži u pokornosti i brani od svih izvanjih neprijatelja sa 131 momkom. Iz toga izvodim s razlogom, da bi rimsko-carski general s 3.000 Nijemaca i 500 hrvatskih husara bez poteškoće pod njemačku poslušnost spravio čitavu Sjevernu Ameriku sve do 70. stupnja sjeverne širine. U tom bi slučaju sve bilo sigurnije, i katolička bi se vjera mnogo brže rasprostranila. Mnoge se zemlje, naime, lakše pridobiju državnim udarcem od straha i ljubavi izmiješanim, negoli samom ljubavi, kojom se u Indijanaca, osobito u starih ljudi, može slabo što postići. Naprotiv treba i strah da bude poduprt od ljubavi, i ovim divljim pticama, da bi se dale što radije loviti, treba postaviti meku, priskrbljujući im bolji stan, hranu i odijelo, bra-

neći ih od njihovih neprijatelja te umirujući ih među sobom korisnim zakonima.

Svima ovim dalekim zemljama kao sveopći namjesnik upravlja španjolski podkralj u Mexiku. Njemu su slijepo podložne obje vlade: ona u Novoj Biscayi i ona u Novoj Galiciji skupa s njihovim na obje strane postavljenim zemaljskim upraviteljima. Kraljevstvo Mexiko naprotiv ili Nova Španjolska dijeli se na 12 sudova ili audijencija, kojima su na čelu isto toliko zemaljskih sudaca. Oni se kod Španjolaca zovu auditori te imaju primjerenu vlast.

Duhovna uprava ima također pravo svoje obličje. Glava joj je mexikanski nadbiskup, kojemu su podložni biskupi Puebla de Los Angelos, Machoaca ili Gadlaxara, Nove Biscaye ili Guadiane. Nadbiskup ima godišnji dohodak od 25.000, biskup Puebla de los Angeles 80.000, Gadalayare 4.000 i Guadiane 3.000 španjolskih talira. Pod ovim posljednjim stoje sve naše misije, koje on svojevoljnim postupkom više sprječava nego pospješuje, jer gleda na povećanje svoje vrhovne vlasti, pa je stoga s nama nešto neprijazan. Naprotiv nas je podkralj uvjeravao o svojoj naklonosti kao i o kraljevoj milosti, dodajući da je njegovo katoličko veličanstvo sklono naše misije umnožiti novim i većim milostinjama.

Zato je naš otac provincijal odlučio pozvati ovamo iz Evrope 70 novih misionara, da se ime Krista Gospodina dalje raširi među neznabošcima. Premda nas u Španjolskoj i na madridskom dvoru dobro gledaju, mi ipak u ovoj Indiji vrijedimo prekomjerno više, gdje nas gotovo svatko rado ima i cijeni. Dapače i oni divlji neznabošci, koji se protive španjolskome gospodstvu, toliko nas visoko cijene da

kad koga od naših misionara s njegovom pratnjom zateknu na putu, bez milosrđa potuku Španjolce, svećenika pak vode k najbližem opkopu ili gradu i ondje ga ostave neozlijeđena. Ovi neprijateljski Indijanci zovu se Čičimeki ili Topoki. Oni su više slični đavolu negoli čovjeku, jer si briju brade a lica bojadišu tako gadno kako samo mogu. Oni u svojim pećinama vrebaju na putnike. Te pećine Španjolci zovu đavolskim rupama, jer iz njih navale s groznom vikom i izmetnu na njih od prve svaki po 6 strelica tako brzo, da prije no što se putnik može i ogledati, već ima nekoliko rana. A zatim udare i ljude pobiju, konje pak i magarce zakolju i na pola pečene sa sokom i krvlju izjedu kao sladak zalogaj. Pri svemu tome valja se vrlo čuditi da mazga takvoga Čičimeka na četvrt sata daleko nanjuši plijen te poput divokoze preko brda i dolina s teretom i prtljagom tako brzo leti, da je nijedan čovjek više ne može stići.

Nasuprot su drugi Indijanci, osobito Tarahumari, blagi i uljudni te veliki prijatelji trgovine, koja se ne vodi novcem nego izmjenom robe. Svaka stvar koja se nudi ima određenu razmjenu. Indijanac dade Evropljaninu za iglu 2 kokoši, za nožić 2 ovce ili jednoga škopca, za staklen obodac jednoga ovna, a za lakat sukna najboljega konja. No i ovi su kao i drugi Indijanci žestoko odani čarolijama.

Na svome putovanju nisam ništa tako čudnovato vidio kao jednu veliku zvijezdu repaticu, koja se prvi put pojavila prema koncu mjeseca studenoga u 4 sata ujutro u Djevičinom klasu. Imala je dugi rep koji je pružila prema zapadu. Spomenuti je rep bio isprva taman, ali je iz dana u dan bivao sve

svjetliji. Hod zvijezde bio je upravljen od zapada na istok, ali tako brz, da je u 2 dana za 40 stupnjeva stajao dalje prema istoku i bliže suncu. Nakon 3 ili 4 nedjelje dana, kad je već prešao donju polutku opet se iznova pokaza prema sunčanom zapadu sa strašnim repom, koji je bio dug 50 stupnjeva. Tijelo zvijezde prehodnice bilo je samo po sebi maleno i ovaj put uzelo tijek svoj prema zapadu, a rep je gledao neko vrijeme prema istoku, i brzo potom prema sjeveru, dok napokon zvijezda sama također prema ponoći rep svoj prema podnevu ne okrene i sve se opet pomalo s očiju izgubi. Značenje ostavljam Bogu. Ali se bojim da ova repača za zapadnu Evropu, to jest za Španjolsku kraljevinu, ne znači ništa dobro.

Najveći plod koji žanjemo u ovim misijama nalazimo u nježnoj mladosti, koju velikim marom kršćanski odgajamo. Budući da za djecu imamo svaki dan dva puta kršćanski nauk, ona dolaze svaki dan u župski stan te ovdje pjevaju svoje molitve. Njihova je lozinka ova rečenica: »Hvaljen budi Presveti Sakramenat i Djevica neoskvrnjena u svome začeću!« Te riječi izgovaraju nakon dječjega nauka, kao i ujutro kad ustanu, u sumračje kad sviječu u sobu donesu i uvečer kad idu spavati. Služba se Božja drži marljivo. Sveti se sakramenti podjeljuju, u određeno vrijeme pjevaju se i svečane mise. Mnogo krštene djece poumire u prvoj svojoj nedužnosti.

Dok ovo pišem, dođe radosna novost da će trojica naših svećenika u Kaliforniji i drugi u Novom Mexiku pokušati duhovni pohod iz želje da neznabošcima naviještaju Evanđelje. Kao što sam se za takve nove rasadnike svojim poglavarima svesrdno preporučio, tako je moja jedina želja da budem od njih što prije uslišan, kako bih se na taj način svome Bogu potpuno žrtvovao žrtvom klanicom i njegovo ime obznanio narodima, koji o njemu još ništa nisu čuli. To je jedini moj zahtjev, to će mi biti ako postignem, najveća moja utjeha. Da pak takav cilj postignem i svoje zvanje u djelo provedem, Vaša će mi Velečasnost s cijelom Pokrajinom, kao što veoma željno molim, svojom svetom misnom žrtvom i molitvom to isposlovati u Boga, s kojom namjerom pokorno se preporučujem i ostajem Vaše Velečasnosti sluga u Kristu

Ivan Ratkay,
Družbe Isusove misionar.
Dano u granicama Novoga Mexika,
dne 25. veljače 1681.

Riječ dvije recimo i o naslovniku Ratkajevih pisama, ocu Nikoli Avancini. On se rodio 1. prosinca 1611. u Brezu, biskupije tridentske. Godine 1627. stupio je u Družbu Isusovu. U Grazu i u Beču je predavao filozofiju i teologiju, a od godine 1664. vršio je u redu razne visoke i odgovorne službe, pa tako i službu provincijala. Postao je i poznati asketski pisac. Osim teoloških djela te nekoć vrlo cijenjenih drama, skupljenih u 5 svezaka pod naslovom »Poesis dramatica« napisao je i vrlo poznatu i raširenu knjigu »Život i nauka Isusa Krista«. To je djelo samo u izvorniku doživjelo 50 izdanja, a prevedeno je i na mnoge jezike, pa tako i na hr-

vatski. Ono je sažet, ponešto suh priručnik za razmatranje, koji se još i danas cijeni. Svako razmatranje sadrži tri točke. Njime su se služile mnoge pobožne duše, pa je tako otac Nikola Avancini i na molitvenom području po svojoj knjizi izvršio silan i trajan utjecaj.

Ciprijan Lisica

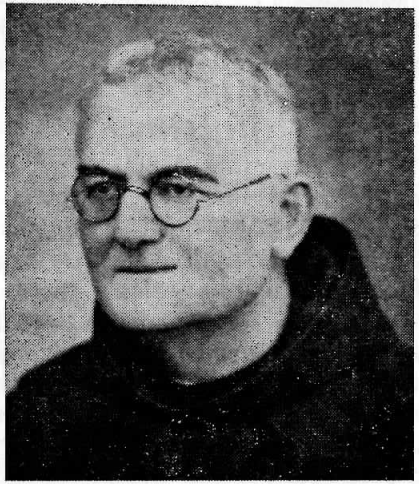

Nadbiskupski je ordinarijat u Zadru 17. travnja 1962. objavio ovu osmrtnicu:

Gospodar života i smrti pozvao je 16. travnja 1962. u 12,45 h. da u nebu slavi blagdan Uskrsa nakon plodnog i sve do kraja radinog redovničko-svećeničkog života

P. O. CIPRIJANA LISICU, franjevca
aktuara u Nadbiskupskoj kancelariji

Sv. Misa zadušnica služit će se 17. travnja u 16 h. u crkvi sv. Frane u Zadru. Poslije zadušnice bit će sprovod.

Požrtvovnom poslužitelju župa Dikla i Kožina, karitativnom radniku, dugogodišnjem suradniku u upravi Nadbiskupije na svemu harno zahvaljujemo i molimo od Pravednog Suca vječnu nagradu.

Vjesnik franjevačke provincije sv. Jeronima u Dalmaciji — Zadar IV/1962. donio je o pokojnikovoj smrti ovu kratku obavijest:

Dne 16. travnja, upravo na dan obnove zavjeta, neočekivano brzo preminuo je u samostanu sv. Frane u Zadru O. CIPRIJAN LISICA. Smrt mu je prouzročila angina pectoris. Devet dana prije smrti imao je lakši napad. Poslije toga osjećao se slab i uglavnom je ležao. Na sam dan smrti prije podne osjećao se relativno dobro, i primio je posjete rodbine i preuzv. nadbiskupa Mate Garkovića i njegova pomoćnog biskupa Mons. Marija Oblaka, koje je dočekao na nogama i zatražio blagoslov. U razmaku od pola sata i nakon toga, uzimajući ručak, dobio je ponovni napad koji mu je na mjestu prekinuo nit života. Pri zadnjim znakovima života podijeljeni su mu sv. sakramenti. Sutradan poslije podne o. provincijal imao je za pokojnika svečanu sv. Misu zadušnicu u prisustvu preuzv. gospode biskupa, gradskog svećenstva, rodbine, njegovih bivših župljana i mnoštva građana. Na koru su pjevali naši bogoslovi i studenti nadbiskupske Visoke bogosl. škole. Iza svečane sv. Mise mp. o. provincijal izgovorio je oproštajni govor koji donosimo u cijelosti. Svečano odrješenje nad odrom podijelio je preuzev. nadbiskup Mate Garković, a sprovod je vodio o. provincijal. U velikoj posmrtnoj povorci,

u kojoj je nošeno više vijenaca, sudjelovalo je gradsko svećenstvo, redovnici, studenti teologije i mnoštvo pokojnikovih štovatelja. Pokojnika je do groblja otpratio pomoćni biskup mons. Marijo Oblak.

Tko je bio o. Ciprijan Lisica iznio je vrlo opširno njegov provincijal o. Jerko Bakotin u svome posmrtnom govoru. Iz toga posmrtnoga govora vadimo ono što će najbolje ocrtati lik svećenika i redovnika, koji još i danas ima svojih vrlo vatrenih poštovalaca.

»:... Otac Ciprijan rodio se 9. I. 1884. od roditelja Antuna i Ane u Petrčanima. Rodivši se na sam početak godine, okolnost kao da je bila predznak njegova života puna i prebogata sadržajem. Svaki dan njegova života imao je biti ispunjen smislom i sadržajem.

Kao pitomac, pokojnik je svršio četiri niža razreda u Franjevačkoj gimnaziji na Košljunu. Nakon toga je dne 22. IX. 1901. obukao franjevačko odijelo i obavio godinu novicijata u Kopru u Istri. Tu je 6. X. 1902. položio jednostavne zavjete. Po dovršenoj godini novicijata došao je amo u Zadar, gdje je na Nadbiskupskoj gimnaziji i teologiji završio svoje preostale studije. Svečane zavjete položio je 1. XI. 1905., a za svećenika je zaređen u Krku 6. VI. 1909.

Već kao mlad svećenik bio je aktivan za odgovorne i naporne službe. Bio je prefekt i odgojitelj naših pitomaca ondje gdje je i on primio prve početke odgoja za redovničko-svećenički život, na Ko-

šljunu. Nakon toga dolazi amo u Zadar, prije talijanske okupacije, i tu razvija svoju aktivnost kao propovjednik i ispovjednik. Ali samostanska ograda činila se preuska za njegove sile i još više nego za sile: za njegov žar i ljubav za slavu Božju, pa je bio angažiran kao kooperator katedrale sv. Stošije i kao član nadbiskupske kancelarije. Tako je on u to vrijeme imao sve svoje dane i časove ispunjene radom, u čemu se uvijek pokazivao neutrudiv. Čuvao je uvijek budnom svijest svoga naroda, a to je očitovao i time što je na hrvatskom propovijedao onda kada su gospoda voljela slušati propovijedi na talijanskom. On je time isticao univerzalnost Crkve, koja nije vezana ni na čiji jezik ili rasu, nego u njoj ima mjesta i našemu narodu koji, s druge strane, u Crkvi nalazi osiguranje nepropadljivih vrednota.

U vrijeme talijanske okupacije bio je prisiljen da s drugim članovima ovoga samostana napusti Zadar. On je nakon toga prenio svoju djelatnost u Zagreb, gdje mu je s vidom na njegove organizatorske sposobnosti bila dodijeljena zadaća upravitelja Saveza svjetovnog Trećeg Reda u Jugoslaviji. On je svoje imenovanje shvatio kao poziv na najteže zadatke. Tu je ispoljio svoje najbolje organizatorske sposobnosti i zadaćama koje su mu se postavljale, hito je odgovoriti na suvremen način. Zato posvuda u pospanim trećoredskim Zadrugama budi život, organizira nove. Ali njegova djelatnost nije bila posve duhovne naravi. On, iz radničke i siromašne obitelji, kao pripadnik siromašnog Reda sv. Frane, očituje punu ljubav i sućut prema onim koji su gladni i nezbrinuti. Zato osniva Trećoredski uboški dom. Očituje tu ljubav posebno prema

radnicima koji su slabo plaćeni ili bez posla, pa tražili ne bi li netko obratio svoje oči na njih iznurene od gladi i očajne. I našao se siromašan i bosonog fratar u osobi našega o. Ciprijana, koji u svojstvu upravitelja Trećega reda utemeljuje pučku kuhinju, u kojoj daje zabadava obroke sirotinji i radnicima. Njegova velika ljubav nije na njih samo čekala. On je pošao u potragu za onima gladnima na ulici te na kolicima — koja je izmislila njegova ljubav — nuđao hranu gladnima na ulici ili na radnim mjestima, ne propustivši ih podsjetiti na potrebu da se zaokupe spasenjem onoga što vrijedi neusporedivo više od tijela, spasenjem duše.

Umiješavši se među radnike i siromahe, nudeći im kršćansku ljubav, nije zaboravio ni na suvremene zahtjeve apostolata, nastavljajući na taj način duh 'Božjeg trubadura', svoga duhovnog oca sv. Frane, koji je u svim stvorenjima slušao himan Stvoritelju i sve pozivao na Njegovu hvalu.

Kao upravitelj Saveza Trećeg reda imao je otvoreno srce prema svima i bio je od svih opće obljubljen. Od njih je nazvan dušom samostana, pravim ocem. Od 1922. do 1931. ispunja stranice službenog glasila Saveza Trećeg reda 'Glasnika sv. Frane'. Taj Glasnik doveo je do zamjerne visine i reorganizirao je trećoredski savez. Za svoj rad oko Glasnika dobio je i najveće priznanje: Papin blagoslov. Sam tadašnji tajnik Vatikana, kardinal Gasparri, uputio mu je u ime Sv. Oca posebno pismo.

Kada je napustio tu službu, njegov nasljednik o njemu piše u Glasniku ovo: 'Ostavio nas je dosadašnji upravitelj i tajnik Saveza veleč. o. Ciprijan Lisica i vratio se u svoju Provinciju. Njegovo je ime bilo poznato kod trećoredaca svih naših fra-

njevačkih provincija. Dužnost vam je da sačuvate najdublju zahvalnost za sav njegov nesebičan rad, poštovanje za sva njegova plemenita djela, nezaboravnost za dobročinstva koja je tolikima u njihovim nevoljama i stisci iskazao.'

Vrativši se u Provinciju na naše dalmatinske žale, on se baca na drugi oblik apostolata: održava posvuda misije popraćene velikim uspjehom, ushićenjem naroda i nezaboravnim uspomenama. Boraveći u Splitu bila mu je dodijeljena služba gvardijana i učitelja naših bogoslova. Ali ni to mu nije bilo dosta. On se zalijetao u bližu okolicu, u Kaštela, gdje je svojom usrdnošću i revnošću ostavio neizbrisivu uspomenu. U Splitu prima također uredništvo 'Euharistijskog glasnika', izdaje molitvenike 'Euharistijsko blago' i 'Moj najljepši dan' kao i neka druga djela. Tu je boravio za vrijeme prošloga rata i usred bombardiranja čekao oslobođenje svoga Zadra, prema kome je mislima i srcem bio uvijek usmjeren... On koji je među posljednjima za vrijeme talijanske okupacije napustio Zadar, vratio se među prvima. Ali je ovoga puta Zadar i samostan našao najvećim dijelom porušen. I tada uz obavljanje svećeničkih dužnosti, skupa s pok. našim o. Robertom Škuncom zasukao je rukave i u slobodne časove stavio se na otklanjanje ruševina samostana i na popravljanje onoga što se dalo popraviti.

Nije se ograničio jedino na samostan u kojemu je živio. On je izlazio van i sudjelovao u otklanjanju gradskih ruševina i prokrčivanju ulica. Zanimao se za gradnju svakoga novog objekta, a i pozlilo mu je upravo kada se po posljednji put vraćao kući s 'inspekcije' novoga mosta preko luke koji je

u gradnji. Jedva se dokopao svoga radnoga atelier-a nadbiskupske kancelarije, gdje je pao istrošen i iscrpljen.

Još više nego na otklanjanju materijalnih ruševina naš dragi je pokojnik bio do iscrpljenosti zaokupljen popravljanjem poratnih ruševina duša. Iako već u godinama, razdijelio je svoje radno vrijeme tako da mu nije ništa preostajalo za odmor. Poput svoga duhovnoga oca sv. Frane, svome 'bratu tijelu' nije priuštio ni časa odmora. Dan je ispunio radom i odmore je tražio u radu.

Zauzevši u nadbiskupskoj kancelariji svoje staro mjesto, tu provodi svoje radno vrijeme kroz sedmicu, a nedjelju i blagdane čini radnim danom za duše. Preuzima uprave župa koje su ostale bez svećenika. Ali premalo mu je jedna župa, pa ih znade uzeti i više. Tako već u staračkim godinama obavlja službu dušobrižnika Belafuže, Petrčana, Dikla i Kožina i konačno zbog iscrpljenosti, samoga Dikla. Starac s više od 70 godina u navečerje blagdana i svake subote polazi većinom pješice i bosonog k povjerenom mu stadu; polazi ne osvrćući se na zimsku studen i ljetnu žegu; polazi i dolazi kući pokisnuo, oznojen, prašan, gladan, žedan, skršen od umora, ali nikada duševno slomljen. Vraća se blag i nasmijan, pun uobičajenog humora. Iako udaljen od povjerenih mu župa, ništa ne propušta što spada na uredno vođenje pastve, posebno ne propušta da djecu uči vjeronauk i da u njih prelije vjeru otaca.

Takvu je službu vršio sve do prošle jeseni 1961. završivši je posvetom novih zvona koja je nabavio svladavši sve poteškoće koje su mu stajale na putu. I vratio se iz Dikla slušajući zvukove novih zvona.

Ali ne svih. On ih je nabavio više nego što ih sadašnji zvonik može primiti... Vratio se u samostan veseo što će njegovi vjernici Dikla, u kojemu je iscrpio svoje preostale sile, u zvukovima novih zvona moći slušati njegov očinski glas, kojim im je do iscrpljenosti propovijedao Krista. Njegova su usta zanijemila, ali njegova djela upravo viču i nastavljaju propovijedati Isusa Krista i Njegovo Evanđelje.

Ovih posljednjih mjeseci ograničio je svoj rad na ovu crkvu i snivao je o njezinim novim orguljama, za koje je prikupljao milodare. U radne dane obavljao je uobičajene poslove u nadbiskupskoj kancelariji, uvijek vedar i nasmijana lica. Svijetlio je i trošio se poput svijeće. Ove prošle sedmice počeo je podrhtavati kao svijeća koja je dogorjela... 'Sestrica smrt' uzbibala je posljednji titraj svijeće, koja se istrošila u službi Boga i bližnjega. I zaklopio je oči. U produženju svoga radnoga dana pošao je da od Gospodara mjive primi punu plaću za nesebični i dugotrajni rad za Boga i bližnjega, za svoj hrvatski narod i za ovaj grad, koji je toliko ljubio...«

Uz treću godišnjicu smrti oca Ciprijana Lisice u Vjesniku franjevačke provincije sv. Jeronima 7/1965, br. 1—2 neki je N. N. ovako ocrtao njegov duhovni profil:

»... Otac Lisica bio je skladan čovjek, vjeran sin sv. oca Franje, uzoran svećenik i poslušan sin rimske Crkve. Kod njega nije bilo raskoraka između riječi i djela. Njegov je život skladno i tiho tekao u raznim gradovima i selima naše domovine u obavljanju svih dužnosti, koje su mu povjeravali.

A tko bi nabrojio njegov 'dobrovoljni rad'?... Bio je uzoran čovjek, svakome brat.

Franjevac Lisica nije bio samo skladan čovjek, humanist — on je bio i skladan redovnik. On je sam izabrao taj poziv, pa je zato bio uvjeren da sama logika traži da bude vjeran do u tančine Franjinim pravilima, koja nisu cilj života, nego sredstvo savršenstva. On je jamačno znao da su neki pape govorili: 'Dajte mi redovnika koji je savršeno vršio i najsitnija pravila, pa ću ga odmah posvetiti.' I zato smo njega, na primjer, viđali po Zadru uvijek bosa i po kiši i po buri, jer nije htio tražiti dopuštenja za ublaženje toga pravila.

Svećenici i župnici imaju nadalje u Lisici uzora naših dana. Ne samo zadarski, nego i oni iz ostalih krajeva. Kad je završio posljednji rat, otac Ciprijan je govorio: 'Evo, sada dolaze moji dani, koje sam uvijek žarko želio. Prije rata često sam mislio kako nisam dovoljno iskorišten, kako dovoljno ne radim. Evo, sada ima nešto manje svećenika, pa mi se pruža prilika da nadoknadim izgubljeno vrijeme.' To nisu bile samo njegove riječi, jer je on i djelima pokazao kako se ljubi župa... On za sebe nije htio nalaziti vremena, on je čitava sebe darovao dušama i brigama drugih i time ispunio zavjet, koji je na ređenju položio. Kakav uzor za mnoge župnike, koji možda ponekad misle da ne mogu ispuniti svih svojih dužnosti!

Roma locuta — causa finita — u toj rečenici sažet je njegov odnos prema Crkvi i prema vrhovnoj vlasti. Ne zato što nije bio kadar sam misliti i zaključivati nego, jer je bio uvjeren da naš odnos prema Kristu nije ispravan, ako ne uključuje lju-

bav i poslušnost prema nepogrešivoj Crkvi. Jer, ako Crkva nije nepogrešiva, onda je uzaludan naš rad.

Uvijek nasmijan i vedar, uvijek spreman da pomogne svakoga, bez obzira na vjeru i narodnost, dosljedan svojim obećanjima i zavjetima, ponosan na svoju službu, ponizan i povučen, radišan na svakom polju rada... Otac Lisica može, zaista, biti uzor mnogim svećenicima i redovnicima, pa i ostalim vjernicima. Vjernicima napose, jer im može kazati kako treba cijeniti vjeru i po njoj živjeti. Ali i svima ostalima Lisica može biti uzor kako se treba poštivati ljudska sloboda: sloboda savjesti, sloboda o kojoj je i sam Bog vodio računa, jer je čovjeka slobodna stvorio.

Dakle, Ciprijan Lisica bio je suvremen čovjek, čovjek naših dana, ne samo po godinama, nego i po svojim postupcima, jer je autentičan katolik, kakav je on bio, uvijek suvremen...«

DANICA ŠIROLA

Godine 1926. umrla je u Zagrebu u cvijetu mladosti učiteljica Danica Širola. Željela je postati redovnica, ali tu želju nije mogla ispuniti. No, ona je i u svijetu, izvan samostana, provodila tako dubok kršćanski život da su je smatrali pravom sveticom. Ona je iza sebe ostavila nekoliko bilježnica svoga duhovnoga dnevnika, koji je savjesno vodila. Njezin dnevnik svjedoči kako je živo i intimno bila povezana s Isusom, osobito u Presvetoj Euharistiji. Po nalogu svoga duhovnog vođe opisala je

i svoj život do dvadesete godine. Te zanimljive stranice sada prvi put objavljujemo. Nadamo se da će nam one prilično jasno otkriti mnogima nepoznatu kreposnu dušu, a za koju bi bila šteta da ostane nepoznata.

Činimo to i zato što vjerujemo riječima Pisma: »Lijepo je hvaliti Boga i uznositi ime njegovo; bogobojazno razglašavati djela njegova. Lijepo je čuvati tajnu kraljevu, ali je slavno otkrivati djela Božja« (Tob 12, 6—7). U Daničinoj je duši na djelu bio Bog, On je u njoj izveo djela koja valja otkriti, da bismo Ga hvalili što je tu našu sestru, kćerku našega naroda, tako čudesno odgajao i vodio sve od njezine najranije mladosti. Dajmo riječ samoj Danici, toj hrvatskoj »Maloj Tereziji«, neka nam opiše povijest svoje lijepe duše!

Vaša je želja, velečani, da Vam opišem u kratko moj život. Zaista, teška mi je zadaća ova, ali ako je to Božja sveta volja, ja ću je rado izvršiti. Tek molim vruće pomoć Božju, jer bez nje, što bih mogla? Molim Isusa da On vodi misli i ruku moju, pa da tako iznesen samo ono što treba da kažem. Molim Ga da ne dopusti da i jednu lažnu ili krivu riječ kažem, već da sve iznesem upravo onako kako je bilo. Teško mi je, jer mi je kazati ovdje mnogo toga, o čemu nisam još nikada i nikome govorila. Ali neka bude, kad je Božja volja tako, neka bude i to na slavu Božju!

Prije dva dana navršila sam 20 godina, a sad se upravo traži od mene ovo. Evo prikazat ću pomoću Božjom život moj, život kroz 20 godina.

Isuse, s Tobom započinjem, Tebi na slavu!
U Žumberačkom Novom Selu, 20. travnja 1920.
Gospode, u pomoći mi priteci!

Otac moj bio je učitelj u Karlovcu, kad sam ugledala svjetlo ovoga sunca Božjega. Bilo je to 18. travnja god. 1900. Dvije godine nakon toga bio je otac premješten u Zagreb, kuda se premjestila i cijela obitelj. Što mogu da kažem o prvim danima moga života, o danima u koje ne dosiže sjećanje moje? Tek ono, što sam od drugih čula. Da, kažu da sam ja kao maleno dijete bila neobično mirna i tiha. Ne znam je li ispravno ovo, ali tako kažu. Iz najranije mladosti moje, iz dobe u koju najdalje siže sjećanje moje, a to je od moje 4., 5. i 6. godine, malo ima uspomena i te su mi samo gorke. Bilo je sigurno više ljepših časova, ali ti se izgubiše u svijesti, a ostadoše tek oni koji bijahu za onu, još nježnu i malu dušu, gorki. Zašto je baš tako? Ne znam. Volila bih, kad bih mogla obratno reći, ali što mogu. Isuse, oprosti! Je li to tužba što ću sad reći? Nemoj to tako uzeti! Prvi puta je ovo što o tome govorim.

Imam sestru, koja je godinu i pol mlađa od mene. Imam osim nje i četiri mlađe sestre, ali u ovom prvom razdoblju tek nju valja da spomenem. Otac je moj, a i majka gojila osobitu ljubav prema njoj, te je moja duša često to osjetila, a osjećajući to bila je tako osamljena. A i starija braća moja (tri imam brata) vidjevši to uvijek bi me nazivali posprdno pepeljugom ili budalom. O koliko sam u to doba suza prolila! Mogla bih navesti i više zgoda, u kojima bi se ovo što rekoh razabrati moglo, ali to mi srce ne dopušta. Zar nije i ovo previše? Pa

evo, kad bi se što pokvarilo ili razlupalo u kući, kriva Danica; izgubi li se što, tko opet? Danica. A ja valjda sam i bila kriva, ali ipak ne uvijek. Otac naš veoma je strog, pa nijedan prekršaj nije prošao bez kazne, a kako je Danica sve bila kriva, to je ona i podnijela kaznu za sve. Čudna bijah već u ono doba. Umjesto da idem među djecu, koja se veselo i bezbrižno igraju, ja bih se većinom povukla u koji kutić i tu plakala ili razmišljala tražeći krivnju na sebi, zbog čega sam opet bila kažnjena, ili zašto baš sa mnom tako biva. O, kako je to znalo boljeti u duši, duši još nježnoj, maloj! U to doba učila nas majka i moliti se Bogu, pa mi je molitva bila uistinu jedina utjeha. Rado sam molila, pa bi moji kod kuće uvijek govorili da ću postati časnom sestrom. A ja sam zaista tada o tome mnogo mislila. Nisam još imala pojma o redovničkom životu, a i otkuda bih, nisam još ni škole polazila. Kad bi me tko pitao što ću ja biti kad odrastem, odgovor je bio uvijek: »Ja hoće da budem samo časna sestra.« Tako je prošlo prvo doba moga djetinjstva, prvo i najnježnije doba.

U jeseni god. 1907. upisali me u prvi razred Donjogradske pučke škole u Zagrebu. Velika je bila želja moja da me puste u samostan u školu, ali kako se nisam usudila nikada mojima potužiti, nisam se usudila ni moliti. S kolikim sam veseljem pošla u školu, a nisam ni slutila da me i tu čeka put koji baš nije odviše gladak. Kako sam počela polaziti u školu, bilo mi je prvo da se poslije škole navratim u crkvu. Da, svaki sam dan i prije i poslije po-

dne poslije škole pošla u obližnju samostansku crkvu i tu bih se neko vrijeme molila Bogu. Uvijek bih pošla pred glavni oltar, a kad bi me pitali zašto idem baš k velikom oltaru, rekla bih im: »Tamo je dragi Isus, pa se ja s Njime razgovaram.« Ne znam kako sam na to došla, ali tamo sam uvijek polazila da se Isusu izjadam, ili da Mu kažem ako mi se što lijepa i ugodna zbilo. Nisam imala nikoga kome bih se povjerila, pa sam u svojoj djetinjoj duši čvrsto vjerovala da me dragi Isus sluša, da Njemu nije dosadno moje pripovijedanje. Ja sam čvrsto vjerovala da je Isus u svetištu, da je On jedini koji me voli, pa sam uvijek hrlila k Njemu i Njemu sve, sve kazivala što mi je bilo na srcu.

O koliko sam puta utješena pošla iz crkve, da, činilo mi se često kao da i Isusa čujem gdje mi govori. Bilo je to sigurno samo moje utvaranje, ali ja sam bila u tome tako sretna. Nikome ne bih toga otkrivala. Isus mi je toliko toga govorio, ja sam više puta i preko sata ostala uza nj u crkvi i slušala. Znam, smiješno je to, rekli bi oni koji bi za to znali, znam i to da je to sigurno bilo samo utvaranje moje, znam da to nije bilo tako kako se to meni pričinjalo onda kad sam još onako malena bila čvrsto uvjerena da mi Isus zaista govori, ali uspomena na to tako mi je mila. O tome bih znala mnogo, mnogo pripovijedati.

Bilo je tako za prvih dana moga školovanja, a i kroz sve četiri godine, što sam polazila pučku školu. Često me puta izgrdili kod kuće da sam predugo ostala u crkvi, ali meni to nikada nije bilo žao. Ta bila sam kod Isusa, tako sam tješila sebe.

Imam još nekoliko uspomena na ovo, meni tako milo vrijeme. Imam tri sv. sličice, koje sam kroz

ove četiri godine dobila u crkvi od nepoznatih osoba. — Bila sam jednoga dana u crkvi poslije škole dosta dugo, tad najednom stupi k meni neki svećenik i reče: »Evo ti mala sličice ove zato jer si tako dobra pa često dolaziš u crkvu. A reci ti meni kome se moliš?« — »Tamo unutri stanuje Isus«, pokazala sam rukom na svetište, »k Njemu ja uvijek dolazim, s Njim se razgovaram i Njemu se molim.« — »Uzmi ovu sličicu za uspomenu, pa se više puta i za mene pomoli Isusu!«, rekao mi je gospodin onaj, a ja sam uzela sličicu sva sretna i kazala: »Ja ću se i za vas moliti Isusu.«

I često mi dođe zgoda ta u svijest, osobito kad pogledam sličicu onu i ja se pomolim za nepoznatog gospodina. Bila sam tada još u I. razredu. I poslije mi se dva puta slično zbilo. Nije prošao dan, a ja da nisam bila u crkvi. Ta to mi je bilo najveće veselje, veselje jedino, jer drugdje za mene veselja nije bilo.

»Časna sestra«, tako su me počeli nazivati kod kuće, a meni bi tad zakucalo srce jače, a iz duše vinuo se uzdah: »Kad bih barem ja bila časna sestra, mogla bih više biti uz Isusa.«

U početku drugog polјeća u I. razredu izmijenili nam učiteljicu. S novom učiteljicom poče za me i teži život u školi. Ne znam kako i zašto, ali naša nova učiteljica nije nikako mogla da se sprijatelji sa mnom. Što bih ja rekla nije bilo dobro, što bih ja učinila nije valjalo. Počela me ostavljati svakoga dana u zatvoru, a i šiba imala je sa mnom mnogo posla. Bila sam valjda kriva. Djeca bi uvijek kazivala da sam u školi odviše mirna i šutljiva, a gospodična me ipak uvijek tukla, a i znala sam uvi-

jek u školi sve što se moralo znati, ali u zatvoru sam morala ostati. Čudno se to doimalo moje duše.

Koliko sam puta plačući molila Isusa u crkvi poslije škole, molila Ga da mi oprosti što sam opet razljutila gospodičnu. Tražila sam krivnju, pitala Ga što sam opet učinila, pa kad bih se ovako mučila i ne bih našla baš nikakve krivnje, plačući bih molila obično ovako: »Isuse, ja ne znam kako, ali opet sam razljutila našu gospodičnu. Bila sam opet u zatvoru i dobila batina, a ja ne znam što sam skrivila. Ja sam sigurno kriva. Nemoj se ljutiti na mene. Isuse, ja Ti obećajem da ću od danas dobro paziti da ništa ne učinim krivo, da se ona ne razljuti, a onda jelde, ni Ti se nećeš ljutiti na mene. Ali ako ja uistinu nisam kriva, zar je onda njoj grijeh što me je tukla? Ne, jelde da nije? Jelde, Isuse, Ti ćeš joj oprostiti, ako je ona kriva. Oprosti joj, ali nemoj se ljutiti na mene!« Bivalo je to sve češće, ma skoro dan za danom, tako kroz II., III. i IV. razred, pa su mi te riječi ostale još nepromijenjene u pameti.

A kod kuće, kad su čuli da sam svaki dan u zatvoru, bura i oluja. Ja se nisam nikada potužila na gospodičnu ni postupak njezin, pa oni nisu znali što je i kako je to, tek bi me često, kad sam se vratila kući, dočekala šiba. Šiba u školi i kod kuće, a u mojim očima suze kroz pune tri godine. No ipak ja sam bila tako sretna kad sam bila u crkvi. Koliko bih puta znala reći Isusu: »Jelde, Isuse, i Tebe su tako mučili i tukli, a Ti si tako dobar. Mene tuku, ali ja to zaslužim, ja nisam dobra. Ali ja bih htjela, Isuse, da budem uvijek dobra.«

Jednu samo da spomenem zgodu. Bila sam u III. razredu. Zadala nam učiteljica da naučimo čitati

neki članak. »Svaka mora ovaj članak 10 puta pročitati«, kazala nam prije no smo krenuli kući. Drugi dan kaže neka ustanu sve one koje su je poslušale i članak 10 puta pročitale. Ustale mnoge, ustala sam i ja. — »Ti sigurno nisi pročitala 10 puta«, kaže ona meni. »Jesam, gospodična«, odgovorih. — »Nisi«, poviče ljutito ona. »Nisi, reci da nisi!« Ja sam šutjela. Što sam znala učiniti? »Reci da nisi« vikala je na me. »Govori, ne smiješ lagati.« — »Ja znam da lagati ne smijem, a kad bih rekla da nisam pročitala, ja bih lagala. Uistinu, ja sam pročitala i više puta.« — Bilo je to prvi puta što sam se usudila odgovoriti gospodični. »Tako ćeš ti meni drzovito odgovarati«, povikala ona, pa udari nekoliko puta rukom po lijevom, po desnom obrazu. Šutjela sam, tek me obliše suze. I u zatvoru sam morala ostati. Kazala mi je gospodična da ne smijem kući dok ona ne dođe. I ona je otišla i zaboravila da je mene ostavila u zatvoru, a bilo je to o podne. Ostala ja sama u školi i neprestano plakala. Već se počela skupljati djeca u školu poslije podne, a ja još plačući sjedim na svom mjestu. Ne smijem kući dok gospodična ne dođe, a nje nema. Došla i gospodična, pa kad vidi mene onako zaplakanu, da, od udaraca i plača otečenu, razljuti se na novo, pa me opet udari nekoliko puta po obrazima govoreći mi da ne smijem plakati. I nisam više plakala.

Nisam se poslije škole žurila kući, već sam pošla po običaju prije u crkvu. Ta znala sam da je tamo Onaj koji će me utješiti. Tu sam obećala Isusu da više nikada neću nikome drzovito odgovarati, kao što sam to ovaj puta učinila. Molila sam Isusa da mi oprosti. — Kad ja kući, dočeka me ljutito tata: »Kakove ti meni sramote praviš? Što si učinila da si morala ostati preko ručka u zatvoru?« Šutim. »Govori što si učinila?« I ja ispripovjedim kako je bilo. »Nije istina, lažeš, jer za to te gospodična ne bi mogla tako kazniti. Govori što si učinila?« Nisam više ništa govorila, plakala sam samo, a on uzme korbač, pa me i on kaznio. — Mogla bih mnogo sličnih zgoda navesti, ali previše je i ova jedna. Čudno mi je sve ovo još sada, jer kad bi tko pitao gospodičnu koja joj najbolje uči, pokazala bi na mene.

Bilo je na Svijećnicu god. 1911. Polazila sam IV. raz. Odoh sv. misi u samostansku crkvu, a taj se dan baš zaređivale časne sestre. Crkva puna ljudi, a ja malena pa nisam baš mnogo vidjeti mogla. Otišla sam u kutić jedan, gdje me nije nitko smetao. Znala sam da se zaređuju časne sestre, pa me obuzela silna želja da i ja budem časna sestra. Plačući sam molila Isusa da dozvoli i meni kad odrastem stupiti u samostan kakav. Molila sam Ga vruće. I obećala sam Mu da ću uvijek nastojati da budem dobra, da sve činim što On želi. Rekla sam Mu da Mu poklanjam cijelo moje srce i dušu moju, a On neka na nju pazi, jer više nije moja već Njegova. Još Mu rekoh da ću Ga svaki dan moliti da me prime u samostan koji, a On mi valjda neće odbiti molbe. Obećala sam Isusu onoga dana mnogo.

U svibnju iste godine primila sam prvi puta sv. Pričest. Bio je to veliki dan za mene. Ponovila sam Isusu sva moja obećanja i sve moje želje. Isus je bio u srcu mojemu. Od dana moje prve sv. Pričesti nije, mislim, prošla ni jedna nedjelja, a ni blagdan, da nije Isus došao u moje srce, a činila sam to zato, jer sam si utvarala da mi je Isus sam rekao da On želi da Ga često primam. Nije mi nikada nitko go-

vorio o čestom primanju svete Pričesti, niti je tko znao da ja tako često polazim sv. Pričesti. Ja sam išla, jer sam bila uvjerena da Isus to želi.

Svršila sam pučku školu i upisali me u V. razred Više djevojačke škole smjera trg. industrijalnoga. Opet se porodi u mome srcu želja za školu u samostanu, ali i ta je, kao i sve moje želje, ostala zakopana u srcu. Velikim sam veseljem pošla u školu, višu školu. Bila sam spremna i tu na poteškoće, ta ja sam već mislila da je to u savezu sa školom, ali tu ih nije toliko bilo. U školi me zavolile i sve učiteljice, i sve suučenice. »Mali filozof«, tako me nazivale sve učiteljice, a i sada još, kad me koja sretne reći će: »Eto naš mali filozof.« Ne znam kako sam došla do toga imena. Suučenice me volile, tek bi mi često kazale da sam čudna, jer nigdje da me vide na šetnji, a one ne razumiju što bih ja imala raditi tako često u crkvi. Vidjele me naime neke kako svaki dan prije škole polazim u Isusovačku crkvu. Ta bilo mi je to uz put, jer mi je škola bila na sajmištu, a mi smo stanovali u Trenkovoj ulici. A ja sam Isusa svaki dan molila da ispuni želju srca mojega, čvrsto uvjerena da se On neće oglušiti na moje molbe. Svake sam nedjelje i blagdana rano ujutro polazila s Brankom, bratom mojim najmlađim, k sv. misi i sv. pričesti. Išla sam ja u V. razred, a on u V. gimnaziju. Kroz četiri godine što sam polazila višu školu bili smo nas dvoje uvijek zajedno kod stola Gospodnjega. Poslije je on otišao u više nauke, ali uvijek kad se vrati kući, polazi opet sa mnom sv. pričesti. I on se rado sjeća onih dana.

Kad sam bila u IV. raz., primili me u Marijinu kongregaciju. To bijaše veselje za mene. Svake nedjelje poslije školske mise imali smo sastanak u samostanu časnih sestara. Kongregaciju je vodio prečasni gospodin A. Kotlarski. U VII. razredu izabraše me za pobočnicu, a u VIII. za nadstojnicu. Čudan je to bio izbor. Na prvom sastanku kongregacije, kad sam bila u VIII. raz., kaže preč. gospodin upravitelj zbornicama neka dobro promisle koja bi od njih bila najsposobnija za nadstojnicu. Neka misle na takvu koja će uistinu ljubavlju raditi za dobro kongregacije i na slavu Božju, jer će kod dojdućeg sastanka birati nadstojnicu. Još nije g. upravitelj pravo izgovorio, već ustale zbornice i stale vikati: »Danica, Danica!« Kad je prečasni gospodin to vidio, pošao je sam od jedne do druge i pitao koju misli. »Danicu«, bio je odgovor kod svake. Ja sam bila zadnja, pa kad je došao do mene reče: »A vas se ne pita.« Molila sam ga, molila neka to preda drugoj, koja je i bolja i sposobnija, a on ni čuti o tome. »Jer, reče, nikada još nisam bio kod takvog izbora, gdje bi svi listom bili za jednoga, a da pravo kažem i ja sam bio za vas.« »Mi hoćemo Danicu i nijednu drugu«, govorile zbornice, a Danica morala poslušati. Mnogo mi je ugodnih časova zabilježeno u knjizi života, što sam ih provela u kongregaciji.

S velikom se ugodnošću spominjem i onoga časa kad sam prvi puta na papir zabilježila pjesmu neku (ako se to moglo nazvati pjesmicom), što je nikla u duši mojoj. Bilo je to pod školskim satom dana jednoga kad sam polazila VII. raz. Često sam poslije znala tako što napisati, ali bojeći se da to tko ne vidi i ne otkrije, marljivo sam palila, jer je

vatra uistinu vjeran čuvar tajne. I krila sam tako paleći danas što je bilo jučer napisano, četiri godine.

Polazila sam VIII. razred, kadno se razmahao svijetom ljuti i krvavi rat. Kako su našu školsku zgradu upotrijebili za bolnicu, premjestiše našu školu u zgradu Evangeličke škole. Tu smo imali obuku svako poslije podne, pa kako sam prije podneva bila kod kuće, da olakšam mami posao, koja je one godine nešto pobolijevala, preuzela sam od nje sasma kuhanje. Prije podne u kuhinji, poslije podne u školi, pa mi nije preostalo vremena za učenje. Počela sam učiti u noći, jer ići u školu, a ne naučiti zadaće, bilo mi je nešto nemoguće. Kako ne bijah s učenjem nikada gotova prije ponoći, a za molitvu uz mnogi posao nisam imala vremena, odredih si sat molitve od 12 h do 1 h, obično poslije učenja. O, bilo mi to najmilije vrijeme. Mogla sam se nesmetano sabrati u molitvi. Ta kroz dan i onako malo vremena, pa bih obično molila krunicu putem u školu ili crkvu. Već otprije imala sam običaj u četvrtak navečer moliti ili križni put ili razmišljati o muci Isusovoj. Nastavila sam to i sada, ali kako nisam nikada počimala prije ponoći, znao me često i dan zateći onako u molitvi, a onda više nije bilo vremena za spavanje, već se trebalo spremati na novi rad. Ustajala sam i onako uvijek prva u kući. O, kako se rado spominjem časova ovih.

Ali u zimi ove godine nekako sam se nahladila i počela kašljati. Nije se nitko na to obazirao, a ja najmanje. Sve pomalo počimalo mene u prsima i leđima boljeti, a ja nikome ne spominjem, tek se radujem da nitko ne vidi kako mene boli. Ali i oni počeli opažati da ja slabim, da se sve više povlačim

u samoću, a bilo je to da pred njima sakrijem bolest svoju. Stali me svaki čas pitati zašto sam žalosna. Jednom se potužih da me boli u prsima, a oni se razljute na me govoreći mi da si utvaram i zamišljam nekakvu bolest. I počeli ovakvi govori bivati sve češći, jer meni bilo sve gore, pa nisam mogla više onako sakrivati. Bili su to teški časovi za me. Boljelo me u duši silno što misle da ih varam, da se pretvaram. Ipak sam uz pomoć Božju svršila nekako i taj osmi razred.

Jednom me odveli liječniku, a on kaže da imam katar na plućima. Odredio mi neke lijekove. U kući je stanovao neki mladi farmaceut, sin nekoga profesora, pa umoliše njega i on mi uvijek donašao iz ljekarne potrebne lijekove. Viđavala sam ga često i prije, ali da je on uvijek išao za mnom to nisam opazila. Sada sam tek došla više puta s njime, jer je često znao doći da pita trebam li što. Bilo mi čudno to, ali mišljah, mama ga molila, a on valjda rado čini uslugu.

U praznicima uzeli ga u vojništvo i on morao otići iz Zagreba. Za nekoliko dana dođe na moje ime jedna karta, nakon par dana opet, a onda sve češće. Što to znači, pitala sam samu sebe. Ne, toga ja neću! Plačući sam molila mamu neka mu zabrani da meni piše, jer meni toga ne treba. Mama je učinila što sam je molila i on je prestao pisati. Najgore mi bilo, kad su razglasili, da on mene voli, a i njegovi roditelji počeli govoriti da ću ja biti njihova snaha. Da, govorahu, da njihov sin ne bi mogao bolje i marljivije žene naći, a i oni da si bolje ne mogu ni zamisliti. Bile su to užasne muke za dušu moju. Nisam se usudila nikoga pitati za savjet, nikoga nije bilo da me umiri, a ja sam se

tako bojala da sam Isusu mnogo skrivila. Ta ja sam Isusu obećala već davno, ne samo obećala, već i poklonila srce i dušu svoju. Da, cijelu sebe poklonila sam Spasitelju, a sada ovakovi govori. Jesam li ja dala povoda tome, jesam li se ja ogriješila, bila su užasna pitanja koja su mi mučila dušu, a nikoga da mi razjasni i da me umiri. I sad se još uvijek sa strahom spominjem časova onih. O, koliko sam tada noći probdjela plačući, moleći Isusa da mi oprosti, ako sam ja kriva, neka me čuva, jer hoću da budem Njegova i samo Njegova. Od vremena toga bio je zaključak svake moje molitve: »Srce čisto stvori u meni, Bože, Bože spasenja mojega!« I umirili se drugi, pa se i ja umirih nekako, prem me još često obuze kao strah neki kad na ovo pomislim, jer mi još nitko ne razjasni toga.

I ispuni se jedna moja davna želja: u školu u samostan! Svršivši naime višu školu pošla sam u preparandiju kod časnih sestara. Tu me nabrzo zavole i učiteljice i suučenice. U prvom još tečaju imali smo školu i prije i poslije podne, pa bih dan provela obično ovako: ustala bih u 4 h, spremila se, malo učila pa onda poslije 5 h u crkvu, jer sam svaki dan polazila sv. pričesti. Poslije 6 h vratila se kući, učila do 7 h, a onda u školu. Prije škole sv. misa. Od 8—12 trajala je obuka, a poslije podne od 2—4 ili 5, a zatim kući, pa uči ili radi ručni rad obično do ponoći, a od ponoći molitva.

Prolazili tako dani. Moje se zdravlje ponovno počelo rušiti, a mojima to nije pravo bilo. Ja se nisam nikada tužila, ali oni neprestano govorili da

si utvaram da sam bolesna. Moguće si u istinu utvaram, mislila sam u sebi, pa nisam nikada govorila da me što boli. Ali i u duši me bolilo jako što mi niti roditelji ne vjeruju. Kome se mogu povjeriti? Roditeljima ne, drugoga nemam. U tako teškim časovima polazila sam k Onomu, koji je znao za patnje moje. Jest, Isusu sam se uvijek povjeravala, pa i sada bio je On moj jedini tješitelj.

Prolazili tako dani i prošla godina, došla i druga i u polovini II. tečaja sustala sam. Meni sve gore. Vidjeli to u školi, pa me šalju kući, a ja se ne dam. Zašto? Nije to nitko znao, ali uz tjelesne boli bile su muke moje duše još veće. Počela sam i krv bacati pomalo, a u školu sam svejedno išla. Tek u školi pazila je osobito na me razrednica naša. Bila je uvijek iza mene, osobito u one dane kad je vidjela da mi dobro nije. I opazi ona mene gdje sam izbacila jednom krv u rupčić, pa se uzrujala silno. Slala me odmah kući, a za mene nije trebalo veće muke. Govorila mi kako je to grijeh proti 5. zapovijedi, kad se ne pazi na zdravlje svoje. Boljelo me a i plašilo to jako, ali što sam mogla? Otišla sam kući i molila mamu da me vodi liječniku. »Barem godinu dana odmora«, rekao je. Za mjesec dana ja se nekako oporavim, a tata je želio da idem u školu, da ne izgubim godine. Ja sam pošla u školu i nadoknadila sve što sam zbog bolesti zaostala. Osjećala se baš nisam dobro, ali hvalila sam Bogu da bar dobro izgledam, pa nije nitko vidio kako i koliko mene boli. Išlo tako sve dalje i zbog moga zdravlja bilo često bure u kući. A bolilo to u duši jako. Nastojala sam da i tjelesnu i duševnu bol sakrijem, a ipak govorahu da sam uvijek žalosna. Meni sve gore, a ja sve više šutim.

U III. tečaju sustala sam već početkom prosinca. Vidjeli da ne mogu dalje, pa me odveli liječniku. Ovaj je tražio da prekinem školu, da me nekuda pošalju »ili si je zakopajte za par mjeseci!« Zabrinulo ih to, pa me poslali u Primorje. Bila sam tamo čitav mjesec siječanj i dobro se oporavila, barem sam izvrsno izgledala. Vratih se kući i dakako odmah u školu, da nadoknadim ono što su oni u dva mjeseca prošli. Učila sam mnogo i brzo, nadoknadila sve. Pod kraj mjeseca veljače ležala sam nekoliko dana u groznici.

Dođe mjesec ožujak, mjesec posvećen štovanju sv. Josipa, kojemu sam se uvijek na poseban način molila. 1. ožujak pao je još k tome u petak, tako te to bio prvi petak u mjesecu. Meni bilo nešto bolje, pa sam molila da me puste u crkvu sv. pričesti. I pustiše me. Bilježim dan ovaj stoga, jer mi se zbi nešto što neću nikada zaboraviti, čega se tako rado sjećam.

Pošla sam u samostansku crkvu, a imala sam namjeru i javiti se mojima u školi. U crkvu dođoh poslije 8 h i čekala na sv. pričest. I pristupim s velikom čežnjom k stolu Gospodnjemu. Ta već nekoliko dana nisam primila Isusa. I dođe red na mene, ne znam kako je to bilo, tek vidjeh kako je pala posvećena Hostija, a u strahu da ne padne na tlo dignem ruku i Hostija padne u moju ruku. Protrnula sam sva i zagledala se u bijelu Hostiju, što je ležala na mojoj ruci.

»Drži«, rekao je svećenik. Što je on radio, ne znam. Otišao i onda se vratio, a ja sam sveudilj držala u ruci posvećenu Hostiju, presveto Isusovo tijelo. Srce mi je jako zakucalo. Plakala sam, ne znam bilo to od straha ili sreće. Bit će jedno i drugo. Dugo sam gledala u svetinju ovu, a maknuti se nisam usudila. Bila sam uvjerena da je ovo na ruci moj pravi Bog, dobri onaj Isus koji je iz ljubavi prema meni čovjekom postao, koji je za mene trpio silne muke, koji je za mene umro na križu, uskrsnuo, uzašao na nebo, da, onaj isti Isus, koji sjedi s desne strane Oca. B o g moj, moj Spasitelj, moj Isus na ruci je mojoj! Ja bijah presretna. Nikada još ni prije ni poslije ne osjetih takve sreće. Ne znam što se oko mene zbivalo, ja sam tek gledala u Isusa moga, kadno pristupi svećenik i uze s ruke moje Presveto Tijelo.

Tad se istom kao od sna prenem. Primila sam sv. pričest i poslije dugo, dugo razgovarala s Isusom, koji mi toga dana posla toliko sreće. — Isus u presvetom Oltarskom Sakramentu bilo je moje svakidašnje razmišljanje od onoga dana. Tražila sam knjige, koje o Njemu govore i stala mnogo čitati, samo ga Ga bolje upoznam.

Od mjeseca ožujka do kraja školske godine nije bilo više mnogo neprilika sa zdravljem. Svršila se dobro i ova godina. Tek još jednu zgodu da spomenem iz ovoga vremena.

Pošla sam jednoga jutra po običaju u crkvu. Prem je bilo rano, bilo je već vani svijetlo, ta bilo je to u lipnju. Dođem malo dalje od naše kuće, kadno iza ugla dođu preda me dva časnika. Ne bih ih ni primijetila da se oni ne postave pred mene. Ja se trgnem, skočim na stranu da pođem dalje. »Kuda ćete, gospojice, tako rano?« — upitaju. Ja šutim i pobrzam svojim putem. »Isuse, budi uza me, ta ja idem k Tebi«, rekoh sama u sebi. Ali oni pođoše za mnom. I počeše svašta govoriti: »Bog zna, gdje je ona bila noćas? Dolazi tamo od kolo-

dvora, a tamo je u noći mrak. Gospojice, recite nam, gdje ste bili? Jeste li se noćas dobro zabavljali? Kuda se tako žurite? Čekajte i mi ćemo s vama!« — »Isuse, Isuse!« bili su uzdasi moji. Nisam znala od straha što bih, počnem koracati brzo, najbrže što sam mogla. »Nemojte se tako žuriti, mi ćemo zajedno s vama. Idemo baš da vidimo komu pripadate i čiji ste. Jelde i naši. Nemojte se tako žuriti, jer ćete vi prije sustati nego mi, a mi ćemo za vama, da vidimo gdje stanujete, gdje vam je mjesto. I kako se zovete mi ćemo saznati. Pogledat ćemo na vrata vašega stana, tamo sigurno piše vaše ime.« — I Bog zna što su još sve govorili. Počnem bježati, oni za mnom. Odlanulo mi kad sam ugledala crkvu. Skupim još ono malo snage, što je bilo u meni i počnem jače bježati. »Nemojte se tako žuriti, klonut ćete, pa ćemo vas morati još da nosimo.« — Dalje nisam čula, skrenula sam u crkvu. Tu sam u prvom kutiću pala na koljena. I plakala sam, silno plakala i molila Isusa da mi oprosti, ako sam Ga uvrijedila. Sad se istom stala redati u mojoj svijeti sva ona pitanja. Komu pripadam? — Isuse, Tebi! — Čija sam? — Isuse, Tvoja! — Gdje stanujem? Gdje mi je mjesto? — Isuse, uza Te! — Kako se zovem? — Isuse, reci im kako se zovem!? Jesu li oni dobili odgovor na sva svoja pitanja? Jesu li na vratima pročitali moje ime? — Bila sam silno uzrujana i nisam se usudila pristupiti stolu Gospodnjemu. Ne znam kako sam došla naprijed, tek kad Isusa primih u srce svoje, tek onda se pomalo umirih. I nisam nikome pripovijedala zgode ove bojeći se da mi ne zabrane polaziti rano u crkvu. Jesam li u tome mnogo kriva?

Svršila sam tako III. tečaj. Tad se u praznicima zbi nešto čega ne mogu da prešutim. Zadnje četiri godine ispovijedila sam se uvijek god gospodina Gjanića. Ispovijedao je on u samostanskoj crkvi. Ovih je praznika bio premješten. Što ću sada, kome ću ja na ispovijed, bilo je pitanje koje mi zadavalo mnogo brige. I bijah nekako zamišljena onih dana, pa me jednom upita časna sestra, razrednica moja: »Danice, što je s vama, što ste tako zabrinuti?« I rekoh joj, jer je ona bila osoba kojoj se mogoh mnogo povjeriti. Ta brinula se uvijek za me kao majka. »Teško vam ja razumijem«, rekla mi je, »ali treba da tražite drugoga ispovjednika. Bog zna, moguće je to za vas bolje. Molite se Bogu, mnogo se molite, da vam dade naći ispovjednika, koji će vas voditi po Njegovoj volji. I ja ću se za vas moliti, i ja ću vam pomoći tražiti ispovjednika.« Za par dana kaže mi opet: »Danice, kod nas u samostanu mislim da nema svećenika, koji bi bio za vas po mome mnijenju. Pođite i tražite kod o. Isusovaca nekoga. Od njih ja nikoga ne poznam, ali moguće vi ipak koga nađete. Ja ću se moliti za vas i prikazat ću sv. pričest ovih dana da uzmognete naći vi za sebe ispovjednika.«

»Ja ću vas poslušati«, rekoh, »idem u crkvu danas, pa koga nađem u ispovjedaonici, kod toga ću se ispovjediti. Bože daj da dođem k pravome!« I pošla sam u crkvu i molila, vruće molila za ovu milost. Samo u ispovjedaonici kod oltara Majke Božje bio je ispovjednik. Netko se ispovijedao i više nije bilo ljudi. »Ovamo Isuse!« uzdahnem i s velikim strahom pođem u ispovjedaonicu. Kad sam izašla, plakala sam. »Nikada više k onomu svećeniku ne idem na ispovijed«, rekla sam časnoj sestri

kad sam bila poslije toga kod nje. Nakon nekoliko dana pođem opet u crkvu na ispovijed. U crkvi nije bilo baš nikoga. Spremala sam se da idem u sakristiju, da molim neka mi pošalju nekoga za ispovijed. Molila sam Isusa neka mi pošalje onoga kojega je odredio da vodi dušu moju. Samo da ne dođe onaj, kod kojega sam zadnji put bila. Obuzeo me neki strah. Ustanem s namjerom da pođem u sakristiju, kadno kraj mene prođe svećenik u ispovjedaonicu. Bože, onaj isti. Ogledam se po crkvi — nikoga nema. »Idi na ispovijed, evo ti ispovjednika«, kao da sam čula u duši. S velikim sam strahom pošla. I umirih se, Bogu hvala! Molitve moje nisu bile uzaludne.

I poče nova školska godina IV. tečaj. Matura bila mi pred očima. Tek sam tri tjedna polazila u školu, kadno me posjeti ljuta »španjolska groznica«, koja je nemilo harala. Ležala sam dvije nedjelje, a moji se već ozbiljno pobojahu za mene. I preboljela sam nekako, Bogu hvala, ali drugi dan kako sam ustala oboli moja majka. Služavka naša, koja je bila kod nas već 30 godina, poboja se da i ona ne oboli, pa ode onoga dana iz Zagreba. Ostadosmo sami. Mama u krevetu, ja još slaba, a svi drugi polaze u školu. Ja najstarija u kući preuzela sam odmah gospodarstvo, prem još slaba, da se jedva pomicati mogoh. Spremanje, kuhanje, čišćenje i dvorenje bolesne majke bio mi posao kroz dva mjeseca.

Prva tri tjedna nisam ni lijegala noću, ta trebalo je biti neprestano uz mamu. Kroz dan silan posao, a kroz noć bdjenje, a nije mi bilo teško. Ja sam s tolikim veseljem činila sve ovo, te je tata znao reći da me još tako vesele nije vidio. A posla

je bilo mnogo. Nitko nije znao koliko se mučim, do jedino Onaj koji sve znade. Samo mi je to bilo teško što u poslu nisam dospjela svakoga dana u crkvu, da, prošla je i koja nedjelja da nisam mogla k sv. misi ni sv. pričesti. Ali ni te teškoće nisam nikome otkrivala. Bila sam uvjerena da će mi dobri Bog oprostiti, te sve sam i onako prikazivala Njemu. Prolazili tako dani i nitko nije znao koliki je posao na meni. Ni sama sebi ne vjerujem da sam ja to mogla izvršiti, a kad bih i kome rekla, tko bi mi vjerovao da sam u to vrijeme sama ispilila i iscijepala blizu dva hvata drva, jer nisam mogla nikoga naći da mi to učini.

Ne zna još ni sada za ovo nitko, a da kome kažem bi li mi vjerovao? A ipak je tako bilo. Koliko sam puta upravo osjećala pomoć Božju, kad sam se onako slaba uhvatila tako teška posla. Jutarnja mi je bila molitva: »Podaj mi, Gospode, snage da izvršim sve ono što mi je danas učiniti«, a večernja: »Isuse, dobri, daj da izdržim tako dugo dok mama ne ozdravi!« I baš sam nekako teškom mukom izdržala. Zadnje dane bilo mi već tako teško i tako zlo, da više nije mogao smijeh na moj obraz, a tata misleći da mi je žao što ne mogu ići u školu, razljuti se silno na me. Kazao mi je pače ako mi je žao što malo za njih radim, neka ostavim sve, da će on sam kuhati itd.

O kako mi je to bilo teško, kako je to boljelo u duši! Ta ja sam još uvijek s istim veseljem radila, ali snage mi već ponestalo, a toga oni nisu vidjeli. I pridigla se mama i vratila se služavka, a ja počela ići u školu. Bilo to već u mjesecu prosincu. Nekoliko sam dana polazila školu, a onda morala opet leći, jer sam bila posve obnemogla. I krv sam

nekoliko dana bacala. Opet nije toga nitko znao. Došli već i Božićni priznici, kad sam se pridigla. Sad se uhvatih knjige, da nadoknadim sve ono što sam u školi zaostala. U deset dana odgovorila sam sve predmete, a poslije Božićnih praznika opet sam tek nekoliko dana polazila školu, a onda morala i opet prekinuti.

Počelo me trgati u kostima. Od nogu dizalo se po čitavom tijelu, a kad došlo do glave, bilo je najgore. Trajalo je to trganje u kostima čitavoga tijela skoro mjesec dana. Kad je to počelo jenjati, pojavi se silna bol u nutrinji glave. »Mozak me boli«, znala bih reći smijući se mnogo puta sama tome. Ali boli bivale sve veće. Koliko sam puta od boli kidala odijelo na sebi. Bila sam tako nestrpljiva. Obično bih se povukla u moju sobicu, da nitko ne vidi mojih boli.

Čitati, pisati ili učiti bilo je nemoguće, a matura sve bliže. I ta mi misao često zadavala brige. Počeli me nagovarati da odustanem ove godine od mature. Tata nije htio o tome ni da čuje, a ni meni nije to bilo na pameti. Nekako ću svršiti i tu maturu, glavno da prođem, bila je moja misao, a bila sam uvjerena da će mi i dobri Bog pomoći. Ta On svojih ne ostavlja. I umirila se malo bol u mojoj glavi. Bolila je glava i dalje, samo boli nisu bile tako grozne.

U mjesecu ožujku počela sam polaziti opet školu, ali samo tako da idem u školu. Učiti još nisam mogla. Dva dana učiti, treći plakati od boli bilo je obično. Izašla i zabrana da ne smijem učiti u noć. Teško je to bilo. Kako sam morala leći u 9 h, a već odavna bilo običajno vrijeme moje za molitvu od 12 h do 1 h, to sam počela ustajati noću da obavljam i dalje tako svoje obične molitve. Ipak je bila za mene velika žrtva leći već u 9 sati. Ta učiti je bilo mnogo, a matura tako blizu. Ali poslušnost je to tražila i ja nisam učila u noći.

»Gospode, Tebi sve prikazujem — govorila bih često, — neka se vrši Tvoja sveta volja! Ako prođem na ispitu, radit ću i dalje Tebi na slavu, a padnem li, skupit ću nanovo svu snagu svoju i učiti da uzmognem jednom raditi na slavu Tvoju.«

I dođe ispit i ja sam prošla bolje, mnogo bolje nego što sam za svoj rad zaslužila. Bogu hvala, koji mi je toliko milosti udijelio!

Kako nam je sačuvan ovjerovljeni prijepis Daničine svjedodžbe zrelosti, to nam je kao dokumenat njezine marljivosti i upornosti u vrlo teškim okolnostima; svjedoči da je maturu položila ocjenom »s odlikom«.

A sada opet dajemo riječ samoj Danici da nastavi s pripovijedanjem svoje autobiografije.

I u duhovnom životu bilo je važnih časova u isto vrijeme. Uvijek sam molila Isusa, obično poslije sv. pričesti, da mi dopusti, kad odrastem, stupiti u samostan. Ta bila je to moja želja iz prvih još dana moga života. Od dana onoga, kadno je Isus časaka nekoliko ležao na mojoj ruci, ta se želja u srcu mojem dizala neodoljivom snagom. Dana jednoga, kad sam po običaju poslije sv. pričesti

pitala Spasitelja: »Gospode, što želiš, da ja činim?« čujem Spasitelja gdje mi kaže: »Ostavi sve i slijedi mene!« — bile su riječi, koje bi čula neprestano u duši svojoj, odsad svaki puta poslije pričesti. Nisam pravo znala što to znači. Isus mi to govori vjerovala sam čvrsto, i ja želim poći za Isusom svim srcem svojim. Ali kako? Počelo me i to uznemirivati. Pitala sam što znače riječi ove. Rečeno bi da je to poziv, kojim Isus pozivlje. I mene Isus zove, a ja se ne odazivljem. Ne znam kako. To me plaši. Često sam plačući molila Isusa da mi kaže kako ću za Njim.

Odlučila sam učiniti zavjet čistoće. Ta cijela hoću da se posvetim Isusu. I bi mi dozvoljeno na neko vrijeme. Sretna što to mogu i smijem učiniti pripravljala sam se za taj dan. Obavih zavjet 18. travnja t. g. (1919.) na moj rođeni dan. Navršila sam baš 19 godina. Dan taj bio je Veliki petak, a bio je za me u istinu veliki petak. Da opisujem što sve osjećah tada u duši i srcu, kada bih svršila, ali dana toga neću lako zaboraviti.

»Isuse, evo me danas, da se sva Tebi posvetim. Hoću i želim da umrem za svijet, a živim samo Tebi. Hoću da ovo moje srce, koje već davno poklonih Tebi, ponovo stavim pod okrilje Tvoje, da ono samo za Tebe bije i samo Tebe ljubi. Ostavljam svijet, Isuse, i odričem se sviju njegovih slasti, samo da mogu Tebi bolje služiti, jer hoću da budem Tvoja, samo Tvoja i uvijek Tvoja.

Ali je srce i tijelo slabo, Gospode, zato molim, vruće molim uništi u meni sve što bi moglo biti nemilo i protivno Tebi. Usadi u srce moje ljubav i raspiri u njem plamen ljubavi svoje, da srce moje izgara od ljubavi dok se sasma ne smiri u Tebi.

O, Isuse, daj da Te ljubim, daj da Te jako ljubim! Ne dopusti da kada ohladi ljubav u srcu mojemu, već daj, Isuse, da Te svakim danom sve više ljubim, Isuse, da Te ljubim u vijeke!

Srce čisto stvori u meni Bože, Bože spasenja mojega!«

Riječi su ove kojima prikazah cijelu sebe Bogu, a iste ove riječi svakoga dana ponavljam.

Završilo se doba mojih nauka, ja sam svršila i maturu, ali poslije mature ne dočekah onoga o čemu sam u mladosti danima često snivala. O, slatke su bile sanje, kojima sam zamišljala kako ću poslije mature odmah u samostan. Svršila sam maturu, svršila sam nauke, pa sad istom vidim kako je to još daleko, daleko, sad mi istom upadaju u oči one velike zapreke, koje moram uz pomoć Božju svladati, jer se želja u srcu mome uzdiže sve to većom snagom. — »Stupaš u život«, bile su riječi, koje mi poslije mature dolazile sa sviju strana, ali me nisu plašile. Stupam u život, ali čvrstom vjerom da me Onaj koji me do sada pratio, neće ostaviti, što više, ja osjećam s Njim tjesniju vezu no što je bila prije.

Početkom školske godine pridijelilo me Gradsko poglavarstvo za hospitanticu u Borongajskoj školi. Nakon kratkog vremena opet obolih. Prestala sam na par tjedana polaziti školu, kadno me polovicom mjeseca studenoga imenuju namjesnom učiteljicom na Djevojačkoj pučkoj školi na Kaptolu. Preuzela sam IV. razred i to 27. studenoga 1919. Početak bio je težak, ali poslije se uz pomoć Božju priučih.

Mjesec siječanj i veljača 1920. imadu u sebi nešto čega još nije bilo u životu mojemu. Sve, naime, polazilo mi za rukom, što bi počela dobro bi ispalo, u školi, kod kuće, svagdje, svagdje polazilo je sve glatko bez ikakvih poteškoća i zapreka. Nikada još nije bilo tako, pa se to čudno dojmilo moje duše. Ja se silno pobojah da to dobri Bog hoće da naplati ono malo dobra u životu mojemu, ako je bilo što dobra. A što će biti poslije, tamo, gdje se plaća za vječnost? Plašilo me to jako pa sam često plačući molila Isusa da skrati vrijeme ovo. Volim put koji je trnovit, volim kad osjećam oštre ubode trnova, jer se tada osjećam sigurnija i Bogu bliža.

Obolila sam opet. Boli bile velike, ali sam ih radosno prikazivala Bogu. Bijah sretna što baš u korizmeno vrijeme mogu trpjeti, ta nije li to doba kada je i Isus najviše trpio. Uz mnogo poteškoća uspjelo je ipak i opremiše me ovamo u Žumberačko Novo selo, da izliječim, ako bude Božja volja, upalu živaca, koja traži, kako reče liječnik, posvemašnje mirovanje. Sad se pomalo oporavljam, pa bude li Božja volja da se oporavim, nastojat ću novom i većom snagom raditi na slavu Božju.

27. V. 1920.

Neke refleksije na Daničinu autobiografiju

Autobiografija Danice Širola vremenski doduše sačinjava najveći dio njezina života, ali ona je u još deset godina života mnogo uznapredovala, i stoga bi se tek nakon proučavanja njezine ostale pismene ostavštine: duhovnih dnevnikâ, pjesama, pisama, kao i pisama njoj od drugih, mogla potpunije upoznati. No već sama njezina autobiografija mnogo govori o njezinom duhovnom profilu.

Danica je vrlo osjetljiva duša i zbog toga tako često suze u njezinu životu. Nemojmo im se previše čuditi, kad je njezin život već od ranoga djetinjstva bio povezan s križevima. Strogost u kući, nerazumijevanje, česte bolesti, tjeskobe u duši. Neke nas okolnosti naprosto zbunjuju i pitamo se zašto je to sve skupa moralo baš tako biti?

Na to je pitanje teško odgovoriti. Ako sve gledamo posve naravnim pogledom, onda jedan takav život može više izgledati čudan nego lijep. No, ako gledamo očima vjere, a tako u Daničinom slučaju moramo gledati, jer je kod nje sve prožeto nadnaravnim elementom, onda se u njoj susrećemo s dušom, koja je sva upravljena prema Isusu. Isus je za nju najveća stvarnost i ona s Njime i za Njega živi.

Nama danas, koji primamo pričest na ruku, njezin doživljaj s hostijom koja je pala na njezinu ruku neće mnogo govoriti. No nije to samo zbog pričesti na ruku, već daleko više zbog desakralizacije i sekularizacije, koje su nas zadnjih godina tako snažno zapljusnule i duhovno ošamutile i ohladile. Danica je bila daleko od svega toga. Ona je još sva bila prožeta ne samo onom vrlinom, već još više sposobnošću, koja se zove strahopočitanje, neizrecivo počitanje pred Presvetim. Mi, na žalost, danas sve više gubimo tu sposobnost da pred Bogom u Euharistiji padnemo na koljena u klanjanju.

Danica je osjećala svakidašnju potrebu za misom, pričešću, adoracijom, molitvom. Nama je upravo neshvatljivo da je od ponoći do jedan sat

i još dulje molila, pa još onako umorna, bolesna, slabunjava. Neshvatljivo, jer smo izgubili osjećaj za onu stvarnost, tako čestu u životu svetaca, biti zahvaćen od Boga, od Njega povučen, Njime opojen.

Čitajući njezinu autobiografiju možda ćemo upasti i u napast da razračunavamo s članovima njezine obitelji, zašto su bili takvi prema njoj, zašto nisu imali više srca prema njoj, zašto je nisu shvatili? Ili s njezinim duhovnim vođama i ispovjednicima, zašto je nisu bolje vodili, svjetovali, pa bi joj prištedili mnogu gorku? — No, bolje će biti da se okanimo takvoga razračunavanja. Mogli bismo postati suci, i to neobjektivni ili čak preoštri, a to se Gospodinu ne sviđa. Radije poput Danice u jednostavnosti srca prihvatimo njezinu stvarnost onakvu kakva je bila, jer ju je njezin Isus vodio tim putem i izgrađivao, ako ne baš u sveticu, a ono svakako u potpunu kršćanku. Bez onolikih križeva i žrtava, ona to, sigurno, ne bi nikad postala. Čitajući njezinu autobiografiju na pojedinim ćemo mjestima naprosto uskliknuti: »Tu je Božji prst na djelu!« Ili: »Bog se tu krije i bez Njegove tajanstvene prisutnosti neke se pojave u životu Njegove odabranice naprosto ne mogu nikako protumačiti.«

U uvodu u Daničinu autobiografiju spomenuli smo da je ona naša »Mala Terezija«. Svaka usporedba šepa pa tako i ova, jer između svetice iz Lisieuxa i naše Danice ima upadnih sličnosti, ali isto tako i različnosti. Nazvali smo je ipak našom »Malom Terezijom«, što je u opisivanju svoje duše baš tako iskrena kao što je i ona bila. I možemo reći da nam se njezina iskrenost najviše sviđa. Od

nje možemo mnogo naučiti i treba da naučimo. Bog voli priproste i iskrene duše.

Zato ćemo i od Daničine autobiografije imati duhovne koristi, ako joj pristupimo iskreno, dobronamjerno, bez predrasuda, onakvim duhom kakvim ju je ona pisala. Njezina nam pobožnost, čistoća, savjesnost može danas izgledati jako skučena. To je zato što smo mi danas otišli u drugu krajnost, u pretjeranu širinu, koja više ne priznaje nikakvih okvira, i još se hvalimo da smo napokon »slobodni kršćani«. Ako je to sloboda, kojom nas je Krist oslobodio i koju je On donio, onda je sve u redu, ali ako je to »raspojasanost tijela« ili suobličenje mentalitetu svijeta, onda smo na zlu putu.

Zato će za naše ozdravljenje, za vraćanje na normalu biti od koristi da čitamo retke, kakve je Danica napisala, a prije nje Mala i Velika Terezija, Margareta Alacoque, Katarina Sienska i tolike druge i drugi. Da, sve su one živjele u drugo doba, bile prožete drukčijim mentalitetom, nego što je naš. No to ne znači da nam zbog svega toga nemaju baš ništa reći. Baš obratno: imaju nam mnogo toga reći. To danas neki počinju uviđati i zbog toga posežu za životopisima svetaca, duhovnim dnevnicima, bilješkama odabranih duša, ispovijestima obraćenika.

Kad čitamo autobiografiju Danice Širola, te tako duboko pobožne duše, koja nas podsjeća na prave svece, i kad znamo da se kretala po nama poznatim zagrebačkim ulicama, molila, adorirala po nama znanim zagrebačkim crkvama, onda nas zahvaća jedan osjećaj radosti, da je i kod nas na našem asfaltu, u našoj sredini moguć jedan herojsko-kršćanski život. I Danica pripada svetačkom Zagrebu — Zagrebu Kažotića, Borkovića, Langa, Vošnjaka,

Leopoldine Čović, Merza, Avelina Čepulića, Marice Stanković, Petra Grkca, Ljubomira Marakovića, Stepinca, Antića, doktorice Marije Rojc ... i tolikih neznanih junaka i junakinja duha, koji su se svim silama trudili živjeti prema najodličnijim tradicijama kršćanstva, prema Evanđelju Isusa Krista. Njihovo je životno svjedočanstvo za nas veliko ohrabrenje, i zato je dobro da ih sve više otkrivamo. Samo zato smo se usudili i objaviti Daničinu autobiografiju. A ako se Gospodinu bude svidjelo, možda još što od nje i o njoj objavimo, i ne samo o njoj, i ne samo o onima koji su živjeli i umrli u Zagrebu, već i o drugima iz naše domovine, jer svi naši gradovi i sela, sve naše regije imaju svetaca. I ne samo naši, već sve zemlje i krajevi svijeta kamogod je doprlo kršćanstvo. Njihovu otkrivanju i upoznavanju služi sav ovaj niz »S duhovnim velikanima ...« Ako on naiđe na odjek, bit će to znak da je svetost i danas i kod nas još uvijek privlačiva i da još uvijek ima junaka i junakinja, koji su se spremni odlikovati u najvećem junaštvu, a to je junaštvo svetaca i svetica, onih koji su se posve dali Bogu i davši se potpuno našli i potpunu i trajnu sreću.

LITERATURA

Literatura, kojom sam se služio, navedena je u prijašnjim svescima. Ovdje navodim najnoviju i dosada nenavedenu literaturu u želji da čitatelje upoznam s knjigama, koje o svecima danas izlaze.

Heiligenlob moderner Dichter (Pohvala svetaca od modernih pjesnika. Antologija. Izdao ju je i uvod joj napisao Gisbert Kranz. Knjiga je izišla u nakladi Friedrich Pustet, Regensburg, a ima 116 stranica).

Ova pjesnička zbirka sadrži 74 pjesme, od kojih je 35 prvi put tiskano; ispjevalo ih je 59 pjesnika iz čitave Evrope. Ti su pjesnici opjevali 43 sveca od II.—XX. stoljeća. Pjesme opisuju specifične putove i bitne crte pojedinih svetaca. Neke su od njih pune hvale i udivljenja prema svecu koga slave, dok su druge opisi svetaca u svoj njihovoj često potresnoj tvrdoći.

Menschen wie wir (Ljudi kao i mi. Nagovori prigodom spomendana svetaca. Naklada Friedrich Pustet, Regensburg 1976.)

Nagovore je izradilo 16 propovjednika. Blagdani i spomendani svetaca u životu župa i redovničkih zajednica imaju veliko značenje. »U svecima nam govori sam Bog, u njima nam daje znak svoga kraljevstva« — uči nas II. vatikanski sabor. Zbirka ovih nagovora želi nam prikazati svece u koliko su »znak Božjega kraljevstva« baš za naš svijet i naše doba.

Iz mjeseca travnja obrađena su u ovoj zbirci dva sveca: sveti Konrad von Parzham i sveti Anzelmo.

SADRŽAJ

Naši prijatelji sveci 5
Prvi petak — Pittigrilli i devet prvih petaka . 9

1. travnja:
Sveti Hugo, biskup 15

2. travnja:
Sveti Franjo Paolski, pustinjak 17
Sveta Marija Egipatska, pokornica 20
Blaženi Dominik Tuoc, mučenik 23

3. travnja:
Sveti Rikard, biskup 25

4. travnja:
Sveti Izidor Seviljski, biskup i crkveni naučitelj 29
Blažena Aleta 33

5 travnja:
Sveti Vinko Ferrer, prezbiter 36
Sveta Julijana iz Liégea 38
Blažena Krescencija Marija Höss 39

6. travnja:
Sveti Celestin I., papa 43
Otkriven grob prvog mitrovačkog biskupa . . . 44

7. travnja:
Sveti Ivan Krstitelj de la Salle, prezbiter . . 46
Sveti Herman Josip 48
Karl Pfleger 52

8. travnja:
Sveta Julijana Billiart 56
Josip Juraj Strossmayer, biskup 59

9. travnja:
Sveti Demetrije, đakon i mučenik 65
Sveta Marija Kleofina 66

10. travnja:
Sveti Mihael de Sanctis 69

11. travnja:
Sveti Stanislav, biskup i mučenik 72
Blažena Helena Guerra 73

12. travnja:
Sveti Zenon, veronski biskup 77
Blaženi Josip Moscati, liječnik 80
Jacques-Bénigne Bossuet, biskup 85
Johann Adam Möhler, teolog 92

13. travnja:
Sveti Martin I., papa i mučenik 97
Sveti Karpos, Papylos i Agatonike, mučenici . 100
Sveti Hermenegildo, kralj i mučenik 105

14. travnja:
Sveta Lidvina, patnica 109
Marija Franciska Lechner 113

15. travnja:
Sluga Božji Petar Barbarić 117
Otac Damjan Deveuster 122
16. travnja:

Sveti Benedikt Josip Labre 129
Sveta Bernardica Soubirous 131

17. travnja:
Sveti Mapalik i drugovi, mučenici . . . 139
Blažena Marija Ana od Isusa 141
Blaženi Rudolf iz Berna 143
Katarina Tekakwitha, časna službenica Božja . 145

18. travnja:
Blažena Marija od utjelovljenja 148

19. travnja:
Sveti Leon IX., papa 151

20. travnja:
Sveta Agneza od Montepulciana 157
Brno Džamanjić, latinist 158

21. travnja:
Sveti Anzelmo, biskup i crkveni naučitelj . . 163
Sveti Konrad von Parzham 168

22. travnja:
Majka Družbe Isusove 172
Sveti Kajo, papa 175
Sveti Leonida, mučenik 176

23. travnja:
Sveti Juraj, mučenik 176
Sveti Adalbert, biskup i mučenik 181
Blaženi Egidije Asiški 183
Terezija Marija od Križa, Božja službenica . . 186

24. travnja:
Sveti Fidelis iz Sigmaringena, mučenik . . . 188
Sveta Marija Eufrazija Pelletier 194

25. travnja:
Sveti Marko, evanđelist 197
Sveta Terezija Ansurez, redovnica 199
Blaženi Benedikt XII., papa 201

26. travnja:
Majka dobrog savjeta 204
Sveti Pashazije Radbertus, opat 207

27. travnja:
Sveti Antim, biskup i mučenik 210
Blaženi Jakov Zadranin 211
Blažena Hozana Kotorka, djevica 213

28. travnja:
Sveti Petar Chanel, prezbiter i mučenik . . . 220
Sveti Euzebije i Polion, vinkovački mučenici . 224
Sveti Louis-Marie Grignon de Monfort . . . 227
Blaženi Pavao Khoan, mučenik 231

29. travnja:
Sveta Katarina Sienska, crkvena naučiteljica . 233
Sveti Petar iz Verone, mučenik 238

30. travnja:
Sveti Pijo V., papa 243
Sveti Josip Benedikt Cottolengo 247
Paulina Mallinckrodt, službenica Božja . . . 251
Pogibija Petra Zrinjskoga i Krste Frankopana . 253
Hrvatski ćud i Srce Isusovo 260

DODATAK

Prilozi za upoznavanje i proučavanje Hrvatske svetosti 271
Ivan Ratkaj 273
Ciprijan Lisica 303
Danica Širola 313
Neke refleksije na Daničinu autobiografiju . . 338
Literatura 343

Slike u bojama:

Na koricama: Majka družbe Isusove. Ova se slika štuje u bazilici sv. Pavla u Rimu. Pred njom je sv. Ignacije s drugovima položio svečane zavjete 22. IV. 1541.

Bruno Bulić, akad. slikar: Petar Barbarić, ulje na platnu. Nalazi se u Sjemeništu Družbe Isusove, Zagreb, Fratrovac 38.

Beato Angelico: Mučeništvo sv. Petra iz Verone, ulje. Najvrednija slika u Strossmayerovoj Galeriji starih majstora.

Odjeci na neka dosadašnja piščeva izdanja

»Dugujem Vam zahvalnost za poslanu knjižicu: *Gospodinovi su puti iznad naših putova* — Sveta Margareta Marija Alacoque. Gospodin je mnogo puta i na mnogo načina govorio po patrijarsima, prorocima, najzad po svome Sinu (I. pogl. Hebrejima). Duh Sveti progovara i danas po mnogim nadahnutim osobama preko pravih karizmatičara kao što je bila i sv. Margareta Marija Alacoque. Hvala Vam što ste nam pružili prigodu da osvježimo ono što smo već davno i mnogo puta slušali.

Tehnizirano doba misli manje na srce. Nadajmo se da će nadahnuta riječ prodrijeti u ljudska srca, da se ona ganu, obrate i ispravno uzljube Boga i ljude kako Krist to želi.«

Rijeka, 1. IX. 1976.

Josip Pavlišić
riječko-senjski nadbiskup

»Hvala Vam i na drugoj knjizi: *S duhovnim velikanima kroz veljaču.* Ona stara 'timeo lectorem unius libri' može vrijediti i danas; na žalost ćemo morati govoriti 'timeo lectorem nullius libri', jer se danas razmjerno mnogo štampa, ali se malo čita, i ono što se čita malo se probavlja. Kako doći do toga da se pokrenu čitači? Televizija, radio, tranzistori, priredbe, vikendi, seks preuzeli su maha u ljudskim mozgovima i ljudi malo čitaju, još, izgleda, manje razmatraju.

Još sam uvijek mišljenja da će svijet teško krenuti na bolje bez Ignacijeve metode razmatranja o vječnim istinama. 'Non est qui recogitet corde.' Šteta!

Vaša će knjiga ipak, poput zdrava sjemena, ponegdje niknuti, rasti i donijeti plod. Neka Bog blagoslovi napore i nastojanja koja ulažete da se kraljevstvo Božje širi i raste!«

Rijeka, 7. IX. 1976.

Josip Pavlišić
riječko-senjski nadbiskup

Marljivi i solidni pisac duhovne literature obogatio je naše tržište duhovne literature novom knjigom i to životopisima svetaca, koje Crkva slavi u mjesecu veljači — februaru. Uz svece su i životopisi nekih značajnih duhovnih ličnosti našeg područja, koji, istina, nisu službeno ušli u spisak svetaca i liturgijski kalendar, ali koji svojim primjerom potiču suvremenike na solidniji duhovni život.

Čitanje biografije svetaca uvijek je korisno, jer nam konkretno pokazuje kako je moguće u svako vrijeme u prilikama i neprilikama, u svakom staležu služiti Bogu — i posvetiti se. Preporučamo i ovu treću knjigu iz serije životopisa svetaca!

(Blagovest, listopad 1976.)

»Neki dan mi je došla u ruke Vaša najnovija knjiga sveci veljače. Od srca čestitam. Rado i nestrpljivo očekujem — svece ožujka i travnja... uz ponovljene čestitke za tako korisnu publikaciju. Samo — trebalo bi ih nasljedovati...«

(Jedan intelektualac iz Zadra)

»Napišite nam što brže za ostale mjesece. Toga nam treba za današnje vrijeme.«

(P. Klasnic Ignac — Slovenija)